

beslut '08

Innehåll

	02 Fortum i korthet
	04 Finansiell sammanfattning
	06 Beslut 2008
Kapitel 1:	15 Fortum år 2008
	16 VD har ordet
	19 Strategi
Kapitel 2:	23 Vår omvärld
	24 Marknadsutveckling
Kapitel 3:	29 Investeringar i framtiden
	30 Investeringar
	34 Trender
	36 Forskning och utveckling
Kapitel 4:	39 Hållbar utveckling
	40 Miljöansvar
	44 Socialt ansvar
	47 Medarbetare
	50 Ekonomiskt ansvar
Kapitel 5:	53 Segmentöversikt
	54 Kraftproduktion
	58 Värme
	60 Distribution
	62 Markets
	64 Ryssland
Kapitel 6:	67 Förvaltning
	68 Bolagsstyrningsrapport
	74 Ersättningar
	78 Styrelsen
	80 Ledningsgrupp
Kapitel 7:	85 Fortums bokslut 2008
	86 Verksamhetsberättelse
	108 Koncernens bokslut

Publicering av resultat under 2009

- Delårsrapport januari–mars publiceras den 28 april 2009.
- Delårsrapport januari–juni publiceras den 17 juli 2009.
- Delårsrapport januari–september publiceras den 22 oktober 2009.

Rapporterna publiceras ca 9.00 EET och tillhandahålls på finska och engelska och går även att läsa på Fortums webbplats www.fortum.com.

Fortums ledning håller regelbundet presskonferenser för analytiker och media, vilka kan följas på företagets webbplats. Ledningsgruppen ger även intervjuer både enskilt och gruppvis. Fortum tillämpar en tyst period på 30 dagar före publicering av resultatet.

Årsredovisning 2008

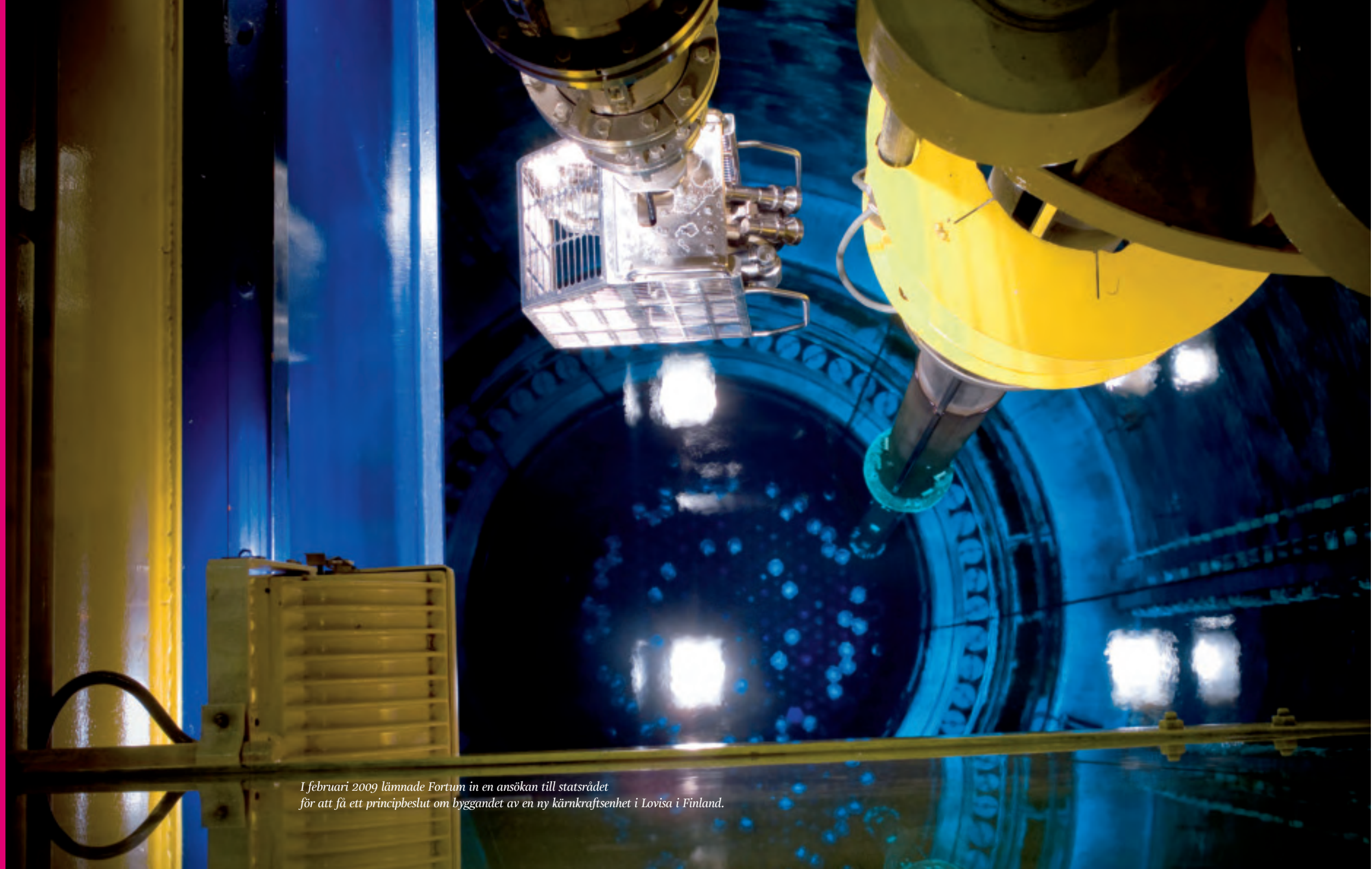
Koncept, grafisk design och produktion: Milton Oy

Bilder: Finnish Press Agency (pärm, sida 6), Fortum (innerpärm), Jaakko Alatalo/Leuku (8), Tomi Parkkonen (10, 15, 19, 80, 81, 82, 83), Fennopress (12), Fortum (15), Lauri Henttonen (15), Reijo Juurinen/Kuvaliiteri (15), Shutterstock (15).

Papper: Invercote Creato 300 g, Galerie Art Matt 130/100 g.

Tryck: Lönnberg Painot Oy 2009

I februari 2009 lämnade Fortum in en ansökan till statsrådet för att få ett principbeslut om byggandet av en ny kärnkraftsenhet i Lovisa i Finland.



beslut '08

1. Ett språng till Sibirien
2. Engagemang för en hållbar produktionsportfölj
3. Mot ett koldioxidsnålt samhälle med FoU
4. Fortsatt starkt fokus på resultat

Fortum i korthet

Norge

	2008
Värmeförsäljning	0,1 TWh
Elnät, kunder	99 300
Elhandel, andel av kunder	3 %

Sverige

	2008
Kraftproduktion, kapacitet	5 761 MW
Värmeförsäljning	9,1 TWh
Elnät, kunder	872 600
Elhandel, andel av kunder	14 %

Finland

	2008
Kraftproduktion, kapacitet	4 882 MW
Värmeförsäljning	10,8 TWh
Elnät, kunder	606 000
Elhandel, andel av kunder	16 %

Polen

	2008
Värmeförsäljning	3,6 TWh

Litauen

	2008
Värmeförsäljning	0,1 TWh

Lettland


	2008
Värmeförsäljning	0,1 TWh

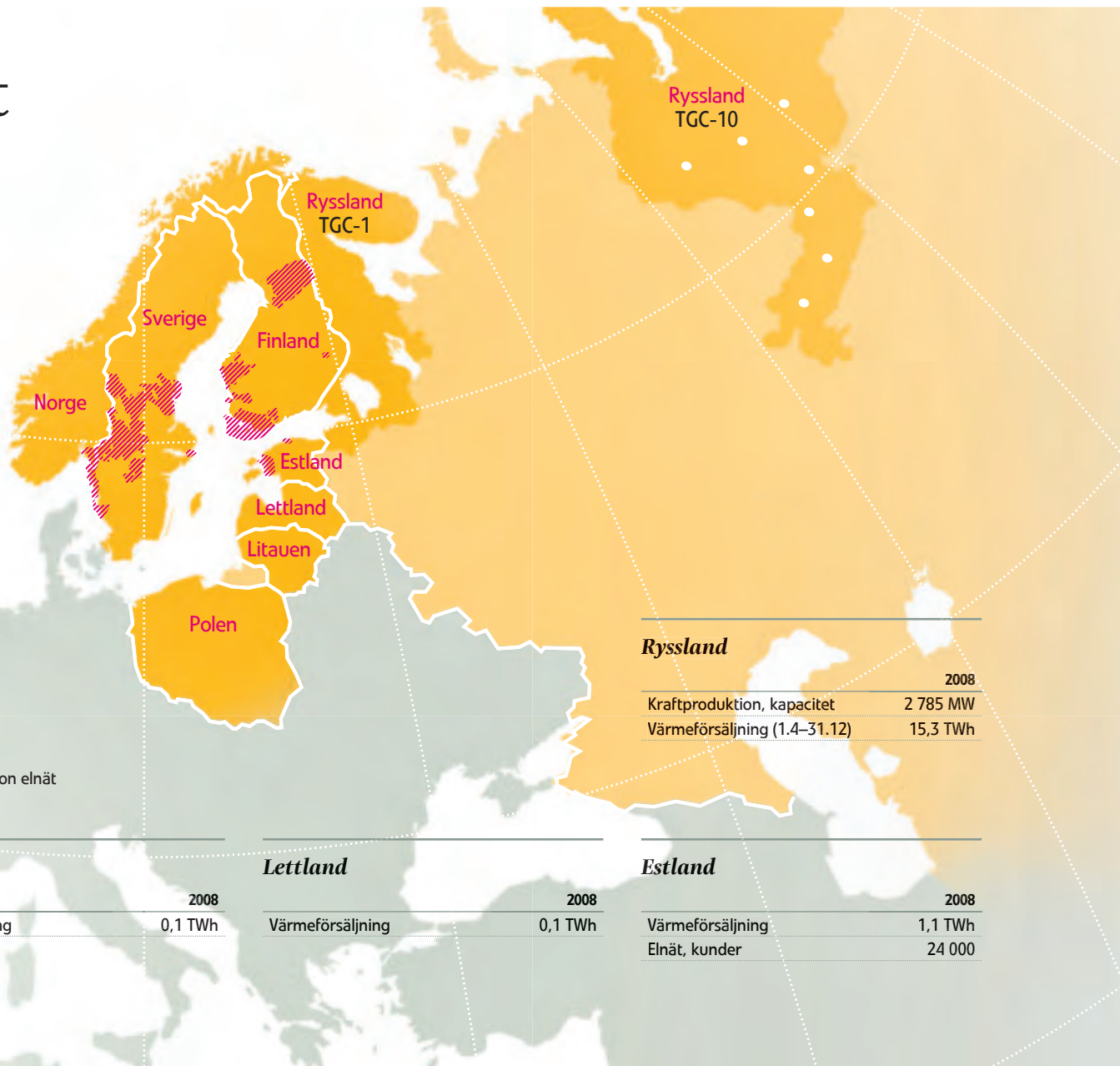
Estland

	2008
Värmeförsäljning	1,1 TWh
Elnät, kunder	24 000

Ryssland

	2008
Kraftproduktion, kapacitet	2 785 MW
Värmeförsäljning (1.4–31.12)	15,3 TWh

 Distribution elnät

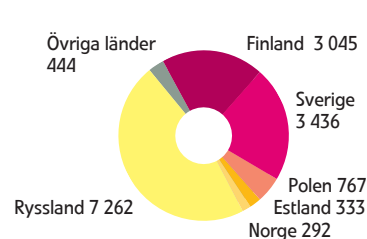


Fortum är ett ledande energiföretag med fokus på Norden, Ryssland och Östersjöområdet. Företagets verksamhet omfattar produktion, distribution och försäljning av el och värme samt drift och underhåll av kraftverk. Vår vision är att vara förebilden bland kraft- och värmebolag och en föregångare inom hållbar utveckling.

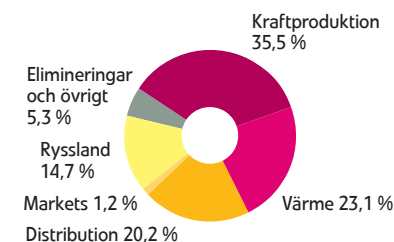
Under 2008 uppgick Fortums omsättning till 5,6 miljarder euro och rörelseresultatet uppgick till 2,0 miljarder euro. Företaget har ca 15 500 anställda. Fortums aktie är noterad på NASDAQ OMX Helsinki.

📄 Läs mer på www.fortum.se.

Anställda per land



Operativt kapital per segment



Koncernstruktur

Rapporterande segment	Kraftproduktion			Värme		Distribution	Markets	Ryssland
Omsättning	2 892 miljoner euro			1 466 miljoner euro		789 miljoner euro	1 922 miljoner euro	489 miljoner euro
Jämförbart rörelseresultat	1 528 miljoner euro			250 miljoner euro		248 miljoner euro	-33 miljoner euro	-92 miljoner euro
Affärsenheter	Generation	Portfolio Management and Trading	Service	Heat	Värme	Distribution	Markets	Russia
	Produktion ansvarar för Fortums kraftproduktion baserad på kärnkraft, vind- och vattenkraft och kraftvärme i Norden samt utvecklingen av denna i utvalda marknadsområden.	PMT ansvarar för planering kring användningen av Fortums nordiska produktionsportfölj samt för handel på den fysiska och finansiella marknaden. Portföljen består av el, utsläppsrätter och bränslen. PMT ansvarar dessutom för den relaterade marknadsanalysen.	Fortum Service tillhandahåller tjänster för drift och underhåll, produktivitet och energieffektivitet för ägare av kraft- och värmeproducerande tillgångar och kommersiella energianvändare.	Heat fokuserar på kraftvärmeproduktion (CHP), fjärrvärme och utkontraktering av energitjänster till industrin.	Värme levererar fjärrvärme, fjärrkyla, el och gas till industrier och privatkunder i Sverige.	Distribution ansvarar för Fortums elnät och för regional eldistribution till 1,6 miljoner kunder.	Markets ansvarar för detaljhandelsförsäljning av el till sammanlagt 1,3 miljoner privat- och företagskunder samt till andra återförsäljare av el. Markets köper sin el genom Nord Pool.	Affärsenheten Russia ansvarar för kraft- och värmeproduktion samt försäljning i Ryssland. Den innefattar det noterade företaget TGC-10, Fortums innehav i TGC-1 och vissa andra mindre innehav.
Marknadsposition	Nr 2 inom kraftproduktion i de nordiska länderna			Nr 1 inom värmeproduktion i Norden		Nr 1 inom eldistribution i de nordiska länderna	Nr 1 inom elförsäljning i de nordiska länderna	Ett ledande energiföretag i västra Sibirien och Ural

Finansiell sammanfattning

Rörelseresultat exklusive poster av engångskaraktär, effekter från marknadsvärdering av derivat som ej erhåller säkringsredovisning och justeringar för kärnavfallsfonden.

Jämförbart rörelseresultat inklusive resultat från andelar i intressebolag dividerat med jämförbart operativt kapital.

Nyckeltal

milj. euro eller enligt nedan	2008	2007	2006
Omsättning	5 636	4 479	4 491
EBITDA	2 478	2 298	1 884
Rörelseresultat	1 963	1 847	1 455
Jämförbart rörelseresultat	1 845	1 564	1 437
Periodens resultat, aktieägarnas andel	1 542	1 552	1 071
Systemiskt kapital	15 911	13 544	12 663
Räntebärande nettoskuld	6 179	4 466	4 345
Räntebärande nettoskuld/EBITDA ¹⁾	2,5	2,2	2,3
Avkastning på systemiskt kapital, % ¹⁾	15,0	14,0	13,4
Avkastning på eget kapital, % ¹⁾	18,7	15,8	14,4
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	1 108	655	485
Bruttoinvesteringar i aktier	1 516	317	910
Kassaflöde från den löpande verksamheten	2 002	1 670	1 151

¹⁾ Justerat för vinster avseende REC och Lenenergo 2007.

Nyckeltal per segment

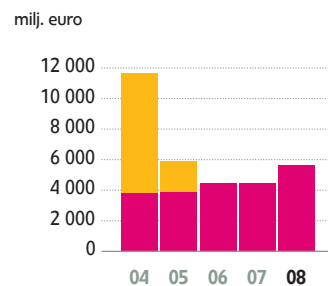
euro eller enligt nedan	Omsättning			Jämförbart resultat			Jämförbart RONA%		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Kraftproduktion	2 892	2 350	2 439	1 528	1 095	985	28,0	18,9	17,4
Värme	1 466	1 356	1 268	250	290	253	7,3	9,2	9,2
Distribution	789	769	753	248	231	250	8,2	7,6	8,3
Markets	1 922	1 683	1 912	-33	-1	-4	-15,3	-0,6	-0,8
Ryssland	489	-	-	-92	-	-	-3,8	0,0	0,0
Övrigt	83	81	78	-56	-51	-47			
Elimineringar	-2 005	-1 760	-1 959	-	-	-			
Totalt	5 636	4 479	4 491	1 845	1 564	1 437			

Nyckeltal per aktie

euro eller enligt nedan	2008	2007	2006
Resultat per aktie	1,74	1,74	1,22
Kassaflöde per aktie	2,26	1,88	1,31
Eget kapital per aktie	8,96	9,43	8,91
Utdelning per aktie	1,00 ¹⁾	1,35	1,26
Utdelningsandel, %	57,5 ¹⁾	77,6	103,3
Direktavkastning på utdelning, %	6,6 ¹⁾	4,4	5,8

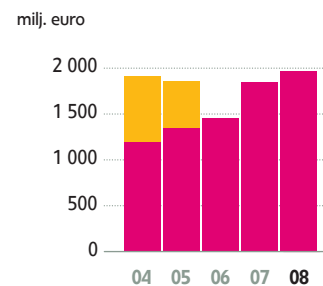
¹⁾ Styrelsens förslag till bolagsstämman i april 2009.

Omsättning



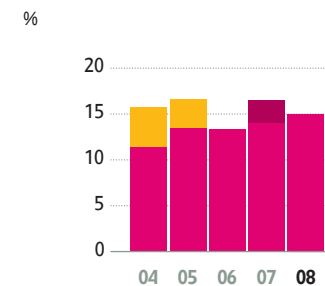
■ Oljeverksamheter under avveckling

Rörelseresultat



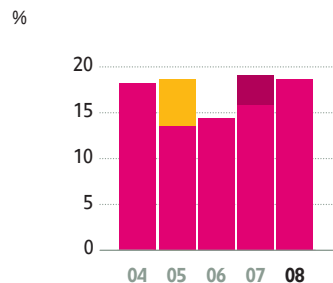
■ Oljeverksamheter under avveckling

Avkastning på systemiskt kapital



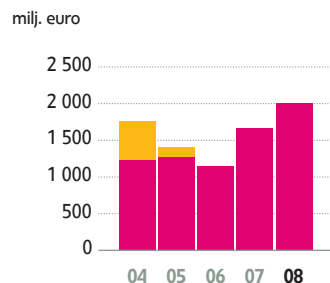
■ Oljeverksamheter under avveckling
■ Inkl. vinster från REC och Lenenergo

Avkastning på eget kapital



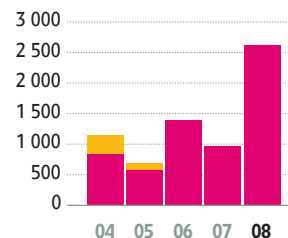
■ Oljeverksamheter under avveckling
■ Inkl. vinster från REC och Lenenergo

Kassaflöde från den löpande verksamheten



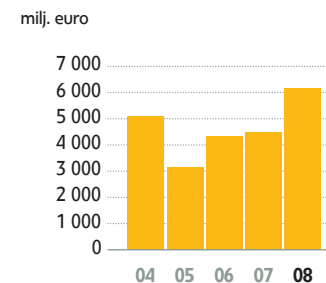
■ Oljeverksamheter under avveckling

Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier, milj. euro

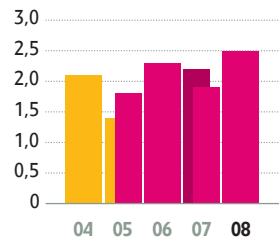


■ Oljeverksamheter under avveckling

Räntebärande nettoskuld

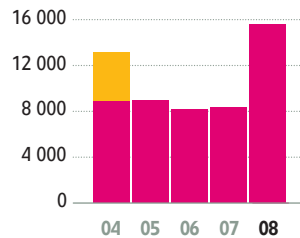


Nettoskuld/EBITDA



■ Ordinarie verksamheter
■ Justerad exklusive reavinst från Lenenergo
■ Totalt inkl. oljeverksamheter under avveckling

Koncernens personal



■ Oljeverksamheter under avveckling

Aktiens kursutveckling 2004-2008

Index 100 = notering 2.1.2004



— Fortum (justerad för Neste Oil aktieutdelning)
— DJ European Utilities
— OMX Helsinki Cap

An aerial photograph of a vast, green landscape. A winding river flows through the center, surrounded by numerous small, irregular ponds. The terrain is flat and covered in lush green grass. In the far distance, a range of low mountains or hills is visible under a clear blue sky. The overall scene is serene and expansive.

Beslut 1: ETT SPRÅNG TILL SIBIRIEN

FORTUM FÖRVÄRVADE ryska Territorial Generating Company 10 (TGC-10) i en aktieauktion som organiserades som en del av den ryska energisektorreformen. Förvärvet gjorde Fortum till en betydande aktör på en av världens största kraftmarknader. TGC-10 har sin verksamhet i hjärtat av den olje- och gasproducerande regionen i västra Sibirien. Genom förvärvet ökade Fortums kraftproduktionskapacitet markant och värmeproduktionskapaciteten fördubblades. Liberaliseringen av den ryska grossisthandeln inom kraftmarknaden kommer att vara helt genomförd 2011.

UNDER 2008 var 92 % av Fortums kraftproduktion inom EU koldioxidfri. Mål fastställdes för att minska miljöpåverkan från den nyligen förvärvade ryska verksamheten. Under året fortsatte Fortum att öka sin klimatvänliga produktionskapacitet, till exempel genom att initiera vindkraftsprojekt och fortsätta med ett antal projekt inom biomassadrivna kraftvärmeverk och moderniseringar av vattenkraften. Koldioxidfri kärnkraft spelar en allt större roll i arbetet med att motverka klimatförändringen. I februari 2009 ansökte Fortum om ett principbeslut för byggandet av en ny kärnkraftsenhet i Lovisa i Finland.



Beslut 2: ENGAGEMANG FÖR EN HÅLLBAR PRODUKTIONSPORTFÖLJ



A photograph of a paved road with a brick sidewalk and trees in the background. The scene is brightly lit, suggesting a sunny day. The road is asphalt, and the sidewalk is made of reddish-brown bricks. There are several trees with green and yellowing leaves in the background, indicating it might be late summer or early autumn. The shadows of the trees are cast onto the road and sidewalk. A white dashed line is visible on the asphalt road.

**Beslut 3: MOT ETT
KOLDIOXIDSNÅLT
SAMHÄLLE MED FoU**



UNDER 2008 ökade Fortum aktiviteterna inom forskning och utveckling för att ytterligare bidra till ett koldioxidsnålt samhälle. Storskaliga initiativ under året innefattade utvecklingen av ett laddningsnät för elbilar i Esbo i Finland och Stockholm i Sverige samt testning av infångning och lagring av koldioxid. Fortum fortsatte också forskningen inom morgondagens klimatvänliga energitekniker, såsom vägkraft. Under 2008 fick Fortums FoU ett nytt tillägg då ett beslut att investera i s.k. cleantechfonder för miljöteknik gjordes. Fortum hade också ett nära samarbete med universitet och forskningsinstitutioner.

FOKUS på stark prestation och god intjäningsförmåga förstärktes ännu mer under 2008 när den globala ekonomin försämrades. Fortum anser att företaget måste fortsätta vara stabilt under alla förhållanden för att kunna investera i framtida möjligheter när de dyker upp. Fortums strategi förblir oförändrad. Den globala ekonomiska situationen kan dock påverka den takt med vilken strategin verkställs.

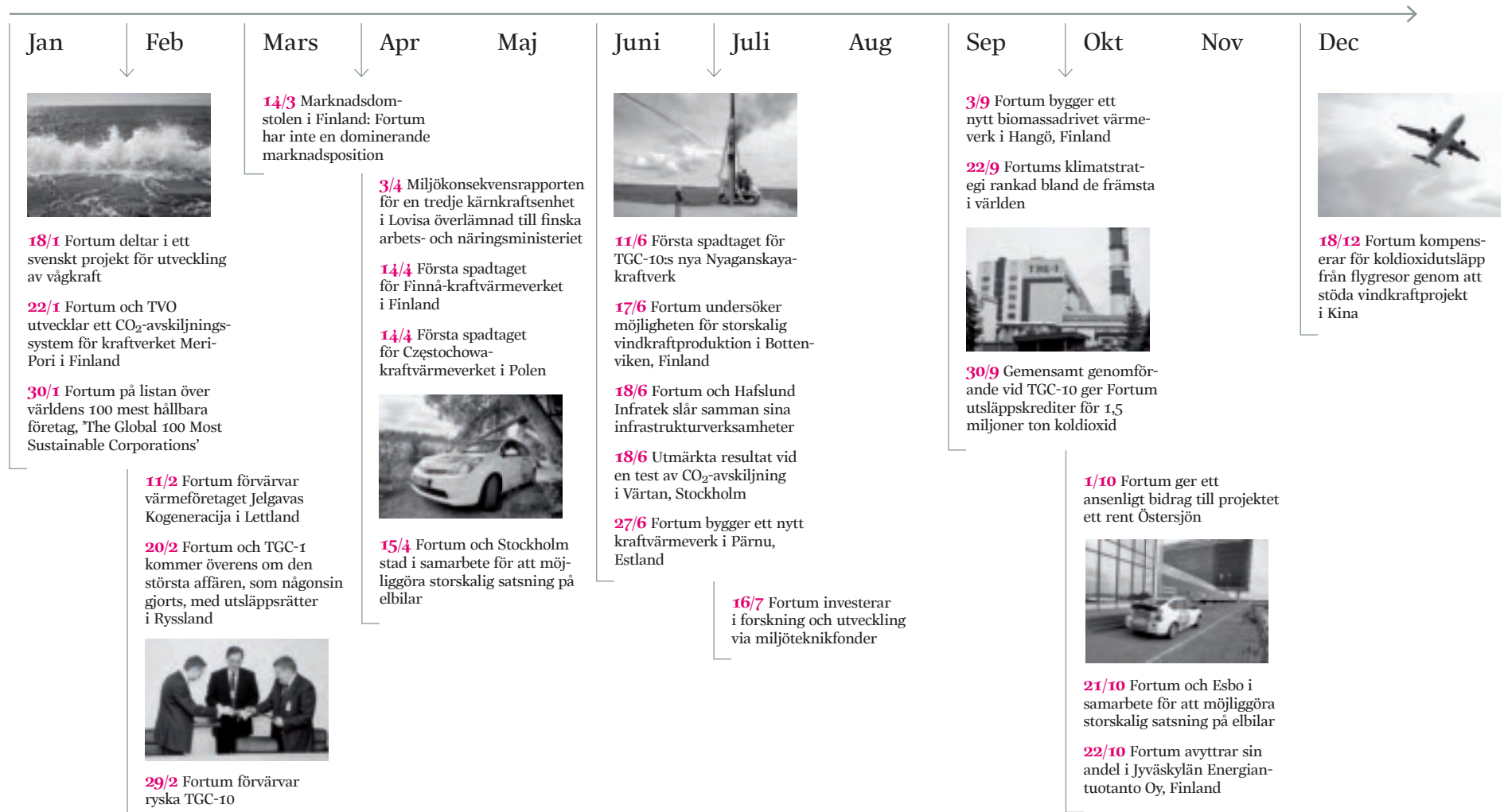




**Beslut 4: FORTSATT
STARKT FOKUS
PÅ RESULTAT**

Kapitel 1

Fortum år 2008



Intervju med verkställande direktören

År 2008 tog Fortum ett stort steg in på den ryska marknaden genom köpet av TGC-10. Fortum fortsatte konsekvent att genomföra sin strategi även när den globala ekonomin avtog, så beskriver VD Mikael Lilius det gångna året.

VERKSAMHETENS
KÄRNA: HÅLLBAR
UTVECKLING

Fyra centrala beslut kännetecknade Fortums verksamhet under 2008: att expandera verksamheten i Ryssland, främja hållbar utveckling i produktionsportföljen, eftersträva ett koldioxidsnålt samhälle genom forsknings- och utvecklingsarbete samt fokusera på en god resultatförmåga. Varför dessa beslut?

”Det gemensamma för dessa beslut är att de stöder vårt mål om en lönsam tillväxt.”

”Vårt viktigaste beslut var definitivt förvärvet av TGC-10. För oss är Ryssland en ytterst intressant marknad där vi redan har flera decenniers erfarenhet. Ryssland håller på att genomgå en omfattande reform på energimarknaden, vilket öppnar världens fjärde största energimarknad för nya aktörer. Vi kände att vi har goda tillväxtmöjligheter för vår expertis och kunskap på den marknaden. Samtidigt har TGC-10 flyttat tyngdpunkten för hela Fortums verksamhet. Det ligger i topp för våra prioriteringar, och vi har en tydlig ambition att framgångsrikt integrera företaget så att det blir en viktig del av vår resa framöver.”

”Vårt beslut att lägga vikten vid hållbar utveckling i vår produktionsportfölj och vårt arbete för ett koldioxidsnålt samhälle, är ett resultat av vår vetskap om att klimatförändringen kommer att bli en av våra största utmaningar i världen under de kom-

mande decennierna. Som ett ansvarsstagande företag vill Fortum vara en del av lösningen och 92 procent av vår kraftproduktion är redan koldioxidfri inom EU. Denna utmaning ger samtidigt stora möjligheter för vårt företag, som satsar på användning, och forskning och utveckling av förnybara och utsläppsfria energikällor, samt energieffektivisering.”

”En god intjäningsförmåga var i sig inte något nytt för 2008, men blir än mer aktuellt i dessa tider av global ekonomisk kris. Fortum anser att ett företag måste ha framgång och vara i gott skick så att det kan investera i framtida möjligheter då de dyker upp.”

Hur skulle du beskriva Fortums ekonomiska resultat under 2008?

”Det totala resultatet var bra och verksamhetsmässigt var det bästa året genom tiderna, trots att de yttre faktorerna var extremt utmanande. Men det finns också utrymme för förbättringar av resultatet som helhet. Många affärsenheter har mål som måste hanteras med interna mätredskap.”

Hur påverkade den globala finanskrisen Fortum år 2008 och vad har den för effekt på Fortums strategi?

”Mot slutet av året påverkade nedgången också Fortum då både råvarupriserna och elkonsumention sänk. Vår hedging av kraftförsäljningen jämnade

ut fluktuationerna och vi har också höjt vår grad av hedge-skydd för åren 2009–2010. Fortum är i gott finansiellt skick för att möta svåra tider – här har vi stor hjälp av våra tidigare års framgångar.”

”Den finansiella krisen påverkar inte Fortums strategi. Vår uppfattning om hur och i vilken riktning vi vill utveckla företaget har inte förändrats. Krisen kan dock påverka i vilken takt vi genomför strategin. I stället för att driva tillväxt, säkerställer vi nu att Fortum bibehålls i gott skick under den tid som krisen varar.”

Hur utvecklades energimarknaderna i Norden och Europa under 2008?

”Utvecklingen mot en gemensam elmarknad fortsatte. Milstolparna under året var att EU:s paket för en inre marknad utvecklades och att klimatpaketet godkändes av EU-länderna i december. Fortum har under flera års tid varit med och utvecklat den nordiska elmarknaden och vi tror att riktningen slutligen går mot en gemensam öppen europeisk marknad. Fortum önskar och stöder en sådan utveckling, och vi förbereder vår verksamhet för att kunna fungera i en sådan miljö. De gemensamma klimatmålen: att minska koldioxidutsläppen med 20 procent, att öka energieffektiviteten med 20 procent och att höja de förnybara energikällornas andel av den totala konsumtionen till 20 procent till år 2020, är mål som såväl



EU, Finlands regering som Fortum ställer sig bakom.”

Hur kommer energimarknaden att utvecklas under de närmaste åren? Förväntas några betydande förändringar eller utmaningar?

”Vi tror att reformen på den ryska elmarknaden och kraftmarknaden fortsätter att utvecklas, vilket innebär att grossistkraftpriserna avregleras 2011. Hittills har allt gått planligt.”

”Vi tror också att den gemensamma europeiska elmarknaden fortsätter att utvecklas. Det ser ut som byggandet av överföringsförbindelser inom Norden samt mellan Norden och Centraleuropa fått ny luft under vingarna. EU-kommissionen lyfte upp integrationen av de baltiska länderna in i den europeiska elmarknaden som ett av sina viktigaste mål. Kommissionen har samtidigt uppmanat till investeringar i överföringsförbindelser som en ekonomisk stimulansåtgärd och föreslår att 100 miljoner euro från EU:s stimulanspaket avsätts för Estlink 2, den andra planerade undervattenskabeln mellan Finland och Estland.”

”Då marknaden integreras bör också de nationella reglerna harmoniseras. Det är det enda sättet att underlätta en väl fungerande konkurrens. De nationella stöd som finns för förnybar energi leder till en direkt konkurrens mellan de olika stödsystemen på en gemensam

marknad. Då görs investeringarna där man får mest stöd och inte där det vore bäst att göra dem med tanke på omständigheterna, till exempel vindförhållanden. I Norden skulle det vara naturligt att ha ett gemensamt stöd-system, eftersom det inte spelar någon roll i vilket land den nya kapaciteten produceras - elen finns tillgänglig för alla nordiska konsumenter på den gemensamma nordiska marknaden.”

Hållbar utveckling är en central del i hela Fortums verksamhet. Hur var den synlig under året som gick?

”Vi vill vara en föregångare inom hållbar utveckling, men vi ser den också som en affärsmöjlighet. Hållbar utveckling är kärnan i Fortums strategi och återspeglas i hela vår verksamhet. Att vara verksam i Ryssland ger ytterligare en utmaning, eftersom det ryska energisystemet i stor utsträckning bygger på fossila bränslen. Fortum har dock bara en verksamhetsmodell som före-

taget följer överallt även i Ryssland. Vi tänker vara en föregångare inom hållbar utveckling även i Ryssland.”

”Forskning och utveckling är också en central del av hållbar utveckling för oss. I praktiken är det till exempel fråga om vår utveckling av en infrastruktur för laddning av elbilar i Esbo i Finland och Stockholm i Sverige, test av koldioxidinfångning vid kraftverken i Värtan och Meri-Pori samt att investera i morgondagens klimatvänliga energiteknologier, såsom vågkraft. Allt detta gjorde vi under 2008.”

”Att vara föregångare inom hållbar utveckling betyder också att vi kan nå ut till våra kunder med produkter och tjänster som beaktar klimat-aspekterna. Det är också viktigt att våra medarbetare har en säker arbetsmiljö överallt där vi är verksamma. Till exempel inkluderades personalen vid TGC-10 redan förra året i Fortums arbetssäkerhetsprogram.”

Vilka är Fortums mål och utsikter för år 2009? Vad krävs det för att vara framgångsrik?

”Det är viktigt att vi slutför de projekt som redan pågår och koncentrerar oss på att göra ett bra arbete inom vår nuvarande verksamhet. För tillfället strävar vi egentligen inte efter något nytt, eftersom vi redan har tillräckligt med uppgifter på agendan. Vi vill att förvärvet i Ryssland blir en bra och framgångsrik del av Fortum.”

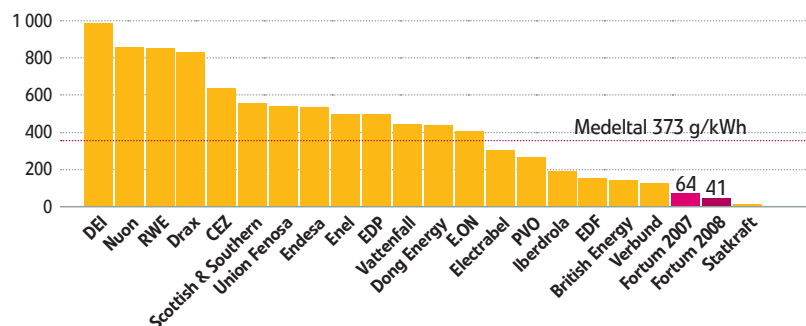
”Under de närmaste åren är ett av våra mål att få tillstånd att bygga en tredje kärnkraftsenhet i Lovisa i Finland. Den 5 februari 2009 lämnade vi in en ansökan till statsrådet för att få ett principbeslut om byggandet av denna kärnkraftsenhet. Den nya produktionsenheten skulle bidra kraftigt både till våra egna utsläppsmål och hela Finlands mål för minskade utsläpp. För vår del har vi allting klart - från planering till slutdeponering av använt bränsle. Vi äger området där den nya kärnkrafts-

enheten skulle placeras och vårt projekt har ett starkt lokalt stöd. Fortum är en erfaren och stark finländsk kärnkrafts-aktör. Vi kan genomföra och färdigställa Lovisa 3 utan statligt ekonomiskt stöd - det enda som saknas är tillståndet!”

”De första åtta åren under detta decennium har varit gynnsamma för oss. Fortum har en bra organisation som även ger oss en bra grund att ta oss an en nedgång i ekonomin. Jag vill tacka alla medarbetare för ett utmärkt arbete, våra partners vilkas samarbete vi kan lita på och våra kunder som ger oss möjlighet att göra ett bra arbete - ett stort tack till er alla.”

Fortums koldioxidutsläpp i EU är bland de lägsta av Europas kraftproducenter

kraftproduktion gCO₂/kWh, 2007



Källa: PWC & Enerpresse, 2008, Changement climatique et Electricité, Fortum.

Koncernens finansiella mål

	Mål	2008	2007 justerat ¹⁾
Avkastning på sysselsatt kapital, %	12	15,0	14,0
Avkastning på eget kapital, %	14	18,7	15,8
Kapitalstruktur: nettoskuld / EBITDA	3,0-3,5	2,5	2,2

¹⁾ Justerat för vinster avseende REC och Lenenergo.

Strategi

Att minska klimatförändringen är en av energisektorns största utmaningar globalt sett. Som ett ansvarstagande kraft- och värme-företag tar vi utmaningen på allvar, och vi tror också att ett starkt engagemang för hållbarhet är en framgångsfaktor för föregångare.

KOMPASSEN
PEKAR UT
RIKTNINGEN

Fortums vision är att vara en förebild bland kraft- och värmebolagen och en föregångare inom hållbar utveckling. Visionen fungerar som ett gemensamt, långsiktigt mål och utgör en vägledning vid strategival och verksamhetsutveckling. Visionen är också direkt kopplad till Fortums grundläggande syfte: ”Vår energi gör livet bättre idag och för kommande generationer”. Detta grundläggande syfte och våra gemensamma värderingar utgör grunden för vårt dagliga arbete.

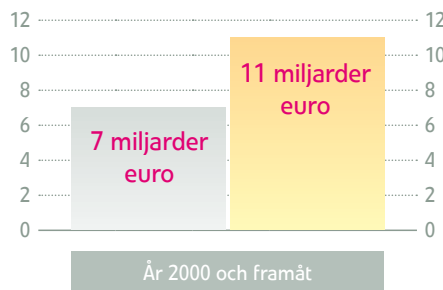
Fortum koncentrerar sig på marknaderna Norden, Östersjöområdet och Ryssland. På de nordiska marknaderna

är Fortum för närvarande ledande inom eldistribution, elhandel och fjärrvärme, samt den näst största aktören inom kraftproduktion. I länderna runt Östersjön har Fortum skapat en bra plattform för framtida tillväxt, särskilt inom värme. Ägandet av TGC-10 i Ryssland gör att avregleringen av den ryska kraftmarknaden ger oss unika möjligheter under de kommande åren. Fortum tror att lönsam tillväxt även i framtiden kommer att ha sin grund i en ledande position på kraft- och värmemarknaderna, utmärkt kundservice och goda normgivande resultat.

Strategin har blivit konsekvent implementerad

Avyttring av

- Oljetillgångar
- Kraft- och värmertilgångar utanför fokus
- Konstruktion utanför kärnverksamheten
- Rysk distribution (Lenenergo aktierna)



Förvärv av

- CO₂-fri produktion
- 4 470 MW nordisk kraftproduktionskapacitet
- Birka Energi
- Tillväxtplattformar i Norge, Polen och Baltikum
- TGC-10 och aktier i TGC-1 i Ryssland

18 TWh ökning av CO₂-fri produktion
70 % ökning av CO₂-fri kapacitet

⊕ Läs mer på sida 104.

Ansvar för framtiden

Fortum arbetar ansvarsfullt och är uppmärksam på globala och lokala utmaningar inom produktion och användning av energi. Kunderna erbjuds ett varierat utbud av tjänster, samtidigt som Fortum arbetar för att vara en god samhällsmedborgare och för att motverka klimatförändringen.

Hållbarhet vägs in i all verksamhet. Fortum är övertygad om att arbetet för att minska klimatförändringen är en framgångsfaktor för dem som är föregångare och vi har under flera år arbetat systematiskt för att öka andelen koldioxidfri egen produktion. I Europa är Fortum redan idag ett av de ledande företagen när det gäller specifika utsläpp från kraftproduktionen och har satt upp tydliga mål för framtiden, både inom kraft- och värmeproduktion. I Ryssland arbetar Fortum för att öka effektiviteten i produktionsanläggningarna och därmed minska kraft- och värmeproduktionens miljöpåverkan under de kommande åren.

I linje med vår vision vill Fortum vara delaktig i utvecklingen av ett koldioxidfritt energisystem för framtiden. Fortum utvecklar tekniken för infångning och lagring av koldioxid och undersöker ökad användning av förnybara energikällor. Ny kärnkraftsproduktion är också något som står i fokus. Fortum hjälper sina kunder att förbättra energieffektiviteten och utvecklar

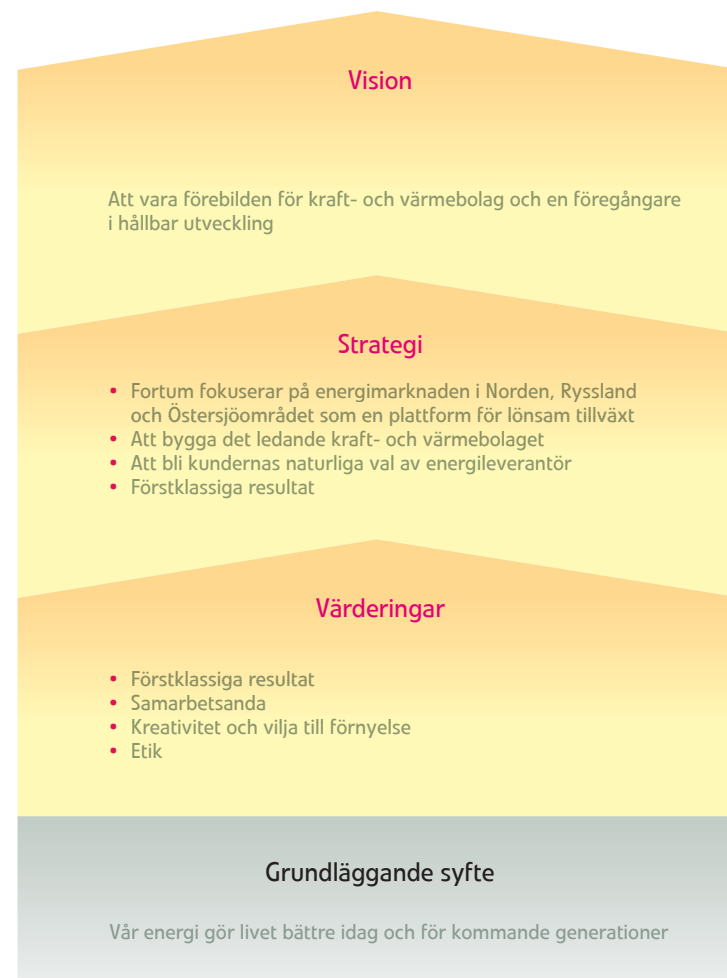
Kompassen

→ **Vår vision** speglar vårt starka engagemang när det gäller förstklassiga prestationer inom alla verksamhetsområden. Den förmedlar vår övertygelse om att motverkandet av klimatförändringarna är en framgångsfaktor för de som ligger i framkant.

→ **Fortums strategi** definierar vårt marknadsområde och de element som ska göra att Fortum kan fortsätta att skapa lönsam tillväxt även i framtiden.

→ **Gemensamma värderingar** styr det sätt vi arbetar på inom Fortum och även hur vi samarbetar med varandra och med våra partners och intressenter.

→ **Det grundläggande syftet** sammanfattar varför Fortum finns.



också sätt att öka energieffektiviteten genom smartare utnyttjande av el, t.ex. i elbilar. Besluten att begränsa koldioxidutsläppen från tjänstebilar och dra ned på arbetsresor med flyg är exempel på interna åtgärder och bevis på att Fortum vill ta ansvar för klimatet.

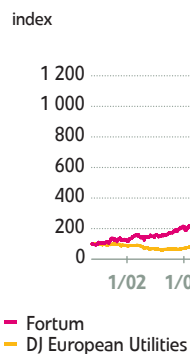
Konkurrens och marknader

Fortums konkurrenskraft baserar sig på effektiv verksamhet och en bred kundbas. Fortum siktar på förstklassiga resultat i alla huvudverksamheter. Målet är att bli det ledande kraft- och värmeföretaget och kundens förstahandsval av energileverantör på utvalda marknader.

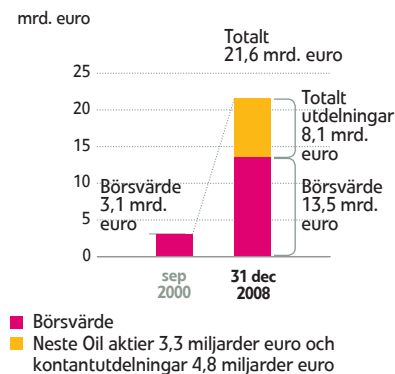
Kundnöjdhet är av yttersta vikt och det finns en strävan att förbättra produkter och tjänster för att bättre uppfylla kundernas behov. En förutsättning för framgång är den kontinuerliga utvecklingen av personalen. Fortum försöker uppnå detta genom att utveckla kvaliteten på ledarskapet och uppmuntra alla medarbetare till egna initiativ.

Fortum är övertygad om att en marknadsbaserad utveckling av energimarknaden leder till ökad konkurrens och förbättrad effektivitet, vilket gynnar både enskilda kunder och samhället som helhet. Fortum arbetar aktivt för en sådan utveckling.

Fortums aktiekurs sedan september 2000



Ökat aktieägarvärde 18,5 miljarder euro



Fortums aktie har överträffat sina jämförbara europeiska konkurrenter under de fem senaste åren. Under 2008 sjönk Fortums aktie cirka 51 %, medan Dow Jones European Utilities indexet sjönk med 38 % och OMX Helsinki Cap indexet med 50 %.

Den strategiska agendan anger fokusområden för hela organisationen

Fortums strategiska agenda kompletterar Fortums kompass och anger fokusområden för hela organisationen så att utvecklingen går i samma riktning inom hela företaget och ligger i linje med både strategi och vision. Alla enheters planer, beslut och åtgärder ska spegla den relevanta strategiska agendan för respektive enhet.

Tillväxt

Evaluera möjligheter till organisk tillväxt, tillväxt inom förnyelsebar energi, förvärv på hemmamarknader, och tillväxt som skapas genom forskning och utveckling.

Bidra till att motverka klimatförändringen

Göra hållbarhet till en framgångsfaktor och utveckla energieffektivisering.

Göra förvärvet av den ryska verksamheten framgångsrik

En lyckad integrering av TGC-10 och ett genomförande av investeringsprogrammet.

Främja en marknadsdriven utveckling av elmarknaden

Driva på en harmonisering och utveckling av infrastrukturen i Norden, främja integreringen med Kontinentaleuropa och säkra livskraften i reglerade verksamheter.

Stärkt fokus på resultat i världsklass

Stärka den resultatnriktade kulturen och nå högt satta mål, bli ledande inom förstklassig drift och driva på kundfokus och säljkultur.

Engagera människor

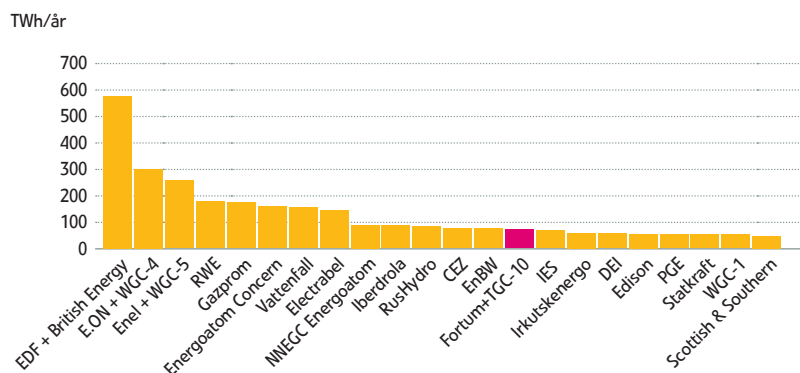
Förbättra kvaliteten på ledarskapet på alla nivåer och uppmuntra individuella initiativ.

Kapitel 2



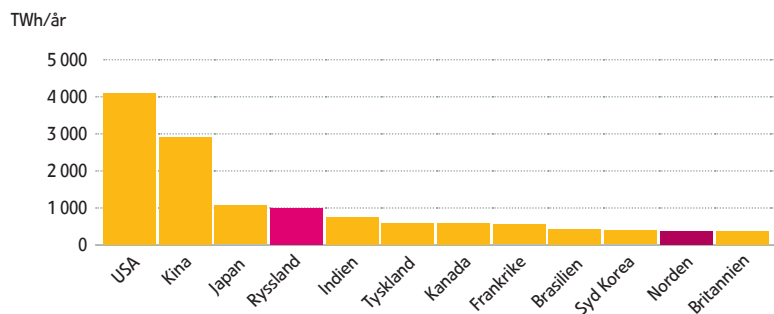
Vår omvärld

Största producenter av el i Europa och Ryssland



Källa: Fortum, företagsinformation 2007 års siffror. Effekten av de senaste strukturförändringarna har beaktats.

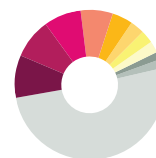
Ryssland är den fjärde största elmarknaden i världen



Källa: IEA 2008, siffror för 2006.

Största försäljare av elektricitet i Norden

~350 aktiva företag, 14 miljoner kunder

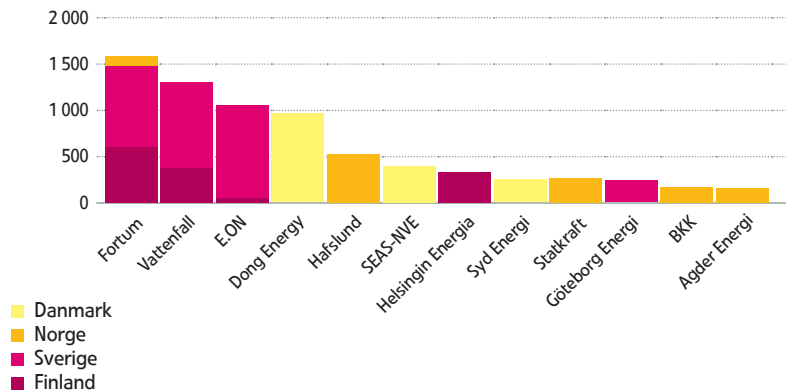


- Fortum
- Vattenfall
- E.ON
- Dong Energy
- Hafslund
- Statkraft
- SEAS-NVE
- Helsingin Energia
- Östkraft
- Öresundskraft
- Övriga

De stora europeiska kraftbolagen blev ännu större under 2008. Sammanslagningen av franska Suez och GDF skapade det näst största kraftbolaget i Europa vad gäller börsvärde. Det största företaget, franska EDF, förvärvade kärnkraftsproducenten British Energy i Storbritannien. I januari 2009 meddelade tyska RWE att man hade slutit ett avtal med holländska Essent om att förvärva företaget. Svenska Vattenfall förvärvade två vindkraftsföretag i Storbritannien och en minoritetspost i det polska företaget Enea. Dessutom gjordes flera andra förvärv under året och konsolideringen av marknaden förväntas fortsätta även i framtiden i takt med att marknaderna avregleras.

De största eldistributörerna i Norden, kunder tusental

~500 företag, 14 miljoner kunder



- Danmark
- Norge
- Sverige
- Finland

Marknadsutveckling

Under 2008 handlade energisamtalen allt mer om att motverka de globala klimatförändringen samt om de kraftigt stigande och snabbt fallande bränslepriserna. Den globala finans-krisen präglade den senare delen av året. Läget i den globala ekonomin påverkade även Fortums marknadsområden.

MED FOKUS PÅ
ENERGISTRATEGI

De kortsiktiga effekterna av den globala nedgången syns redan i 2008 siffror för bränslepriser och elförbrukning. De långsiktiga effekterna är svårare att uppskatta, men den generella bedömningen är att de globala bränslepriserna stiger på lång sikt och att konsumtionen t.ex. i Västeuropa kommer att vara oförändrad eller till och med sjunka under ett till två år, för att sedan återgå till en måttlig ökning som under de senaste åren. I de nordiska länderna minskade elförbrukningen 5 terawattimmar (TWh) under det sista kvartalet 2008 jämfört med 2007. Den långsiktiga ökningen av elförbrukning beräknas att bli ganska liten, mindre än

en procent. I Ryssland minskade elförbrukningen under de sista månaderna av 2008. På längre sikt förväntas förbrukningen öka med cirka 3-4 % årligen under de närmaste 10-15 åren.

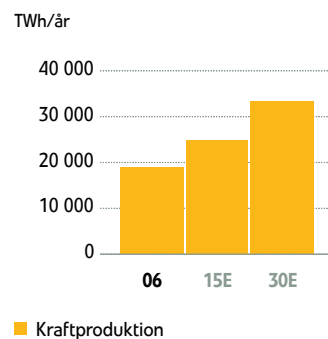
Global utveckling

Det internationella energiorganet IEA bekräftade i sin rapport World Energy Outlook 2008 sin syn på den kommande energiförbrukningen – enligt IEA:s referensscenario, som är ett scenario utan större policyförändringar – och att världens energibehov skulle öka med 45 % mellan 2006 och 2030. Det här är en något lägre ökning i jämförelse med den uppskattning som gjordes för ett

år sen. Minskningen beror främst på den ekonomiska nedgången, stigande bränslepriser och olika politiska initiativ. Enligt IEA kommer de fossila bränslena att fortsätta vara den dominerande bränsletypen i världen. Dessa trender kommer att leda till en fortsatt ökning av energirelaterade utsläpp av koldioxid.

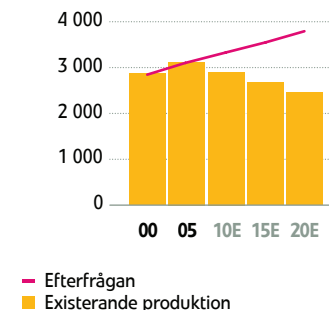
Under 2008 fortsatte förberedelserna för FN:s klimatkonferens som kommer att hållas i Köpenhamn i december 2009. En global klimatpolicy för tiden efter 2012 förväntas bli färdig under mötet. Under slutet av 2008 publicerade WWF en studie med slutsatser om att ökade koldioxidutsläpp får en strängare effekt

Global elproduktion



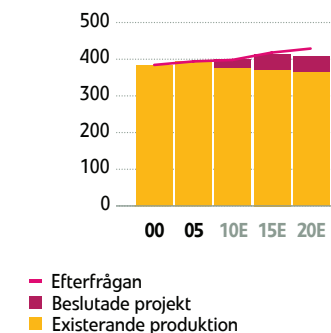
Källa: IEA World Energy Outlook 2008 referensscenario för kraftproduktion.

Utveckling av efterfrågan och utbud på den europeiska kraftmarknaden, TWh/år



Källa: Eurelectric, Eurprog 2007 EU27, Fortum.

Utveckling av efterfrågan och utbud på den nordiska kraftmarknaden, TWh/år



än vad IPCC rapporterat under 2007 och att det behövs en utsläppsminskning på 80 % innan år 2050 för att hålla temperaturökningen under två grader.

Ett flertal aktörer inom energiområdet, inklusive IEA, vill se konkreta åtgärder för att klara av de globala klimatförändringen. Om inget görs kommer konsekvenserna att bli förödande. IEA anser att energisektorn måste spela en central roll när det gäller att minska utsläppen. Detta kan göras genom att förbättra effektiviteten, övergå till förnybar energi och andra tekniker för låga koldioxidutsläpp, i huvudsak kärnkraft samt koldioxidavskiljning (CCS), för fossilbaserad produktion. Allmänt

anses att det behövs ett globalt pris för växthusgasutsläpp som kompletterar de nödvändiga investeringarna för att åstadkomma en önskvärd utveckling.

Den ökande energiförbrukningen och behovet av att minska klimatförändringen gör att det kommer att behövas stora investeringar inom infrastrukturen. Enligt IEA:s beräkningar är behovet av beräknade investeringar nu ännu större än vad man uppskattade för ett år sedan och energisektorn svarar för mer än hälften av dessa investeringar. Den globala finanskrisen förväntas inte påverka de långsiktiga investeringarna men kan leda till förseningar på kort sikt.

EU arbetar för en hållbar energipolitik

Trots den globala ekonomiska krisen vill både industrin och politikerna i Europa vidta åtgärder mot de ökande utsläppen av växthusgaser. Energi-strategi, leveranssäkerhet och marknadsutveckling präglade den politiska agendan i EU under 2008.

I januari 2008 presenterade EU-kommissionen ett omfattande "grönt paket" som innehåller förslag på direktiv för att uppfylla energimålen för år 2020 gällande hållbarhet, konkurrenskraft och leveranssäkerhet. I december godkändes paketet av medlemsstaterna och Europaparlamentet. Målet är att minska utsläppen av växthusgaserna med 20 %,

öka andelen förnybar energi av den totala konsumtionen till 20 %, och höja energieffektiviteten med 20 % fram till år 2020. Det reviderade europeiska utsläppshandelssystemet (ETS) gäller från 2013 till 2020. I det omarbetade direktivet fastställs ett auktionsförfarande för utsläppsrätter från 2013. Det innehåller dock flera undantag, främst för energiintensiv industri. I motsats till utsläppshandeln, där huvudsyftet med omarbetningen var att skapa en mer utjämnad nivå för EU, är målen för förnybar energi nationella. Handel mellan medlemsstaterna och gemensamma stödprogram för förnybar energi för flera medlemsstater har däremot gjorts möjligt.

EU:s medlemsstater har kommit överens om att upprätta en gemensam elmarknad för EU. I och med detta lade kommissionen fram ett tredje lagstiftningspaket i september 2007. I oktober 2008 nådde rådet en politisk överenskommelse om lagstiftningspaketet gällande den inre elmarknaden, och det slutliga godkännandet förväntas ske under den första hälften av 2009. Som en proaktiv åtgärd i samband med paketet bildade stamnätsoperatörer från 34 europeiska länder en ny samarbetsorganisation, ENTSO-E (European Network of Transmission System Operators for Electricity) i december 2008. Organisationens mål är att arbeta för tillförlitliga och effektiva paneuropeiska

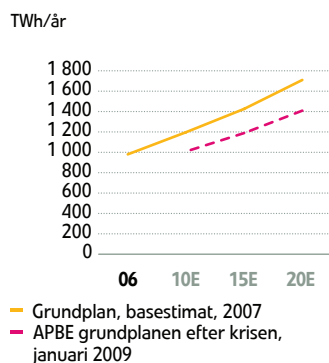
och regionala marknader. ENTSO-E har fullmakt att företräda EU-kommissionen, lagstiftare och intressenter och kommer att arbeta i samråd med dem.

I oktober antog EU-kommissionen sin andra strategiska översyn av energiområdet som fokuserar på säker energiförsörjning. Den här granskningen är särskilt viktig eftersom den kommer att vägleda energipolitiken för den nya kommissionen som tillträder sommaren 2009. I rapporten betonas att säkrare energiförsörjning är den första åtgärden för en fungerande inre elmarknad. För de nordiska länderna är det viktigt med en starkare integrering av de baltiska staterna. Det är också viktigt att skapa en gemensam elmarknad kring Östersjön som ett första steg mot en EU-omfattande marknad. De baltiska staterna står inför stora utmaningar de närmsta åren när det gäller tillgång på kapacitet. Produktionsanläggningar, som idag använder t.ex. oljeskiffer som bränsle, ska gradvis ersättas, och kärnkraftverket Ignalina ska stängas samtidigt som efterfrågan förväntas öka.

Utveckling av den nordiska energipolitiken

I mars publicerade IEA en granskning av den finländska energipolitiken. I rapporten fick Finland beröm för sin balanserade och realistiska energipolitik, men man tog upp frågor kring energisäkerheten. IEA påpekar till exempel att de

Efterfrågan på el i Ryssland



Grundplan = Regeringens mål för kraftproduktionens utveckling.

APBE = institution som ansvarar för uppdateringen av grundplanen.

nuvarande riktlinjerna för reglerad reservkraft vid toppar och subventioner för torv inte höjer energisäkerheten på lång sikt. I framtiden måste man stärka de långsiktiga politiska åtgärderna när det gäller energieffektivitet.

I september 2008 godkände de nordiska energiministrarna en plan för att skynda på arbetet med att utveckla den nordiska kraftmarknaden. Den här planen omfattar till exempel förbättrade förbindelser och harmonisering av tillståndprocesser. Man föreslår också att de nordiska stamnätsoperatörerna ska undersöka om det går att dela upp den nordiska marknaden i ett större antal budområden, vilket kan leda till fler prisområden. Det här förslaget har väckt viss oro i Finland och Sverige, särskilt när det gäller slutkundsmarknaden. Fler prisområden skulle hindra elhandelsbolag från att gå utanför sina egna, lokala områden och på så sätt skulle konkurrensen minska.

I november 2008 presenterade den

finländska regeringen sin nya klimat- och energistrategi. Målet är att minska den ökande efterfrågan på energi och att öka användningen av förnybara energikällor till 38 % (en ökning på 9 procentenheter), i enlighet med EU:s gemensamma ansvar. Målsättningen med strategin är att garantera konkurrenskraft för de energiintensiva industrierna även i framtiden och att Finlands egen produktionskapacitet ska täcka förbrukningstopparna. I strategin ingår också förberedelser för utbyggnad av ytterligare kärnkraftsproduktion.

Diskussionen om den framtida svenska energipolitiken intensifierades mot slutet av 2008. Regeringen presenterade sitt förslag i början av februari 2009. Regeringen kommer att fortsätta med systemet med certifikat för att stödja investeringar i förnybar elproduktion med ett högre mål på 25 TWh. Man accepterar en ersättning av befintliga kärnkraftverk enligt principen ett-till-ett och sätter som mål att helt få

bort fossila bränslen inom vägtrafiken innan 2030 med hjälp av biobränslen och elfordon. Regeringen upprepade också sitt stöd till utvecklingen av en EU-intern energimarknad, användningen av marknadsbaserade styrmekanismer och harmonisering.

Integrering av den nordiska grossistmarknaden och övriga Europa

Den gemensamma nordiska elmarknaden för grossister har funnits i nästan ett decennium. Fokus ligger nu på att ytterligare utveckla grossistmarknaden och kunna öka integreringen med den kontinental-europeiska marknaden. I mars 2008 publicerade Nordel en plan för nordiska elnät där man rekommenderar vissa interna nätförbättringar i de nordiska länderna. De nya rekommendationerna fokuserar på att förstärka anslutningen inom Norge och mellan Norge och Sverige. I rapporten föreslås också att man ska undersöka fler regionala överföringsförbindelser från de nordiska länderna till Nederländerna, Tyskland, Polen och de baltiska staterna.

En konkret åtgärd för ytterligare integrering av den nordiska marknaden och marknaden i kontinentala Europa vidtogs i maj då NorNed-kabeln på 700 MW, som ansluter Norge och Nederländerna, togs i kommersiell drift med dagliga kapacitetsauktioner. Tack vare den här nya anslutningen steg nettoexportvolymen från den nordiska marknaden till kontinentala Europa (Tyskland, Polen och Nederländerna) och uppnådde 15 TWh under 2008, vilket är en ökning med 67 % jämfört med 9 TWh år 2007.

Ihoppkoppling av marknader anses vara ett effektivt verktyg för att integrera och harmonisera olika regioners elmarknader. Förberedelser för harm-

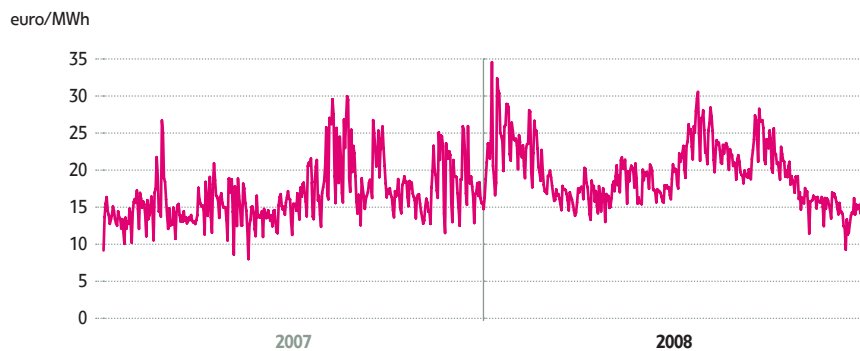
onisering av handel över gränserna pågår både i norra Europa och det kontinentala Europa. Ihoppkoppling av marknaderna Nord Pool och EEX provades i september 2008 men på grund av fel och problem i beräkningssystemet stoppades försöket. En lösning på problemen beräknas komma under första delen av 2009.

Utvecklingen på privatkundsmarknaden i de nordiska länderna har fokuserat på att ge kunderna möjlighet att välja elpriser i form av olika avtal. Sverige håller på att implementera en lösning med fjärravlästa elmätare för privatkundsmarknaden som ska vara klar den 1 juli 2009. Det här gör att kunderna bättre kan följa sin egen elförbrukning och även delta mer aktivt på marknaden. Liknande lösningar förbereds även i Finland och Norge. Trots en gemensam utveckling har slutkundsmarknaden i Norden kvar många nationella egenskaper.

Omstruktureringen av den ryska marknaden fortsätter

Den ryska elmarknaden är den fjärde största i världen med en årlig produktion på mer än 1 000 TWh. Under de senaste åren har den ryska konsumtionen ökat med så mycket som 4 % årligen. Men under 2008 minskade konsumtionen något och landade på en 2 % ökning. Den globala ekonomiska nedgången har även påverkat den ryska energimarknaden. Enligt preliminära siffror ökade elförbrukningen i Ryssland under 2008 med omkring 2 % jämfört med 2007. De tre första kvartalen under 2008 ökade elförbrukningen med omkring 5 % jämfört med de tre första kvartalen under 2007, men förbrukningen vände sedan kraftigt neråt under det sista kvartalet.

Elpriset¹⁾ på "day ahead" marknaden i den europeiska delen av Ryssland



¹⁾ Kapacitetstariffer exkluderade
Källa: ATS.

Reformen av den ryska energisektorn påbörjades 2003 och har fortskridit enligt planerna. Målen för omstruktureringen är att säkra de enorma framtida investeringar som krävs i energisektorn och att öka sektorns effektivitet. Alla utom ett av kraftbolagen (WGC) och de regionala kraftbolagen (TGC) har privatiserats och det har skapat en basstruktur för konkurrens. RAO UES, det tidigare monopoliet för kraft- och värmesektorn, upphörde den 1 juli 2008. Dess reglerande funktioner delades upp mellan olika statliga organ. Ett marknadsråd bildades och där ingår alla deltagare på grossistmarknaden för el. Marknadsrådet representerar ett icke-kommersiellt samarbete vars främsta uppgift är att utveckla ett effektivt system för grossistmarknaden och effektmarknaden.

Elhandeln sker via den så kallade "day ahead"-marknaden och all tillgång till och efterfrågan på el matchas via spotmarknaden. Andelen energi som säljs till konkurrensmässiga priser ökar successivt. I början av 2008 såldes 15 %

av all energi till konkurrensmässiga priser, den 1 juli hade andelen ökat till 25 % och den ökade ytterligare till 30 % i början av 2009. I början av juli startades den första fasen av effektmarknaden och 25 % av kapaciteten såldes på den konkurrensutsatta marknaden. Effektmarknaden fortsätter att avregleras i samma takt som elmarknaden och reglerna för den långsiktiga effektmarknaden, från 2011 och framåt, håller på att utarbetas. Effektmarknaden upprättades för att tillhandahålla en långsiktig systemsäkerhet. En finansiell derivatmarknad förväntas starta under 2009. Grossistmarknaden för kraft förväntas vara helt avreglerad år 2011. Privatkundsmarknaden förväntas förbli reglerad även efter 2011.

Priserna på den ryska energibörsen för avreglerad el, ATS, varierade under året. Under 2008 var det genomsnittliga priset för el i den europeiska delen av Ryssland och Uralområdet 700 RUB/MWh (2007: 570).

Fortums ståndpunkt

Både energibehovet och energipolitikens betydelse ökar ständigt. Klimatförändringen, leveranssäkerheten och elkostnaderna är ständigt föremål för diskussion.

Fortum vill särskilt främja:

- Energi- och elmarknader som är öppna och konkurrensinriktade både på produktionssidan och på elhandelsmarknaden.
- Marknadsbaserade och harmoniserade styrmekanismer som skyddar miljön.
- Ett politiskt och juridiskt regelverk som uppmuntrar investeringar i produktion av ny energi.
- Säker och kostnadseffektiv transmission och eldistribution som möjliggör väl fungerande marknader.
- Kundenservice med hög kvalitet och neutralitet vid försäljning och distribution av el och värme.
- Effektiv användning av el och värme.

☒ Läs mer på www.fortum.se/standpunkt.

Produktion och elförbrukning i Norden och Ryssland

Elförbrukning

TWh	2008	2007
NORDEN	395	401
Finland	87	91
Sverige	144	147
Norge	128	127
Danmark	36	36
RYSSLAND	1 019	1 001

Kraftproduktion per källa i de nordiska länderna

TWh	2008	2007	2006	2005
Vattenkraft	225	215	192	222
Kärnkraft	83	87	87	92
Övrig värmekraft	77	85	97	73
Vindkraft	10	10	8	8
Totalt	395	397	384	395

Nettoimport ¹⁾

¹⁾ import-export

Kraftproduktion per källa i Ryssland

TWh	2008	2007	2006	2005
Vattenkraft	166	179	173	173
Kärnkraft	164	160	156	149
Övrig värmekraft	706	676	665	629
Totalt	1 036	1 015	994	951

Kapitel 3

Investeringar i framtiden

Fortums vision för världens energisystem 2020–2100

INVESTERINGAR
FÖR KOMMANDE
GENERATIONER

2020

- Mycket av dagens infrastruktur och produktionstillgångar används fortfarande eftersom de har långa livscykler.
- Betydande och fortlöpande utbyggnad av nya kärnkraftsanläggningar.
- Vindkraft och bioenergi har ökat kraftigt. Solenergin har ökat något.
- Storskaliga tester av CCS-teknik. Kommersialisering pågår.
- El- och hybridfordon blir allt vanligare.

2050

- Förnybar energi genererar nästan hälften av all el och kärnkraften genererar en fjärdedel.
- Inom elproduktionen har solenergin knappt nått på vindkraften och vågenergin växer kraftigt. Den relativa andelen bioenergi har minskat.
- CCS används kommersiellt i stor utsträckning (kol-, gas- och biomassedrivna anläggningar).
- Energieffektiviseringar har kraftigt minskat koldioxidutsläppen.
- Fossila fordonsbränslen har i huvudsak ersatts av elektricitet, väte och icke matbaserade biobränslen.

2100

- Systemet bygger på ren el och en ren energibärare, t.ex. väte.
- Väte omvandlas till energi med hjälp av bränsleceller.
- Betydande användning av förnybar energi: vattenkraft, vindkraft globalt, sol- och vågkraft efter lokala förhållanden. Naturliga variationer balanseras med väteproduktion.
- Biomassa används huvudsakligen för livsmedel samt som byggmaterial och råmaterial för industrin.
- Fusionsenergi används kommersiellt.
- Avancerad teknik för kärnklyvning, t.ex. fjärde generationens kärnkraftverk med integrerad väteproduktion.

Energiolagen har ett stort ansvar. De måste säkerställa tillräcklig produktionskapacitet för kraft och värme, pålitlig överföring och kvalitetstjänster för företags- och privatkunder. Samtidigt spelar de en viktig roll för att bromsa klimatförändringen eftersom huvudparten av växthusgaserna genereras vid produktion och förbrukning av energi. Beslut som fattas idag påverkar kommande generationer eftersom den genomsnittliga livslängden för ett kraftverk är 40 till 60 år.

Utgångspunkten för Fortums investeringar är alltid en ekonomiskt genomförbar balans mellan ökande kapacitetskrav och mål för minskade utsläpp. Fortum vill utveckla och använda nya tekniker som är i linje med utvecklingen mot ett koldioxidfritt energisystem. Alla områden måste utvecklas, inte bara de teknikbaserade. Det mest effektiva sättet att minimera inverkan på miljön är att effektivisera energianvändandet.

Investeringar

Mitt under den globala finanskrisen behåller Fortum sin ekonomiska flexibilitet och sina planerade engagemang i de pågående investeringarna för ny produktionskapacitet. Förvärvet av TGC-10 ökade kraftproduktionen med 3 000 MW och fördubblade värmeproduktionen.

SÄKRA
LÖNSAM TILLVÄXT
OCH EKONOMISKT
OBEROENDE

Det globala finansklimatet försämrades dramatiskt och oväntat snabbt under senare delen av 2008. På Fortums huvudmarknader gick ekonomin från stadig tillväxt till lågkonjunktur på bara några månader. Vid årets slut var marknaden enig om att finanskrisen kommer att dämpa den allmänna ekonomiska tillväxten under 2009–2010. Under de här omständigheterna prioriterar Fortum att behålla en ekonomisk flexibilitet.

Elbehovet kommer att fortsätta öka

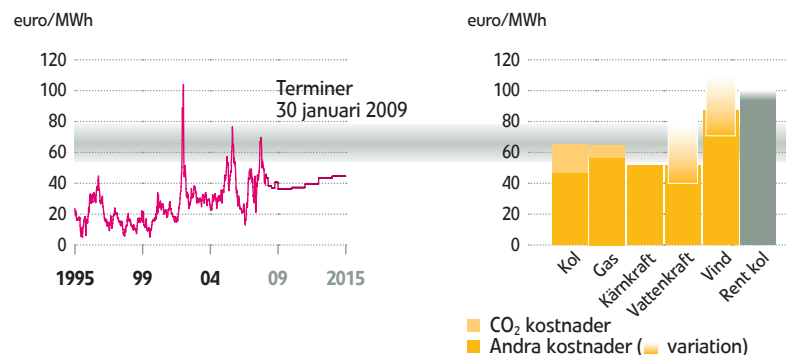
Den globala elförbrukningen förväntas öka med omkring 80 % till 2030, trots nedgången. Ny kraftproduktionskapacitet

behövs för att möta både den ökade efterfrågan och för att ersätta gammal kapacitet.

Efterfrågan i de nordiska länderna förväntas öka med mindre än 1 % årligen. För att möta kraven av en ökad efterfrågan, nya investeringar behövs för att täcka produktion. Planer antogs på ny produktionskapacitet i storleksordningen 40 terawattimmar (TWh) fram till år 2020 för den nordiska marknaden. Trots aktuella planer och pågående projekt för att öka kapaciteten krävs nya beslut om ökad produktion för att möta den förväntade efterfrågan som beräknats till 2020.

I Ryssland beräknas elbehovet öka

Ny kapacitet, förutom kärnkraft, kräver ett kraftpris på 60+ euro/MWh



Källa: Nord Pool

Beräknad genomsnittlig nominell livstidskostnad enligt 2014 terminpris. Stora variationer i fråga om ny vatten- och vindkraft på grund av lokalosering och villkor.

med 3–4 % per år under de närmsta 10–15 åren. Elförbrukningen har ökat t.o.m. 5–7 % i kraftigt industrialiserade områden och andra tillväxtområden de senaste åren. Det kommer att behövas omfattande investeringar i ny kraftproduktion för att möta det växande behovet och ersätta anläggningar som tas ur bruk. På kort sikt kommer dock elbehovet att påverkas av den globala nedgången i ekonomin.

✚ Läs mer på sidorna 26–27.

Vid årets slut fanns en utbredd osäkerhet om vilken effekt den globala finans-krisen har på investeringskostnaderna. Som en ansvarsfull marknadsaktör i ett

allt tuffare investeringsklimat analyserar Fortum möjligheterna att investera i ny produktionskapacitet och utvärderar ny produktionsteknik inom ramen för sin forskning och utveckling.

Ett strategiskt steg på den ryska kraftmarknaden

Under 2008 tog Fortum ett viktigt strategiskt beslut genom förvärvet av ryska Territorial Generating Company 10 (TGC-10) som bedriver verksamhet i de växande olje- och gasproducerande regionerna i Ural och västra Sibirien. Vid slutet av 2008 var Fortums ägarandel i TGC-10 cirka 93 % inklusive aktier ägda av TGC-10:s helägda dotterbolag.

Den totala ersättningen för Fortums nuvarande ägarandel i TGC-10 uppgick vid årets slut till cirka 2,5 miljarder euro inklusive den aktieemission på 1,3 miljarder euro som Fortum tecknade sig för i mars 2008.

✚ Läs mer på sidorna 64–65.

Omfattande investeringar i rysk kapacitet

TGC-10 har åtagit sig att genomföra ett investeringsprogram som ska ge 2 300 MW. När programmet fullföljts kommer kraftproduktionskapaciteten hos TGC-10 att öka från dagens kapacitet på cirka 3 000 MW till 5 300 MW. Investeringssprogrammet omfattar sju en-

heter. Kapaciteten höjs genom att de två befintliga enheterna uppgraderas och en ny enhet byggs vid två befintliga anläggningar samt genom att en ny kraftanläggning med tre enheter byggs.

Investeringsprogrammet fortlöpte väl under 2008. Uppförandet av det nya kraftverket i Njagan i den norra delen av Ural påbörjades med det första spad taget. När programmet genomförts kommer kraftverket att bestå av tre naturgasdrivna enheter som, var och en, har en produktionskapacitet på 400 MW. Vid Tiumen CHP-2 har förberedelserna för byggandet av den femte enheten påbörjats. När programmet genomförts kommer den naturgasdrivna enheten att ha en energiproduktionskapacitet på 420 MW. Byggandet av den andra enheten vid Tiumen CHP-1 med en kraftproduktionskapacitet på 190 MW och den tredje enheten vid Tjeljabinsk CHP-3 med en kraftproduktionskapacitet på 220 MW påbörjades också under året. Vid kraftverket Tobolsk CHP pågår installationen av den nedre turbinen, som ska köras i kondenseringsläge. När programmet fullföljts kommer anläggningens kraftproduktionskapacitet att öka med ytterligare 210 MW.

Uppskattat värde på programmet var vid slutet av 2008 två miljarder euro för 2009 och framåt. Den ekonomiska nedgången kommer dock troligtvis att ytterligare påverka balansen mellan till-

Fortums nordiska investeringsplan från december 2008



gång och efterfrågan i Ryssland. Fortum och andra energibolag i Ryssland analyserar för närvarande effekterna av de ändrade ekonomiska villkoren och den potentiella inverkan dessa har på tidsplanerna för investeringsprogrammen.

Flexibelt investeringsprogram i Norden

Vid slutet av 2008 hade Fortum planer på att investera i 1 200 MW på marknaderna i Norden och Baltikum. Programmet kommer fortsatt att vara flexibelt och därför kan nivån på de årliga investeringarna justeras beroende på de övergripande ekonomiska villkoren och tillgängligheten på finansiering till en rimlig kostnad. Flexibilitet har blivit ännu viktigare eftersom byggandet av ny kraftproduktion vid årets slut beräknades kräva ett långsiktigt kraftpris på över 60 euro per megawattimme (MWh) medan det genomsnittliga kraftpriset på den nordiska marknaden under 2008 var 44,7 euro per MWh. Vid årets slut var terminspriserna för både 2009 och 2010 38 euro per MWh.

Under året var Fortums största pågående kapacitetsinvestering i Norden det naturgasdrivna kraftvärmeverket i Finno, Finland. Projektet har fortlöpt som förväntat och den nya enheten kommer att tas i drift under 2009. Dessutom påbörjades under året ett antal nya biobränslebaseade värmeverksprojekt i Finland.

I Sverige fortsatte Fortum med renovering av vattenkraftverken, investeringar i programmet Säkra Nät och med att införa fjärrvärmemätare (Automated Meter Management, AMM). Vid årets slut uppgick installerade mätare till 800 000 av totalt 835 000. Fortum har färdigställt anslut-

ningen mellan de södra och centrala fjärrvärmenäten i Stockholm och påbörjat investeringen i rökgaskondensering i värmekraftverket i Värtan. När denna färdigstälts kommer den att öka fjärrvärmeproduktionen utan ökad bränsleförbrukning.

Stark agenda för kärnkraft

I mars 2007 inledde Fortum en miljökonsekvensbedömning (MKB) för att undersöka möjligheten att bygga ytterligare en kärnkraftverksenhet med kapacitet på 1 000–1 800 MW i anslutning till de två befintliga enheterna vid kärnkraftverket i Lovisa, Finland. MKB-rapporten slutfördes under 2008 och indikerar att en ny enhet kan byggas på ön Hästholmen i Lovisa. Följaktligen lämnade Fortum den 5 februari 2009 in en ansökan till den finländska regeringen för att få ett principbeslut om byggandet av en ny kärnkraftsenhet. Enligt planen kommer den nya enheten att kunna tas i bruk under 2020. Enhetens livslängd skulle vara minst 60 år. Ansökningen består av fem olika anläggningsalternativ som alla kommer att uppfylla de stränga finska säkerhetsnormerna när de är klara.

Dessutom deltar Fortum i byggandet av den femte kärnkraftsenheten (Olkiluoto 3) i Finland med en andel på omkring 25 %. Konsortiet AREVA-Siemens, som är totalentreprenör för Olkiluoto 3, har meddelat att anläggningen fördröjts och kan tas i drift 2012 istället för 2011 som tidigare planerats.

I Sverige planeras kapacitetsökningar vid kärnkraftverken i Forsmark och Oskarshamn under åren 2009 till 2014. Som minoritetsägare deltar Fortum i uppgraderingarna. Fortums

andel av den planerade kapacitetsökningen uppskattas till 290 MW. En del av de här projekten kräver fortfarande licenser. Den uppgradering av Oskarshamn 3 som planerades för 2008 har skjutits upp till 2009 på grund av komponentförseningar.

✚ Läs mer på sidan 56.

Nya investeringar i Östersjöområdet

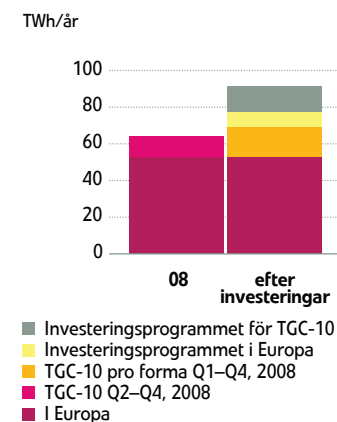
Förutom att investera i ny kraft- och värmeproduktion på den nordiska marknaden och i Ryssland genomför Fortum också investeringar i Polen och de baltiska länderna. Investeringarna stöder Fortums tillväxtstrategi på energimarknaderna längs med Östersjön och utvecklingen av egna kraftvärmeverk lokalt. Fortum investerade under året i två större kapacitetsprojekt i Östersjöområdet, kraftvärmeverket i Tartu i Estland och kraftvärmeverket i Czeszochowa i Polen. Tartu-anlägg-

ningen ska drivas med biomassa och torv och beräknas vara i drift under 2009. Czeszochowa-anläggningen ska drivas med kol och biomassa och kommer att inleda produktionen under 2010.

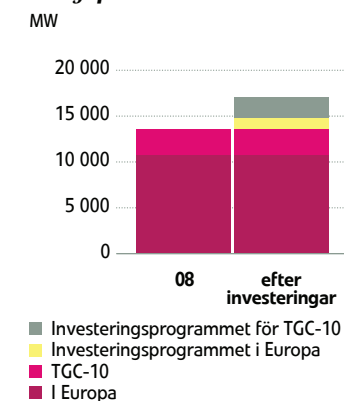
I juni 2008 tillkännagav Fortum sitt beslut att bygga ett nytt kraftvärmeverk i Pärnu i Estland. Man räknar med att kraftverket kommer att vara i drift vid slutet av 2010. Det nya kraftverket kommer att i så stor utsträckning som möjligt drivas med biomassa från den lokala marknaden och resterande del kommer att utgöras av torv.

I februari 2008 undertecknade Fortum ett avtal om att förvärva 100 % av aktierna i lettiska Jelgavas Kogeneracija. Jelgavas Kogeneracija levererar fjärrvärme till staden Jelgava. Värmen produceras vid naturgasdrivna värmeverk och den sammanräknade årliga värmeförsäljningen motsvarar 200 gigawattimmar (GWh).

Fortums kraftproduktion



Fortums kapacitet i kraftproduktion



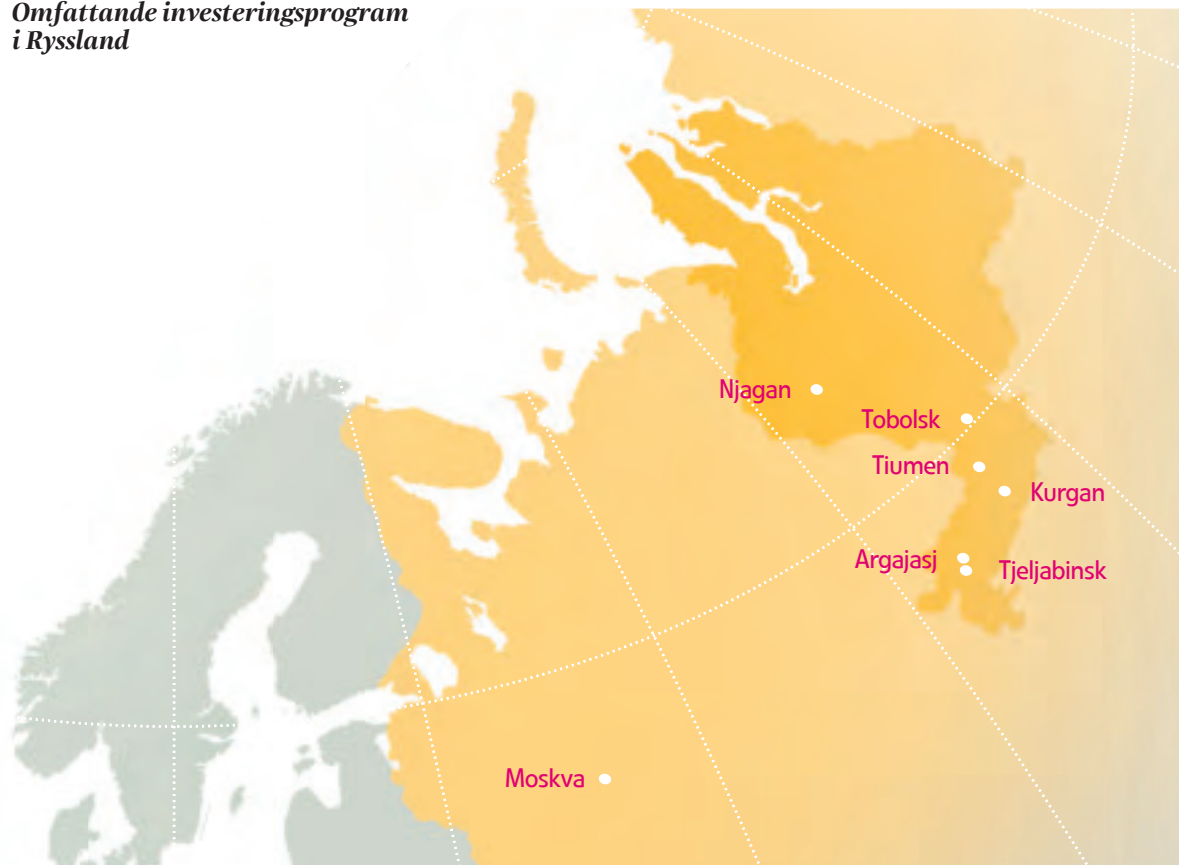
Lönsamma investeringar är högsta prioritet

Fortums investeringar i anläggningstillgångar och placeringar i aktier uppgick till totalt 2 624 (2007: 972) miljoner euro under 2008. Investeringar exklusive förvärv uppgick till 1 108 (2007: 655) miljoner euro.

Den årliga nivån på Fortums investeringar i anläggningstillgångar, däribland investeringar i Ryssland, beräknas ligga mellan 1,0–1,5 miljarder euro under perioden 2009–2013.

Under 2009 kommer två nya kraftvärmeverk att tas i bruk och öka volymen och resultatet. Nya framtida investeringar i kapacitet kommer att övervägas noggrant med lönsamhet som främsta prioritet.

Omfattande investeringsprogram i Ryssland



Anläggning	Bränsle	Kraftproduktionskapacitet (MW)		
		Befintlig	Planerat	Totalt
Tiumen CHP-2	Gas	755	450	1 205
Tiumen CHP-1	Gas	472	190	662
Tobolsk CHP	Gas	452	210	662
Tjeljabinsk CHP-3	Gas	360	220	580
Tjeljabinsk CHP-2	Kol, gas	320		320
Argajasj CHP	Kol, gas	195		195
Tjeljabinsk CHP-1	Kol, gas	149		149
Tjeljabinsk GRES	Gas	82		82
Njagan GRES	Gas		1 200	1 200
Kurgan Generation (49 %)	Gas	235		235
TGC-10		3 020	2 270	5 290

Trender

För att kunna lösa klimatfrågan och behovet av ny kapacitet på ett effektivt och ekonomiskt försvarbart sätt, måste alla tillgängliga teknologier användas och nya teknologier och lösningar utvecklas. Med detta i åtanke, ser Fortum ett flertal trender.

BESPARING OCH
DECENTRALISERAD ENERGI-
PRODUKTION

Bioenergi kommer att vara ett väsentligt bidrag till att nå EU:s klimatmål 2020. Detta gäller särskilt i Finland, där utbyggnaden av vattenkraften är strängt reglerad och där det inte finns så många områden som lämpar sig för storskalig vindkraftsproduktion. De för tillfället viktigaste biomassabränslena är träbaserade processbränslen och flis, som antingen kan användas som huvudbränsle eller tillsammans med andra bränslen.

De utmaningar som vanligen förknippas med skogsbaserad biomassa för kraft- och värmeproduktion är tillgången och att det inte är ekonomiskt eller miljömässigt försvarbart att transportera bränslet långa sträckor. För att hitta nya sätt att utnyttja biomassa från skogen, som värdefullt råmaterial, är ett antal avancerade bioenergiteknologier (andra generationen) under utveckling.

Kärnkraftvärmeverk och fossil kraftproduktion med CCS

Även om sol, vind och vågor utgör en outtömlig källa till energi är en storskalig användning fortfarande kostsam. Till exempel skulle en ökning av andelen förnybara energikällor med en procentenhet av energiförbrukningen i Finland kräva 1 500 megawattimmar (MW) ny väderkvarnar, vilket är lika med 500 nya vindkraftverk på 3 MW vardera. Det kan

därför vara orealistiskt att föreslå att klimat- och kapacitetsekvationen kan lösas enbart genom produktion med förnybara energikällor inom överskådlig framtid.¹⁾

CO₂-fri kärnkraft är ett bra alternativ för basproduktionen, men den kan göras mer energieffektiv. Om kärnkraftsanläggningar byggs som kraftvärmeverk (CHP) och om kylvattnet används som fjärrvärme skulle detta väsentligt bidra till att minska den lokala miljöpåverkan och öka energieffektiviteten. Fortums planerade tredje kärnkraftsenheter i Lovisa planeras så att den möjliggör samproduktion av el och värme. Nya typer av kärnkraftsanläggningar som använder mer av kärnbränslets energiinnehåll än dagens reaktorer är också under utveckling.

I ett globalt perspektiv kommer dock fossila bränslen att utgöra den primära energikällan de närmaste decennierna. Därför måste teknik utvecklas för att minska koldioxidutsläppen från sådana anläggningar. CCS är en metod som innebär att den koldioxid, som släpps ut när energi produceras, avskiljs, komprimeras eller kristalliseras och sedan isoleras permanent från atmosfären. Uttömnda olje- och gasfält och saltakvifärer i berggrunden är möjliga förvaringsplatser. Enligt ett antal studier av scenarier för energisystem

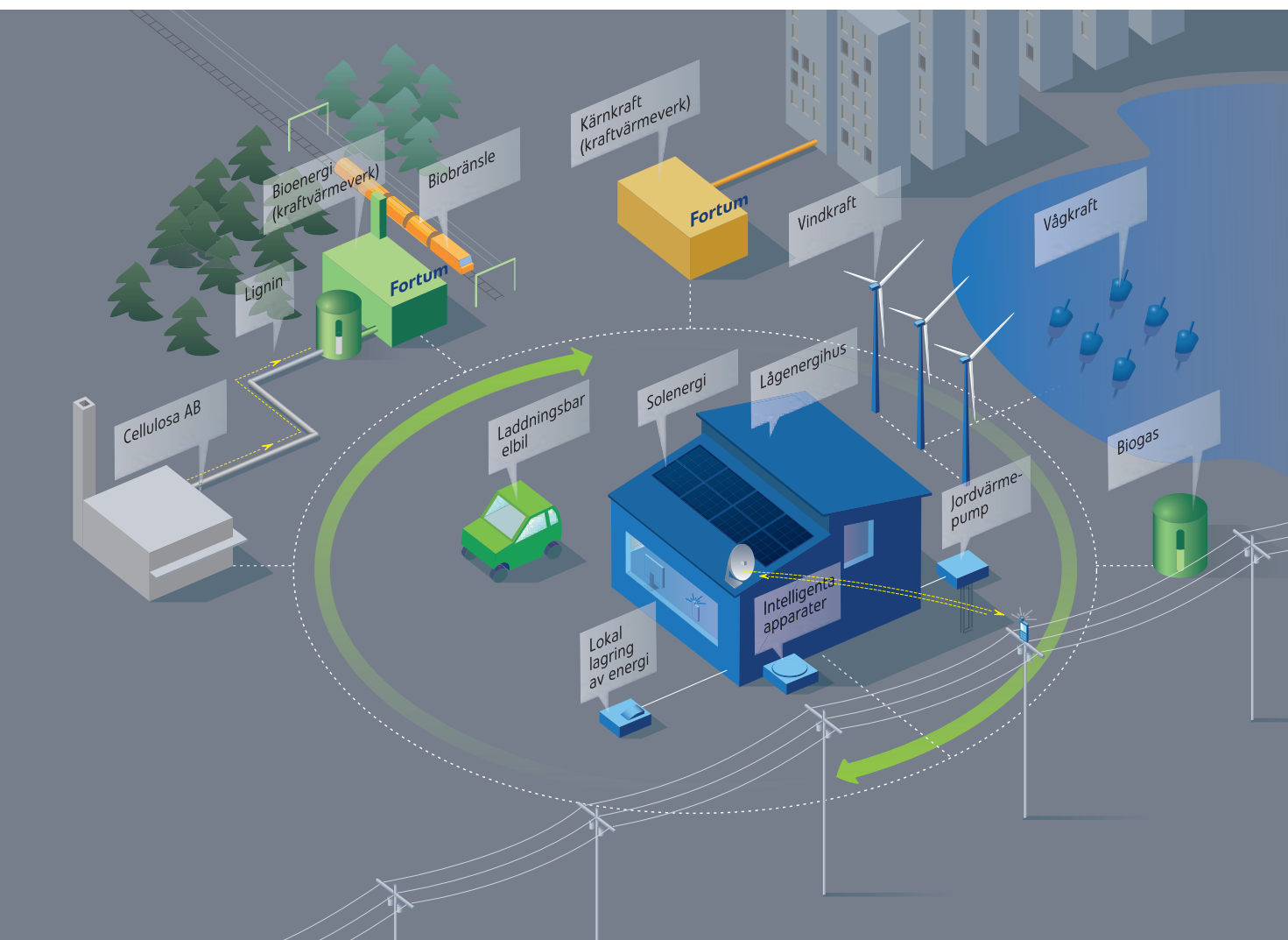
kommer CCS att vara den enskilt viktigaste teknologin för att minska koldioxidutsläppen från elproduktionen i kommande decennier.

Decentraliserad energiproduktion

Decentraliserad energiproduktion karakteriseras av energiproduktion nära användarna och att produktionsenheterna är mindre i jämförelse med vanliga stora och centraliserade kraftverk. De starka drivkrafterna för att öka andelen förnybar energi och öka energieffektiviteten kommer med största sannolikhet också att leda till ett mer decentraliserat produktionsmönster. Uppvärmningen för ett extremt energieffektivt hus ("nollenergihus") kan t.ex. komma från mycket småskaliga lösningar eller med en liten mängd el.

Därmed kan hushåll och andra enheter, som är mycket mindre än konventionella kraftverk, delta i energiproduktionen i ett decentraliserat energiproduktionssystem. Hushållen skulle exempelvis kunna generera el för eget bruk med hjälp av solpaneler eller små vindkraftverk. En fördel med ett sådant system är att hushållen kan mata överskottseln till elnätet eller lagra den lokalt för användning vid hög belastning. Därför fordrar den här trenden också nyare och smartare elnätslösningar och bättre

¹⁾För att kunna lösa klimatfrågan och behovet av ny kapacitet: Enligt EU:s klimatmål ska Finland höja andelen förnybara energikällor för slutanvändning till 38 % till 2020 (2005: 28,5 %). Samtidigt behövs ytterligare kraftproduktionskapacitet för att ersätta gammal kapacitet och täcka det ökande elbehovet på den nordiska marknaden.



teknik för lagring av el. I en något större skala kan bostadsområden exempelvis använda sitt avloppsvatten till att producera biogas.

Värmeenergi finns alltid i miljön och även den kan användas. Den värme som finns i berggrunden kan utnyttjas med hjälp av jordvärmepumpar. Det finns också användbar värmeenergi i hav och sjöar. Värmeenergin i berggrunden kan vara en bra lösning för energiproduktion utanför fjärrvärmenäten, särskilt när även kylenergi behövs.

Energieffektivitet

Effektiv användning av energi spelar en viktig roll för framtidens energiproduktion. I de nordiska länderna är utveckling av lågenergihus en viktig trend. I lågenergihus är den energi som används för uppvärmning maximalt hälften av den genomsnittliga förbrukningen i ett enfamiljshus. Byggnader kan också vara utrustade med smarta styrsystem som optimerar energiförbrukningen och har mätning i realtid så att de boende direkt kan se resultaten av effektivare energianvändning.

Många åtgärder avsedda att förbättra energieffektiviteten ökar elanvändningen, vilket kan vara något positivt när det gäller den totala energiförbrukningen och klimatpåverkan. El kan ersätta andra, mindre effektiva eller mer förorenande energiformer: elmotorer kan t.ex. trefaldiga energieffektiviteten hos personbilar.

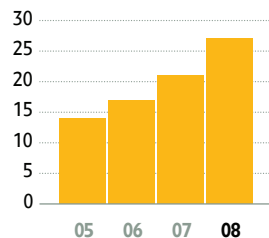
Forskning och utveckling

Fortums aktiviteter inom forskning och utveckling fokuserar på att skapa en koldioxidfri framtid som också är ekonomiskt möjlig.

ELBILAR,
KOLDIOXID-
INFÅNGNING
OCH BIO-
BRÄNSLEN

Utgifter för forskning och utveckling

milj. euro



För att utveckla en effektiv, tillförlitlig och utsläppsfri kraft- och värmeproduktion är teknisk expertkunskap nödvändig. För en hållbar utveckling och för att motverka klimatförändringen är det även viktigt med en långsiktig utveckling av hela energisystemet, inklusive utveckling av ett effektivt och mera avancerat elnät (smart grid) och lösningar för lagring av el.

Fortums långsiktiga mål är att bli ett helt koldioxidfritt energiföretag. Fortums forsknings- och utvecklingsaktiviteter är ett redskap för att nå detta mål. FoUs taktik är att skapa nätverk och partnerskap med ledande forskningsorganisationer, ingenjörsföretag samt utrustnings- och anläggningsleverantörer. Fortum bedriver också egen forskning och utveckling inom strategiskt viktiga områden, t.ex. förbättringar av kärnkraftssäkerhet och optimalt underhåll av anläggningarnas säkerhet och produktionsförmåga under dess livslängd.

Investeringar i miljöteknikfonder

2008 fick Fortum en ny dimension i sina forsknings och utvecklingsaktiviteter genom att investera i miljöteknikfonder. Genom att investera i riskkapitalfonder inom miljöteknik kan Fortum bidra till forskning och utveckling inom miljövänlig energiteknik. Det primära målet är att få strategisk

kunskap om utvecklingen av nya energitekniker, samtidigt som målet är att investeringen ska ge bra avkastning.

Miljöteknikfonderna investerar i företag som fokuserar på att utveckla en hållbar energiproduktion och lösningar som ska förbättra energieffektivitet, driftprestanda och produktivitet. Ett centralt mål är att de här teknikerna samtidigt ska minska energiförbrukningen, mängden avfall och utsläpp.

Fortums första investering gjordes i kanadensiska Chrysalix Clean Energy Fund. I Chrysalix portfölj ingår företag som utvecklar bränslecells- och LED-tekniker, tekniker för fusions- och solenergi och litiumbatterier som kan användas i t.ex. elbilar.

Fortums fokusområden inom forskning och utveckling

- **Skapa tillväxtmöjligheter:** Forskning och utvecklingsaktiviteter för att skapa nya affärsmöjligheter för företaget och möjligheter att investera i nya produktionstekniker för kraft och värme.
- **Motverka klimatförändringen:** Fortum investerar i forskning om och utveckling av energieffektivisering, förnybara energikällor, kärnkraftsteknik och koldioxidinfångning och lagring.
- **Utveckla långsiktigt utsläppsfria energisystem:** Fortum bidrar till forskning kring tekniker som kan

leda till framtida genombrott inom energiproduktion. Företaget bedriver forskning och utveckling för att få fram utsläppsfria energilösningar på lång sikt.

- **Förstaklassiga resultat i nuvarande verksamhet:** Fortum säkerställer att företaget har tillgång till den expertis som krävs för att vara ett föredöme inom produktion och distribution av kraft och värme.

Teknologier som har den största potentialen för att motverka klimatförändringen är representerade inom Fortums forskning och utveckling. Det omfattande forsknings- och utvecklingsprogrammet för 2008 fokuserade på infångning och lagring av koldioxid, ny bioenergiteknik och långsiktiga, hållbara energisystem. Forskning och utveckling inom kärnenergi fortsätter att vara en betydande del av den totala portföljen för forskning och utveckling.

Infångning och lagring av koldioxid: Meri-Pori-projektet

Infångning och lagring av koldioxid (CCS) är en metod som innebär att den koldioxid som skapas när energi utvinns ur fossila bränslen avskiljs, komprimeras eller kristalliseras för att sedan lagras och permanent isoleras från atmosfären. Enligt ett flertal analyser kommer CCS att vara den viktigaste

metoden för att minska koldioxidutsläppen från elproduktionen under de kommande decennierna. Fortum deltar i ett stort antal utvecklingsprojekt som berör alla stadier i CCS-processen. Under 2008 genomfördes ett lyckat test av koldioxidinfångning vid kraftverket i Värtan i Stockholm i samarbete med norska företaget Sargas.

Fortum planerar också en CCS-lösning för anläggningen i Meri-Pori tillsammans med Teollisuuden Voima. Målet är att få Meri-Pori godkänd som ett av EU:s storskaliga demonstrationsprojekt som ska starta 2015. Projektet påbörjades 2008 och under året genomfördes en analys av olika teknikalternativ. I början av 2009 ska detaljerade planer utarbetas för hur den valda tekniken ska kunna införas i anläggningens kraftproduktion. Målet är att fatta ett investeringsbeslut under 2011 för att sedan ha systemet driftklart i Meri-Pori år 2015.

Elbilar och laddhybrider: Ny utveckling möjliggör eldrift inom trafiken

Det är tre gånger mer energieffektivt att ersätta fossila fordonsbränslen med el och det bidrar till att minska koldioxidutsläppen om elen produceras med tekniker som ger låga eller inga utsläpp. Fortum vill medverka till ett snabbt genombrott för elbilar när biltillverkarna introducerar dem under de kommande åren. Under 2008 påbörjades därför en utvärdering av den tekniska statusen för laddningsbara hybridbilar. Man utvärderar även förändringar inom infrastrukturen för eldistribution som användning av elbilar skulle kräva. För att kunna testa bilarna och olika laddningstekniker i praktiken har Fortum

startat omfattande projekt i samarbete med Stockholms stad i Sverige och Esbo stad i Finland.

Våkraft: Fortum deltar i Lysekilsprojektet

Under 2008 undertecknade Fortum och Uppsala Universitet ett samarbetsavtal som innebär att Fortum investerar i projektet som rör forskning och utveckling av våkraft i Sverige och därmed får en andel i universitetets våkraftspark vid Islandsberg. Fortum äger två av de tio våkraftsaggregat som finns i projektområdet Islandsberg, som ligger utanför den svenska västkusten. Projektet baseras på teknik som utvecklats specifikt för nordiska förhållanden av Uppsala Universitet. El produceras utifrån vågornas rörelser med hjälp av en boj som är kopplad till en linjärgenerator. Projektet inleddes 2008 och vid slutförandet kommer de tio aggregaten att ge sammanlagt 100 kW. Redan 2007 investerade Fortum i AW-Energy, ett finskt företag som utvecklar teknik som utnyttjar energin i vågrörelserna nära havsbotten. Testerna med den här tekniken har pågått under året i Peniche, Portugal.

Påverkan via nätverk: Stöd till universitetsforskning och etableringen av Cleen Oy

För att uppnå ett utsläppsfritt energisystem krävs nya tekniska genombrott som uppstår via grundforskning. Med denna utgångspunkt är det viktigt för Fortum att ha ett nära samarbete med universitet och forskningsinstitut.

Under 2008 deltog Fortum i universitetsforskningen på många olika sätt:

- Fortum deltog i Finlands Akademis forskningsprogram SusEn (Hållbar

energi) samt i programmets ledningsgrupp och vissa projektstödgrupper.

- Fortum deltog i ett nytt forskningsprogram på Tekniska högskolan i Helsingfors och i ledningsgruppen för olika energiprojekt. Programmet är ett av huvudaktiviteterna som genomförs i samband med Tekniska högskolans 100-årsjubileum.
- En donation på två miljoner euro till Fortumstiftelsen, som årligen beviljar stipendier för omkring 700 000 euro för doktorsavhandlingar och examensarbeten på universitet och högskolor. Fokusområden är energiproduktion och -förbrukning samt trafikrelaterade energilösningar.
- Fortum beslutade att donera en femårig professur i miljö- och energirätt till den juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet. Företaget beslutade också att bidra till finansieringen av en professur med inriktning på rysk energipolitik som ska inrättas vid Helsingfors universitet.
- Via svenska Elforsk deltar Fortum i forskningsprojekt inom företagets huvudområden (t.ex. vattenkraftsrelaterad forskning) som bedrivs på de svenska universiteten.
- Fortum har under året utökat samarbetet med Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm genom att handleda examensarbeten och anordna seminarier för civilingenjörsutbildningarna inom Kemi och Maskin samt stödda doktorander inom områdena infångning och lagring av koldioxid samt lagring av kyla. Cleen Oy (Cluster for Energy and Environment) är ett av de strategiska centra för vetenskap, teknik och innovation som etablerades i Finland under

2008 på initiativ av finska Vetenskaps- och teknologirådet. Det har ansetts vara nödvändigt för Finlands framtida konkurrenskraft att utveckla de affärsområden där dessa kluster är verksamma. Cleen Oys uppdrag är att samla finsk energi- och miljökompetens i mer konkurrenskraftigt samarbete. Fortum har varit mycket aktivt i det förberedande arbetet för att bilda klustret, är aktieägare inom storföretagskategorin och ingår i Cleen Oys styrelse.

Investeringarna i forskning och utveckling ökar

Koncernens totala investering för forskning och utveckling uppgick under 2008 till 27 miljoner euro (2007: 21). Ökningen av utgifterna kan huvudsakligen hänföras till nya program och aktiviteter som initierats under 2008. Fortums kostnader för forskning och utveckling under 2008 var 0,5 % av nettoomsättningen (2007: 0,5 %) och 0,8 % av de totala utgifterna (2007: 0,8 %). Förhållandet mellan utgifter för forskning och utveckling och nettoomsättning ligger på en hög nivå jämfört med andra kraft- och värmebolag i Europa.

📄 Läs mer på www.fortum.se/forskning

Kapitel 4

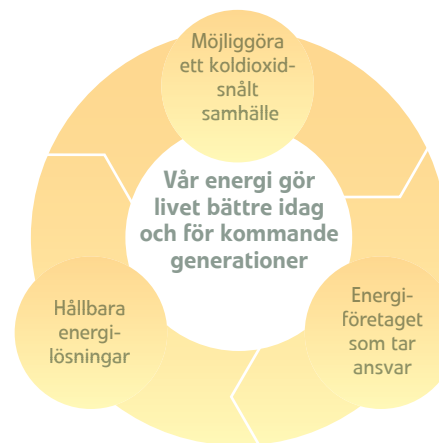
Hållbar utveckling

Fortums hållbarhetsmål för år 2020

- Marknadsledare inom klimatsmarta produkter och energieffektiva lösningar
- Framgångsrika tillämpningar av klimatanpassad forskning och utveckling
- Energiföretaget med ett av de lägsta utsläppen
- Minimal miljöpåverkan från egen verksamhet
- Förebild i att ge alla medarbetare samma möjligheter
- Bästa säkerhetsresultaten inom branschen
- Respekterad för vårt samhällsansvar

Resultatindikatorer

Önskad position



HÅLLBAR
UTVECKLING
- EN FRAMGÅNGS-
FAKTOR

Fortums vision "att vara förebilden för kraft- och värmeföretag och en föregångare inom hållbar utveckling" betonar företagets tro på att hållbarhet är en framgångsfaktor för företaget.

I enlighet med visionen reviderade och uppdaterade Fortum sin agenda för hållbar utveckling under 2008. Den nya agendan innehåller tre viktiga delar: den framtida position som Fortum önskar, våra mål för år 2020 och de åtgärder vi måste vidta för att nå dit.

Våra strategiska ambitioner definieras enligt önskad marknadsposition

Vi vill:

- Möjliggöra ett koldioxidsnålt samhälle.
- Bli sedda som energiföretaget som tar ansvar.
- Erbjuder hållbara energilösningar till våra kunder.

För att vi ska kunna utvecklas mot denna position har vi satt tydliga hållbarhetsmål för 2020. Dessa mål återspeglar de viktigaste hållbarhetsaspekterna för Fortum och fungerar även som underlag för affärsplaneringen. Den nya agendan användes för första gången i affärsplaneringen inför 2009.

Utöver vår önskade position och våra hållbarhetsmål har affärsenheterna egna hållbarhetsmål och handlingsplaner för åren 2009-2014 som en del av deras affärsplanering.

Uppförandekoden

Under 2008 deltog 93 % av Fortums anställda i ett utbildningsprogram där syftet var att alla medarbetare skulle förstå Fortums uppförandekod. Alla anställda fick ett eget exemplar av uppförandekoden för att sedan kunna diskutera dess principer i en workshop.

Uppförandekoden bygger på Fortums gemensamma värderingar och godkändes av styrelsen 2007. Koden ställer upp principer för affärsbeteende inom hela Fortum-koncernen. Alla medarbetare inom Fortum, utan undantag, förväntas uppföra sig och utföra sina arbetsuppgifter i enlighet med denna kod.

Miljöansvar

Fortums mål är att vara energiföretaget med ett av de lägsta utsläppen.



Ett av Fortums viktigaste strategiska mål är att motverka klimatförändringen. Företaget strävar efter att hålla den egna verksamhetens klimatpåverkan på en miniminivå. Fortums långsiktiga vision är att bli ett koldioxidfritt kraft- och värmebolag. För att nå målet har Fortum satt upp stränga mål för egna koldioxidutsläpp från el- och värmeproduktionen. Förvärvet av TGC-10 ökar utmaningen och därför har en handlingsplan för miljö, hälsa och säkerhet (MHS) tagits fram. Planen innehåller åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga, för att föra TGC-10 närmare nivån för Fortums europeiska kraftverk. [+](#) Läs mer på sidorna 64–65.

Fortums klimatomål inom EU:

- Ha bland de lägsta utsläppen inom energisektorn.
- Koldioxidutsläppen från kraftproduktionen ska, genomsnittligt under en femårsperiod, ligga under 80 g/kWh år 2020.
- Specifika utsläpp från värmeproduktionen i varje land ska minskas med minst 10 % från 2006 till 2020.

Fortums mål utanför EU:

- Ökad energieffektivitet i kraftverken och minskade specifika utsläpp.

Under 2008 uppgick Fortums totala koldioxidutsläpp till 17,6 miljoner ton.

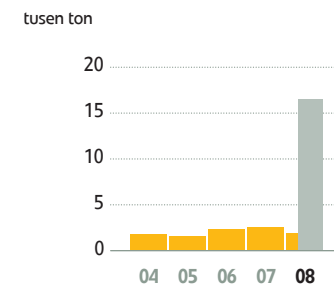
Att mängden koldioxidutsläpp ökade så mycket beror främst på förvärvet av TGC-10 i Ryssland. Kraftproduktionen hos TGC-10 baseras i huvudsak på naturgas. Koldioxidutsläppen från Fortums totala kraftproduktion, inklusive TGC-10, var 134 g/kWh. Andelen koldioxidfri el från Fortums totala produktion var 75 %.

Av Fortums kraftproduktion var 92 % inom EU koldioxidfri. De specifika koldioxidutsläppen för kraftproduktion i EU-länderna var 41 g/kWh, vilket är bland de lägsta av de stora europeiska energibolagen. Fortums koldioxidutsläpp som omfattas av EU:s program för utsläppshandel (ETS) uppgick till

Nyckeltal, Fortum totalt

	2008	2007
Koldioxidutsläpp, tusen ton	17 600	10 400
Svavelutsläpp, tusen ton	16,8	14,0
Kväveutsläpp, tusen ton	29,5	14,6
Kraftproduktionens koldioxidutsläpp, g/kWh (hel- och delägda anläggningar)	134	64
Förnybara energikällors andel av kraftproduktionen, %	38	40
Koldioxidfria energikällors andel av kraftproduktionen, %	75	89
Förnybara energikällors andel av värmeproduktionen, %	19	34

Partikelutsläpp



■ Fortum
■ Fortum inkl. TGC-10

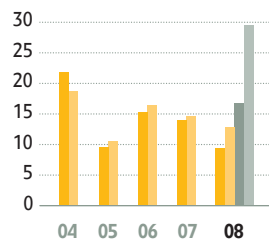
[+](#) Ytterligare miljönyckeltal finns på www.fortum.se/miljo.

sammanlagt 7,2 miljoner ton, medan Fortums genomsnittliga koldioxidutsläpp som omfattas av ETS var ungefär 8,7 miljoner ton per år under 2005–2007. Koldioxidutsläppen från Fortums egna kraftverk utanför EU uppgick till 9,8 miljoner ton.

Fortum har varit något av en föregångare när det gäller att tillämpa Kyoto-mekanismerna. Arbetet fortsatte under 2008 genom att underteckna kontrakt med ryska TGC-1 och TGC-10 för projekt om gemensamt genomförande. Enligt de här avtalen kommer Fortum att investera i energieffektiv produktion i dessa företag och i gengäld få ungefär 6,5 miljoner ton utsläpps-

Svavel- och kväveutsläpp

tusen ton



■ Fortum SO₂
 ■ Fortum NO_x
 ■ Fortum inkl. TGC-10 SO₂
 ■ Fortum inkl. TGC-10 NO_x

krediter (ERU) från Ryssland under Kyoto-perioden 2008–2012. En del av de här utsläppskrediterna kan användas i EU:s utsläppshandelssystem.

När Fortum förvärvade TGC-10, hade man redan kommit överens om och bestämt ett investeringsprogram som omfattar både kraftvärme och kondenskraft. De nya kraftverken kommer att öka produktionskapaciteten i TGC-10 med 70 %. Bolagets koldioxidutsläpp kommer att öka på grund av högre produktionsvolymerna, och en större andel el från gaskondenskraftverk. De specifika koldioxidutsläppen kommer dock att begränsas till cirka 5 %, av den nuvarande nivån, då den befintliga andelen kol, 5 %, i bränslemixen inte kommer att öka. Minskningar av de specifika utsläpp kommer dock att uppnås senare då befintliga gamla kraftverk ersätts med nya som har högre energieffektivitet. Planering och förberedelser för en CCS (Carbon Capture and Storage) testanläggning vid TGC-10 kommer att startas. Bolagets närhet till stora ryska olje- och gasfält gör möjligheten att i framtiden tillvarata och förvara koldioxid extra intressant.

Under 2008 investerade Fortum ytterligare 4,6 miljoner dollar i Världsbankens PCF-fond (Prototype Carbon Fund). De första certifierade utsläppskrediterna levererades från fonden i januari 2009.

Förnybar och koldioxidfri energi

Fortum anser att förnybara energikällor är en viktig del av framtida energilösningar och att användningen av dem kommer att skapa nya affärsmöjligheter. Företaget utvecklar ständigt produktionen av vattenkraft och strävar efter att öka användningen av biomassa och avfallsbaserade bränslen. Fortum strävar även efter en lönsam tillväxt med vindkraft.

Under 2008 stod förnybara energikällor för 46 % av Fortums elproduktion och 32 % av värmeproduktionen i EU-länderna. Den totala användningen av biomassa var 8,1 terawattimmar (TWh), vilket motsvarar en ökning med 4 % jämfört med året innan. Användningen av avfallsbaserade bränslen steg med 2 % till 1,7 TWh.

Fortum genomför flera nya investeringar inom förnybar energi. I Finland bygger Fortum nya biomassedriva värmekraftverk i Seinäjoki, Riihimäki, Levi och Hangö. I Stockholm har Fortum börjat förbereda för byggandet av en underjordisk bränsleförvaring vid den planerade biobränsle drivna anläggningen i Värtan, och planerna på en avfallsdriven panna i Brista fortgår. I Pärnu och Tartu i Estland och i Cześćochowa i Polen bygger Fortum nya kraftvärmeanläggningar som drivs med biomassa och lokala bränslen, t ex kol och torv. Som en del av MHS-planen vid TGC-10 kommer Fortum att undersöka

möjligheten att ersätta en del av kolet med biomassa eller avfallsbaserade bränslen.

Under 2008 genomförde Fortum moderniseringar av 3 vattenkraftverk, vilket gav en årlig ökning på ytterligare 12 gigawattimmar (GWh) förnybar energi. Fortum deltog också i moderniseringen av Kemijoki vattenkraftverk, vilket gav en ökning på ytterligare 20 GWh för Fortum.

Av Fortums totala kraftproduktionskapacitet på 13 573 MW, står för närvarande vindkraft för lite mer än 6 MW. Fortums mål är att öka vindkraftproduktionen kraftigt fram till år 2025. För att möjliggöra detta, genomförs en mängd olika studier av vindkraft.

Förutom förnybara energikällor är kärnkraften en viktig koldioxidfri energikälla för Fortum.

✚ Läs mer på sidorna 55–56.

Energieffektivisering

Fortum verkar för ansvarsfullt utnyttjande av naturresurserna genom att på ett systematiskt sätt förbättra verksamhetens energieffektivitet. Energieffektiv kraftvärmeproduktion står för en väsentlig del av Fortums energiproduktion. Fortum utvecklar också lösningar som ska kunna utnyttja industrins spillenergi och förbättra kraftverkens driftsekonomi.

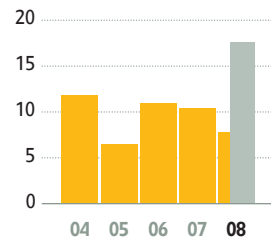
I slutet av 2007 upprättade Fortum en ny enhet med fokus på energi-

effektiviseringslösningar. Enheten erbjuder anpassade tjänster för energieffektivisering till medelstora kunder och industrikunder.

Fortum är också med i ett flertal nationella och internationella projekt för energieffektivitet i energibranschen. Som en del i de finska avtalen om energieffektivisering har Fortum en egen energibesparingsplan som granskas årligen. Planen omfattar träning i energieffektivisering för operatörer, optimering av anläggningsdrift samt studier om energibesparing och investeringar baserade på dem. Program för ökad energieffektivitet drivs även i Fortums kraftverk och kontor internationellt.

Koldioxidutsläpp

milj. ton



■ Fortum
■ Fortum inkl. TGC-10

I Ryssland höjer Fortum effektiviteten i TGC-10:s fjärrvärmenät genom att minska värme- och vattenförlusterna med 20 % fram till 2015.

Minimal miljöpåverkan från egna aktiviteter

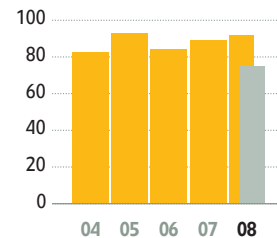
Fortum strävar ständigt efter att reducera energiproduktionens inverkan på miljön.

Företagets större värmekraftverk i EU är utrustade med den senaste tekniken för att minska utsläppen av svaveldioxid, kväveoxid och partiklar.

De nya naturgaskraftverken som ska byggas i TGC-10 kommer också att följa EU:s stränga utsläppsnormer. Under de

Andel CO₂-fria energikällor i kraftproduktion

%

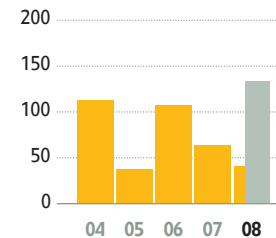


■ Fortum
■ Fortum inkl. TGC-10

kommande åren kommer Fortum att investera i partikel- och svavelrening i de befintliga kolkraftverken som en del av MHS planen. Partikelutsläppen från kraftverk i Argayash kommer att minska med 80 % fram till år 2012. En betydande minskning av svaveldioxidutsläppen kommer också att göras i samband med att anläggningen moderniseras kring år 2015. En utredning om att ersätta de befintliga kolkraftenheterna i Chelyabinsk kommer att göras under 2009–2010. Utredningen kommer att lägga grunden för nya mål för att minska utsläppen.

CO₂-utsläpp från kraftproduktion

g/kWh



■ Fortum
■ Fortum inkl. TGC-10

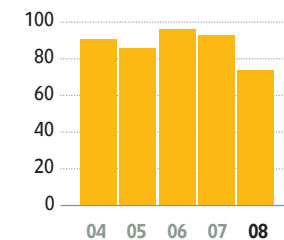
Biologisk mångfald

Fortums påverkan på den biologiska mångfalden kommer främst från vattenkraftproduktionen. För att kunna minska denna påverkan genomförs projekt för att restaurera älvsystem, förbättra livsmiljön för hotade arter och stödja användningen av vattendrag för sport och friluftsliv.

Under 2008 deltog Fortum i flera projekt för att återställa vattendrag, t.ex. i ett naturskyddsprojekt kring Ule älv i Finland. Fortum samarbetade också med finländska Naturskyddsförbundet och Joensuu universitet för att skydda sälen i Saimen området, den mest hotade arten i Finland. I Sverige

CO₂-utsläpp från elproduktion i Europa, ett femårigt genomsnitt

g/kWh



har företaget deltagit i projekt för att gynna hotade arter i Klarälven, Dalälven och Västerdalälven samt Dellensjöarna. Fortum startade under 2008 också ett fyraårigt forskningsprojekt tillsammans med Karlstads universitet, där fiskodlingsanläggningen vid Fortums vattenkraftverk i Brattfors utnyttjas.

Fortum använder helst jordkabel när nya kraftledningar byggs över vatten som är kända för sitt värdefulla fågelliv. Fortum har i ett gemensamt projekt tillsammans med WWF Finland och Finsk Energiindustri rf installerat skydd som hindrar havsörnarna från att få elstötar när de sitter på kraftledningsstolparna.

Fortum vill även delta i skyddet av

Östersjön och rädda dess biologiska mångfald. Under 2008 har Fortum där för bidragit med 400 000 euro till John Nurminens Stiftelse och deras projekt Clean Baltic Sea. Målet med projektet är att minska fosforutsläppen från kommunala anläggningar i Polen.

Certifiering

Flertalet av Fortums affärsenheter och dotterbolag har certifierat sina ledningssystem i enlighet med standarden i ISO 14001 och vissa enheter även i enlighet med ISO 9001/9002 och OHSAS 18001. Under 2008 beviljades Fortum Service Deutschland GmbH certifikat enligt ISO 9001, ISO14001 och OHSAS 18001.

I dag omfattas cirka 97 % av Fortums affärsvolym i Europa av miljöcertifikat. Enligt MHS-planen i TGC-10 ska bolaget certifieras enligt ISO 14001 före utgången av 2012.

Investeringar och säkerhetsprestationer

År 2008 investerade Fortum sammanlagt 60 miljoner euro (2007: 60) i förbättrade resultat inom miljö och säkerhet. Rörelsekostnader relaterade till miljö, hälsa och säkerhet uppgick till 40 miljoner euro (2007: 29). Rörelsekostnaderna för åtgärder inom miljö, hälsa och säkerhet (MHS) uppgick till 40 miljoner euro (2007: 29) vilket bland annat omfattade begränsning av luftföroreningar, markskydd, hantering av spillvatten, avfallshantering och arbetarskydd.

Ansvar

Fortum strävar efter att systematiskt identifiera risker i sin verksamhet. Ett internt förfarande för bedömning av hållbarhet tillämpas på alla betydande förvärv och övriga projekt. Fortum har utvärderat sitt ansvar utgående från tidigare verksamhet och gjort de avsättningar som behövs för eventuella framtida återställningskostnader för skador på miljön.

Fortums ledning är inte medveten om något fall som väsentligt skulle kunna påverka företagets ekonomiska

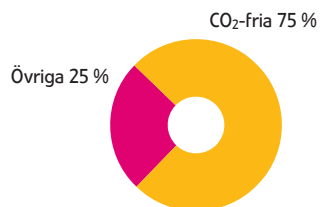
läge. I bokslutet för 2008 utgjorde 7,9 miljoner euro avsättningar för miljöansvar. De hänför sig i första hand till projekt för sanering av förorenad mark.

I enlighet med den finländska kärnkraftslagen har Fortum gjort avsättningar för framtida kostnader för kärnavfallshantering.

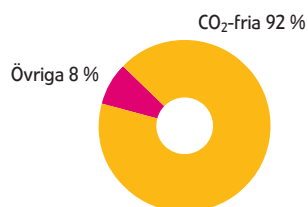
✚ Läs mer på sidan 162.

2008 registrerade Fortum 16 fall av överträdelse av miljöbestämmelserna. De flesta fallen gällde mindre tillfälliga överträdelser av gränserna för vattennivåerna i reglerade älvar och reservoarer. Dessa fall medförde inte någon påföljd för Fortum.

Andel CO₂-fria energikällor i kraftproduktion



Andel CO₂-fria energikällor i kraftproduktion i Europa



Graferna på sidorna 40–43: Miljöindikatorerna har ännu inte verifierats och kan komma att förändras under en senare granskningsprocess. Siffrorna för totala utsläpp inkluderar Meri-Pori och Kirkniemi kraftverk, även om de var utarrenderade under 2007 och 2008. Siffrorna inkluderar även TGC-10 i Ryssland t.o.m. 1 april 2008.

Socialt ansvar

Fortum vill vara sedd som ett ansvarstagande energiföretag.

ENERGI-
FÖRETAGET SOM
TAR ANSVAR

Fortums mål är att bli respekterad för sitt samhällsansvar. Företaget vill vara en förebild när det gäller att erbjuda samma möjligheter till alla medarbetare och vara bäst i branschen gällande säkerhet. De entreprenörer och leverantörer som Fortum använder har även de en viktig roll i Fortums strävan efter hållbarhet. I det åtagandet ingår även samhällsengagemang där enheterna och medarbetarna deltar i olika evenemang och sponsrar sociala program och projekt. Att vara ett ansvarstagande och respekterat företag är en viktig del i Fortums helhetssyn på affärsverksamheten.

Respekterad för vårt samhällsansvar

Fortums engagemang för hållbarhet gäller hela företagets verksamhet. I enlighet med företagets policy för hållbar utveckling och uppförandekoden vill Fortum engagera sig aktivt tillsammans med sina intressenter för att kontinuerligt förbättra resultatet när det gäller miljö, sociala frågor och ekonomi. Fortum tar ansvar för hur företagets aktiviteter påverkar kunder, anställda, aktieägare, samhällsgrupper och andra intressenter, liksom påverkan på miljön.

För att Fortum ska kunna uppnå sina hållbarhetsmål är det viktigt att identifiera tänkbara risker i värdekedjan, utvärdera dem och arbeta aktivt för att minimera dem. Därför är en "Fortum

-metod" för ansvarsfull hantering av leverantörer under utveckling. Projektet ska ta fram en metod framtagen för att systematiskt utvärdera och hantera leverantörer, inklusive de verktyg som krävs. Under 2008 bifogades en uppförandekod för leverantörer till alla större avtal som tecknades av våra inköpare i Finland, Norge och Sverige. Under nästa fas ska även inköparna i Baltikum och Ryssland börja använda uppförandekoden för leverantörer vid sina inköp.

I Finland kom Fortum och staden Esbo under 2006 överens om ett långsiktigt samarbete för att göra boendemiljön trevligare. Samarbetet omfattar bättre belysning och därmed högre säkerhet på offentliga platser, kultur-evenemang för familjer och äldre samt stöd till en lokal fotbollsklubb, Honka, som tränar tusentals barn och ungdomar. Under 2008 utökades samarbetet när Fortum och Esbo påbörjade ett gemensamt projekt för att introducera elbilar i staden och därmed radikalt minska utsläppen från biltrafiken.

I Sverige samarbetar Fortum och Stockholms stad sedan flera år aktivt inom flera områden. Under 2008 inledde Fortum och Stockholm stad ett strategiskt samarbete för att förbereda en storskalig introduktion av elbilar i staden.

✚ Läs mer på sidan 61.

Ett annat gemensamt samarbetsområde med Stockholms stad är klottersaneringen, som utökades under 2008 till att gälla i hela Stockholms stad, där sanering nu sker inom 24 timmar. Syftet är att förbättra utomhusmiljön och samordna insatser för Fortums elskåp och övriga exponerade ytor av Fortums utrustning i Stockholm.

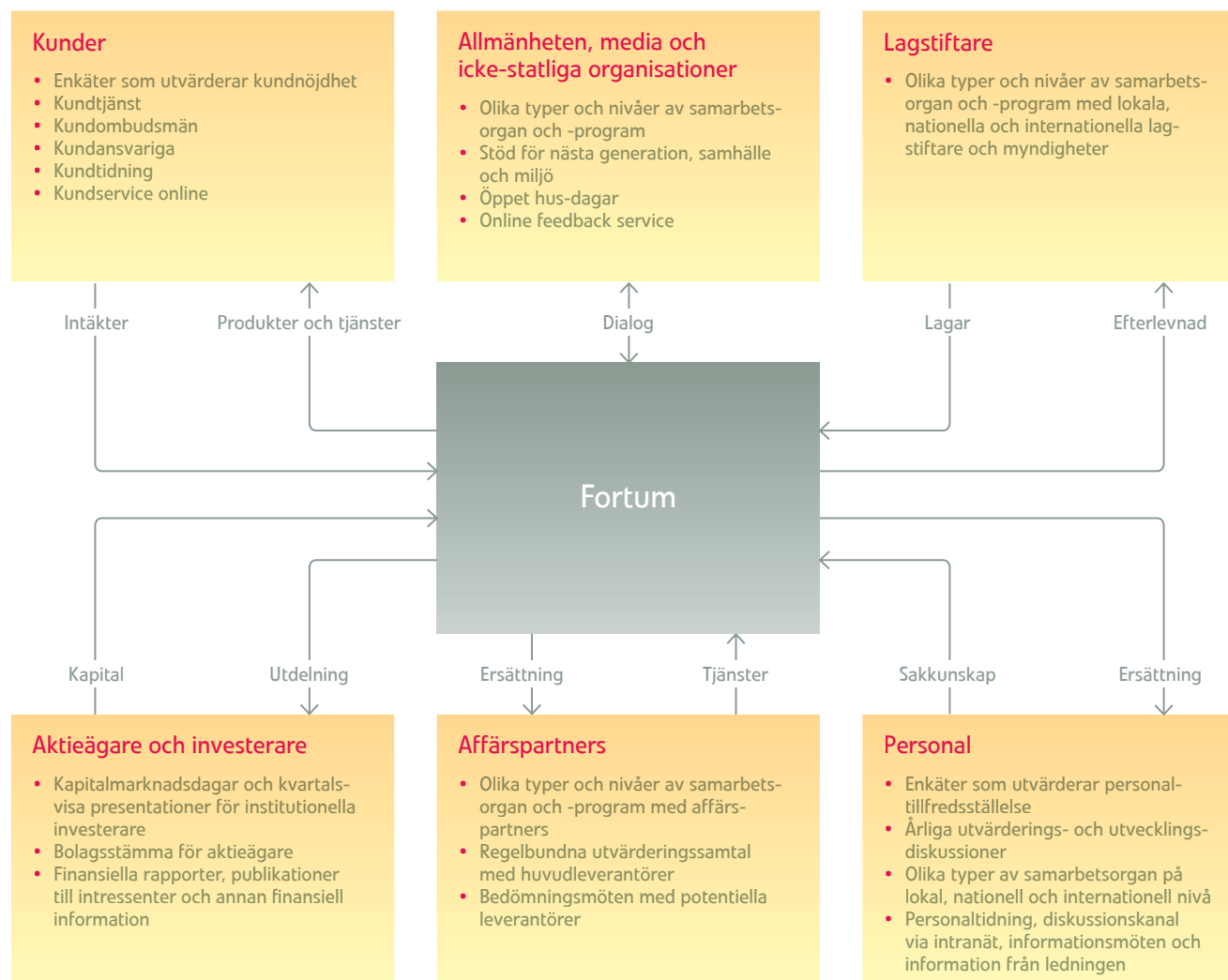
Under året har ett samarbete också inletts kring planeringen av två nya miljöprofilstadsdelar i Stockholm, som skall vara efterföljare till Hammarby Sjöstad där Fortum har ett engagemang sedan många år. Fortum fortsatte även sitt samarbetsprojekt kring belysning med Stockholms stad. Syftet är att göra flera mörka gångvägar och parker säkrare och trevligare med hjälp av miljövänlig och energisnål belysning. Under 2008 invigdes den nya belysningen i Humlegården.

Fortum deltog i flera samarbeten med skolor under året. Projektet EnergiSnackis, som utvecklades och startades under 2006 i Sverige, har nu lanserats i Finland med namnet Energiakompassi.

Samhällsstöd

Under 2008 beviljade Fortumstiftelsen mer än 630 000 euro till stöd för forskning och utveckling inom energisektorn. Fortum fortsatte också sitt samarbete med ett flertal skolor och universitet, bland annat genom att

Relationer till intressenter



donera flera energirelaterade professorer till universitet i Finland. Fortum bidrog också med 3 miljoner euro till ett energiforskningsprogram på Tekniska högskolan i Helsingfors. I Sverige deltar Fortum i ett flertal forskningssamarbeten via svenska Elforsk och flera universitet.

📖 Läs mer på sidan 37.

I Finland donerade Fortum totalt omkring 360 000 euro till olika välgörande ändamål. Det omfattar stödprojekt för barn och ungdomar, miljöskydd och kultur. Fortum gav också ett bidrag på 400 000 euro till John Nurminens Stiftelse och deras projekt för ett rent Östersjön.

Fortums sponsorprogram, som kombinerar stöd för nästa generation, samhälle och miljö, syftar till att *vår energiska göra livet bättre idag och för kommande generationer* - så som Fortums grundläggande syfte beskriver.

Det främsta samhällsstödet under 2008 innefattade ett projekt för barn och ungdomar i ryska Karelen, Världsnaturfondens barnmiljöprogram Naturewatch och samarbete med organisationen Ung Företagsamhet i Sverige.

Inom området miljö inleddes vid årets slut ett samarbete med Skansen, världens äldsta friluftsmuseum och djurpark. Samarbetet gäller över områden, bland annat belysning, energieffektivisering och ungdomssatsningar. Även

ett miljöprojekt påbörjades i Finland för att rädda den utrotningshotade sälen i Saimenområdet med Finska Naturskyddsförbundet.

De största sponsringsprojekten inom sport var Svenska Friidrottsförbundet och Finlands Paralympiska kommitté. Samarbetet med Svenska Friidrottsförbundet är integrerat med Fortums klimatengagemang och där ingår aktiviteter kring energibesiktningar av idrottshallar. I Finland var fokus på sponsorprogram inom sport för nästa generation, i slutet av 2008 startades Team Forte och Fortum Tutor.

Det främsta stödet inom kultur var instrumentdonationer till den finländ-

ska Sibelius-Akademien. Fortums konstfond äger omkring 300 värdefulla konstverk, däribland målningar från den finländska konstens guldålder, modern konst och skulpturer. Under året lånades många av dem ut till konstutställningar. Fonden främjar även konst och konsthistorisk forskning i Finland

Bästa säkerhetsresultaten i branschen

Fortum har ansvar för en säker arbetsmiljö för sina medarbetare och entreprenörer. Ambitionen är att bli ett riktmärke för industrin när det gäller säkerhet med slutmålet att inte ha några olyckor alls. För att uppnå målet

har Fortum under många år arbetat aktivt med att utveckla arbetssäkerheten och arbetet omfattar nu också verksamheten i TGC-10.

Som en del av MHS-plan i TGC-10 startas ett ambitiöst säkerhetsprogram, som täcker alla anläggningar och all personal. Programmet har flera fokusområden med olika delmål, till exempel gällande tillvägagångssätt bland förmännen, användning av verktyg, utbildning, hantering av asbest och införandet av pålitliga undersöknings- och rapporteringsrutiner för olycksfall i arbetet. Olycksfallsfrekvensen (LWIF) på TGC -10 kommer att inkluderas i Fortums rapporteringssystem när helt verifierbara siffror finns tillgängliga. Målet är att nå Fortums arbetssäkerhetsprocesser till utgången av 2012.

✚ Läs mer på sidorna 64-65.

Under 2008 lades särskild tonvikt på entreprenörssäkerhet och olycksfallsutredning. Olycksfallsfrekvensen bland entreprenörer förbättrades från 12,5 till 8,4, men de tidigare årens utmärkta utveckling gällande egen personal vände. År 2008 inträffade 63 arbetsplatsolyckor som ledde till frånvaro under mer än en arbetsdag (2007: 40). Olycksfallsfrekvensen resulterade i 4,3 olyckor per miljon arbetstimmar (2007: 2,9) trots att över 8 730 säkerhetsronder utfördes av företagsledning och chefer. Detta ökade dock den allmänna medvetenheten

och engagemanget för säkerheten på arbetsplatsen.

Under 2008 inträffade en dödsolycka i Fortums verksamhet. I januari föll en anställd på ett entreprenörsföretag ned från en ställning han höll på att nedmontera vid ett fjärrvärmeverk i Stockholm. Denna olycka, liksom alla olyckor på Fortum, har utretts ingående för att försöka undvika att liknande olyckor sker i framtiden.

Flera positiva resultat nåddes också under året. Fortum belönade flera exemplariska engagemang för arbetsplats-säkerhet när företaget för första gången delade ut Fortums säkerhetspris, Fortum Safety Award. Totalt lämnades 32 nomineringar in till priset från 10 olika länder. I år gick Mästarpriset till Lovisa kärnkraftverk och Lagpriset till avfallsförbränningsanläggningen i Högdalen.

Även om Fortums säkerhetsnivå är klart bättre än branschens snitt, var det en klar besvikelse att LWIF trenden vänt. Detta ledde till förstärkta åtgärder för att få utvecklingen tillbaka på rätt spår. Säkerhetsåtgärder kommer att ökas på flera fronter. Synligt engagemang från ledningen, mer utbildning, förbättrade riskutvärderingsrutiner och bättre efterlevnad av givna instruktioner behövs för att nå vårt mycket ambitiösa mål på mindre än ett olycksfall per miljon arbetade timmar under 2010. Detta kräver att säkerhetstänkande blir ett naturligt inslag i det dagliga arbetet bland alla i företaget.

Säkerhetsnyckeltal

	2008	2007
Olycksfrekvens (antal olyckor/miljoner arbetstimmar)	4,3	2,9
Antal observationsrundor för arbetsmiljö	8 731	6 450
Antal förbättringsförslag och tillbudsrapporter	4 317	2 670

Arbetsolyckor

	2008	2007	2006	2005
Arbetsolyckor	63	40	55	68
Dödsolyckor	1	2	2	2

Medarbetare

Arbetet med att integrera medarbetarna i ryska TGC-10 i Fortum påbörjades 2008 och kommer att fortsätta vara en av de största utmaningarna under 2009.

FÖREBILD
FÖR LIKA
MÖJLIGHETER

Under våren 2008 nästan fördubblades Fortums personalstyrka med 7 200 anställda i och med förvärvet av TGC-10. Fortums ledningsmodell, organisationsstruktur och sätt att arbeta implementerades redan 2008 och en ny personalorganisation skapades enligt Fortums modell i syfte att harmonisera viktiga policies och processer inom ledarskap och personalfrågor.

Förvärvet av TGC-10 är en stor utmaning för organisationen, men samtidigt erbjuder det stora möjligheter till individuell utveckling. I slutet av 2008 hade cirka 50 av Fortums medarbetare flyttat från andra delar av organisationen för arbete inom TGC-10.

Under 2008 hade Fortum i genomsnitt 14 077 anställda (2007: 8 304). Vid årets slut var antalet anställda 15 579 (2007: 8 303) varav 15 064 var fast anställda (2007: 7 954). Av de fast anställda arbetade 2,2 % på deltid (2007: 3,8 %).

Ökningen av antalet anställda beror på förvärvet av TGC-10. Samtidigt minskade antalet anställda med 318 personer på grund av uppsägningar och outsourcing. En stor del av dessa ägde rum i Polen.

Fortum uppmuntrar jämlikhet och mångfald i hela verksamheten. Kvinnor utgjorde 29 % av den totala arbetsstyrkan (2007: 23 %) och 33 % av

ledningen på koncern- och affärsenhetsnivå (2007: 33 %).

Personalutvecklingen har kontinuitet

Kontinuerlig personalutveckling har funnits med på Fortums strategiska agenda sedan början av 2000-talet. De tillämpas genom personalutvecklingssamtal och utvecklingsplaner, processer för karriär- och utvecklingsplanering, olika ledarskapsutbildningar, arbetsrotation och både intern och extern utbildning.

Fortums process för karriär- och utvecklingsplanering utvärderades under 2008 och låg inom den bästa kvartilen i en jämförande studie som innefattade 25 europeiska företag. För chefer används en speciell 360-graders återkoppling för att identifiera de viktigaste behoven för individuell utveckling och på så sätt få stöd i sin utveckling som ledare.

Aktiv arbetsrotation är ett nyckelverktyg för både individens och organisationens utveckling. Under 2008 annonserade Fortum i Finland och i Sverige 573 lediga platser internt (2007: 244) och det gjordes cirka 400 förflyttningar mellan enheterna (2007: 358). Arbetsrotationen ökade markant inom ledningsteam på affärs- och enhetsnivå.

Fyra olika program för chefsutveckling pågick under 2008 och dessa kommer att fortsätta under 2009. Totalt deltog

Nyckeltal

	2008	2007	Förändring, %
Medelantal anställda	14 077	8 304	69,5
Antal anställda den 31 dec	15 579	8 303	87,6
varav fast anställda	15 064	7 954	91,9
Kvinnor %	29	23	26,1
Kvinnor i ledande position %	33	33	0,0
Utbildningsdagar per person	4	4	0,0
Utbildningskostnader i miljoner euro	8,3	7,6	9,2
Hälsokostnader i euro per person ¹⁾	428	412	3,9
Kostnader för nöjes- och fritidsaktiviteter % av lönekostnaderna under arbetstid ¹⁾	0,4	0,4	0,0

¹⁾ Finland

497 chefer i dessa program. Investeringarna i personalutveckling uppgick till 8,3 miljoner euro (2007: 7,6). Fortums personal tillbringade i genomsnitt 4,0 dagar på olika utbildningar (2007: 4,0).

Fortum Sound känner av engagemanget

Den årliga undersökningen av personalens arbetstillfredsställelse ersattes av en ny medarbetarundersökning som kallas Fortum Sound och som fokuserar på medarbetarnas engagemang. Den nya undersökningen är kopplad till Fortums värderingar, strategi och verksamhetsmål och resultaten från undersök-

ningen används i den årliga planeringsprocessen. Vid den första undersökningsomgången var svarsfrekvensen 72 % och den genomfördes i 13 länder. Enligt resultaten är Fortums viktigaste styrkor teamarbetet, ledarskapet och den personliga utvecklingen, för att nämna några. De viktigaste förbättringsområdena innefattar hantering av förändringar, kopplingen mellan Fortums strategi och medarbetarnas mål samt samarbetet mellan affärsenheterna. Varje enhet har skapat en utvecklingsplan som baseras på resultaten och implementeringen av dessa ska regelbundet följas upp.

Lyckade rekryteringar krävs för framgång

Olika aktiviteter pågår för att öka intresset för Fortum som arbetsgivare. Under 2008 skapade Fortum arbetsgivarbudskap för att fastställa Fortums erbjudande till nyanställda och även företagets förväntningar på sina medarbetare. Ett praktikantprogram startade i januari 2009 för 13 nyutexaminerade universitetsstudenter från Finland, Lettland, Polen, Sverige och Ryssland. I Finland och Sverige organiserades en särskild sommarenergikampanj för att rekrytera de bästa möjliga sommarpraktikanterna. För att attrahera de bästa har Fortum också

utvecklat en process för rekrytering med tillhörande verktyg.

Fortum belönar bra prestationer

Fortums ersättningsstrategi syftar till att stärka företagets resultatnriktade kultur och attrahera samt behålla de bästa människorna. Traditionenligt omfattas alla medarbetare av det årliga bonussystemet med undantag av Polen och Ryssland under 2008. Individuella och teambaserade mål fastställs i samband med de årliga resultatsamtalen mellan den anställda och chefen, eller teamet och chefen.

Den slutliga bonusen grundas på det

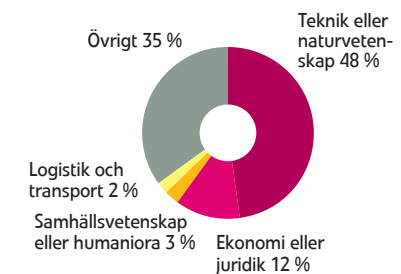
Antal anställda per segment, 31.12.

	2008	2007	Förändring, %
Kraftproduktion	3 520	3 511	0,3
Värme	2 318	2 279	1,7
Distribution	1 336	1 063	25,7
Markets	635	935	-32,1
Ryssland	7 262		N/A
Övriga	508	515	-1,4
Totalt	15 579	8 303	87,6

Antal anställda per land, 31.12.

	2008	2007	Förändring, %
Ryssland	7 262	-	N/A
Sverige	3 436	3 465	-0,8
Finland	3 045	2 981	2,2
Polen	767	925	-17,1
Estland	333	336	-0,9
Norge	292	277	5,4
Övriga länder	444	319	39,2
Totalt	15 579	8 303	87,6

Utbildningsområden, 31.12.2008



ekonomiska resultatet för koncernen eller affärsenheten och på individ- eller lagprestationer. Följaktligen varierar de genomsnittliga bonusutbetalningarna mellan olika enheter och individer. Under våren 2008 uppgick den utbetalade bonusen (från 2007 års resultat) i genomsnitt från 0,5 % till lite över 10 % av en Fortumanställds årslön.

Utöver årsbonusen deltar koncern- och affärsenhetsledningen i Fortums aktiebaserade långsiktiga incitamentprogram (LTI). De första aktierna som ingår i detta system fördelades i februari 2008. LTI-systemet modifierades från januari 2008 och framåt.

Under våren 2008 omfattade Fortums personalfond av 3 187 anställda i Finland. Baserat på vissa vinstdelningskriterier har Fortum betalat 4,3 miljoner euro till fonden och fonden har betalat 3,7 till sina medlemmar.

📖 Läs mer på sidorna 74-77.

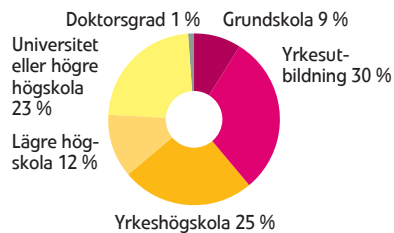
Integrations- och successionsplanering av TGC-10 aktuellt under 2009

De nya ryska Fortummedarbetarna kommer att aktivt integreras de närmsta åren och är en av de större personalfrågorna för företaget under 2009. Fortums växande verksamhet försätter att skapa möjligheter för

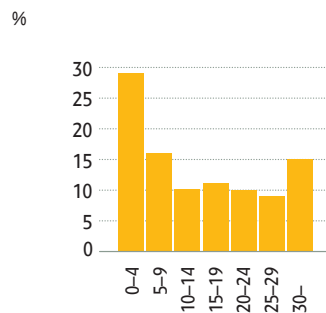
individuell utveckling inom företaget.

Under de kommande åren kommer vi även att se stora förändringar i arbetsstyrkan på grund av det ökande antalet pensioneringar och tillhörande nyanställningar. Fortum anser att en kombination av erfarenhet och kunskaper tillsammans med ny kompetens och nya idéer kommer att skapa en stabil plattform för framtida utveckling av verksamheten.

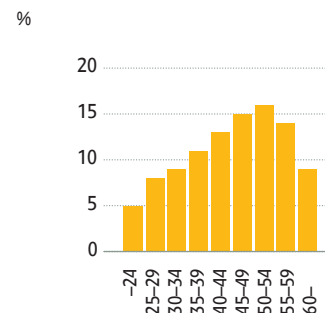
Utbildningsnivåer, 31.12.2008



Anställningstid, år, 31.12.2008



Åldersfördelning, år, 31.12.2008



Ekonomiskt ansvar

Fortums mål är att bli marknadsledare inom klimatsmarta produkter och energieffektiva lösningar. Framgångar inom klimatanpassad forskning och utveckling är nödvändiga för att skapa ett samhälle med låga koldioxidutsläpp.



Sedan år 2000 har Fortum investerat totalt 7 miljarder euro i klimatvänlig energiproduktion. Dessa investeringar har lett till att Fortum idag är ett av de energiföretag i Europa som har lägst utsläpp. I ett koldioxidsnålt samhälle, där koldioxidutsläppen har ett ekonomiskt värde, kommer en CO₂-fri energiproduktion ge en tydlig ekonomisk fördel för Fortum. Detta är ett tydligt bevis på att hållbarhet och företagets framgångar kan gå hand i hand.

Marknadsledare inom klimatsmarta produkter

Marknaden för klimatsmarta energilösningar växer eftersom allt fler företag

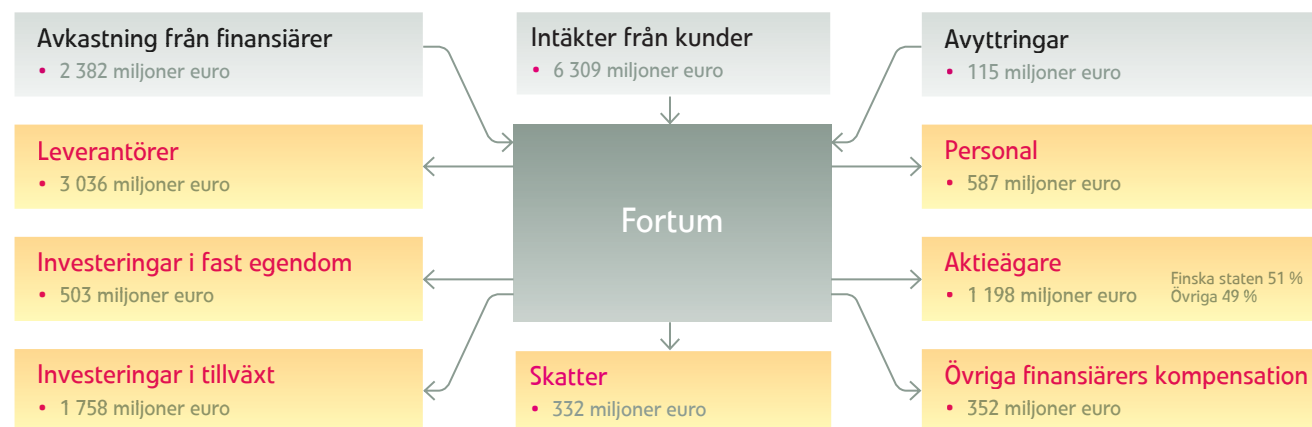
och hushåll vill minska klimatpåverkan. Genom att erbjuda kunderna energiprodukter med låga koldioxidutsläpp och tjänster inom effektiv energianvändning kan Fortum skapa tillväxt.

Fortum är den största leverantören av miljömärkt el på den nordiska marknaden. Vi säljer miljömärkt el till över 700 000 kunder i Sverige, Finland och Norge. I Finland köper våra kunder miljömärkt el med beteckningen "Norppa rekommenderar ekoen energi", vilket innebär att den uppfyller de villkor Finlands Naturskyddsförbund ställt upp. På samma sätt köper våra svenska kunder el med beteckningen "Bra miljöval", som uppfyller

de villkor Svenska Naturskyddsföreningen ställt upp. I Norge säljer Fortum "CO₂FRI ursprungsgaranti", som baseras på RECS certifikat. RECS, Renewable Energy Certificates System, är ett europeiskt system där ett certifikat bevisar att elen producerats med förnybara energikällor. En del av Fortums värmeproduktion i Finland bär också miljömärkning.

I början av 2008 introducerade Fortum två egna miljöprodukter för företagskunder på de finländska och svenska marknaderna. "Fortum Carbon Free" består av el som produceras utan koldioxidutsläpp och "Fortum Renewable" består av el som produceras av

Fortums ekonomiska påverkan 2008



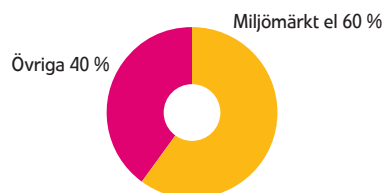
helt förnyelsebara energikällor. Idag köper nästan alla Fortums företagskunder kärnkraftsbaserad energi märkt "Fortum Carbon Free". Under 2008 skrevs också de första avtalen under för "Fortum Renewable".

Marknadsledare inom energieffektiva lösningar

Ökad energieffektivitet är en av de främsta åtgärderna för att minska klimatpåverkan. Därför blir rollen som expert inom energieffektivisering och tjänstleverantör en allt viktigare del av Fortums verksamhet.

I slutet av 2007 startade Fortum den nya enheten Energy Efficiency

Över 700 000 Fortums kunder köper miljömärkt el



Solutions, som fungerar som ett kompetenscenter för företagets energi-effektiviseringsstjänster. Den nya enheten är en del av genomförandet av Fortums förnyade agenda för hållbar utveckling. Under 2008 startade den nya enheten sin verksamhet i Sverige och under 2009 kommer verksamheten även igång i Finland.

För att skapa tillväxt på marknaden för energieffektiva transportlösningar har Fortum påbörjat ett samarbete med Stockholm stad och Esbo stad som kan möjliggöra introduktion av elbilar på bred front och därmed radikalt minska utsläppen från biltrafiken. En nyckelkomponent i dessa projekt är utveckling av den infrastruktur som krävs för att ladda elbilarna för att underlätta användningen när biltillverkarna introducerar dem på marknaden om några år. I Stockholm utvecklade projektet redan 2008 den första fungerande infrastrukturen för laddning. I den första fasen av Esbo-projektet köpte Fortum och Esbo ett antal laddningsbara hybrid- och rena elbilar samt laddningsstationer för testverksamhet.

I Sverige fortsatte Fortum sitt program Energihjälpen för rådgivning och dialog med kunderna. Energihjälpen uppmuntrar kunderna att använda energi på ett smart sätt vilket minskar kostnaderna.

I Finland bedrev Fortum omfattande kampanjer för att ge informat-

ion om förnybar energi och råd om hur man kan spara energi. Fortum försåg dessutom cirka 50 lokala bibliotek inom företagets nätområden med elmätare som kan lånas och användas för att mäta elförbrukningen på hushållsapparater.

Framgångsrika tillämpningar av klimatanpassad forskning och utveckling

Fortums vision för forskning och utveckling är att möjliggöra en koldioxidnål och hållbar framtid. Fortums aktiviteter inom forskning och utveckling fokuserar därför i hög grad på teknik som motverkar klimatförändringen. Fortums forsknings- och utvecklingsprogram fokuserar på avskiljning och lagring av koldioxid, ny bioenergiteknik och hållbara energisystem. Kärnenergi utgör en betydande del av den totala portföljen för forskning och utveckling.

[+](#) Läs mer på sidan 36-37.

Utmärkelser och erkännanden

Fortum fick flera viktiga utmärkelser för företagets hållbarhetsresultat under 2008. För sjätte året i rad säkrade företaget sin plats i Dow Jones internationella index för en hållbar utveckling. I år ingick Fortum också i Dow Jones hållbarhetsindex STOXX.

Dessutom finns Fortum för andra gången i rad i CDLI (Climate Disclo-

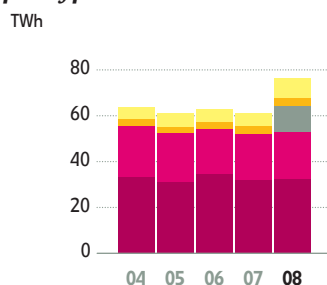
sure Leadership Index), prestigefyllt för globala företag med engagemang i klimatfrågan. Internationellt utsågs Fortum till ett av de sex bästa elbolagen och det bästa i de nordiska länderna i en ranking gjord av Carbon Disclosure Project. Dessutom är Fortum med på Storebrands världsomspännande "Best in Class"-lista som det mest ansvarstagande energiföretaget.



Kapitel 5

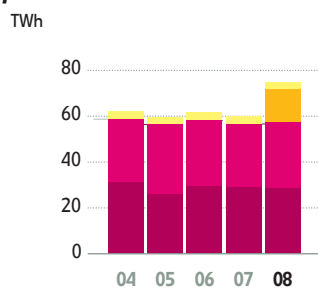
Segmentöversikt

Fortums totala elanskaffning per typ



- Inköp
- Import till Nordiska marknader
- Egna kraftverk i Ryssland
- Delägda kraftverk i Europa
- Egna kraftverk i Europa

Fortums elförsäljning per område ¹⁾



- Sverige
- Finland
- Övriga länder
- Ryssland

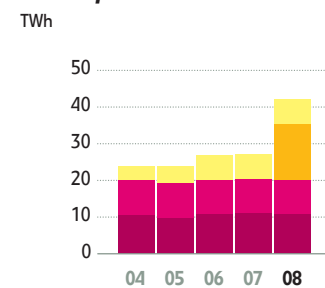
Fortums kraftproduktionskapacitet, 31.12.2008

MW	Finland	Sverige	Ryssland	Övrigt	Totalt
Vattenkraft	1 493	3 161			4 654
Kärnkraft	1 433	1 656			3 089
Kraftvärme	574	535	2 785	145	4 039
Kondenskraft	1 376	297			1 673
Övrigt	6	112			118
Totalt	4 882	5 761	2 785	145	13 573

Fortums värmeproduktionskapacitet, 31.12.2008

MW	Finland	Sverige	Ryssland	Övrigt	Totalt
Värme	3 634	4 644	13 796	2 190	24 264

Fortums totala försäljning av värme per område



- Sverige
- Finland
- Övriga länder
- Ryssland

Fortums kraftproduktion per källa

TWh	2008	2007
Vattenkraft	22,9	20,0
Kärnkraft	23,7	24,9
Värmekraft	6,0	7,3
Totalt i EU och Norge	52,6	52,2
Värmekraft i Ryssland	11,6	0,0
Totalt	64,2	52,2



Fortums verksamhet är indelade i fem rapporterade segment. Kraft produceras i anläggningar som helt eller delvis ägs av Fortum i segmentet Kraftproduktion och i kraftvärmeverk (CHP) i segmentet Värme.

Kraftproduktion säljer den el som produceras på den nordiska elbörsen Nord Pool. Segmentet Markets köper sin el på Nord Pool och säljer den sedan till privat- och företagskunder samt till andra återförsäljare av el. Segmentet Värme säljer fjärrvärme, ånga och kyla, främst till industri- och kommun kunder samt till fastighetsbolag. Segmentet säljer även el som producerats i kraftvärmeverk. Fortums distribution på lokal- och regionnät rapporteras i segmentet Distribution. Kraft- och värmeproduktion samt försäljning i Ryssland rapporteras i segmentet Ryssland.

¹⁾ Segmenten Kraftproduktion, Värme och Markets säljer el till Nord Pool eller externa kunder och köper även el från Nord Pool och andra externa källor. Fortums transaktioner på Nord Pool beräknas som ett netto av köp och försäljning per timme. Segmentet Ryssland säljer el till den ryska grossistmarknaden.

Kraftproduktion

Framgångsfaktorerna för kraftproduktion är hög tillgänglighet i kraftverken, investeringar i modernisering av befintliga anläggningar och miljömässigt hållbar elproduktion samt förstklassiga resultat i fysisk och finansiell handel.

GRUNDEN
ÄR EN STARK
PRODUKTIONS-
PORTFÖLJ

Segmentet Kraftproduktion producerar och säljer energi, hanterar och utvecklar Fortums tillgångar inom kraftproduktion och ansvarar för riskhantering och råvaruhandeln relaterad till kraftproduktionen. Segmentet säljer el till den nordiska elbörsen Nord Pool och på OTC-marknaden. Dessutom tillhandahåller segmentet drifts- och underhållstjänster för kraft- och värmeföretag i Norden och på utvalda internationella marknader. Segmentet har tre affärsenheter: Generation, Portfolio Management och Trading (PMT) samt Service.

Segmentet bidrar till Fortums vision att bli det ledande kraft- och värme-

företaget och ett föredöme inom hållbar utveckling genom en flexibel och hållbar produktionsportfölj. Engagemanget för en hållbar utveckling märks tydligt i all Fortums verksamhet och investeringar. Hela företagets nordiska kraftproduktion är miljöcertifierad enligt ISO 14001 och omkring 4 terawattimmar (TWh), cirka 20 % av Fortums årliga vattenkraftproduktion, har certifierats av finländska och svenska naturvårdsorganisationer.

Stora variationer i elpriserna

De huvudsakliga ekonomiska drivkrafterna inom kraftproduktion är

kraftverkens tillgänglighet och grossistpriset på el. De faktorer som i huvudsak påverkar grossistpriset är priserna på utsläppsrätter och bränslen på de internationella marknaderna, inflödet i de nordiska vattenmagasinen samt tillgång och efterfrågan.

Under 2008 skedde stora prissvängningar på den nordiska elmarknaden. På Nord Pool var det genomsnittliga börspriset på el under 2008 44,7 euro per megawattimme (MWh) (2007: 27,9), vilket var 62 % högre än under 2007. Under året var det kraftiga prissvängningar. Terminspriserna för 2009 ökade under första halvan av 2008 från cirka 50 euro per MWh till över 65 euro per MWh, men minskade under andra halvan av 2008 och slutade på 38 euro per MWh vid slutet av 2008.

Lokala prisavvikelser på den nordiska grossistmarknaden förekom oftare under 2008 än tidigare år. De här skillnaderna orsakades huvudsakligen av ett långvarigt och ovanligt överföringsfel mellan södra Norge och Sverige. Priserna i Finland och Sverige var exakt lika 97 % av tiden under året med ett genomsnittligt börspris i Finland på 51,0 euro per MWh (2007: 30,0) och i Sverige 51,1 euro per MWh (2007: 30,3).

Det genomsnittliga börspriset i Tyskland låg på 65,8 euro per MWh (2007: 38,0). Med den nya förbindelsen mellan Norge och Nederländerna i maj 2008

Nyckeltal

milj. euro	2008	2007	Förändring, %
Omsättning	2 892	2 350	23,1
kraftförsäljning	2 566	2 019	27,1
övrig försäljning	326	331	-1,5
Rörelseresultat	1 599	1 115	43,4
Jämförbart rörelseresultat	1 528	1 095	39,5
Operativt kapital (vid periodens slut)	5 331	5 599	-4,8
Avkastning på operativt kapital, %	29,6	19,2	54,2
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	28,0	18,9	48,1
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier	134	145	-7,6
Antal anställda	3 520	3 511	0,3

kom den nordiska marknaden närmare den kontinentala marknaden. Nettoexporten från den nordiska marknaden till kontinentala Europa ökade från 9 TWh under 2007 till 15 TWh under 2008.

Den nya perioden för handel med utsläppsrätter, Kyoto-perioden, inleddes i början av 2008 och innebar en markant ökning av priserna på utsläppsrätter jämfört med 2007. Under året fluktuerade priserna på utsläppsrätter mellan 15 och 28 euro per ton koldioxid. De nordiska elpriserna påverkades i högre utsträckning av prisutvecklingen på olja och kol. Efter en stadig ökning sedan början av 2007 sjönk bränslepriserna dramatiskt under den andra halvan av 2008.

Året började med ett betydande överskott på 9 TWh i de nordiska vattenmagasinen och jämfört med historiska genomsnittsvärden fanns det fortfarande ett överskott i slutet av augusti. Vid årets slut låg magasinen 5 TWh under genomsnittet.

Rekordstor vattenkraftsproduktion

Under 2008 uppgick segmentets kraftproduktion till 47,9 TWh (2007: 47,2) varav 46,9 TWh (2007: 46,1) kom från de nordiska länderna. Jämfört med föregående år ökade vattenkraftproduktionen tack vare den goda vattenbalansen. Däremot minskade värme-kraftproduktionen på grund av låga börspriser och höga priser på bränsle och koldioxid.

Lägre kärnkraftsproduktion orsakades av tekniska problem med lägre tillgänglighet hos de delägda svenska kärnkraftverken i Forsmark och Oskarshamn. Vid kärnkraftverket i

Lovisa i Finland utfördes en planerad, utökad årlig översyn av enhet 1, vilket påverkade produktionsvolymen även om Lovisas tillgänglighet trots det låg på en hög nivå.

Inom segmentet Kraftproduktion var produktionen inom Europa under 2008 97 % koldioxidfri (2007: 95 %).

Vid årsskiftet uppgick segmentets kraftproduktionskapacitet till 9 575 megawatt (MW) (2007: 9 560) av vilka 9 435 MW (2007: 9 420) kom från de nordiska länderna och 140 MW (2007: 140) från övriga länder.

Det kraftpris segmentet Kraftproduktion uppnådde i Norden (undantaget vidareförsäljning) låg på 49,3 euro per MWh (2007: 39,7), vilket var 24 % högre än året innan på grund av förbättrade prissäkrings-nivåer och fysiska optimeringsmarginaler. Försäljningsvolymerna var 48,4 TWh (2007: 46,6). Kraftproduktion fortsätter att styra värdeskapandet genom att i rätt tid besluta om finansiell prissäkring och fysisk produktionsoptimering.

Nya vindkraftsinitiativ

Investeringarna i kraftproduktionen gäller ökad säkerhet, tillväxt med fokus på förnybar energi och annan koldioxidfri produktion samt uppgradering av befintliga anläggningar. Investeringssprogrammet innefattar renovering av flera vattenkraftverk för att öka kapaciteten, förbättra säkerheten och upprätthålla en god tillgänglighet för anläggningarna. Under 2008 genomförde Fortum tre renoveringsprojekt. Ett av de påbörjade projekten är det gamla vattenkraftverket Frykforsen i Värmland. Anläggningen kommer att ersättas med ett nytt kraftverk som har

15 % högre effektivitet. Den nya anläggningen började byggas i slutet av 2008 och beräknas vara i kommersiell drift under våren 2010.

Fortum kommer att gå vidare med flera vindkraftprojekt i Norden. Planerna innefattar utveckling av vindkraft både på land och till sjöss i regionen. Fortum och den statliga finländska Forststyrelsen har gjort en överenskommelse om att reservera de statligt ägda sjöområdena Pitkämatala och Maakrunni i Kemi, Simo och Ii i Finland för storskalig produktion av vindkraft. Båda områdena har markerats som vindkraftsområden i generalplanen för markanvändning i Lappland och Norra Österbotten.

Kärnkraft högt upp på dagordningen i Finland

I Finland medverkar Fortum till att landets femte kärnkraftsenhet Olkiluoto 3 byggs. Företagets andel är cirka 25 % vilket ger en kapacitet på cirka 400 MW. Byggandet av enheten i Eurajoki fortlöper men driften kommer att skjutas upp till sommaren 2012. I december 2008 meddelade byggtreprenören Teollisuuden Voima (TVO) att anläggningsleverantören, konsortiet AREVA-Siemens, har lämnat in en begäran om skiljedom till den Internationella handelskammaren (ICC) gällande förseningen av Olkiluoto 3 och de kostnader detta medför.

Under 2007 påbörjade Fortum en miljökonsekvensbedömning (MKB) för att undersöka möjligheterna att bygga ytterligare en kärnkraftsreaktor med kapacitet på 1 000–1 800 MW i anslutning till de två befintliga reaktorerna på Hästholmen i Lovisa. MKB-analysen innefattar en bedömning av vilken

Uppmuntra dina anställda till att spara
Det är definitivt värt besväret att prata energiförbrukning med personalen eftersom allas arbetsvanor har stor inverkan på elräkningen. Apparater som drivs med el (belysning, pumpar, fläktar, motorer mm) bör stängas av efter användning. Du bör också se till att de är avstängda under nätter och helger. Eventuella apparater som ska stå på dygnet runt bör vara tydligt märkta.

Rörelsesensorer sparar energi i stora lagerutrymmen. Utskrifter och kopiering av papper bör utföras utan avbrott.



påverka en elproduktionsenhet och en eventuell enhet som producerar både el och värme skulle medföra. Fortum skickade MKB-rapporten för Lovisa 3 till det finländska arbets- och näringsministeriet i början av april 2008. I augusti 2008 gav ministeriet sitt utlåtande om rapporten där de uppgav att den uppfyller lagens krav på innehåll och att den hanterats i enlighet med gällande bestämmelser.

I februari 2009, lämnade Fortum in en ansökan om principbeslut till finländska statsrådet för att bygga en ny kärnkraftsenhet Lovisa 3. I ansökan finns fem alternativa anläggningar, som alla kommer att uppfylla de stränga finländska säkerhetskraven. De sammanlagda kostnaderna för den nya kärnkraftsenheten, som har en total effekt på 1 000–1 800 MW, uppgår, beroende på verkställnings-sätt och anläggningens storlek, till 4–6 miljarder euro. Den nya enheten är planerad att tas i bruk år 2020 och

har en planerad livslängd på minst 60 år.

Fortum är minoritetsägare i TVO, som redan i april 2008 skickade in sin ansökan om principbeslut för byggande av en fjärde kärnkraftsreaktor i Olkiluoto, Eurajoki.

Posiva Oy, som är det företag som ansvarar för den slutliga deponeringen av Fortums och TVO:s kärnbränsleavfall i Finland, utarbetade en MKB-rapport för utbyggnad av den planerade slutförvaringsplatsen för kärnavfall i Olkiluoto. Utbyggnaden kommer att vara nödvändig om Fortum beslutar sig för att bygga ytterligare en kärnkraftsanläggning. Posiva skickade sin MKB-rapport till arbets- och näringsministeriet i slutet av oktober. Efter ett utlåtande från myndigheten kan Posiva skicka en ansökan om principbeslut för en utbyggnad av slutförvaringen i Olkiluoto till den finländska regeringen.

Kapacitetsökningar vid de svenska kärnkraftverken i Forsmark och Oskars-

hamn är planerade att ske under åren 2009 till 2014. Som minoritetsägare deltar Fortum i de här uppgraderingarna. Fortums andel av den planerade kapacitetsökningen uppskattas till 290 MW. En del av projekten kräver fortfarande licensiering från den svenska kärnkraftsinspektionen. En av de planerade kapacitetsökningarna, uppgraderingen av Oskarshamn 3 under 2008, sköts upp till 2009 på grund av komponentförseningar.

Fortums ansvar för kärnavfallshantering bygger på finländska kärnkraftslagen. Arbets- och näringsministeriet beslutar årligen om en hanteringsavgift för kärnavfall i förhållande till mängden förbrukat kärnbränsle och andra åtgärder för kärnavfallshantering. Fortum är skyldig att bidra med medel till statens kärnavfallshanteringsfond för att täcka det juridiska ansvaret. De framtida kostnaderna kommer att öka, huvudsakligen på grund av de uppdaterade avvecklingsplaner för enheterna

vid kärnkraftverket i Lovisa. Under 2008 ökade det juridiska åtagandet med cirka 80 miljoner euro.

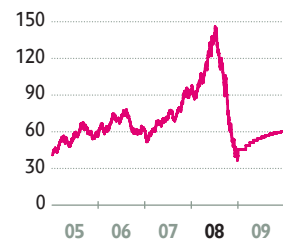
Tillväxt inom internationella tjänster för drift och underhåll samt energieffektivisering

Fortum Service tillhandahåller tjänster för drift och underhåll, produktivitet och energieffektivisering för kraft- och värmeföretag, industriföretag med egen kraftproduktion och kommersiella energianvändare. Inom Fortum är Service kompetenscentrum för bolagets egna drift och underhåll av kraftverken, vilket säkerställer hög driftsäkerhet och kostnadseffektiv utnyttjande av bolagets produktionsanläggningar.

Service växer både på Fortums hemmamarknad och på utvalda internationella marknader, till exempel Ryssland, Mellanöstern och Tyskland där Service är den ledande oberoende leverantören av drifts- och underhållstjänster med ansvar för drift och under-

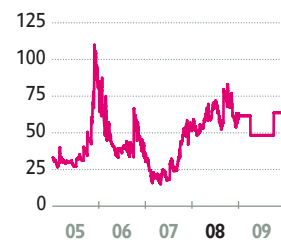
Oljepris

USD/bbl



Gaspris

GBP/therm



Kolpris

USD/t



CO₂ utsläppsrätter (EU)

euro/tCO₂



håll av en kraftverkskapacitet på 2 400 MW. Verksamheten inom Service på den hårt konkurrensutsatta internationella marknaden stöder även kompetensutvecklingen inom Fortum.

Tillgängligheten och effektiviteten hos Fortums egna kraftverk liksom de kraftverk som drivs av Fortum globalt är mycket hög enligt internationella standarder. År 2008 var driftsäkerheten för energi (tgde) på kraftverk, förutom vattenkraft och Ryssland, som drivs och underhålls av Fortum, 96,6 % (2007: 96,7 %).

Under året har Service spelat en avgörande roll vid integrationen av TGC-10 i Fortum. Service ansvarade för att driva igenom förbättringar av drift och underhåll vid TGC-10:s kraftverk och för övertagandet av TGC-10:s underhållsföretag. Målet var att införa ett enhetligt arbetssätt präglad av Fortums värderingar för att därmed öka kraftverkens och underhållsföretagens lönsamhet och effektivitet. Som en del av

det gemensamma genomförandet i det delägda TGC-1 i Ryssland stöttade Service moderniseringen av vattenkraftverken vid älvarna Vuoksi och Syväri.

I slutet av 2007 beslöt Fortum att skapa en enhet med fokus på energi-effektivisering, Energy Efficiency Solutions, inom Service. I juni förvärvade Service ett svenskt konsultföretag inom energieffektivisering, Processio AB, för att bredda enhetens kompetens.


Tjänsterna inom infrastruktur är en viktig del av verksamheten inom Service. Nya tillväxtpotentialer inom området öppnade sig när Hafslund Infratek ASA och Fortum beslutade sig för att slå samman sina verksamheter inom konstruktion och drift av infrastruktur i början av 2009. Fortums ägande i det sammanslagna företaget Infratek ASA är 33 %. Hafslund ASA äger 43,3 % och återstående andelar ägs av institutionella och privata aktieägare. Affären berör

omkring 1 000 Service-anställda, varav cirka 700 finns i Sverige, 150 i Finland och 150 i Norge.

Framgångsrik framtid med stöd av forskning och utveckling

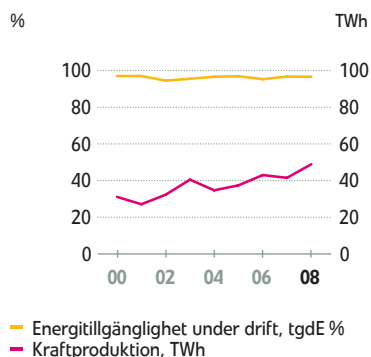
Huvuddelen av Fortums forskning och utveckling rör kraftproduktionen. Arbetet syftar till att säkerställa kontinuerlig och effektiv drift av Fortums kraftverk och utveckla hållbara lösningar för ny kraftproduktion.

Huvudfokus för arbetet har varit att utveckla och förbättra driftsäkerheten för Fortums befintliga kraftverk och följa upp nya produktionsteknologier. Inom kärnkraften har forskning och utveckling fokuserat på nukleär säkerhet och kärnavfallshantering. Nya områden för forskning och utveckling innefattar utveckling av kärnkraftverk som producerar både el och värme, förberedelser för en fullskalig demonstrationsanläggning med teknik för infång-

ning och lagring av koldioxid samt deltagande i möjligheterna med vågkraft.  Läs mer på sidorna 36-37.

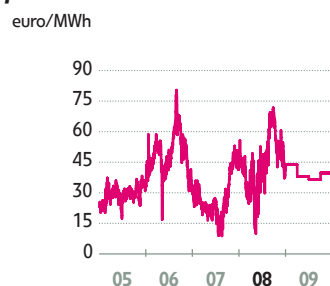
Fortum kommer att fortsätta investera i kapacitet som rör kraftproduktion under de närmaste åren. Dessa investeringar görs främst inom produktion av vindkraft, kärnkraft och vattenkraft.

Kraftverk tillgänglighet ¹⁾



¹⁾ Fortum Service, uteslutande vattenkraft och Ryssland.

Nordiskt börspris på el på Nord Pool



Källa: Nord Pool, terminer från 31.12.2008.

Segmentets kraftproduktion per källa

TWh	2008	2007
Vattenkraft	22,9	20,0
Kärnkraft	23,7	24,9
Värmekraft	0,3	1,2
Totalt i Norden	46,9	46,1
Värmekraft i övriga länder	1,0	1,1
Totalt	47,9	47,2

Segmentets försäljningsvolym i Norden

TWh	2008	2007
Försäljning	52,1	51,8
varav vidareförsäljning	3,7	5,2

Segmentets försäljningspris i Norden

euro/MWh	2008	2007
Pris på kraftproduktion i Norden ¹⁾	49,3	39,7

¹⁾ För segmentet Kraftproduktion i Norden, exklusive vidareförsäljning.

Värme

Segmentet Värme fortsatte sina åtgärder för att säkra sin framtida konkurrenskraft. Det omfattande investeringsprogrammet för ny kapacitet inom kraftvärme fortsatte.

FRAMTIDA
TILLVÄXT MED
KRAFTVÄRME

Värme koncentrerar sig på kraftvärmeproduktion (CHP), fjärrvärme och fjärrkyla, produktion av avfallsenergi samt outsourcing av energitjänster till industrin. Värme äger och driver 20 kraftvärmeverk (2007: 21) och flera hundra värmeverk i de nordiska och baltiska länderna samt i Polen. Segmentet består av två affärsenheter: Heat med verksamhet i Finland, Norge, de baltiska staterna och Polen, och Värme med verksamhet i Sverige.

Målet för segmentet är att bli en förebild för värmeindustrin. Idag är segmentet den ledande värmeleverantören i Norden och Östersjöområdet.

Investeringsprogrammet fortlöpte

Värme eftersträvar ett ökat värde och en effektivitetshöjning genom ett miljövänligt investeringsprogram. Programmet fokuserar på ny kraftvärmeproduktion som ska ersätta gamla värmeverk och öka elproduktionen. Kraftvärmeprojekten i Tartu i Estland, Finnå i Finland och Czeszochowa i Polen fortlöpte väl. Den kommersiella användningen av kraftvärmeverken kommer att inledas 2009–2010. När verken är färdigställda kommer segmentets årliga elproduktion öka med cirka 1,5 terawattimmar (TWh).

I juni beslöt Fortum också att investera i ett torv- och biobränslebaserat

kraftvärmeverk i Pärnu i Estland och i ett gasbaserat kraftvärmeverk i Jelgava i Lettland. Kraftvärmeverket i Pärnu beräknas kunna tas i bruk kommersiellt under 2011, och det i Jelgava under 2009. När de är färdigställda kommer segmentets årliga elproduktion att öka med cirka 0,1 TWh.

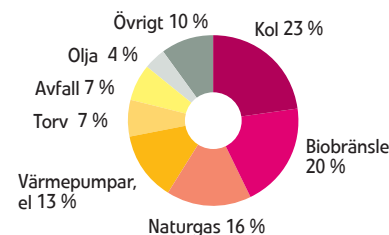
Planeringen av de biobränslebaserade kraftvärmeverken i Värtan i Stockholm och i Träskända i Finland samt av avfallsenergianläggningen i Brista utanför Stockholm fortsatte. Anslutningen mellan de södra och centrala fjärrvärmenäten i Stockholm slutfördes, och nätet togs i drift under våren 2008. Investeringen i rökgaskondense-

Nyckeltal

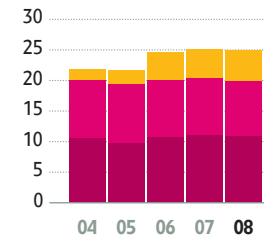
milj. euro	2008	2007	Förändring, %
Omsättning	1 466	1 356	8,1
värmeförsäljning	1 120	1 053	6,4
kraftförsäljning	228	202	12,9
övrig försäljning	118	101	16,8
Rörelseresultat	307	294	4,4
Jämförbart rörelseresultat	250	290	-13,8
Operativt kapital (vid periodens slut)	3 468	3 507	-1,1
Avkastning på operativt kapital, %	8,9	9,3	-4,3
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	7,3	9,2	-20,7
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier	431	327	31,8
Antal anställda	2 318	2 279	1,7

Fortums värmeproduktion ¹⁾

25,5 TWh i 2008



Segmentets försäljning av fjärrvärme och industriell ånga per område, TWh



■ Övriga länder
■ Sverige
■ Finland

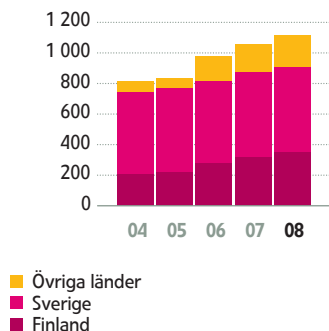
1) Exkluderar värmeproduktion i Ryssland.

ring i Värtan inleddes och när den är färdigställd kommer den att öka fjärrvärmeproduktionen utan ökad bränsleförbrukning. Berglagringssystemet, som kommer att användas för bio-bränslehantering vid den nya anläggningen i Värtan, fortsatte att byggas och beräknas slutföras i början av 2009. Ett antal nya projekt med biobränslebaserade värmeverk påbörjades också i Finland under året.

Tillväxt i Östersjöområdet

Värme fortsatte sin tillväxt genom förvärvet av ett värmeföretag i Lettland i februari. Det förvärvade företaget levererar fjärrvärme till staden Jelgava. Den årliga värmeförsäljningen uppgår till 200 gigawattimmar (GWh) och nettoomsättningen är cirka 10 miljoner euro. Fjärrvärmerna produceras i sju naturgasdrivna värmeverk. I januari 2007 gick Fortum in på den lettiska värmemarknaden genom att åta sig värmeleverans till Rigas flygplats.

Segmentets försäljning av fjärrvärme och industriell ånga per land, milj. euro



Steg på vägen mot koldioxidfri värme

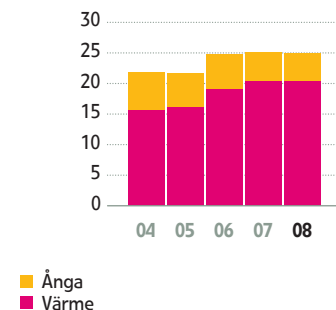
I juni publicerade Fortum och norska företaget Sargas resultatet av ett pilotprojekt för test av teknik för koldioxidinfångning vid kraftverket i Värtan i Stockholm. Resultaten var mycket goda och visade tydligt att tekniken för koldioxidinfångning är användbar även om det krävs ytterligare utveckling av lagring och logistik.

I Finland skapade Fortum i samarbete med YIT och Uponor ett arbetskoncept för bergvärme i ett bostadsområde. Lösningen, som innebär att hus och vatten kommer att värmas upp koldioxidfritt, kommer först att implementeras i Esbo i Finland. Systemet erbjuder dessutom fri kylning av husen under sommaren.

Åtgärder för att klara framtida konkurrens

Värme vidtar ständigt åtgärder för att säkra en långsiktigt lönsam till-

Segmentets försäljning av fjärrvärme och industriell ånga TWh



växt och nöjda kunder inom nyckelområdena. Kundernas tillfredsställelse uppföljs årligen. För år 2008 var segmentets totala kundtillfredsställelse god och trenden har varit positiv. I fokus är även säker och miljövänlig drift med en målsättning att minska de specifika koldioxidutsläppen med 10 % till 2020.

För att kunna nå dessa högt satta mål har Värme vidtagit åtgärder för att skapa och underhålla en optimal bas för värmeproduktion och tillgångar. Som en del i utvecklingsprogrammet beslutade Värme att avyttra såväl sitt 60-procentiga delägarskap i Jyväskylä Energi- och Värme (JYT) liksom den relat-erade affärsverksamheten i Finland. Transaktionen slutfördes i slutet av 2008.

Även andra icke-kärnverksamheter avyttrades i Finland. I juli såldes gasturbinen i Hyvinge, och i oktober såldes Värme sin värmeverksamhet i Torneå. Dessutom avyttrades den svenska verksamheten med fiberoptikkanaler till Stockholms stad.

Ett nytt program för underhållsutveckling, Main-X, inleddes i Sverige. Målsättningen är att skapa drift- och underhållsrutiner i världsklass inom värmeproduktion och värmedistribution.

Hållbar tillväxt

Under de kommande åren ska Värme fokusera på att säkra lönsam tillväxt och slutföra sina pågående investeringsprojekt. Ökad biobränsleanvändning är fortsatt en del av planen. Möjligheter till nya kraftvärmeverk i olika områden är under utvärdering.

Rätt rumstemperatur sparar pengar

Använd en termometer för att kontrollera temperaturen inomhus. Temperaturen bör vara 20–22°C. Vid högre temperaturer blir luften torr och energiförbrukningen ökar. En höjning med en grad av rumstemperaturen kan öka dina uppvärmningskostnader med fem procent.

Du bör täta både dörrar och fönster eftersom drag kan få ett rum att kännas kallt. Dra för gardinerna under kalla nätter så fungerar de som ytterligare ett fönsterglas. Undvik att placera möbler framför elementen så värmer elementen upp rummet bättre. Innan den kalla årstiden börjar kan det även vara bra att se över elementen.



Distribution

Under 2008 lanserade Distribution flera initiativ för att skapa framtidens infrastruktur.

SÄKERSTÄLLA
IMPLEMENTERING
AV FRAMTIDENS
INFRASTRUKTUR

Distribution ansvarar för en tillförlitlig och säker elförsörjning till 1,6 miljoner kunder i Finland, Sverige, Norge och Estland. Fortum äger och driver lokala och regionala nät med en sammanlagd längd på 157 300 km, vilket motsvarar 3,5 varv runt jordklotet.

Under 2008 uppgick eldistributionsvolymen på lokal- och regionnäten till totalt 25,8 terawattimmar (TWh) (2007: 26,0) respektive 17,7 TWh (2007: 18,1). Eldistributionen via regionala elnätet uppgick till totalt 14,8 TWh (2007: 14,9) i Sverige och 2,9 TWh (2007: 3,2) i Finland.

Marknadsandelen för eldistribution när det gäller levererad volym i lokalnät

med upp till 20 kV var 19 % (2007: 20 %) i Finland, 14 % (2007: 15 %) i Sverige, 3 % (2007: 3 %) i Norge och 3 % (2007: 3 %) i Estland. På den finländska elmarknaden får en enda aktör stå för högst 25 % av den el som distribueras i 0,4 kV-nätet i landet. I slutet av 2008 var Fortums andel 20 %.

Pålitlig elförsörjning – en förutsättning för ett välfungerande samhälle

Vi har blivit mer och mer beroende av en pålitlig elförsörjning i vårt dagliga liv. Driftsäkerheten i Fortums elnät är över 99,9 %. För att säkerställa pålitlighet, kvalitet och säkerhet fokuserar vi

på systematiskt underhåll, förnyelse och utveckling av näten. En stor del av elnätinvesteringarna avser driftsäkerhetsprogrammet som fortskrider enligt plan. Målet med programmet är att halvera den årliga avbrottstiden.

Totalt säkrades cirka 1 100 km mellananspanningsledningar genom kabeldragning i marken eller på annat sätt under 2008. Ett resultat av driftsäkerhetsprogrammet syns redan i form av en positiv trend med färre och kortare avbrott. I de områden i Sverige där elnätet vädersäkrats har den genomsnittliga avbrottstiden minskat från 11,7 % (2005), av den totala avbrottstiden, till 4,4 % (2008). Vilka

Nyckeltal

milj. euro	2008	2007	Förändring, %
Omsättning	789	769	2,6
distribution på lokalnät	669	648	3,2
distribution på regionnät	77	81	-4,9
övrig försäljning	43	40	7,5
Rörelseresultat	248	233	6,4
Jämförbart rörelseresultat	248	231	7,4
Operativt kapital (vid periodens slut)	3 032	3 239	-6,4
Avkastning på operativt kapital, %	8,1	7,7	5,2
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	8,2	7,6	7,9
Investeringar i materiella anläggnings-tillgångar och bruttoinvesteringar i aktier	296	237	24,9
Antal anställda	1 336	1 063	25,7

Antal elnätskunder per område, 31.12.

tusental	2008	2007
Sverige	877	871
Finland	606	591
Norge	99	98
Estland	24	24
Totalt	1 606	1 584

Volym av distribuerad el på lokalnät

TWh	2008	2007
Sverige	14,0	14,3
Finland	9,3	9,2
Norge	2,3	2,3
Estland	0,2	0,2
Totalt	25,8	26,0

områden som ska säkras avgörs av antalet kunder och var elnätet är mest utsatt.

Införandet av fjärravlästa mätare i Sverige nästan slutfört

Införandet av automatisk mätaravläsning i Sverige nådde sin höjdpunkt 2008, då 500 000 fjärravlästa mätare installerades. Det totala antalet installerade mätare uppgår nu till 800 000 (96 %). 835 000 kunder i Fortums svenska elnätsområde kommer att ha det nya systemet innan juli 2009.

Den stora fördelen med fjärravläsning är att faktureringen baseras på faktisk förbrukning. Vid slutet av 2008 fick 690 000 kunder fakturor som baserats på en månatlig mätaravläsning. I framtiden kommer kunderna själva att kunna se sin förbrukning på timbasis i Fortums statistiktjänst på webben. För kunden innebär det här bättre kontroll av, förståelse för och medvetenhet om elförbrukningen.

Under året började Distribution planera införandet av fjärravlästa mätare även i Finland och Norge. Utvärdering av anbud pågår i Finland, men inga investeringsbeslut har tagits.

Förberedelser för laddning av elbilar och laddhybrider

Ett koncernövergripande initiativ för att studera ett storskaligt införande av elbilar i Sverige och Finland lanserades under 2008. Initiativet är en del av Fortums pågående arbete för en hållbar utveckling. En nyckelkomponent i projektet är utvecklingen av den infrastruktur som krävs för att ladda elbilarna och underlätta användningen när biltillverkarna introducerar dem på marknaden om några år. Fortum anser

att det finns stor potential för en betydande användning av elbilar i de nordiska länderna. Detta kan bidra till att nå EU:s klimatmål gällande transporter.

Säkerställa långsiktig lönsamhet

Ett omfattande internt effektiviseringsprogram genomfördes under 2008 med åtgärder som även kommer att märkas under kommande år. Programmets fokus ligger på att förbättra kundservicen och effektiviteten i de interna processerna, vilket ska leda till att verksamhetens långsiktiga konkurrenskraft säkerställs. För Distribution innebär detta också en centralisering av kontorsarbetet till huvudkontoret i Finland samt till Stockholm och Karlstad i Sverige.

En annan viktig förändring under 2008 var outsourcing av verksamheten för ny- och ombyggnation av elnätet till Hafslund Infratek, som har en årlig volym på 20 miljoner euro, vilket påverkade cirka 140 anställda.

Under 2009 kommer Distribution färdigställa det pågående effektiviseringsprogrammet för att säkerställa snabbare handläggning och högre kvalitet för kunderna.

Utarbetande av regelverk

Distribution av el är strikt reglerad och övervakad av nationella myndigheter. Fortum har ett bredare perspektiv på sitt ansvar än att bara följa föreskrifterna. Målet är att säkerställa långsiktigt nöjda kunder och en kontinuerlig utveckling av framtida regelverk.

Den svenska energimarknadsinspektionen och de svenska elnätsföretagen enades om att avsluta de pågå-

ende rättsfallen rörande elnätspriser i december. För Fortum innebär detta att granskningen av åren 2003–2008 gällande Stockholm och Västkusten avslutats. Fortum koncentrerar sig nu på den nya regleringsmodellen som innebär godkännande av elnätspriset i förväg. Denna modell föreslås gälla från 2012. Fortum kommer aktivt att arbeta för att få en tydlig modell för framtiden.

Den finländska regleringsperioden 2005–2007 är avslutad. Det slutgiltiga beslutet bekräftade att Fortums intäkter för perioden låg under den tillåtna gränsen. Fortum har överklagat de parametrar det slutgiltiga beslutet ska baseras på för regleringsperioden 2008–2011. Marknadsdomstolen beslutade den 31 december att acceptera några av de klagomål som kommit in från branschen.

Samma resonemang ligger bakom klagomålen på parametrarna för den norska tillsynsmyndighetens beslut. Under 2008 fick Fortum ett gynnsamt domslut i ett av sina överklaganden och en engångskompensation på 2,7 miljoner euro.

Smarta val i hemmet

Små förändringar av hushållets elanvändning kan ge stora besparingar. I köket kan det genomsnittliga hushållet minska sin elkonsumtion med 10–15 procent genom att inte förvärma ugnen. Använd en mikrovågsugn för att värma upp småportioner. Du kan också spara pengar genom att använda lock och röra om maten vid tillagning i mikrovågsugn. När du tinar upp djupfryst mat i mikrovågsugnen bör du använda upp-tiningsfunktionen.

Laga läckande toaletter eller vattenkranar omedelbart och tvätta alltid med full tvättmaskin. Om du kör den korta tvättcykeln eller om du tvättar mindre än full maskin används fortfarande nästan lika mycket vatten som vid tvätt med full maskin.



Markets

Kundernas önskemål och värderingar avspeglas tydligt i de produkter och tjänster som Markets utvecklar.

MOTVERKA
KLIMATFÖR-
ÄNDRINGEN TILL-
SAMMANS MED
KUNDERNA

Markets är det ledande elhandelsbolaget i Norden med sammanlagt 1,3 miljoner privat- och företagskunder. Ungefär 75 % av elproduktionen säljs till företagskunder och 25 % till privatkunder. Förutom direktförsäljningen av el säljer Markets även till andra elåterförsäljare i Sverige och Finland. Markets köper all sin el via Nord Pool och är den största leverantören av miljömärkt el; Norppa-sähkö i Finland och Bra miljöval i Sverige.

Hård konkurrens om konsumentpriserna

2008 var ett år med hård konkurrens för elhandelsbolagen på den nordiska

marknaden. Grossistpriset på el steg kraftigt under de tre första kvartalen. Samtidigt höll den hårda konkurrensen konsumentpriserna nere och de höga anskaffningskostnaderna satte i sin tur press på försäljningsmarginalerna.

Markets kunde inte kompensera de ökande grossistpriserna och anskaffningskostnaderna i sina försäljningspriser under 2008. Det här gällde särskilt privatkundssegmentet i Finland och företagssegmentet i alla de nordiska länderna. Liknande utmaningar fanns även i de övriga segmenten i alla nordiska länder.

Åtgärder för bättre resultat

Ett omfattande internt effektiviseringsprogram genomfördes under 2008 som också kommer få effekt under kommande år. Inköpsmodellen förnyades för att bättre säkra försäljningsmarginalen i elaffären. Elhandelsprodukterna utvecklades både för privatkundssegmentet och företagssegmentet så att slutkundpriserna lättare ska kunna följa prisutveckling på Nord Pool. Förändringarna syftar till att försäljningsmarginalen inte skall påverkas lika mycket som tidigare av de snabbt svängande grossistpriserna. Inom privatkundssegmentet har nya elavtal som baseras på spotpriser utvecklats.

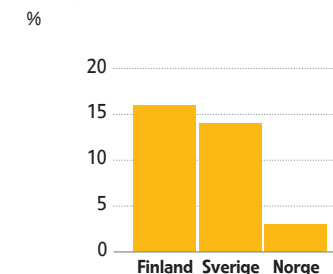
Även ett omfattande internt effektiviseringsprogram genomfördes under 2008 med åtgärder som även kommer att märkas under kommande år. Fokus ligger på att förbättra kundservicen och effektiviteten i processerna, vilket ska leda till att verksamhetens långsiktiga konkurrenskraft säkerställs. För Markets innebär detta en centralisering av verksamheten till huvudkontoret i Esbo samt till Stockholm.

Fortums egna undersökningar om kundnöjdhet, som genomförs varje månad, visar att kunderna ger höga betyg åt kundtjänstpersonalen för att de alltid är hjälpsamma och har en positiv attityd. Fortum har lagt ner mycket arbete på att utveckla processer för att

Nyckeltal

milj. euro	2008	2007	Förändring %
Omsättning	1 922	1 683	14,2
Kraftförsäljning	1 865	1 582	17,9
Övrig försäljning	57	101	-43,6
Rörelseresultat	-35	12	N/A
Jämförbart rörelseresultat	-33	-1	N/A
Operativt kapital (vid periodens slut)	188	247	-23,9
Avkastning på operativt kapital, %	-14,0	6,9	N/A
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	-15,3	-0,6	N/A
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier	3	3	0,0
Medelantal anställda	635	935	-32,1

Marknadsandel per nordiskt land, 31.12.2008



■ Elhandelskunder

kundernas förfrågningar ska kunna hanteras snabbt, enkelt och effektivt av kundservice.

Den årliga SKI-undersökningen i Sverige 2008 visar att Fortums kunder har blivit mycket nöjdare och att uppfattningen om företaget var den mest positiva sedan mätningen började. I Finland visade EPSI 2008 att alla konsumentsegment var nöjda med nivån på kundservicen och den tekniska kvaliteten, men ändå sjönk kundnöjdheten under året.

Kundens åsikter märks i beslutsfattandet

Markets vision är att utvecklas från ett traditionellt elhandelsföretag till en ledande leverantör av attraktiva energilösningar och erbjudanden. Markets har också som mål att vara en katalysator för minskad miljöpåverkan och effektiv energianvändning och samtidigt vara ett föredöme när det gäller enkel och kostnadseffektiv kundservice.

För att komma närmare privatkunderna har Markets inrättat kundråd tillsammans med lokala villaägarföreningar. I dessa råd diskuteras Fortums tjänster och utvecklingsidéer testas från både Markets medarbetare och rådsmedlemmar. De här samtalen har visat sig vara oerhört givande och användbara när Markets ska ta fram olika erbjudanden för produkter och tjänster. Den positiva erfarenheten från kundråden har också gjort att Markets börjat med liknande samtal med företagskunderna.

Aktiviteter för energisamverkan i Sverige och Finland har också visat sig vara ett bra sätt att skapa en naturlig relation direkt med nuvarande och potentiella kunder. Energihjälpen i Sve-

rige har skapats för kommunikation och samspel med kunderna. Energihjälpen hjälper kunder att förbättra sin energieffektivitet och på så sätt minska energikostnaderna och koldioxidutsläppen genom aktiviteter som energirådgivning, förbrukningsrapporter och utlåning av elmätare. I Finland startade ett liknande energirådgivningsprogram under 2008.

Tjänster via internet blir allt populärare

Allt fler kunder hanterar sina fakturor via internet. Markets utvecklar sina internetjänster för att stödja den här trenden och gradvis göra Internet till en huvudkanal för kundernas transaktioner. Under 2009 kan till exempel Fortums finländska kunder hitta information om sin energiförbrukning, förbättringsåtgärder för energieffektivitet och lönsamma investeringar i energieffektivisering på Fortums webbplats.

Nya miljöprodukter

Markets delar den globala oron för miljön och vill göra det lättare för kunderna att göra val som hjälper till att motverka klimatförändringen. I flera år har Markets haft en ledande ställning som den största återförsäljaren av miljömärkt el i de nordiska länderna (Norppa och Bra Miljöval). Nästan 70 % av Markets kunder köper el märkt med Norppa eller Bra Miljöval. Båda de här miljömärkningarna uppfyller de stränga miljökrav som de finländska och svenska naturskyddsföreningarna ställer.

I början av året började Markets sälja "CO₂FRI ursprungsgaranti" till alla kunder i Norge. Det här initiativet är ett komplement till de andra miljö-

märkningarna. Tanken är att kunderna ska köpa ursprungsgarantier från Markets, för samma mängd som deras egen förbrukning, och på så sätt bidra till en ny energigeneration som är fri från koldioxidutsläpp. De här ursprungsgarantierna kan också köpas av kunder som annars köper sin el från andra återförsäljare.

Markets har introducerat två egna miljöprodukter för företagskunder i Finland och Sverige. "Fortum Carbon Free" produceras med hjälp av kärnkraft som produceras koldioxidfritt. "Fortum Renewable" baseras helt på förnybara energikällor och då främst vatten-, bio- och vindkraft. "Fortum Renewable" säljs till företag som vill skaffa en viss mängd miljömärkt el som kan kvittas mot elanvändningen under deras nuvarande elavtal.

Balanserad ekonomi och arbete för ett miljömässigt ledarskap

Markets huvudmål för 2009 är att få balans i den egna ekonomin och bemöta den globala ekonomiska nedgången på ett framgångsrikt sätt. Det här innebär inte bara en stram kostnadskontroll utan även resultatförbättringar och betydligt högre försäljningsmarginaler. Samtidigt måste vi komma ihåg vår vision. Markets vill vara ett föredöme när det gäller att erbjuda miljövänliga produkter och tjänster på den nordiska marknaden och därigenom bli det ledande, miljövänliga elhandelsbolaget.

En dator kan förbruka lika mycket el som ett elektriskt bastuaggregat

En bärbar dator förbrukar bara en bråkdel av den energi som en stationär dator förbrukar. Se till att aktivera datorns energisparläge. Det kan minska datorns elförbrukning med upp till hälften, särskilt om datorn är påslagen under längre stunder. En platt LCD-skärm förbrukar bara hälften av den energi som en CRT-skärm förbrukar och skärmläckare ger inga energibesparingar. Användningsvanor spelar roll: En stationär dator med kringutrustning som ständigt är påslagen förbrukar upp till 1 000 kWh/år, dvs lika mycket som ett elektriskt bastuaggregat!



Ryssland

Från den 1 april 2008 är Ryssland ett nytt rapporterande segment i Fortum. Segmentet består av kraft- och värmeproduktion samt försäljning i företaget TGC-10 och Fortums innehav om 25 % i TGC-1.

EN UNIK
TILLVÄXT-
MÖJLIGHET

Fortum förvärvade 76,49 % av aktierna i TGC-10 i mars 2008 vid en utförsäljning som hölls av det ryska RAO UES samt genom den aktieemission som genomfördes av företaget. I enlighet med den ryska lagstiftningen lämnade Fortum ett obligatoriskt offentligt bud till minoritetsägarna i företaget. I slutet av 2008 var Fortums ägarandel i TGC-10 93,4 % inklusive aktier ägda av TGC-10:s helägda dotterbolag. Den totala ersättningen för Fortums ägarandel i TGC-10 uppgick, vid årets slut, till ungefär 2,5 miljarder euro inklusive den aktieemission på 1,3 miljarder euro som Fortum tecknade sig för i mars månad.

Förvärvet av Territorial Generating Company 10 (TGC-10) skedde i enlighet med Fortums tillväxtstrategi och har positionerat Fortum som en betydande aktör på en av världens största energimarknader.

✚ Läs mer på sidorna 26–27.

TGC-10 är en unik möjlighet

TGC-10 har sin verksamhet i välutvecklade industriregioner i Uralområdet och västra Sibirien. Av alla regionala kraftbolag har TGC-10 det bästa kapacitetsutnyttjandet och bolaget är också ledande fjärrvärmeleverantör i sitt område. Den totala installerade kapaciteten för TGC-10 och dess dotter-

bolag är 3 000 MW för el och 15 800 MW för värme med en årsproduktion på 18 TWh el och 27 TWh värme.

TGC-10 är den främsta värmeleverantören inom sitt verksamhetsområde. Värme produceras främst i kraftvärmeverk men även i värmepannor. Företaget sköter fjärrvärmenät och äger en tredjedel av dessa. Värmepriserna är reglerade och sätts av lokala myndigheter inom de gränser som anges på federal nivå.

Omfattande investeringsprogram

TGC-10 har ett omfattande investeringsprogram som kommer att öka elproduktionskapaciteten med cirka 70 % till 5 300 MW fram till år 2013.

✚ Läs mer på sidan 31.

Åtgärdsplan för miljö, hälsa och säkerhet hos TGC-10

Arbetet för miljö, hälsa och säkerhet vid TGC-10:s kraftverk och fjärrvärmenät har utvärderats och många åtgärder kommer genomföras för att få en standard i nivå med Fortums europeiska anläggningar. I planen ingår åtgärder som ska vidtas direkt och frågor som måste utredas mer ingående innan särskilda mål kan sättas. En av de första åtgärderna blir att upprätta en särskild organisation för miljö, hälsa och säkerhet. Målet är att få certifieringen ISO 14001 år 2012.

Nyckeltal

milj. euro	2008	2007	Förändring, %
Omsättning	489	-	-
kraftförsäljning	332	-	-
värmeförsäljning	141	-	-
övrig försäljning	16	-	-
Rörelseresultat	-91	244	N/A
Jämförbart rörelseresultat	-92	-	-
Operativt kapital (vid periodens slut)	2 205	456	N/A
Avkastning på operativt kapital, %	-3,7	66,3	N/A
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	-3,8	0,0	-
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier	1 748	245	N/A
Antal anställda	7 262	-	-

Segmentet omfattar TGC-10 och Fortums ca 25 % andel av TGC-1. TGC-10 bokförs som ett dotterbolag och är fullt konsoliderad från och med 1.4.2008. TGC-1 är ett delägt företag och redovisas enligt kapitalandelsmetoden.

Ett annat kortsiktigt mål är att minska partikel- och svavelutsläppen från TGC-10:s kraftverk i Argajasj. Partikelutsläppen ska minskas med 80 % innan slutet av 2012 och en betydande minskning av svavelutsläppen kommer att ske när anläggningen moderniseras år 2015.

Säkerhetsprogram startas

I början av 2009 startas ett ambitiöst säkerhetsprogram, som täcker alla anläggningar och all personal i TGC-10. Programmet består av flera fokusområden med respektive delmål. Målet är att uppnå Fortums sätt att arbeta med säkerhetsprocesser till utgången av 2012.

Arbetet med den stora koldioxidutmaningen

Investeringsprogrammet har lett till att TGC-10 kommer att öka sina sammantagna koldioxidutsläpp på grund av högre produktionsvolym och större andel gas i kraftproduktionen. Men ytterligare specifika koldioxidutsläpp kommer att begränsas till cirka 5 %, av den nuvarande nivån, då den befintliga andelen kol, 5 %, i bränslmixen inte kommer att öka. Minskningar för specifika utsläpp kommer dock att uppnås senare då befintliga gamla kraftverk ersätts med nya som har högre energieffektivitet. Fortum kommer även att undersöka möjligheten att ersätta viss användning av kol med biomassa eller avfallsbaserade bränslen och planerar för en testanläggning för avskiljning och lagring av koldioxid hos TGC-10.

En annan kortsiktig åtgärd för att minska koldioxidutsläppen är att uppgradera fjärrvärmenätet. I början av

2009 infördes ett program vars mål är att minska energi- och vattenförlusterna med 20 % i de nät som ägs och sköts av TGC-10. Det här motsvarar en ungefärlig energibesparing på 1,5 TWh och en minskning av koldioxidutsläppen med 300 000 ton fram till år 2015. En optimering av kraftvärme- och värmeproduktionen innebär också en betydande besparingsmöjlighet.

Minskade utsläpp genom gemensamt genomförande

Under året kom Fortum överens med TGC-1 och TGC-10 om projekt för gemensamt genomförande (Joint Implementation). Enligt avtalen ska Fortum t.ex. göra investeringar i modernisering av vattenkraftverk, effektivitetsförbättringar i fjärrvärmenät och uppbyggnad av ny energieffektiv produktionskapacitet. I gengäld får Fortum ungefär 6,5 miljoner ton utsläppskrediter (ERU) från TGC-1 och TGC-10 mellan åren 2008 och 2012. När projekten är godkända av myndigheterna och de utförda projekten har visat på utsläppsminskningar, kan Fortum använda utsläppskrediterna för att täcka delar av sina egna utsläpp i EU.

Integreringen av TGC-10 ska prioriteras

Fortum har lagt stor vikt vid att integrera TGC-10 i företaget. Integreringsteamet har arbetat på TGC-10 sedan i början av april och Fortums ledningsmodell, organisationsstruktur och sätt att arbeta infördes i början av september 2008. Företaget ska nu kunna fungera på en konkurrensutsatt marknad.

Det viktigaste har varit att optimera inköpsprocesser, göra tekniska granskningar av anläggningar och hitta värde-

skapande möjligheter, införa en funktion för portföljhantering och portföljhandel samt rationalisera andra interna processer. Integreringen har gått enligt planerna och flera mål för effektivitetsförbättringar har identifierats. Följaktligen förväntas de årliga effektivitetsförbättringarna uppgå till cirka 100 miljoner euro under 2011.

TGC-1: behålla vår ägarandel

TGC-1, i vilket Fortum är delägare, har verksamhet i den nordvästra delen av Ryssland. Produktionskapaciteten för el är 6 250 MW, av vilket ungefär 50 % är vattenkraft. Hos TGC-1 pågår ett investeringsprogram som kommer att köras fram till 2015. Det kommer att öka företagets kraftproduktionskapacitet med 3 900 MW. Programmets uppskattade värde är omkring fem miljarder euro. Fortums mål är att behålla sin andel i TGC-1 som idag motsvarar över 25 %.

TGC-10 fortsätter att vara ett viktigt fokusområde

Förvärvet av TGC-10 var starten på ett långsiktigt åtagande och en unik möjlighet för Fortum. Det är en plattform för tillväxt på den fjärde största energimarknaden i världen. Fortum tänker överföra och använda sina kompetenser i de ryska produktionsanläggningarna så att energi- och miljöeffektivitet kan förbättras med hjälp av de senaste teknikerna. TGC-10 kommer även i fortsättningen att vara ett viktigt fokusområde för Fortum.

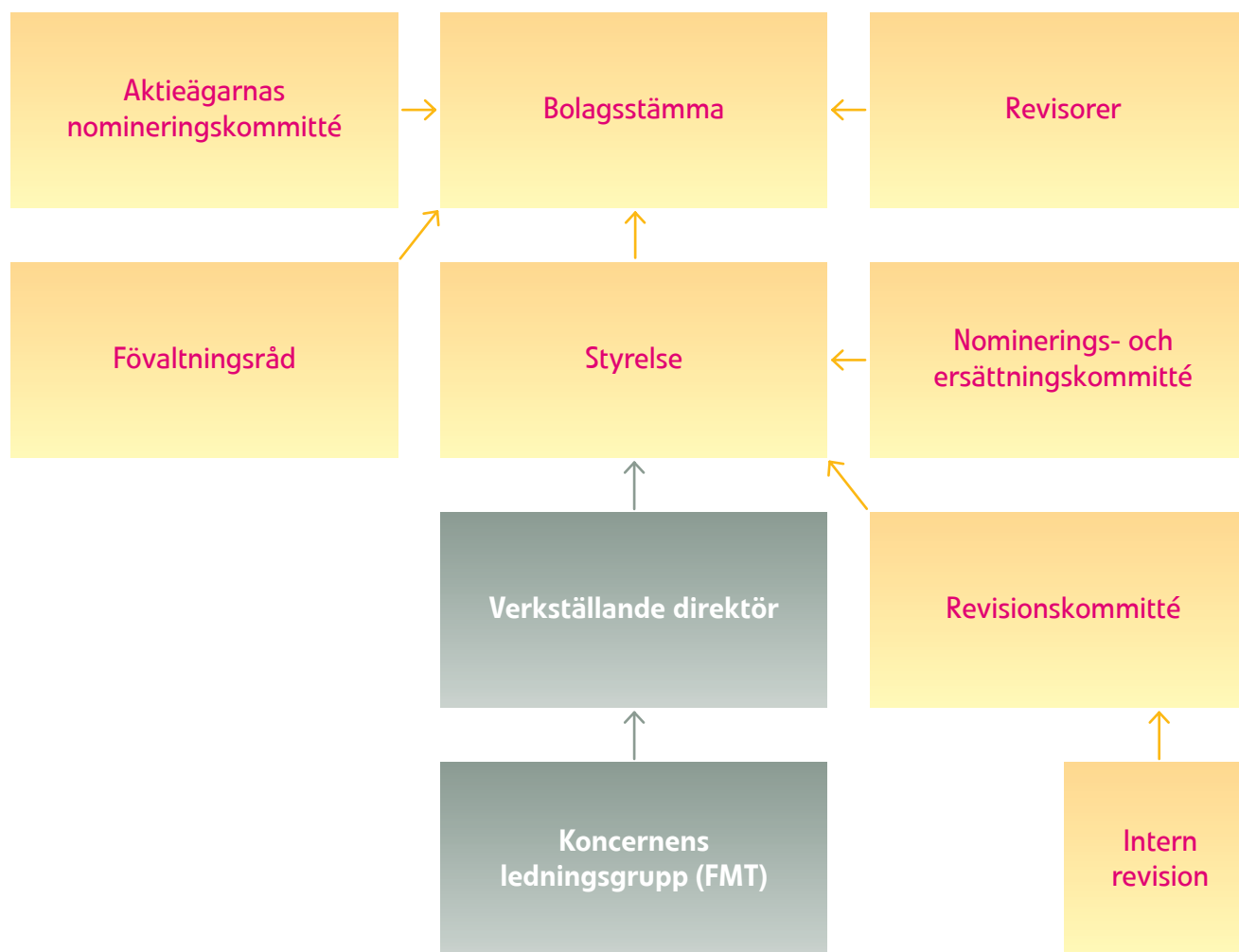
Förebyggande underhåll av utrustning
När förebyggande underhåll utförs planligt för att hålla utrustning och system i bra skick, producerar ett kraftverk energi mer kostnadseffektivt och med lägre utsläpp.

Skicket på viktig produktionsutrustning övervakas alltid för ett förebyggande underhåll. Planerat underhåll utförs med regelbundna mellanrum och slitna delar byts. Detta förhindrar både stillestånd i produktionen och sämre prestanda på grund av driftsstörningar och fel på utrustningen.



Kapitel 6

Förvaltning



ANPASSNING TILL
DEN NYA KODEN

Koncernstyrelsens och den verkställande direktörens skyldighet att administrera och leda företaget regleras i den finländska aktiebolagslagen som kompletteras av den finländska koden för bolagsstyrning.

På följande sidor presenteras Fortums bolagsstyrningsrapport, så som förordas i koden för bolagsstyrning, samt information om ledningens ersättningar och en presentation av ledningen.

✚ Fortums insideradministration presenteras på företagets webbplats www.fortum.se/insideradministration.

Bolagsstyrningsrapport

Bolaget styrs enligt finländsk lag, företagets bolagsordning och den nya Finska koden för bolagsstyrning från 2008. Den nya koden ersätter Rekommendationen för noterade bolags förvaltnings- och styrningssystem från 2003, som företaget tidigare följt.

Den här bolagsstyrningsrapporten har utarbetats enligt Rekommendation 51 i den nya koden och kapitel 2, paragraf 6 i lagen för värdepappersmarknaden. Bolagsstyrningsrapporten utfärdas separat från företagets verksamhetsberättelse.

Dessutom följer Fortum reglerna för NASDAQ OMX Helsinki Ltd, där företaget är noterat, och de regler och bestämmelser som den finska Finansinspektionen satt upp. Fortums huvudkontor finns i Esbo i Finland.

Företaget följer den Finska koden för bolagsstyrning, med undantag för att styrelsens nominerings- och ersättningskommitté inte är involverad i

nomineringsprocessen till bolagsstyrelsen. För detta ändamål har bolagsstämman inrättat en särskild nomineringskommitté bland aktieägarna.

✚ Koden för bolagsstyrning finns på Värdepappersmarknadsföreningens webbplats (www.cgfinland.fi).

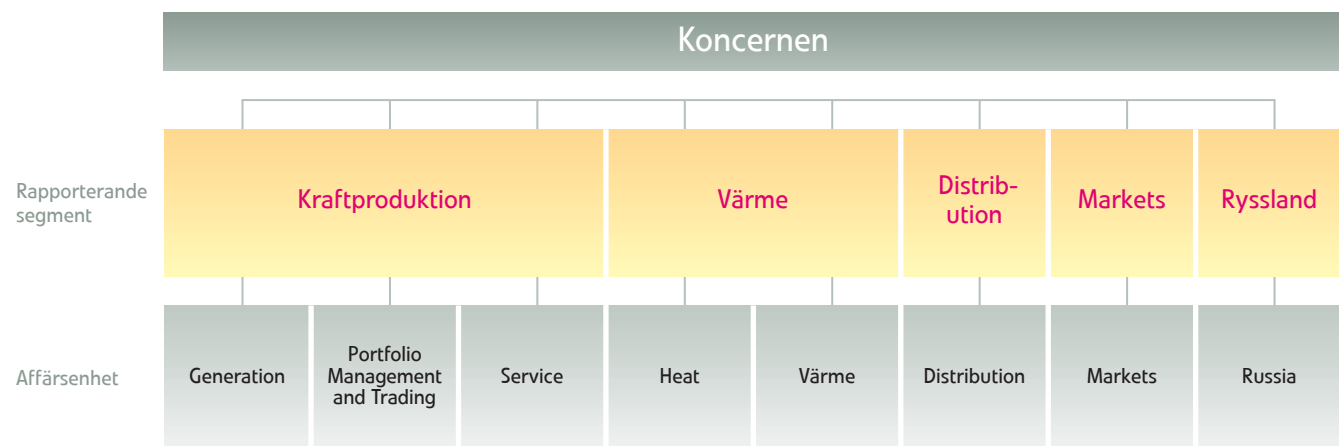
Fortum utarbetar bokslut och delårsrapporter i enlighet med den internationella redovisningsmetod (IFRS) som antagits av EU, lagen för värdepappersmarknaden samt den finländska Finansinspektionens gällande normer och reglerna för NASDAQ OMX Helsinki Ltd. Företagets verksamhetsberättelse och moderbolagets årsredo-

visning utarbetas enligt den finska bokföringslagen och efter den finska bokföringsnämndens åsikter och riktlinjer. Revisorns rapport omfattar verksamhetsberättelse, bokslutskommuniké och moderbolagets årsredovisning.

Koncernens organisation

De beslutsfattande organ som sköter och övervakar koncernens förvaltning och verksamhet är bolagsstämman, förvaltningsrådet, styrelsen med dess två utskott samt verkställande direktören biträdd av Fortums ledningsgrupp. Styrelsen övervakar bolagets resultat, ledning och organisation. Förvaltningsrådet, styrelsen och koncern-

Struktur för Fortums finansiella rapportering



ens ledningsgrupp är separata organ, och ingen person är ledamot i mer än ett av dem.

Det dagliga ansvaret för verksamheten på koncernnivå vilar på verkställande direktören biträdd av koncernens ledningsgrupp och på affärsenhetensnivå finns en affärsenhetsschef biträdd av respektive enhets ledningsgrupp.

Fortums organisation utmärks av en decentraliserad organisation som styrs baserat på ett målorienterat ledarskap med tydliga mål och prestationsbaserade belöningar. Varje affärsenhet har sin egen personal och andra resurser. Det finns dock serviceenheter som hjälper affärsenheterna. Fortum har också centraliserade funktioner som sørjer för att synergieffekter inom koncernen uppnås.

Bolagsstämma

Aktieägarnas rätt att fatta beslut i bolagsfrågor utövas på en i laga ordning sammankallad bolagsstämma av de aktieägare som är närvarande där, eller av deras befullmäktigade ombud. Enligt bolagsordningen och den Finska koden för bolagsstyrning ska styrelsen utfärda kallelse till ordinarie bolagsstämma. Kallelsen utfärdas tidigast två månader och senast 21 dagar innan den ordinarie bolagsstämman genom meddelande i två dagstidningar som styrelsen väljer.

Ordinarie bolagsstämma hålls en gång om året, senast i juni månad. En extra bolagsstämma hålls då styrelsen finner anledning till detta eller när lagen föreskriver att ett sådant möte måste hållas.

Den ordinarie bolagsstämmans uppgift är bland annat att:

- Anta bokslut och bokslutskommunikéer.
- Besluta om utdelningsbara medel.
- Välja ledamöter till förvaltningsrådet och koncernstyrelsen.
- Besluta om ansvarsfrihet för förvaltningsrådet och bolagsstyrelsen samt för den verkställande direktören.
- Besluta om ersättning till förvaltningsrådet, styrelsen och revisorerna.
- Välja en revisor.

Aktieägare som är registrerade som aktieägare i bolagets aktieägarregister hos Euroclear Finland Ab tio dagar innan mötet har rätt att delta i bolagsstämman. Aktieägare som innehar förvaltningsregistrerade aktier kan temporärt registreras i bolagets aktieägarregister för att få delta i bolagsstämman.

För att få delta i bolagsstämman ska aktieägarna anmäla sig till bolaget senast den dag som anges i kallelsen till bolagsstämman, vilket får vara tidigast tio dagar före stämman. Aktieägare som vill ta upp ett ärende på bolagsstämman ska lägga fram ären-

det skriftligen till styrelsen i så god tid att ärendet kan ingå i kallelsen till bolagsstämman.

Den utdelning som fastställs av bolagsstämman ska betalas ut till aktieägare som på avstämningsdagen är registrerade som aktieägare i bolagets aktieägarregister.

Aktieägarnas nomineringskommitté

Efter beslut på Fortums ordinarie bolagsstämma utsågs aktieägarnas nomineringskommitté som inför nästa ordinarie bolagsstämma ska förbereda förslag på styrelseledamöter och deras ersättning inför nästa ordinarie bolagsstämma. Kommittén består av representanter för de tre största aktieägarna och styrelseordföranden som expertledamot. De tre aktieägare vars andel av det totala antalet röstberättigade aktier i bolaget är störst den 3 november 2008 före ordinarie bolagsstämma och vars ägande finns dokumenterat i aktieägarregistret har rätt att utse de ledamöter som ska representera aktieägarna i kommittén. Om en aktieägare inte skulle vilja utnyttja sin rätt att utse ledamöter går den rätten vidare till den näst största aktieägaren.

I november 2008 valdes följande personer till Fortum-aktieägarnas nomineringskommitté av de tre största aktieägarna: Pekka Timonen, generaldirektör, Stadsrådets kansli, avdel-

ningen för ägarstyrning, Harri Sailas, verkställande direktör, Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen och Jorma Huuhtanen, generaldirektör, Folkpensionsanstalten. Ordföranden för Fortums styrelse, Peter Fagnäs, fungerar som expertmedlem.

På mötet den 2 februari 2009 fattade aktieägarnas nomineringskommitté beslut om att föreslå att följande personer ska väljas till styrelsen på den ordinarie bolagsstämman, som äger rum den 7 april 2009: Peter Fagnäs som ordförande, Matti Lehti som vice ordförande, Esko Aho, Sari Baldauf (ny ledamot), Ilona Ervasti-Vaintola, Birgitta Johansson-Hedberg och Christian Ramm-Schmidt som ledamöter.

Förvaltningsrådet

Förvaltningsrådet ansvarar för att aktieägarnas intressen tillvaratas.

Förvaltningsrådets huvudsakliga uppgifter är att:

- Övervaka hur företaget sköts av styrelsen och verkställande direktören.
- Ge sitt utlåtande om bokslutet och revisorns rapport till den ordinarie bolagsstämman.
- Diskutera förslag som framförts av styrelsen rörande ärenden som innebär avsevärd nedskärning eller expansion av företagets verksamhet eller en väsentlig ändring av företagets organisation.

Ledamöterna i förvaltningsrådet, dess ordförande och vice ordförande väljs av den ordinarie bolagsstämman för ett år i taget. En person som uppnått 68 års ålder kan inte väljas till ledamot av förvaltningsrådet. Förvaltningsrådet består av minst sex och högst tolv ledamöter. I februari 2009 var antalet tio. På förvaltningsrådets möten deltar även personalrepresentanter som inte är ledamöter av förvaltningsrådet. Mer än hälften av förvaltningsrådets medlemmar måste vara närvarande för att mötet ska vara beslutsmässigt. Under 2008 hade förvaltningsrådet sex möten. Genomsnittlig närvaro vid mötena var 85 %.

Vid bolagsstämman 2008 valdes följande personer in i förvaltningsrådet med ett förordnande på ett år:

- Markku Laukkanen, född 1950, riksdagsledamot, ordförande
- Sanna Perkiö, född 1962, riksdagsledamot, vice ordförande
- Martti Alakoski, född 1953, ledamot i stadsfullmäktige i Kurikka
- Rakel Hiltunen, född 1940, riksdagsledamot
- Sampsa Kataja, född 1972, riksdagsledamot
- Kimmo Kiljunen, född 1951, riksdagsledamot
- Katri Komi, född 1968, riksdagsledamot
- Panu Laturi, född 1972, generalsekreterare
- Juha Mieto, född 1949, riksdagsledamot
- Jukka Mäkelä, född 1960, riksdagsledamot

Representanter för de anställda i Fortums förvaltningsråd var Jouni Koskinen, Tapio Lamminen and Satu

Viranko. Nuvarande personalrepresentanter utsågs under våren 2007 och deras mandat upphör våren 2009.

Styrelsen

Styrelsen ansvarar för koncernens förvaltning och för att verksamheten följer gällande lagar och förordningar, däribland den finska aktiebolagslagen, Fortums bolagsordning, de anvisningar som har getts av bolagsstämman och de riktlinjer som utfärdats av förvaltningsrådet. Styrelsens ansvar beskrivs i styrelsens arbetsordning.

Styrelsen består av fem till åtta ledamöter som väljs för en ettårsperiod vid den ordinarie bolagsstämman. Ettårsperioden löper ut i slutet av den första ordinarie bolagsstämman efter valet. Mer än hälften av ledamöterna måste vara närvarande för att styrelsen ska vara beslutsmässig. En person som fyllt 68 år kan inte väljas in i styrelsen.

På den ordinarie bolagsstämman 2008 valdes följande sju personer till styrelsen:

- Peter Fagernäs, född 1952, ordförande
- Matti Lehti, född 1947, vice ordförande
- Esko Aho, född 1954
- Ilona Ervasti-Vaintola, född 1951
- Birgitta Johansson-Hedberg, född 1947
- Marianne Lie, född 1962
- Christian Ramm-Schmidt, född 1946

Under 2008 hade styrelsen tio möten, varav ett var en telefonkonferens. Det genomsnittliga deltagandet vid styrelsemötena var 98,6 %. Utöver styrning och övervakning av bolagets operativa och ekonomiska utveckling var

årets huvudsakliga diskussionsämnen Fortums strategi och ekonomiska ställning samt risker och ekonomisk rapportering. De viktigaste verksamhetsfrågorna innefattade förvärvet av TGC-10 i Ryssland, elförsäljning, kärnkraftsprojekt samt investeringar i ny kraft- och värmeproduktion. Under året följde styrelsen noggrant utvecklingen på elmarknaderna i Europa och Ryssland. Styrelsen fortsatte också att belysa frågor som rör hållbar verksamhetsutveckling, ledningens prestationer och tillämpningen av uppförandekoden och beslutade vid årets slut att den nya Finska koden för bolagsstyrning ska följas.

Samtliga ledamöter i styrelsen saknar koppling till företaget och företagens större aktieägare.

Verkställande direktören, finansdirektören och chefsjuristen (som är styrelsens sekreterare) deltar regelbundet i styrelsemötena. Andra medlemmar i Fortums ledningsgrupp deltar när så krävs för att förse styrelsen med information eller på inbjudan av styrelsen.

Styrelseordföranden förbereder tillsammans med verkställande direktören de ärenden som ska behandlas och de beslut som ska fastställas under styrelsemötena.

Styrelsens arbetsordning

Styrelsen har godkänt en arbetsordning som ska styra arbetet. En sammanfattning av arbetsordningens huvudinnehåll visas nedan.

Koncernstyrelsens huvudsakliga uppgifter

- Strategisk utveckling och styrning av bolagets verksamhet och verksamhetsområden.
- Kontroll av att verksamheten följer

gällande lagar och förordningar, bolagets bolagsordning och de riktlinjer som har getts av förvaltningsrådet.

- Fastställande av utdelningspolicyn.
- Säkerställande av att redovisningen och ekonomin administreras på rätt sätt.
- Utnämning av den högsta ledningen.
- Övervakning av centrala risker samt förmedling av information till verkställande direktören om hur dessa ska hanteras.
- Fastställande av den årliga verksamhetsplanen.
- Godkännande av delårsrapporter, bokslutskommunikéer, verksamhetsberättelser och moderbolagets årsbokslut.
- Verkställande av de arbetsuppgifter för bolagets styrelse som anges i aktiebolagslagen samt i bolagsordningen.
- Beslut om större investeringar.
- Val av ledamöter till styrelsekommittéerna.

Utvärdering av styrelsens arbete

- Årlig självutvärdering.

Rutiner för styrelsemöten

- Sammankallas enligt tidigare överenskommet schema för att diskutera angivna ärenden och andra frågor när ett möte bedöms vara nödvändigt.
- Ordföranden fastställer dagordningen utifrån förslag från de andra styrelsemedlemmarna, verkställande direktören och styrelsens sekreterare.
- Ordföranden ska sammankalla ett möte om en styrelseledamot eller verkställande direktören vill att ett särskilt ärende ska behandlas.
- Handläggning av rapporter från styr-

elsekommittéerna och verkställande direktören.

- Underlag ska vara ledamöterna tillhanda fem dagar före varje möte.

Styrelsens kommittéer

Styrelsen utser en revisionskommitté, som består av tre ledamöter, samt en nominerings- och ersättningskommitté, som består av fyra ledamöter. Alla ledamöter i dessa kommittéer är styrelseledamöter. Ledamöterna utses för ett år i taget och förordnandet löper ut i slutet av första ordinarie bolagsstämman efter valet. Alla ledamöter i styrelsen har rätt att delta i kommittéernas möten. Koncernstyrelsens sekreterare fungerar också som sekreterare i kommittéerna.

Styrelsen har antagit skriftliga direktiv för kommittéerna. Huvudinnehållet i dessa regler beskrivs nedan.

Revisionskommittén

Revisionskommittén hjälper styrelsen att fullgöra sina tillsynsskyldigheter i enlighet med de uppgifter som specificeras för revisionskommittéer i den Finska koden för bolagsstyrning. Revisionskommittén bevakar Fortums ekonomiska ställning och övervakar den ekonomiska rapporteringsprocessen, riskhanteringen och effektiviteten hos den interna kontrollen och tillhörande system för redovisning och kontroll samt granskar företagens bolagsstyrningsrapport. Kommittén förbereder också rekommendationer inför valet av externa revisorer till styrelsen och övervakar de externa revisorernas oberoende och prestationer. Revisionskommittén rapporterar regelbundet sitt arbete till styrelsen efter varje möte.

Revisionskommittén granskar årligen sina direktiv, godkänner direktiven

och planen för den interna revisionen och utför en självutvärdering av sitt arbete. Dessutom har kommittén regelbundna möten med de externa revisorerna för att diskutera revisionsplanen, revisionsberättelsen samt resultatet av revisionen.

Under 2008 var Birgitta Johansson-Hedberg ordförande i revisionskommittén och Ilona Ervasti-Vaintola och Christian Ramm-Schmidt var ledamöter. Kommittén höll fem (5) möten under 2008. Det genomsnittliga deltagandet vid mötena var 93,4 %. Regelbundna deltagare på kommitténs möten var även externa revisorer, chefen för internrevisionen, finansdirektören, bolagets controller och chefsjurist i egenskap av kommitténs sekreterare samt andra parter som bjudits in av kommittén.

Till årets huvudfrågor hörde granskning av delårsrapporter, ekonomiska rapporter, rapporter från internrevision och riskhantering, övervakning av vissa viktiga projekt, bland annat förvärvet av TGC-10 i Ryssland, förberedelse av en rekommendation för val av extern revisor samt regel efterlevnad och utveckling av interna kontroller och övervakning av införandet av uppförandekoden.

Nominerings- och ersättningskommittén

Nominerings- och ersättningskommittén diskuterar, bedömer och lämnar förslag rörande koncernens och koncernledningens lönestruktur och bonus- och incitamentprogram samt medverkar i samband med nomineringsfrågor. Kommittén rapporterar sitt arbete till styrelsen efter varje möte.

Under 2008 var Peter Fagnäs ord-

förande för nominerings- och ersättningskommittén och ledamöter var Esko Aho, Marianne Lie och Matti Lehti. Kommittén höll fyra (4) möten under 2008. Det genomsnittliga deltagandet vid mötena var 100 %. Regelbundna deltagare på kommitténs möten var även verkställande och vice verkställande direktören, personaldirektören samt chefsjuristen i egenskap av kommitténs sekreterare.

Till huvudfrågorna hörde utvärdering av högsta ledningens prestationer och deras ersättning, angivande av mål för koncernens ledningsgrupp samt successionsplanering.

Utvärdering av styrelsen

Fortums styrelse gör en årlig självutvärdering i syfte att vidareutveckla styrelsens arbete. Under processen analyseras effektiviteten i arbetet, styrelsens storlek och sammansättning, förberedelserna för dagordningen och öppenheten i diskussionerna samt medlemmarnas förmåga att bidra med oberoende ställningstaganden.

Verkställande direktör

Verkställande direktören har till uppgift att leda koncernens verksamhet och förvaltning i enlighet med den finländska aktiebolagslagen och relaterad lagstiftning, samt enligt styrelsens anvisningar. Verkställande direktören biträds av Fortums ledningsgrupp. Verkställande direktörens insatser utvärderas årligen av styrelsen. Utvärderingen baseras på objektiva kriterier, bland annat bolagets resultat och i vilken mån verkställande direktören har lyckats uppnå de mål som styrelsens nominerings- och ersättningskommitté tidigare har godkänt.

Koncernens ledningsgrupp

För närvarande består Fortums ledningsgrupp av åtta personer, inklusive den verkställande direktören som de övriga medlemmarna rapporterar till. Chefsjuristen fungerar som sekreterare i ledningsgruppen. Ledningsgruppen träffas regelbundet en gång i månaden. Dessutom hålls möten rörande strategi- och verksamhetsplanering, liksom resultatuppföljning.

Till ledningsgruppens uppgifter hör bland annat att fastställa de strategiska målen, förbereda koncernens årliga affärsplan, resultatuppföljning, investeringsplanering och uppföljning, beslut om sammanslagningar, förvärv och avyttringar inom sin befogenhet, granskning av daglig verksamhet och implementering av de operativa besluten samt chefsförsörjning.

Internrevision

Fortums internrevision ansvarar för att bedöma och säkerställa lämpligheten och effektiviteten hos de interna kontrollerna i företaget. Dessutom utvärderar den hur effektiva olika verksamhetsprocesser är, riskhanterings tillräcklighet och efterlevnaden av lagar, bestämmelser och interna instruktioner. Revisionsverksamheten är baserad på de internationella yrkesstandarderna för internrevision.

Bolagets internrevision är fristående från verksamheten och från övriga enheter inom Fortum. Den rapporterar till koncernstyrelsens revisionskommitté samt i administrativt syfte till finansdirektören. Syftet, behörigheten och ansvarsområdet för bolagets internrevision definieras formellt i ett verksamhetsdirektiv. Revisionskommittén

godkänner verksamhetsdirektivet och den årliga revisionsplanen.

Externrevision

Bolaget har en revisor, som ska vara en revisionsfirma som är godkänd av Centralhandelskammaren i Finland. Revisorns förordnande löper ut i slutet av den första ordinarie bolagsstämma som följer på valet.

På Fortums bolagsstämma den 1 april 2008 valdes Deloitte & Touche som revisor med Mikael Paul, auktoriserad revisor, som huvudansvarig.

Internkontroll och riskhanteringssystem för den ekonomiska rapporteringen

System för riskhantering och internkontroll

Fortums styrelse godkänner koncernens riskpolicy i vilken mål, principer och ansvarsfördelning för riskhantering i koncernen fastställs och definierar Fortums riskhanteringsprocess.

Fortums riskhanteringsprocess ingår också i internkontrollerna och kontrollstrukturen på processnivå har skapats ur en riskbaserad synvinkel. Samma synvinkel används också för den ekonomiska rapporteringsprocessen.

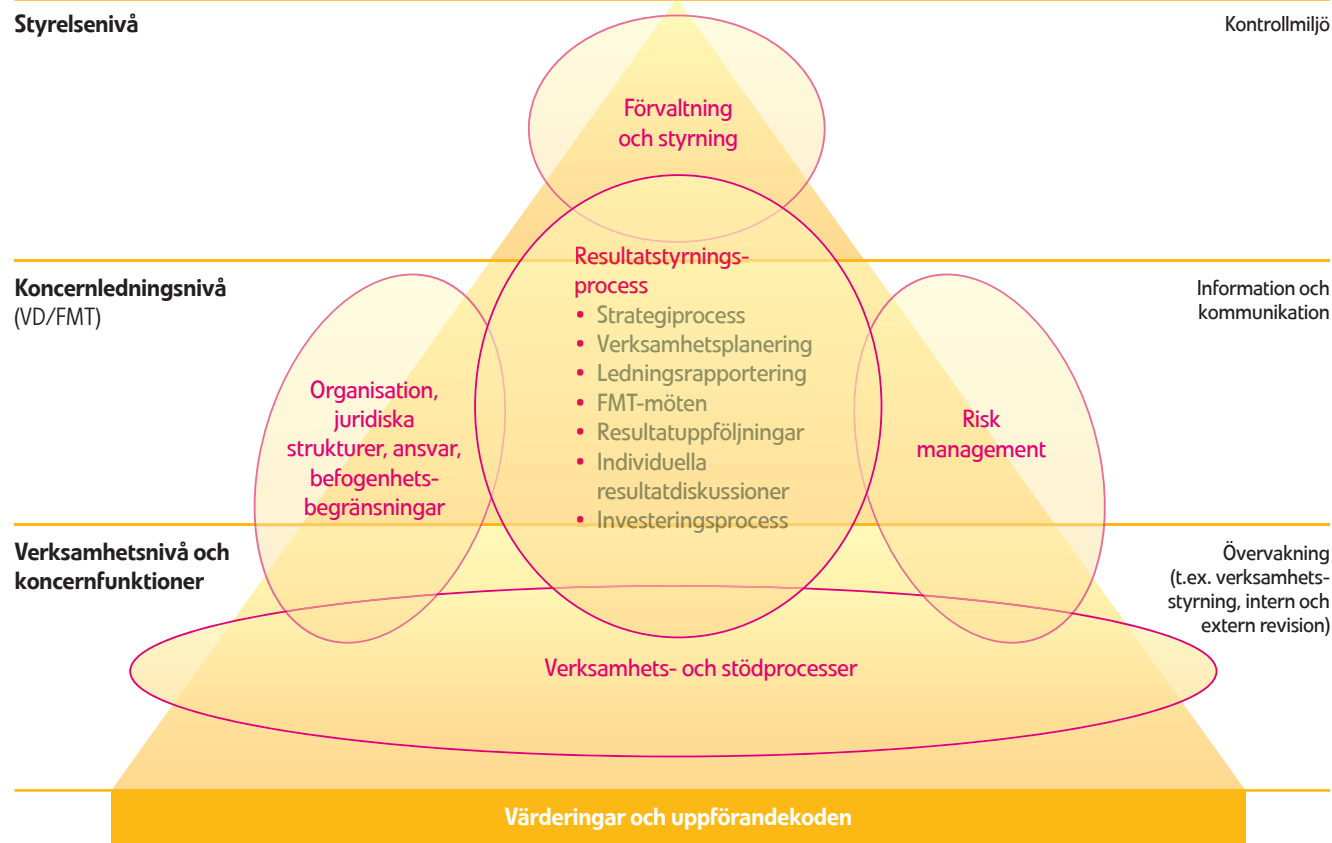
Fortums ramverk för internkontroller bygger till stora delar på ramverket som infördes av Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO)

✚ Läs mer om Fortums riskhanteringsprocess och största risker på sidorna 98–102.

Kontrollmiljö

Fortum har ett internt kontrollramverk som ger stöd vid tillämpningen av strat-

Fortums ramverk för internkontroller



Fortum har ett internt kontrollramverk som ger stöd vid tillämpningen av strat-

egin och säkerställer att regler efterlevs. Värden och uppförandekod utgör stommen för internkontrollerna. Ramverket består av strukturer på koncernnivå, processer på företagsnivå samt kontroller på verksamhets- och stödprocessnivå. Revisionskommittén, som utses av styrelsen, ansvarar för risktillsynen inom koncernen. Corporate Risk Management är en oberoende funktion som leds av en Chief Risk Officer som rapporterar till finansdirektören och ansvarar för att rapportera riskexponeringar och upprätthålla företagets ramverk för riskhantering. Ägarskapet för den övergripande kontrollstrukturen för finansrapporteringsprocessen ligger hos enheten Koncernkontroll och redovisning som rapporterar till finansdirektören.

Riskbedömning

Som en del av Fortums riskhanteringsprocess identifieras och analyseras även risker som rör den ekonomiska rapport-

eringen årligen. Dessutom analyseras och eskaleras alla nya risker i takt med att de identifieras. Kontrollriskbedömningen utgjorde grunden när ramverket för internkontroll på processnivå skapades och samma sak gäller för de felförebyggande kontrollpunkterna i den ekonomiska rapporteringsprocessen. Resultaten från kontrollriskbedömningen och kontrollerna på processnivå har rapporterats till revisionskommittén.

Kontrollaktiviteter

Fortums organisation är decentraliserad och en stor del av befogenheter och ansvar har delegerats till affärsenheterna. Varje affärsenhet har sin egen personal och egna övriga resurser. Kontrollaktiviteter tillämpas inom alla verksamhetsprocesser och ur ett ekonomirapporteringsperspektiv sörjer de för att eventuella fel eller avvikelser förebyggs, upptäcks och korrigeras. Fortums policystruktur säkerställer

att alla aktiviteter styrs upp.

Controllerhandboken anger riktlinjerna för ekonomisk rapportering. Enheten Koncernkontroll och redovisning definierar utformningen av kontrollpunkterna och internkontrollerna omfattar den totala processen för ekonomisk rapportering. En del av den organisation som ansvarar för att kontrollerna utförs ansvarar också för effektiviteten hos de kontroller de ansvarar för. Det finns kontroller för transaktionsprocesser samt periodiska kontroller. De periodiska kontrollerna hör till månads- och årsrapporteringsprocesser, där ekonomirapporteringsriktighet avstäms och analytiskt granskas.

Information och kommunikation

Redovisningshandböcker och redovisningsprinciper finns på intranät som är tillgängliga för alla som är involverade i processen för ekonomisk rapportering. Dessutom anordnar funkt-

ionerna för Koncernkontroll och Corporate Risk Management regelbundna möten där information om processer och praxis diskuteras för att säkerställa enhetlig tillämpning av processer. Investerarrelationer och Koncernkommunikation ansvarar för instruktionerna för hur ekonomisk information sprids tillsammans med Koncernkontroll.

Uppföljning

Ekonomiska resultat följs upp i månadsrapporteringen. Dessutom ingår kvartalsvisa möten för resultatuppföljning med koncernledningen och affärsenheterna (BU) i Fortums resultatstyrningsprocess för granskning av det ekonomiska resultatet. Resultatet granskas slutligen av revisionskommittén och styrelsen.

Resultatuppföljningen har en övervakande roll även för att säkerställa att internkontrollerna fungerar. Som en del av Fortums ramverk för internkontroll har alla enheter skyldighet att utvärdera effektiviteten på de kontrollpunkter de ansvarar för. När det gäller processen för ekonomisk rapportering ansvarar controller-teamen på affärsenheterna och på koncernnivå för denna bedömning. Dessutom granskar internrevisionen processen för ekonomisk rapportering.

Fortums resultatstyrningsprocess



Ersättningar

Koncernens ersättningspolicy är utformad på så sätt att koncernledningen och övrig ledning ska erhålla konkurrenskraftig ersättning i syfte att både attrahera och behålla nyckelpersoner till bolaget. Det ersättningspaket som erbjuds innehåller konkurrenskraftiga men inte överdrivna grundlöner, ändamålsenliga förmåner, stimulerande kortsiktiga och långsiktiga aktiebaserade incitamentsprogram. Ersättningspaketet beslutas enligt företagets ersättningspolicy.

Koncernens ersättningspolicy tar hänsyn till bolagets ekonomiska resultat och externa marknadsuppgifter, där jämförelsegruppen framför allt innefattar liknande poster i liknande bolag. Ersättningspolicyn beslutas av styrelsen.

Det ersättningspaket som erbjuds till ledamöterna i förvaltningsrådet och styrelsen beslutas vid Fortums årsmöte.

Kortsiktiga incitamentsprogram (STI)

Fortums kortsiktiga incitamentsprogram (nedan kallat för årsbonus) har utformats för att stödja koncernens värde-

ringar, ekonomiska mål och strukturella förändringar och för att samordna individuella resultatmål med målen för koncernen respektive medarbetarens affärsenhet. Alla anställda på Fortum omfattas normalt av årsbonusystemet. Under 2008 utgjorde Polen och Ryssland fortfarande undantag.

Kriterierna som används för att bestämma storleken på bonusen till den högsta ledningen (verkställande direktören och andra medlemmar i Fortums ledningsgrupp) fastställs årligen av styrelsen efter rekommendationer från styrelsens nominerings- och ersättningskommitté. Bonusens utfall beror på kon-

cernens ekonomiska resultat och på hur väl man lyckats uppnå de individuellt uppsatta målsättningarna. Om de ekonomiska och individuella målen har uppnåtts erhåller varje person en bonus på 25 %. Den maximala bonusnivån är 40 % av personens årslön, inklusive löneförmåner, om alla mål har överträffats.

För chefer med ansvar för affärsenheter är bonusprogrammet utformat så att det ska återspegla affärsenhetsens resultat. Kriterierna för hur man ska avgöra om en person lyckats nå sina personliga mål beslutas gemensamt av den anställde och hans eller hennes chef vid ett årligt målsamtal. Verkställande

Ersättning till verkställande direktören och ledningsgruppen betalat av Fortum

euro	Löner och förmåner		2008	Årsbonus 2007	2008	Totalt 2007
	2008	2007				
Verkställande direktör	866 824	833 304	156 359	297 018	1 023 182	1 130 322
Andra medlemmar i ledningsgruppen	1 718 584	1 562 073	102 104	539 550	1 820 688	2 101 623

Den verkställande direktören hade också en beräknad bruttointkomst på 2 149 442 euro baserat på aktietilldelningen i februari 2008 från LTI-planen 2002–2007. Motsvarande siffra sammantaget för de andra medlemmarna av Fortums ledningsgrupp var 3 468 162 euro. Dessa aktier tilldelades på våren 2005 efter intjäningsperioden med ett värde som inte fick överstiga deltagarens årslön och de levererades efter den treåriga begränsningsperioden.

direktörens insatser utvärderas årligen av styrelsen.

Ledningsgruppens och den verkställande direktörens resultatbonus uppgick 2008 till 258 463 euro, vilket är 0,06 % av den sammanlagda lön och ersättning som betalades i koncernen.

I händelse av att Fortum beslutar sig för att säga upp den verkställande direktören har denne rätt till en ersättning som motsvarar 24 månadslöner.

Långsiktiga incitamentsprogram (LTI)

Fortums långsiktiga aktiebaserade incitamentsprogram (LTI) är ett resultat-

atbaserat långsiktigt incitamentsprogram. Programmet lanserades 2003 för att bidra till att koncernens långsiktiga mål uppnås genom att värdefulla medarbetare attraheras samt stannar kvar i bolaget. Den sista planen inom detta program inleddes 2007 och kommer att avslutas 2012. I januari 2008 utvecklades programmet ytterligare.

För tillfället deltar ungefär 160 chefer, utvalda av koncernstyrelsen, i minst ett av de sex pågående årliga incitamentsprogrammen. Det incitamentsprogram som löper 2006–2011 är enbart avsett för personer som inte har aktieoptioner.

En ny resultatbaserad aktieplan startar årligen om den godkänns av koncernstyrelsen, och den pågår sedan i fem år. Varje aktieplan startar med en intjäningsperiod på tre år, följt av en begränsningsperiod på två år. Det antal aktieandelar som beviljas efter intjäningsperioden på tre år baseras på hur de intjäningsvillkor som styrelsen angett har uppfyllts. Intjäningsvillkoren bestäms varje år och kan variera från år till år.

Innan aktierna levereras till deltagaren drar företaget av alla skatter och andra avgifter och deltagaren får den del som blir kvar (i Finland ungefär 40–50 %) i Fortum-aktier. Beskattningen varierar från land till land.

Det maximala aktievärde (innan skatt) som en deltagare kan beviljas efter intjäningsperioden kan inte överstiga deltagarens årslön.

Under begränsningsperioden får aktierna inte säljas, överföras, pantsätas eller på annat sätt avyttras. Aktierna är inte längre låsta när företagets ekonomiska resultat för det femte kalenderåret av en individuell plan publicerats.

Baserat på tidigare långsiktiga incitamentsprogram startades den första årliga aktieplanen 2003 och den var baserad på 2002 års ekonomiska resultat. Efter den tre år långa intjäningsperioden beviljades våren 2005

aktieandelar till deltagarna i den första aktieplanen. Aktier baserade på de beviljade aktieandelarna levererades till deltagarna i februari 2008. Intjäningsperioden för den påföljande planen (2003–2008) avslutades 2006 och deltagarna i den planen beviljades då aktieandelar och dessa levererades i februari 2009. 2007 beviljades aktieandelarna för plan 2004–2009 och 2008 beviljades aktieandelarna för plan 2005–2010 till deltagarna.

De första aktierna enligt det nya programmet kommer att levereras till deltagarna under 2011 och slipper inlåningen 2013. Verkställande direktören deltar inte i de nya aktieplanerna som började 2008 och 2009.

Det finns inga aktieoptionsprogram i Fortum där teckningsperioderna inte redan har startat. Teckningsperioderna för det sista aktieoptionsprogrammet (2002B) inleddes 2006 och kommer att avslutas i april 2009. Medlemmarna i Fortums nuvarande ledningsgrupp har inga kvarvarande aktieoptioner. **+** Mer information om incitament system och aktieoptionsprogrammen finns på sidorna 153–155.

Pensioner

Fortums finländska chefer omfattas av det finländska pensionssystemet TyEL, som betalar ut pension baserad på tjänstear och inkomster enligt ett obli-

Till ledningen tilldelade aktier samt beräknade aktierätter

Aktier	År 2008 ¹⁾	År 2009 ¹⁾	År 2010 ²⁾	År 2011 ²⁾
Mikael Frisk	10 450	6 292	5 661	3 502
Timo Karttinen	8 622	5 174	4 792	2 988
Tapio Kuula	14 415	8 682	7 813	5 168
Juha Laaksonen	12 010	7 227	6 504	4 718
Mikael Lilius	36 765	22 423	20 446	14 871
Christian Lundberg	10 762	6 667	6 232	3 861
Maria Paatero-Kaarnakari	3 721	2 643	2 353	1 592
Maria Romantschuk	-	-	-	-

¹⁾ Tilldelade antal aktier efter skatt.

²⁾ Beräknade antal aktierätter efter 56 % skatt.

gatoriskt lagstadgat system. Enligt det finländska pensionsystemet räknas grundlön, incitament och beskattningsbara förmåner som inkomster, däremot inte vinster som realiserats på optionsrätter eller på ledningens aktiebaserade incitamentsprogram. Den finska pensionslagstiftningen erbjuder nu flexibel pensionsålder mellan 63 och 68 år utan inskränkningar i pensionen.

För den verkställande direktören och medlemmarna i koncernens ledningsgrupp är pensionsåldern mellan 60 och 62 år och pensionen som betalas kan maximalt bli 66 % eller 60 % av lönen. I det första fallet försäkras och betalas pensionerna ut av Fortums pensionsfond och i det andra fallet försäkras pensionerna av ett försäkringsbolag. Pensionen för den verkställande direktören är 60 % av ersättningen vid 60 års ålder.

Pensionsfond i Finland

Fortum har en pensionsfond endast för anställda i Finland som stängdes 1991. Fonden erbjuder vissa tilläggsförmåner till personer inom sitt verksamhetsområde. De viktigaste av dessa är fullt garanterad pension på 66 % och den lägre pensionsåldern 60 år för kvinnor och vissa män. I slutet av 2008 var antalet anställda som omfattas av fonden 1 020.

Utöver de personer som omfattas

av pensionsfonden finns ungefär trehundra andra Fortum-anställda som får ytterligare pensionsförmåner baserat på system hos tidigare arbetsgivare. De här förmånerna försäkras av försäkringsbolag. Majoriteten av dessa personer är sådana som tidigare var anställda hos bolaget E.ON Finland.

Pensioner i Sverige

I Sverige omfattas majoriteten av Fortums anställda av pensionsersättningsarna från den lagstadgade pensionen och av en kompletterande kollektivavtalsbaserad pensionsplan, ITP för tjänstemän och SAF/LO för arbetare.

Dessutom har ungefär 240 nyckelpersoner valt bort en del av ITP-planen och blivit medlemmar i Birkaplanen, som är en alternativ ITP-baserad pensionsplan. Birkaplanen garanterar en bestämd pension av den slutliga pensionsberättigande lönen vid tidpunkten för pensioneringen och stängdes för nya medlemmar 2003.

Under 2006 lanserade Fortum därför en ny alternativ ITP-baserad pensionsplan, ÖVER 10, för nyckelpersoner som tjänar över tio inkomstbasbelopp. Planen är premiebaserad och både nuvarande och nya anställda kan teckna den. Ett begränsat antal anställda i Sverige täcks också av separata pensionsplaner, som grundar sig på tidigare avtal med tidigare arbetsgivare.

Fortums personalfond

Fortums personalfond (gäller endast anställda i Finland) har funnits sedan år 2000. Styrelsen bestämmer villkoren för fondens årliga vinstdelningsbonus. De personer som ingår i koncernens aktiebaserade incitamentsprogram för ledningen är inte berättigade att bli medlemmar i den här fonden. Medlemmarna i personalfonden är fast och temporärt anställda i koncernen. Personal som anställs i bolaget blir medlemmar från och med månaden efter det att anställningen har varat i sex månader. Medlemskapet i fonden upphör när medlemmen har fått ut hela sin andel av fonden.

De vinstandelar som delas ut till fonden fördelas jämnt mellan medlemmarna. Alla medlemmars andel delas upp i ett bundet belopp och ett belopp som kan tas ut. När medarbetaren har varit medlem i fem år kan han eller hon varje år överföra max 15 % av kapitalet från det bundna beloppet till det belopp som kan tas ut. Fondens senaste räkenskapsår avslutades den 30 april 2008 och då bestod fonden av sammanlagt 3 187 medlemmar. I slutet av april 2008 bidrog Fortum med 4,3 miljoner euro till personalfonden i form av en årlig vinstdelningsbonus som baseras på 2007 års ekonomiska resultat. Det sammanlagda beloppet för medlemmarnas andelar i fonden var 22,7 miljoner euro.

Storleken på det belopp som kan tas ut fastställs för varje år och betalas ut till de medlemmar som vill använda sina uttagsrätter.

Ersättning till chefer som inte tillhör företagsledningen

Ersättning för förvaltningsrådets arbete

Alla ledamöter i förvaltningsrådet får ett fast månatligt arvode och ett mötesarvode. Personalrepresentanterna får enbart mötesarvode. Alla ledamöter har rätt till ersättning för resekostnader mot kvitto i enlighet med företagets resepolicy. Ledamöter i förvaltningsrådet erbjuds inte optioner eller optionslån och de erbjuds inte att delta i andra incitamentprogram. De omfattas inte heller av någon av Fortums pensionsplaner.

Den 1 april 2008 fastställde den ordinarie bolagsstämman följande arvoden för utförda tjänster i förvaltningsrådet:

euro/månad	2008	2007
Ordförande	1 000	1 000
Vice ordförande	600	600
Ledamöter	500	500
Mötesarvode	200	200

Total ersättning som Fortum betalat till förvaltningsrådet

euro	2008	2007
Ordförande	14 000	13 000
Vice ordförande	8 000	8 000
Ledamöter	54 423	57 700

Ersättning för styrelsens arbete

Alla styrelsemedlemmar får ett fast månatligt arvode och ett mötesarvode. Mötesarvodet utbetalas även för kommittémöten och dubbla arvoden betalas till ledamöter som bor utanför Finland i Europa. Alla ledamöter har rätt till ersättning för resekostnader mot kvitto i enlighet med företagets resepolicy. Styrelseledamöter erbjuds inte aktieoptioner, optionslån eller deltagande i andra incitamentprogram. Det finns ingen pensionsplan för icke-anställda styrelseledamöter.

Ersättning för styrelsens arbete

På den ordinarie bolagsstämman 2008 godkändes följande ersättning för styrelsens arbete:

euro	2008	2007
Ordförande	66 000	55 000
Vice ordförande	49 200	42 000
Ledamöter	35 400	30 000
Mötesarvode	600	500

Total ersättning till styrelsen betalt av Fortum

euro	2008	2007
Ordförande	70 250	61 500
Vice ordförande	54 259	50 000
Övriga styrelseledamöter	220 850	186 500

Styrelsen (31.12.2008)



Peter Fagernäs

Styrelsens ordförande, född 1952, jurist kandidat
Ordförande i nominerings- och ersättningskommittén

Huvudsysselsättning:

Styrelseordförande för Oy Hermitage Ab och aktiv delägare i Hermitage & Co, Ltd

Tidigare erfarenheter:

Styrelseordförande, Pohjola Group Plc.
Styrelseordförande, Conventum Plc.
Koncernchef, Conventum Plc.
Styrelseledamot, Merita Bank
Koncernchef, Prospectus Oy
Olika befattningar inom Kansallis-Osake-Pankki

Parallella förtroendeuppdrag:

Styrelseledamot, Winpak Ltd (Kanada) och Amanda Capital plc

Oberoende ledamot i Fortums styrelse sedan 2004

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 30 591 (31.12.2007: 30 591)



Esko Aho

Född 1954, magister i statsvetenskap
Medlem i nominerings- och ersättningskommittén

Huvudsysselsättning:

Executive Vice President, Corporate Relations and Responsibility. Medlem av Group Executive Board, Nokia Abp.

Tidigare erfarenheter:

Överbudsman, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
Finlands statsminister
Riksdagsledamot
Partiledare för Centern i Finland
Gästföreläsare vid Harvards Universitet i USA

Parallella förtroendeuppdrag:

Styrelseledamot, Russian Venture Company

Oberoende ledamot i Fortums styrelse sedan 2006

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 0 (31.12.2007: 0)



Ilona Ervasti-Vaintola

Född 1951, jurist kandidat,
vice häradsövding
Medlem i revisionskommittén

Huvudsysselsättning:

Koncernens chefsjurist, direktör för juridiska ärenden, styrelsesekreterare, medlem i koncernens ledningsgrupp, Sampo Abp

Tidigare erfarenheter:

Chefsjurist och direktionsmedlem, Mandatum Bank Abp
Direktör, partner, Mandatum & Co AB
Chef för avdelningen för finansjuridiska ärenden, jurist, Föreningsbanken i Finland AB
Parallella förtroendeuppdrag:
Styrelsemedlem, Fiskars Oyj Abp
Styrelsemedlem, Finska Litteratursällskapet
Ordförande, Centralhandelskammarens lagutskott
Medlem, Centralhandelskammarens nämnd för företagsförvärv

Oberoende ledamot i Fortums styrelse sedan 2008

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 4 000



Birgitta Johansson-Hedberg

Född 1947, filosofie kandidat, psykolog
Ordförande i revisionskommittén

Huvudsysselsättning:

Direktör

Tidigare erfarenheter:

Vd och koncernchef, Lantmännen
Vd och koncernchef, Föreningssparbanken
Skandinavisk chef, Wolters Kluwer

Parallella förtroendeuppdrag:

Styrelseordförande, Umeå Universitet
Styrelseordförande, Vinnova
Vice ordförande, A-banan
Styrelseledamot, Sveaskog
Styrelseledamot, Finansinspektionen
Styrelseledamot, NAXS
Styrelseledamot, Rieber&Son ASA
Styrelseledamot, The Forest Company Limited

Oberoende ledamot i Fortums styrelse sedan 2004

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 900 (31.12.2007: 0)



Matti Lehti

Vice ordförande, född 1947,
ekonomie doktor
Medlem i nominerings- och
ersättningskommittén

Huvudsysselsättning:

Kansler, Helsingfors Handelshögskola

Tidigare erfarenheter:

Styrelseordförande, Vd och koncernchef,
TietoEnator Abp och Tietotehdas Oy
Vice Vd, Rautakirja Oy

Övriga förtroendeuppdrag:

Ordförande, Fonden för Företagsekonomisk
Forskning
Vice ordförande, Helsingfors Handelshögskolas
stödstiftelse

Oberoende ledamot i Fortums styrelse
sedan 2005

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 0
(31.12.2007: 0)



Marianne Lie

Född 1962, studier i juridik och
statsvetenskap vid Oslo Universitet
Medlem i nominerings- och
ersättningskommittén

Huvudsysselsättning:

Direktör

Tidigare erfarenheter:

Generaldirektör, Norges rederiförbund (NSA)
Vd, Helsevakten Telemed AS, ett företag inom
Umoe-koncernen
Vd, Vattenfall Norge AS
Chef för informations- och industripolitiska
avdelningen i NSA

Parallella förtroendeuppdrag:

Styrelseordförande, Punkt Ø
Styrelseledamot, Kverneland
Styrelseledamot, Arendals Fossekompani

Oberoende ledamot i Fortums styrelse
sedan 2005

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 0
(31.12.2007: 0)



Christian Ramm-Schmidt

Född 1946, civilekonom
Medlem i revisionskommittén

Huvudsysselsättning:

Senior Partner, Merasco Capital Ltd

Tidigare erfarenheter:

Vd, Baltic Beverages Holding AB (BBH)
Vd, Fazer Biscuits Ltd, Fazer Chocolates Ltd. och
Fazer Konfektyr-gruppen

Direktör, ISS ServiSystems Oy

Parallella förtroendeuppdrag:

Styrelseledamot, Rocla Oyj
Styrelseledamot, Suomen Lähikauppa Oy
Styrelseledamot, Bang & Bonsomer Oy
Styrelseledamot, OOO Moron (Moskva)
Styrelseledamot, OOO Vitim (Moskva)

Oberoende ledamot i Fortums styrelse
sedan 2006

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 3 500
(31.12.2007: 1 000)

Ledningsgrupp (31.12.2008)



Mikael Lilius

Vd och koncernchef sedan 2000
Född 1949, civilekonom
Verksam inom koncernen sedan 2000

Tidigare befattningar:

Vd och koncernchef, Gambro AB, Stockholm, 1998
Vd och koncernchef, Incentive AB, Stockholm, 1991
Vd och koncernchef, KF Industri AB (Nordico), Stockholm, 1989
Vd, förpackningsdivisionen på Huhtamäki Oy, Helsingfors, 1986

Parallella förtroendeuppdrag:
Styrelseordförande för Huhtamäki Oyj
Vice styrelseordförande för Sanitec Oy
Styrelseledamot, Hafslund ASA

Fortums aktieinnehav 31.12.2008:
170 050 (31.12.2007: 170 050)



Mikael Frisk

Personaldirektör sedan 2001
Född 1961, ekonomie magister
I ledningsgruppen sedan 2001
Verksam inom koncernen sedan 2001

Tidigare befattningar:

Vice President, HR Global Functions, Nokia Mobile Phones, 1998
Vice President, HR, Nokia-Maillefer, Lausanne, Schweiz, 1993
HR Development Manager, Nokia NCM Division, 1992
HR Development Manager, Oy Huber Ab, 1990
Parallella förtroendeuppdrag:
Styrelseledamot, Talentor Group Oy
Styrelseledamot, Staffpoint Oy

Fortums aktieinnehav 31.12.2008:
25 350 (31.12.2007: 14 900)



Timo Karttinen

Utvecklingsdirektör sedan 2004
Född 1965, civilingenjör
I ledningsgruppen sedan 2004
Verksam inom koncernen sedan 1991

Tidigare befattningar:

Enhetsdirektör, Portfolio Management and Trading, Fortum Power and Heat Oy, 2000
Direktör, Electricity Procurement and Trading Fortum Power and Heat Oy, 1999
Direktör, Electricity Procurement, Imatran Voima Oy, 1997
Parallella förtroendeuppdrag:
Styrelseledamot, Fingrid Oyj
Vice styrelseordförande, Finsk Energiindustri rf
Medlem i förvaltningsrådet, Gasum Oy
Medlem i förvaltningsrådet, AS Eesti Gaas
Medlem i kommittén för handelspolitik och energikommittén, Finlands Näringsliv

Fortums aktieinnehav 31.12.2008:
38 622 (31.12.2007: 30 000)



Tapio Kuula

Direktör sedan 2005
Född 1957, civilingenjör, ekonomie magister
I ledningsgruppen sedan 1997
Verksam inom koncernen sedan 1996

Tidigare befattningar:

Vd, Fortum Power and Heat Oy, 2000–
Sektordirektör, Kraft och Värme, Fortum Oyj, 2000
Vice Vd, Fortum Power and Heat Oy, 1999
Direktör, styrelseledamot, medlem i ledningsgruppen, Imatran Voima Oy, 1997
Parallella förtroendeuppdrag:
Styrelseledamot, TGC-1
Styrelseordförande, Teollisuuden Voima Oyj
Medlem i förvaltningsrådet, Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Varma

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 64 465
(31.12.2007: 50 050)



Juha Laaksonen

Chief Financial Officer sedan 2000
Född 1952, civilekonom
I ledningsgruppen sedan 2000
Verksam inom koncernen sedan 1979

Tidigare befattningar:

Direktör, M&A, Fortum Abp, 2000
Direktör, Finance & Planning,
Fortum Oil & Gas Abp, 1999
CFO, Neste Abp, 1998

Parallella förtroendeuppdrag:

Styrelseledamot, Kemira Oyj
Styrelseledamot, Teollisuuden Voima Oyj
Medlem i förvaltningsrådet, Kemijoki Oy
Styrelseordförande, Sato Oyj

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 20 000
(31.12.2007: 20 000)



Christian Lundberg

Direktör sedan 2005
Född 1956
I ledningsgruppen sedan 2003
Verksam inom koncernen sedan 2003

Tidigare befattningar:

Vd, Fortum Markets AB, 2003–2005
Regiondirektör, Microsoft Nordic/Baltic Services,
2001
Regiondirektör, Microsoft Nordic/Baltic, 2000
Direktör, Microsoft Sweden, 1997

Parallella förtroendeuppdrag:

Styrelseledamot, Svensk Energi,
Vice ordförande, EnergiFöretagens
Arbetsgivareförening

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 30 000
(31.12.2007: 30 000)



Maria Paatero-Kaarnakari

Direktör, Koncernstrategi, sedan 2007
Född 1955, teknologie magister
I ledningsgruppen sedan 2007
Verksam inom koncernen sedan 1985

Tidigare befattningar:

Direktör vid enheten för koncernutveckling,
Fortum Abp, 2000
Direktör, Strategiplanering, Neste Abp, 1998
Chef för affärsutveckling, Neste Polyester Inc,
USA, 1997
Olika chefsbefattningar, Neste koncernen, 1985

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 5 751
(31.12.2007: 2 030)



Maria Romantschuk

Kommunikationsdirektör sedan 2007
Född 1956
I ledningsgruppen sedan 2007
Verksam inom koncernen sedan 2007

Tidigare befattningar:

Presschef för republikens president och medlem
av kabinettet, Republiken Finlands president,
från 2000
Pressråd vid Finlands ambassad i Stockholm,
Utrikesministeriet, 1997
Utrikesministerns pressekreterare,
Utrikesministeriet, 1995
Politisk journalist, Hufvudstadsbladet, 1989

Parallella förtroendeuppdrag:

Finska UNICEF, styrelseledamot
Svenska Teatern, styrelseledamot

Fortums aktieinnehav 31.12.2008: 0
(31.12.2007: 0)

Kapitel 7

bokslut '08

Information till investerare

Ordinarie bolagsstämma

Ordinarie bolagsstämma för Fortum Abp hålls den 7 april 2009 klockan 14.00 i Sjökabelhallen i Kabelfabriken, Märaholmskajen, J-trappan, 00180 Helsingfors. Mottagandet av de aktieägare som anmält sig till stämman inleds klockan 13.00.

Utbetalning av utdelning

Styrelsen föreslår till bolagsstämman att Fortum Abp ska betala en utdelning på 1,00 euro per aktie för 2008, sammanlagt 888 miljoner euro baserat på antalet registrerade aktier 4 februari 2009.

Fakta om Fortum-aktien

Noterad på NASDAQ OMX Helsinki
Handelskod: FUM1V
Antal aktier den 4 februari 2009:
887 789 330
Sektor: Kraftförsörjning

Kontaktinformation för investerare:

Mika Paloranta, IR-direktör
tel. +358 10 452 4138,
fax: +358 10 452 4176,
e-post: mika.paloranta@fortum.com

Rauno Tiihonen, IR-chef
tel. +358 10 453 6150,
fax: +358 10 452 4176,
e-post: rauno.tiihonen@fortum.com

Beställning av ekonomisk information

Fortum Abp, Mail Room, PB 1,
FI-00048 FORTUM, Finland,
tel. +358 10 452 9151,
e-post: juha.ahonen@partners.fortum.com

Information för investerare
finns tillgänglig på nätet på
www.fortum.se/investerare

Fortumkoncernens bokslut 2008

Verksamhetsberättelse	86	26 Likvida medel	151
Finansiell utveckling	86	27 Aktiekapital	151
Riskhantering	98	28 Verkligt värde och övriga reserver	152
Fortums aktie och aktieägare	103	29 Anställdas bonussystem personalfond och incitamentsprogram	153
Koncernens bokslut	108	30 Minoritetsintressen	156
Koncernens resultaträkning	108	31 Räntebärande skulder	156
Koncernens balansräkning	109	32 Uppskjutna skatter	158
Förändring av koncernens eget kapital	110	33 Pensioner och övriga avsättningar	159
Koncernens kassaflödesanalys	111	34 Pensionsförpliktelser	159
Noter till koncernens bokslut	112	35 Tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften	162
1 Redovisningsprinciper	112	36 Övriga långfristiga skulder	163
2 Viktiga uppskattningar och bedömningar för redovisningsändamål	122	37 Kortfristiga rörelseskulder	163
3 Finansiell riskhantering	123	38 Ställda säkerheter	164
4 Kapitalriskhantering	130	39 Operationella leasingavtal	164
5 Segmentrapportering	130	40 Kontrakterade åtaganden	165
6 Förändringar i verkligt värde för derivat och underliggande poster i resultaträkningen	134	41 Ansvarsförbindelser	165
7 Rörelseförvärv och avyttringar	135	42 Legala tvister och processförfaranden	165
8 Valutakurser	137	43 Transaktioner med närstående	166
9 Övriga intäkter	137	44 Händelser efter balansdagen	166
10 Material och tjänster	138	45 Dotterbolagsaktier per segment den 31 december 2008	167
11 Övriga kostnader	138	Nyckeltal	169
12 Ersättningar till anställda och ledningen	138	Finansiella nyckeltal	169
13 Avskrivningar och nedskrivningar	140	Nyckeltal relaterade till aktien	171
14 Finansnetto	140	Operationella nyckeltal, volymer	172
15 Inkomstskatt	141	Operationella nyckeltal, segment	173
16 Resultat per aktie	142	Definitioner för beräkning av nyckeltal	174
17 Utdelning per aktie	142	Moderbolagets bokslut, finsk redovisningsstandard	176
18 Finansiella tillgångar och skulder per kategori	143	Resultaträkning	176
19 Immateriella tillgångar	144	Balansräkning	176
20 Materiella anläggningstillgångar	144	Kassaflödesanalys	177
21 Andelar i intresseföretag och joint ventures	147	Noter till moderbolagets bokslut	177
22 Övriga långfristiga investeringar	149	Förslag till utdelning	182
23 Långfristiga och kortfristiga räntebärande fordringar	150	Revisionsberättelse	183
24 Varulager	150	Förvaltningsrådets utlåtande	184
25 Kortfristiga rörelsefordringar	151		

Verksamhetsberättelse

Finansiell utveckling

2008 var ett år med stora svängningar i priserna på kraft och råvaror. Under årets första hälft ökade råvarupriserna och grossistpriserna på kraft snabbt. Under årets andra hälft rasade såväl råvarupriserna som de nordiska kraftpriserna rejält från topparna under hösten.

Nyckeltal

milj. euro	2008	2007	2006
Omsättning	5 636	4 479	4 491
Rörelseresultat	1 963	1 847	1 455
Rörelseresultat, % av omsättning	34,8	41,2	32,4
Jämförbart rörelseresultat	1 845	1 564	1 437
Resultat före skatt	1 850	1 934	1 421
Periodens resultat relaterad till bolagets aktieägare	1 542	1 552	1 071
Resultat per aktie, euro	1,74	1,74	1,22
Kassaflöde från den löpande verksamheten	2 002	1 670	1 151
Eget kapital per aktie, euro	8,96	9,43	8,91
Sysselsatt kapital	15 911	13 544	12 663
Räntebärande nettoskuld	6 179	4 466	4 345
Soliditet, %	41	49	48
Antal aktier i medeltal, 1 000-tal	887 256	889 997	881 194

Koncernens finansiella mål

	Mål	2008	2007 justerat ¹⁾	2007	2006
Avkastning på sysselsatt kapital, %	12	15,0	14,0	16,5	13,4
Avkastning på eget kapital, %	14	18,7	15,8	19,1	14,4
Nettoskuld/EBITDA, %	3,0–3,5	2,5	2,2	1,9	2,3

1) Justerad för vinster från REC och Lenenergo.

Under 2008 tog Fortum ett stort strategiskt steg i Ryssland genom förvärvet av Territorial Generating Company 10 (TGC-10). Förvärvet gav Fortum en betydande närvaro på den snabbt växande kraftmarknaden i Ryssland. I och med förvärvet fördubblades Fortums värmeproduktionskapacitet. Kraftproduktionskapaciteten ökade med över 25 % och Fortum fick mer än 7 000 fler anställda.

Fortums jämförbara rörelseresultat 2008 ökade kraftigt jämfört med föregående år, främst beroende på bättre resultat inom segmentet Kraftproduktion. Fortums konsekventa säkringsstrategi, högre genomsnittligt spotpris på Nord Pool och större vattenkraftsvolymer bidrog till förbättringen.

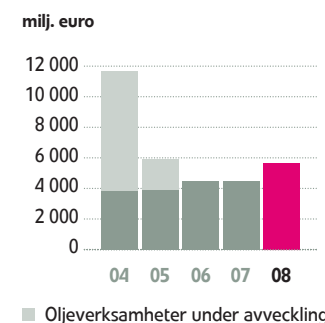
Fortums resultat per aktie 2008 låg på samma nivå som för ett år sedan, trots större positiva engångsposter i 2007 års resultat. Under 2007 uppgick engångsintäkterna till 412 miljoner euro (Hafslunds REC-aktier, Lenenergo), vilket motsvarade 0,46 euro

per aktie. Under 2008 uppgick realisationsvinsterna och en positiv engångseffekt på skattesidan till 184 miljoner euro i nettointäkter, vilket motsvarar 0,21 euro per aktie. Skatteeffekten berodde på en sänkning av företagsskatterna i Sverige och Ryssland, vilket ledde till en minskning av uppskjutna skatteskulder.

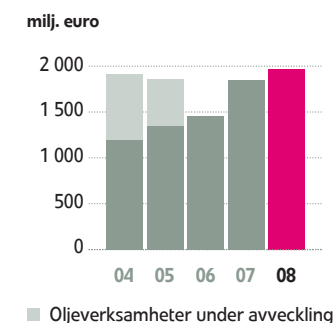
Den försvagade svenska valutan, särskilt under årets två sista månader, påverkade Fortums rörelseresultat negativt. Den genomsnittliga växelkursen för den svenska kronan var under 2008 cirka 5 % lägre än 2007. Den negativa effekten av den lägre genomsnittliga växelkursen för den svenska kronan var cirka 50 miljoner euro för Fortums jämförbara rörelseresultat för 2008. Detta påverkade främst resultatet för det fjärde kvartalet.

2008 var det genomsnittliga systempriset på Nord Pool 44,7 euro per megawattimmar (MWh), medan områdespriset för Finland var 51,0 euro per MWh och priset för Sverige 51,1 euro per MWh. Kraftproduktionens uppnådda nordiska kraftpris var 49,3 euro per MWh, en ökning på 24 % jämfört med året innan.

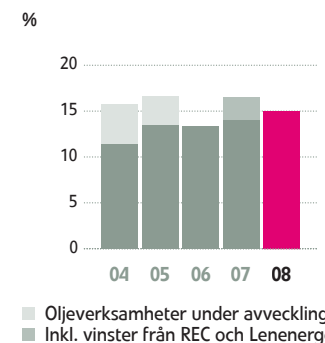
Omsättning



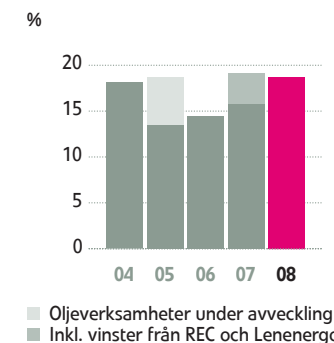
Rörelseresultat



Avkastning på sysselsatt kapital



Avkastning på eget kapital



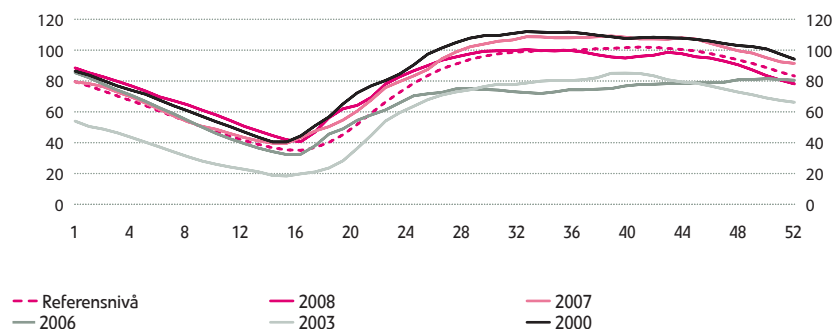
1 Marknadsvillkor

Enligt preliminär statistik konsumerade de nordiska länderna 395 terawattimmar (TWh) (2007: 401) el under 2008, en minskning på cirka 1 % jämfört med föregående år. Förbrukningen under det sista kvartalet var cirka 5 % lägre jämfört med föregående år.

Vid början av 2008 var nivån i de nordiska vattenmagasinen 9 TWh högre än det långsiktiga genomsnittet och den låg kvar över genomsnittet till slutet av augusti. I slutet av december 2008 låg vattenmagasinen 5 TWh under det långsiktiga genomsnittsvärdet och 13 TWh under motsvarande nivå förra året.

Vattenmagasinen i Norden

Veckovis magasin innehåll i energi, TWh



Under 2008 var det genomsnittliga spotpriset på el på Nord Pool 44,7 euro per MWh (2007: 27,9) eller 60 % högre än 2007. Spotpriset på Nord Pool var högre främst på grund av högre priser på bränsle och utsläppsrätter för koldioxid.

I Tyskland var det genomsnittliga spotpriset under fjärde kvartalet 68,0 euro per MWh (2007: 57,7), vilket var högre än i Norden. Det medförde en nettoexport från Norden till Tyskland.

Under 2008 låg det genomsnittliga marknadspriset på utsläppsrätter för koldioxid för 2008 på 23 euro per ton koldioxid. Under 2007 var motsvarande pris på utsläppsrätter för koldioxid 0,7 euro per ton koldioxid. Kol- och oljepriserna sjönk under andra halvan av 2008.

Under året låg det genomsnittliga spotpriset på el i den europeiska delen av Ryssland och Uralområdet på den ryska energibörsen ATS på 700 ryska rubel (2007: 570), cirka 19,1 euro per MWh (2007: 16,3). Det höjda spotpriset berodde huvudsakligen på högre gaspriser. Dessutom finns en kapacitetstariff för kraftproduktion som varierar per produktionsenhet, men som i genomsnitt ligger på cirka 10 euro per MWh.

2 Sammanlagd kraft- och värmeproduktion

Fortums sammanlagda kraftproduktion uppgick till 64,2 TWh (2007: 52,2), varav 51,6 TWh (2007: 51,1) var i Norden, vilket motsvarar 13 % (2007: 13 %) av de nordiska ländernas totala elförbrukning. Fortums sammanlagda värmeproduktion uppgick till 40,3 TWh (2007: 26,1), varav 20,8 TWh (2007: 22,1) var i Norden.

Vid årsskiftet uppgick Fortums kraftproduktionskapacitet till 13 573 megawatt (MW) (2007: 10 920), varav 10 643 MW (2007: 10 775) var i Norden. Vid årsskiftet uppgick Fortums värmeproduktionskapacitet till 24 263 MW (2007: 11 223), varav 8 448 MW (2007: 9 381) var i Norden. Ökningen av kraft- och värmeproduktionsvolymerna och -kapaciteterna beror i huvudsak på att TGC-10 inkluderats och konsoliderats från och med början av april.

Fortums sammanlagda kraft- och värmeproduktion presenteras i siffrorna nedan. Siffrorna för respektive segment finns i segmentanalyserna.

Fortums totala kraft- och värmeproduktion i EU och Norge

TWh	2008	2007	2006
Kraftproduktion	52,6	52,2	54,4
Värmeproduktion	25,0	26,1	25,8

Fortums totala kraft- och värmeproduktion i Ryssland

TWh	2008	2007	2006
Kraftproduktion	11,6	-	-
Värmeproduktion	15,3	-	-

Fortums egen kraftproduktion per källa, totalt i de nordiska länderna

TWh	2008	2007	2006
Vattenkraft	22,9	20,0	19,8
Kärnkraft	23,7	24,9	24,4
Värmekraft	5,0	6,2	9,0
Totalt	51,6	51,1	53,2

Fortums egen kraftproduktion per källa, totalt i de nordiska länderna

%	2008	2007	2006
Vattenkraft	44	39	37
Kärnkraft	46	49	46
Värmekraft	10	12	17
Totalt	100	100	100

3 Total el- och värmeförsäljning

Fortums totala elförsäljning uppgick till 75,0 TWh (2007: 59,7), varav 59,1 TWh (2007: 58,5) var i Norden. Detta utgör cirka 15 % (2007: 15 %) av den beräknade elförbrukningen i de nordiska länderna under 2008. Fortums totala värmeförsäljning uppgick till 42,2 TWh (2007: 27,1), varav 20,0 TWh (2007: 20,4) var i Norden.

Fortums totala el-¹⁾ och värmeförsäljning i EU och Norge

milj. euro	2008	2007	2006
Elförsäljning	2 959	2 370	2 437
Värmeförsäljning	1 157	1 096	1 014

Fortums totala el- och värmeförsäljning i Ryssland

milj. euro	2008	2007	2006
Elförsäljning	332	-	-
Värmeförsäljning	141	-	-

Fortums totala elförsäljning¹⁾ per område

TWh	2008	2007	2006
Finland	28,7	29,0	29,6
Sverige	28,5	27,6	28,5
Ryssland	14,8	-	-
Övriga länder	3,0	3,1	3,5
Totalt	75,0	59,7	61,6

Fortums totala värmeförsäljning per område

TWh	2008	2007	2006
Ryssland	15,3	-	-
Finland	10,8	11,1	10,7
Sverige	9,1	9,2	9,3
Polen	3,6	3,5	3,6
Övriga länder ²⁾	3,4	3,3	3,2
Totalt	42,2	27,1	26,8

1) Transaktionerna på Nord Pool beräknas som ett netto av koncernens försäljning och inköp per timme.

2) Inklusive Storbritannien, som redovisas i segmentet Kraftproduktion under övrig försäljning.

4 Fortum omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter

Under 2008 var cirka 92 % (2007: 89 %) av Fortums kraftproduktion inom EU koldioxidfri.

Fortums totala koldioxidutsläpp som omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter (ETS) uppgick till 7,2 miljoner ton koldioxid.

Fortums totala årliga tilldelning av utsläppsrätter för koldioxid för kraft- och värmeanläggningar uppgår till cirka 5,9 miljoner ton per år under 2008–2012. I Finland uppgår Fortums tilldelning av koldioxidutsläppsrätter till cirka 4,1 miljoner ton koldioxid per år, vilket utgör 11 % av tilldelningen i hela Finland. I Sverige är Fortums tilldelning av koldioxidutsläppsrätter cirka 0,2 miljoner ton koldioxid per år, vilket utgör 0,7 % av tilldelningen i hela Sverige.

Fortums mål inom EU-länderna är att till år 2020 minska utsläppen från elproduktionen så att genomsnittsnivån under en femårsperiod är mindre än 80 g/kWh. När det gäller värmeproduktionen är Fortums mål att minska utsläppen inom respektive land med åtminstone 10 % från 2006 till 2020. Utanför EU vill Fortum öka kraftverkens energieffektivitet och därmed minska de specifika utsläppen.

Totala koldioxidutsläpp

milj. ton	2008	2007	2006	2005
Totala utsläpp	17,6	10,4	11,0	6,3
Utsläpp som omfattas av ETS	7,2	9,8	10,5	5,9
Tilldelning av fria utsläpp	5,9	8,1	8,1	8,1
Utsläpp i Ryssland	9,8	-	-	-

Specifika koldioxidutsläpp från Fortums kraftproduktion

g/kWh	2008	2007	2006	2005
Specifika utsläpp inom ETS	41	64	107	38

5 Finansiellt resultat

Omsättning per segment

milj. euro	2008	2007	2006
Kraftproduktion	2 892	2 350	2 439
Värme	1 466	1 356	1 268
Distribution	789	769	753
Markets	1 922	1 683	1 912
Ryssland	489	-	-
Övrigt	83	81	78
Nettning av transaktioner med Nord Pool ¹⁾	-1 736	-1 163	1 905
Elimineringar	-269	-597	-54
Totalt	5 636	4 479	4 491

1) Försäljning och köp med Nord Pool inom en viss timme netto redovisas på koncernnivå och bokas antingen som intäkt eller kostnad beroende på om Fortum är nettosäljare eller nettköpare inom den specifika timmen.

Jämförbart rörelseresultat per segment

milj. euro	2008	2007	2006
Kraftproduktion	1 528	1 095	985
Värme	250	290	253
Distribution	248	231	250
Markets	-33	-1	-4
Ryssland	-92	-	-
Övrigt	-56	-51	-47
Totalt	1 845	1 564	1 437

Rörelseresultat per segment

milj. euro	2008	2007	2006
Kraftproduktion	1 599	1 115	980
Värme	307	294	264
Distribution	248	233	252
Markets	-35	12	-6
Ryssland	-91	244	-
Övrigt	-65	-51	-35
Totalt	1 963	1 847	1 455

Koncernens omsättning uppgick till 5 636 miljoner euro (2007: 4 479). Koncernens rörelseresultat uppgick till 1 963 miljoner euro (2007: 1 847). Det jämförbara rörelseresultatet ökade till 1 845 miljoner euro (2007: 1 564).

Koncernens finansnetto ökade till 239 miljoner euro (2007: 154). Ökningen beror på en högre genomsnittlig skuldnivå och högre kortfristiga räntesatser. Förändringen av marknadsvärdet för derivat var -11 miljoner euro (2007: 7).

Resultat före skatt uppgick till 1 850 miljoner euro (2007: 1 934).

Skatterna för perioden uppgick till totalt 254 miljoner euro (2007: 326). Skattesatsen enligt resultaträkningen uppgick till 13,7 % (2007: 16,9 %). Skattesatsen för 2008 drogs ner av en engångspost för minskning av uppskjutna skatteskulder som berodde på en sänkning av företagsskatterna i Sverige och Ryssland. Skattesatsen för 2007 drogs ner av den skattefria vinsten från Hafslunds försäljning av aktier i REC och från försäljningen av Lenenergoaktier.

Minoritetsintressen uppgick till 54 miljoner euro (2007: 56). Minoritetsintressena hänför sig huvudsakligen till Fortum Värme Holding AB, där Stockholms stad har ett ekonomiskt intresse på 50 %.

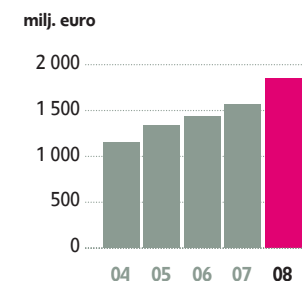
Resultatet för perioden uppgick till 1 542 miljoner euro (2007: 1 552). Fortums resultat per aktie uppgick till 1,74 euro (2007: 1,74).

Fortums egna kapital uppgick till 7 954 miljoner euro (2007: 8 359). Det egna kapitalet minskade på grund av de sänkta växelkurserna för den svenska och norska kronan samt rubeln under årets sista del, medan säkringar av kassaflöden (främst kraftderivat) hade en positiv inverkan.

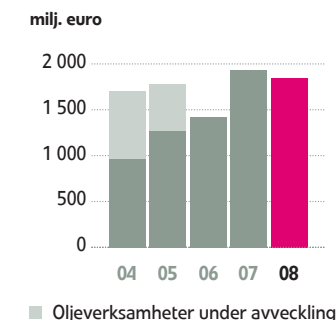
Hafslund ASA redovisar förändringen av marknadsvärdet i aktieinnehavet i REC i resultaträkningen, medan Fortum redovisar förändringen av marknadsvärdet i det egna kapitalet. Det marknadsvärde som bokförts som eget kapital i Fortum baserat på det antal kvarvarande aktier som Hafslund ASA rapporterat var 126 miljoner euro i slutet av december 2008 (793 miljoner euro i slutet av 2007).

Avkastning på sysselsatt kapital uppgick till 15,0 % (2007: 16,5 %), och avkastning på eget kapital uppgick till 18,7 % (2007: 19,1 %).

Jämförbart rörelseresultat



Resultat före skatt



6 Segmentanalyser

6.1 Kraftproduktion

Verksamheten omfattar produktion och försäljning av kraft i Norden samt drifts- och underhållsservice i Norden och på utvalda internationella marknader. Segmentet Kraftproduktion säljer sin produktion till Nord Pool och innefattar affärsenheterna Generation, Portfolio Management and Trading (PMT) samt Service.

milj. euro	2008	2007	2006
Omsättning	2 892	2 350	2 439
kraftförsäljning	2 566	2 019	2 059
övrig försäljning	326	331	380
Rörelseresultat	1 599	1 115	980
Jämförbart rörelseresultat	1 528	1 095	985
Operativt kapital (vid slutet av perioden)	5 331	5 599	5 690
Avkastning på operativt kapital, %	29,6	19,2	17,5
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	28,0	18,9	17,4
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier	134	145	100
Antal anställda	3 520	3 511	4 147

Under 2008 uppgick segmentets kraftproduktion i de nordiska länderna till 46,9 TWh (2007: 46,1). Cirka 97 % (2007: 95 %) av segmentets kraftproduktion var koldioxidfri.

Jämförbart rörelseresultat för segmentet Kraftproduktion var betydligt högre än föregående år. Segmentets uppnådda nordiska kraftpris och rekordstora vattenkraftsproduktion var huvudorsakerna till detta. De positiva effekterna motverkades delvis av oplanerade kärnkraftsavbrott i Sverige, lägre produktion av värmekraft och höjda skatter på kärnkraftskapacitet och vattenkraftsfastigheter i Sverige.

De ökade kostnaderna på grund av de höjda skatterna var cirka 25 miljoner euro 2008.

Den effekt en svagare kronkurs hade på segmentets jämförbara resultat för det fjärde kvartalet var cirka -35 miljoner euro. Segmentets jämförbara rörelseresultat för 2008 innefattar inte väsentliga intäkter från försäljning av utsläppsrätter för koldioxid som det gjorde 2007.

Nordisk kraftproduktion per källa

TWh	2008	2007	2006
Vattenkraft	22,9	20,0	19,8
Kärnkraft	23,7	24,9	24,4
Värmekraft	0,3	1,2	4,1
Totalt	46,9	46,1	48,3

Kraftproduktion per område

TWh	2008	2007	2006
Sverige	26,8	26,0	27,1
Finland	20,1	20,1	21,1
Övriga länder	1,0	1,1	1,2
Totalt	47,9	47,2	49,4

Försäljningsvolym i Norden

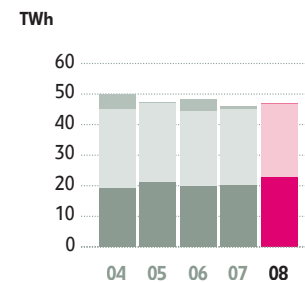
TWh	2008	2007	2006
Totalt	52,1	51,8	53,9
varav vidareförsäljning	3,7	5,2	4,5

Försäljningspris

euro/MWh	2008	2007	2006
Pris på kraftproduktion i Norden ¹⁾	49,3	39,7	37,1

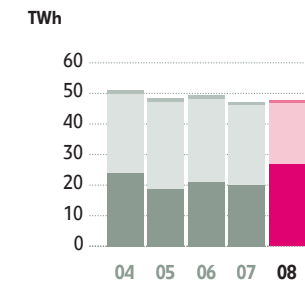
1) För segmentet Kraftproduktion i Norden, exklusive vidareförsäljning.

Segmentets kraftproduktion i de nordiska länderna per källa



■ Värmekraft
■ Kärnkraft
■ Vattenkraft

Segmentets kraftproduktion per område



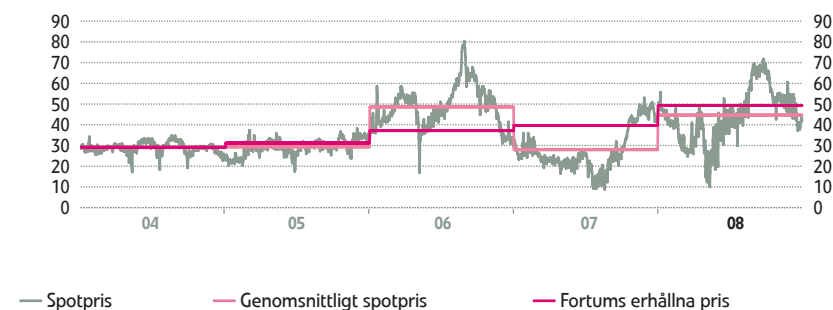
■ Övriga länder
■ Sverige
■ Finland

Under år 2008 var det genomsnittliga systempriset på Nord Pool 44,7 euro per MWh, medan områdespriset för Finland var 51,0 euro per MWh och priset för Sverige 51,1 euro per MWh. Kraftproduktions uppnådda nordiska kraftpris var 49,3 euro per MWh, en ökning på 24 % jämfört med året innan.

I Finland medverkar Fortum till att landets femte kärnkraftsenhet Olkiluoto 3 byggs. Företagets andel är cirka 25 %, vilket motsvarar en kapacitet på cirka 400 MW. I januari 2009 informerade TVO att byggandet av enheten fördröjts och att enheten beräknas tas i drift sommaren 2012, vilket också bekräftades av AREVA-Siemens. I december 2008 meddelade byggherren TVO att anläggningsleverantören, konsortiet AREVA-Siemens, hade lämnat in en begäran om skiljedom hos Internationella handelskammaren (ICC) gällande förseningen av Olkiluoto 3 och de kostnader denna medför.

Elpriset på Nord Pool 2004-2008

Genomsnittligt spotpris och Fortum Kraftproduktions erhållna pris i Norden, euro/MWh



— Spotpris

— Genomsnittligt spotpris

— Fortums erhållna pris

6.2 Värme

Affärsområdet omfattar produktion och försäljning av värme i Norden och andra delar av Östersjöområdet. Fortum är en ledande värmeproducent i Norden. Segmentet producerar även kraft i kraftvärmeanläggningar (CHP) och säljer den till slutkonsumenter, främst genom långtidskontrakt, samt till Nord Pool. Segmentet består av affärsenheterna Värme, verksamt i Sverige, samt Heat, verksamt framförallt på övriga marknader.

milj. euro	2008	2007	2006
Omsättning	1 466	1 356	1 268
värmeförsäljning	1 120	1 053	976
kraftförsäljning	228	202	198
övrig försäljning	118	101	94
Rörelseresultat	307	294	264
Jämförbart rörelseresultat	250	290	253
Operativt kapital (vid slutet av perioden)	3 468	3 507	3 407
Avkastning på operativt kapital, %	8,9	9,3	9,6
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	7,3	9,2	9,2
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier	431	327	773
Antal anställda	2 318	2 279	2 345

Segmentets värmeförsäljning under året uppgick till 24,9 TWh (2007: 25,1). Under samma period uppgick kraftförsäljningen från kraftvärmeanläggningar (CHP) till totalt 4,7 TWh (2007: 5,0).

Det jämförbara rörelseresultatet för segment Värme under 2008 var 40 miljoner euro lägre än året innan, i huvudsak beroende på det varma vädret, högre bränslepriser, kostnader för köp av utsläppsrätter för CO₂, underhållskostnader på grund av bristande tillgänglighet för vissa kraftvärmeanläggningar och en lägre svensk kronkurs.

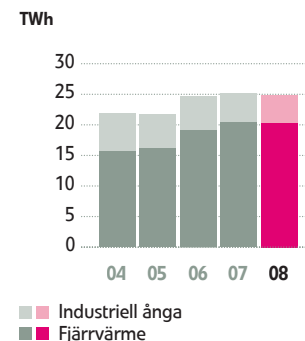
Värmeförsäljning per område

TWh	2008	2007	2006
Finland	10,8	11,1	10,7
Sverige	9,1	9,2	9,3
Polen	3,6	3,5	3,6
Övriga länder	1,4	1,3	1,1
Totalt	24,9	25,1	24,7

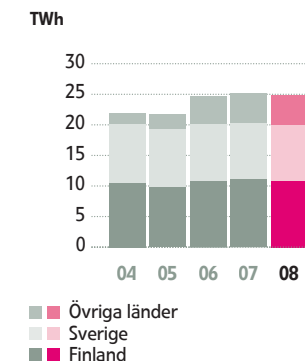
Kraftförsäljning

TWh	2008	2007	2006
Totalt	4,7	5,0	5,0

Segmentets försäljning av fjärrvärme och industriell ånga



Segmentets försäljning av fjärrvärme och industriell ånga per område



6.3 Distribution

Fortum äger och driver lokalnät och regionnät och distribuerar el till sammanlagt 1,6 miljoner kunder i Sverige, Finland, Norge och Estland.

milj. euro	2008	2007	2006
Omsättning	789	769	753
distribution på lokalnät	669	648	636
distribution på regionnät	77	81	80
övrig försäljning	43	40	37
Rörelseresultat	248	233	252
Jämförbart rörelseresultat	248	231	250
Operativt kapital (vid slutet av perioden)	3 032	3 239	3 412
Avkastning på operativt kapital, %	8,1	7,7	8,4
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	8,2	7,6	8,3
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier	296	237	313
Antal anställda	1 336	1 063	983

Distributionsvolymen på lokal- och regionnät uppgick år 2008 till totalt 25,8 TWh (2007: 26,0) respektive 17,7 TWh (2007: 18,1). Eldistributionen via regionnät uppgick totalt i Sverige till 14,8 TWh (2007: 14,9) och i Finland till 2,9 TWh (2007: 3,2).

Det jämförbara rörelseresultatet för segmentet Distribution var 248 miljoner euro, 17 miljoner euro högre än året innan. Avskrivningar på mätare för automatisk avläsning inleddes under andra halvan av 2008. Under 2007 påverkades segmentets resultat negativt av vinterstormar i Sverige och prisjusteringar till kunder i Finland.

Den svenska Energimarknadsinspektionen och de svenska energiföretagen enades om nätpriserna för 2003–2008. Som en del av avtalet har Fortum accepterat att dra tillbaka en planerad prishöjning på västkusten samt att göra en engångsåterbetalning på 2 miljoner euro till Fortums elnätskunder i Stockholmsområdet.

Införandet av nya, smarta mätare (automatisk mätaravläsning, AMM) i Sverige, slutfördes i december 2008. Vid årsskiftet hade cirka 800 000 mätare av 835 000 installerats, och av dessa var 690 000 aktiverade för månadsavläsning. Återstående

mätare kommer att installeras under de kommande månaderna. Lagstiftningen för mätaravläsning månadsvis börjar gälla 1 juli 2009.

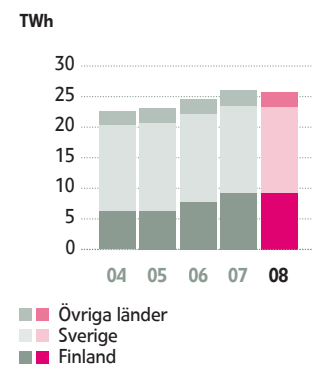
Volym el distribuerad på lokalnät per område

TWh	2008	2007	2006
Sverige	14,0	14,3	14,4
Finland	9,3	9,2	7,7
Norge	2,3	2,3	2,3
Estland	0,2	0,2	0,2
Totalt	25,8	26,0	24,6

Antal elnätstkunder per område

Tusental	2008	2007	2006
Sverige	877	871	865
Finland	606	591	580
Norge	99	98	97
Estland	24	24	23
Totalt	1 606	1 584	1 565

Volym distribuerad el på lokalnät per område



6.4 Markets

Segmentet Markets ansvarar för detaljförsäljning av el till sammanlagt 1,3 miljoner privat- och företagskunder samt till andra återförsäljare av el i Sverige, Finland och Norge. Segmentet Markets köper sin el genom Nord Pool. Markets säljer cirka 75 % av sin volym till företagskunder och 25 % till privatkunder.

milj. euro	2008	2007	2006
Omsättning	1 922	1 683	1 912
kraftproduktion	1 865	1 582	1 831
övrig försäljning	57	101	81
Rörelseresultat	-35	12	-6
Jämförbart rörelseresultat	-33	-1	-4
Operativt kapital (vid slutet av perioden)	188	247	176
Avkastning på operativt kapital, %	-14,0	6,9	-1,6
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	-15,3	-0,6	-0,8
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier	3	3	14
Antal anställda	635	935	825

För hela år 2008 var elförsäljningen 36,6 TWh (2007: 39,6).

Markets kunde inte helt överföra de ökande grossistpriserna och anskaffningskostnaderna till försäljningspriserna.

På grund av fortsatt otillfredsställande verksamhetsresultat inleddes ett omstruktureringsprogram under 2008. Flera kostnadsbesparande åtgärder påbörjades. Personalförhandlingarna i Finland och Sverige om att centralisera Markets serviceaktiviteter slutfördes i slutet av 2008. Markets nya organisation publicerades i början av 2009.

Elförsäljning



6.5 Ryssland

Affärsområdet omfattar kraft- och värmeproduktion samt försäljning i Ryssland. Segmentet innefattar TGC-10 och Fortums innehav i TGC-1. TGC-10 är ett dotterbolag och har konsoliderats fullt ut från den 1 april 2008. TGC-1 är ett intresseföretag och redovisas enligt kapitalandelsmetoden.

milj. euro	2008	2007	2006
Omsättning	489	-	-
kraftproduktion	332	-	-
värmeförsäljning	141	-	-
övrig försäljning	16	-	-
Rörelseresultat	-91	244	-
Jämförbart rörelseresultat	-92	-	-
Operativt kapital (vid slutet av perioden)	2 205	456	294
Avkastning på operativt kapital, %	-3,7	66,3	0,0
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	-3,8	0,0	0,0
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier	1 748	245	140
Antal anställda	7 262	-	-

TGC-10 har sin verksamhet i välutvecklade industriregioner i Uralområdet och västra Sibirien. Olje- och gasföretagens utökade aktiviteter och en ökning av husbyggandet, är huvuddrivkrafterna för den ökade efterfrågan på kraft och värme i regionen.

Segmentets kraftförsäljning uppgick under 2008 till 14,8 TWh. Under samma period uppgick segmentets värmeförsäljning till totalt 15,3 TWh.

Siffrorna för TGC-10 har konsoliderats från början av april 2008. Segmentet redovisade en jämförbar rörelseförlust under 2008 på 92 miljoner euro.

Förlusten för de tre konsoliderade kvartalen förklaras med TGC-10:s förlust på 33 miljoner euro, avskrivning på allokering av verkligt värde med 38 miljoner euro (avskrivning på de 1 022 miljoner euro som allokerats till verkligt värde på TGC-10:s materiella anläggningstillgångar) och integrationskostnader på 21 miljoner euro.

Den ryska reformen av energisektorn fortsätter. Från och med den 1 januari 2009 kommer 30 % av all kraft som produceras att säljas på den öppna marknaden. Grosistmarknaden för kraft förväntas vara helt avreglerad år 2011. Kapacitetsmarknaden introducerades som planerat i början av juli 2008.

I augusti 2008 undertecknades kontraktet för det största projektet i investeringsprogrammet, uppförandet av en så kallad power island vid kraftverket Njagan (kapacitet 1 200 MW).

Konstruktionsarbetet inleddes vid kraftvärmeanläggningarna Tiumen, Tobolsk och Tjeljabinsk.

I september meddelade Fortum att man kommer att få utsläppskrediter (ERU) för cirka 1,5 miljoner ton koldioxid från de gemensamma genomförandeprojekt som pågår vid TGC-10 mellan 2009 och 2012.

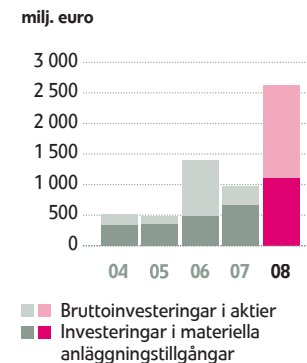
Fortum lägger stor vikt vid att integrera TGC-10 som en del av Fortum. Integrationsprocessen inleddes i april 2008. Den nya organisationsstrukturen och Fortums ledningsmodell har funnits på plats sedan början av september 2008. Integrationen har löpt väl och flera mål för effektivitetsförbättringar har identifierats. Som en konsekvens av det förväntas de årliga effektivitetsförbättringarna att bli cirka 100 miljoner euro år 2011.

7 Investeringar, avyttring av och bruttoinvesteringar i aktier

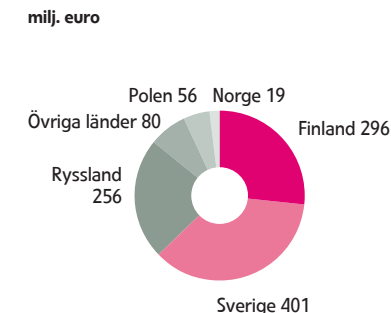
milj. euro	2008	2007	2006
Investeringar i materiella anläggningstillgångar			
Immateriella tillgångar	24	11	21
Materiella anläggningstillgångar	1 084	644	464
Totalt	1 108	655	485
Bruttoinvesteringar i aktier			
Dotterbolag	1 506	18	765
Intressebolag	8	295	124
Finansiella tillgångar som kan säljas	2	4	21
Totalt	1 516	317	910

Investeringar och bruttoinvesteringar i aktier under 2008 uppgick till totalt 2 624 miljoner euro (2007: 972). Investeringar exklusive rörelseförvärv uppgick till 1 108 miljoner euro (2007: 655).

Investeringar och bruttoinvesteringar i aktier



Investeringar per område 2008



7.1 Kraftproduktion

I juni undertecknade Fortum och Hafslund Infratek ASA en avsiktsförklaring som syftade till att slå samman Fortum Services verksamhet för infrastrukturlösningar med Hafslund Infratek.

Affären rör all verksamhet för infrastrukturlösningar i Sverige, Norge och Finland och sammanlagt 1 060 Fortumanställda. I januari 2009 accepterade de norska konkurrensmyndigheterna etableringen av Infratek ASA och affären slutfördes. Fortums ägarandel av det nya sammanslagna företaget Infratek ASA är 33 %. Hafslund ASA innehar 43,3 % av aktierna i det sammanslagna företaget. Infratek ASA är noterat på Oslo-börsen.

7.2 Värme

Konstruktionsarbetena för de nya kraftvärmeanläggningarna i Częstochowa i Polen, Tartu i Estland och Finno i Finland fortlöper och investeringarna uppgick till 134 miljoner euro (2007: 58).

I oktober sålde Heat sin andel på 60 % i ett företag som driver en kraftvärmeanläggning i Jyväskylä, Finland. Transaktionen slutfördes i slutet av 2008.

7.3 Distribution

Investeringar exklusive företagsförvärv uppgick till 296 miljoner euro (2007: 236). AMM-investeringsprogrammet utgjorde 104 miljoner euro (2007: 64) av detta.

7.4 Ryssland

Under första kvartalet 2008 förvärvade Fortum en kontrollpost (76,5 %) i det ryska företaget TGC-10 som bestod av ett aktieköp på 29,1 procentenheter från United Energy Systems of Russia (RAO UES) för cirka 0,8 miljarder euro och en aktieemission på 47,4 procentenheter för cirka 1,3 miljarder euro.

Under andra kvartalet lämnade Fortum det obligatoriska offentliga budet till minoritetsägarna i TGC-10. Erbjudandet gällde från den 30 april till den 18 oktober 2008. Budet omfattade 23,51 % av aktiekapitalet i TGC-10 och lades till ett pris på 111,8 rubel (cirka 3 euro) per aktie som betalades kontant. Det erbjudna priset var samma pris som Fortum betalade för sina aktier vid utförsäljningen och aktieemissionen och innebar en betydande premie jämfört med marknadspriset. I slutet av december var Fortums ägarandel i TGC-10 93,4 % och vid den tidpunkten hade Fortum betalat 465 miljoner euro för ytterligare aktieköp.

TGC-10 har ett omfattande investeringsprogram som syftar till att öka kraftkapaciteten till 5 300 MW. I oktober uppskattade Fortum det totala värdet av investeringsprogrammet i ny kapacitet till cirka 2,5 miljarder euro. Värdet på den kvarvarande delen av programmet, beräknat med växelkursen vid årets slut, uppskattas till 2,0 miljarder euro från januari 2009 och framåt.

8 Finansiering

milj. euro	2008	2007	2006
Räntekostnader	-351	-220	-176
Ränteintäkter	143	76	50
Förändring i verkligt värde på finansiella instrument	-11	7	30
Övriga finansiella kostnader	-20	-17	-7
Finansnetto	-239	-154	-103
Räntebärande skulder	7 500	4 893	4 502
Likvida medel	1 321	427	157
Räntebärande nettoskuld	6 179	4 466	4 345

Vid årets slut uppgick den räntebärande nettoskulden till 6 179 miljoner euro (2007: 4 466), vilket innebar att nettoskulden för året ökade med 1 713 miljoner euro.

Kassaflödet under året var starkt, med internt tillförda medel uppgående till 2 104 miljoner euro (2007: 1 619). Nettokassaflödet från investeringsverksamheten uppgick till 2 282 miljoner euro (2007: 609). Investeringar, 1 018 miljoner euro (2007: 592), respektive förvärv av aktier, 1 243 miljoner euro (2007: 285), var högre än under senare år, och är tillsammans med utbetalad utdelning till aktieägare på 1 198 miljoner euro den huvudsakliga orsaken till ökningen i räntebärande nettoskuld.

Nettoskulden i förhållande till EBITDA för 2008 var 2,5 (2007: 1,9).

Koncernens finansnetto för år 2008 uppgick till 239 miljoner euro (2007: 154). Ökningen beror huvudsakligen på en högre genomsnittlig nettoskuld och högre genomsnittliga räntor under 2008 jämfört med 2007. Finansnettot inkluderar kostnader från förändringar i marknadsvärdet av finansiella instrument på 11 miljoner euro (intäkt 7).

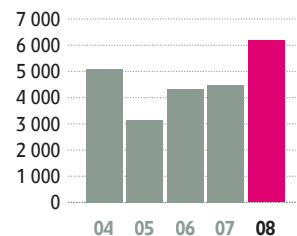
Den genomsnittliga räntan för Fortums räntebärande skuld (inklusive derivat) för 2008 var 5,3 % (2007: 4,3 %).

Koncernens likviditet är fortsatt god. Vid årets slut uppgick likvida medel till 1 321 miljoner euro (2007: 427), av vilka 1 020 miljoner euro ingick i TGC-10. Dessutom hade koncernen tillgång till sammanlagt cirka 2,3 miljarder euro (2007: 1,4) i form av ej utnyttjade garanterade lånefaciliteter.

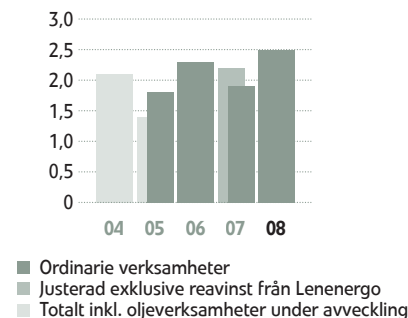
Under året tog Fortum upp en syndikerad lånefacilitet om 3 500 miljoner euro. Lånefaciliteten är strukturerad som ett 3-årigt lån om 2 000 miljoner euro att användas för förvärvsfinansieringen av TGC-10, samt ett 5-årigt garanterat lånelöfte om 1 500 miljoner euro. Vid årsskiftet var lånet fullt utnyttjat samt 600 miljoner euro av lånelöftet var utnyttjat. Kortfristig finansiering (i huvudsak utgivande av företagscertifikat) ökade under året och uppgick till 520 miljoner euro (2007: 26) vid årets slut. Fortum Abps långfristiga kreditbetyg hos Moody's och Standard & Poor's var A2 (stabil) respektive A- (stabil).

Räntebärande nettoskuld

milj. euro

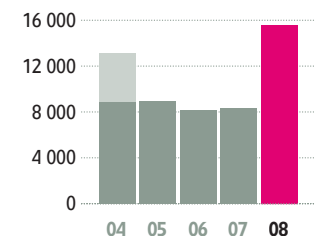


Nettoskuld / EBITDA



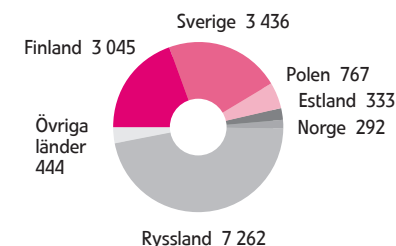
■ Ordinarie verksamheter
 ■ Justerad exklusive reavinst från Lenenergo
 ■ Totalt inkl. oljeverksamheter under avveckling

Antal anställda



■ Oljeverksamheter under avveckling

Antal anställda 2008 per land



9 Personal

Det genomsnittliga antalet anställda i koncernen under perioden januari till december var 14 077 (2007: 8 304). Antalet anställda i slutet av perioden var 15 579 (2007: 8 303), varav 15 264 (2007: 7 954) var fast anställda. Ökningen av antalet anställda beror på förvärvet av TGC-10.

Antalet anställda i moderbolaget Fortum Abp var vid årsskiftet totalt 434 personer (2007: 583).

	2008	2007	2006
Antal anställda	15 579	8 303	8 134
Genomsnittligt antal anställda	14 077	8 304	8 910
Totala personalkostnader, miljoner euro	587	495	508

Mer information om koncernens personal finns i Not 12 Ersättningar till anställda och ledningen i koncernens bokslut. Se även sidorna 47-49 i årsredovisningen.

10 Händelser efter rapportperioden

Fortum och norska Infratek ASA slog samman sina verksamheter inom konstruktion och drift av infrastruktur i Sverige, Finland och Norge den 15 januari 2009.

Fortums styrelse beslutade på sitt möte den 4 februari att Fortum den 5 februari skall skicka in en ansökan till den finska regeringen för att få ett principbeslut om byggandet av en kärnkraftsenhet vid företagets kraftverk i Lovisa, där Fortum redan äger och driver två kärnreaktorer. Enligt preliminära planer ska anläggningen kunna tas i drift 2020. Anläggningens planerade livslängd skall vara minst 60 år. Beroende på storlek och typ av reaktor beräknas den totala investeringen bli 4-6 miljarder euro.

11 Framtidsutsikter

Den marknadsfaktor som främst påverkar Fortums resultat är grossistpriset på elkraft. De centrala faktorerna för utvecklingen av kraftpriset är balansen mellan tillgång och efterfrågan, priserna på utsläppsätter för koldioxid, bränslepriserna samt vattenbalansen.

Växelkurserna för den svenska kronan och ryska rubeln påverkar också Fortums resultat. Effekterna av eventuella valutakursändringar på balansräkningen bokförs i Fortums egna kapital.

Den pågående ekonomiska och finansiella nedgången kan fortsätta att pressa ned efterfrågan på elkraft på de marknader där Fortum har verksamhet. Lägre efterfrågan och råvarupriser, som kan påverkas ytterligare av nedgången, påverkar kraftpriserna negativt. Den pågående ekonomiska krisen kan även öka Fortums motpartsrisk.

Fortums ekonomiska resultat är utsatt för ett antal strategiska, ekonomiska och operativa risker.

✚ Mer information om Fortums risker och riskhantering finns under sektionen Riskhantering i verksamhetsberättelsen på sidan 98 samt i Not 3 Finansiell riskhantering i koncernens bokslut på sidan 123.

Den ekonomiska nedgången förväntas påverka ökningen av elförbrukningen ytterligare i de nordiska länderna. På lång sikt beräknas elförbrukningen i de nordiska länderna öka med mindre än 1 % per år.

En av huvudförutsättningarna för förvärvet av TGC-10 i Ryssland är att den ryska reformen av energisektorn fortsätter. Som planerat ökade den andel kraft som såldes till konkurrenskraftigt pris från 15 % till 25 % den 1 juli 2008 och ytterligare till 30 % i början av 2009. Andelen kraft planeras öka till 50 % i början av juli 2009. Den första fasen av kapacitetsmarknaden lanserades i början av juli 2008. Reglerna för den långsiktiga kapacitetsmarknaden, från 2011 och framåt, håller på att utarbetas. Grossistmarknaden för kraft förväntas vara helt avreglerad år 2011.

TGC-10 har åtagit sig och är enligt kontrakt skyldigt att genomföra ett betydande investeringsprogram som uppgår till cirka 2,0 miljarder euro för 2009 och framåt. Den ekonomiska nedgången kommer dock troligtvis att ytterligare påverka balansen mellan tillgång och efterfrågan i Ryssland. Fortum och andra energibolag i Ryssland analyserar för närvarande effekterna av de ändrade ekonomiska villkoren och den potentiella påverkan dessa har på tidplanerna för investeringsprogrammen.

Förvärvet av TGC-10 förväntas bara marginellt späda ut Fortums resultat per aktie under 2009. Årliga effektivitetsförbättringar förväntas uppgå till cirka 100 miljoner euro 2011.

I slutet av januari 2009 låg de nordiska vattenreservoarerna omkring 4 TWh under det långsiktiga genomsnittet och 14 TWh under motsvarande nivå 2008. I slutet av januari var marknadspriset för utsläppsätter för 2009 cirka 12 euro per ton koldioxid. Samtidigt låg terminspriserna för el för resten av 2009 på cirka 38–39 euro per MWh och för 2010 på cirka 34–36 euro per MWh.

Årets första och sista kvartal är vanligtvis de bästa kvartalen för kraft- och värmeverksamheten.

Fortum Kraftproduktions erhållna pris på producerad kraft i Norden beror vanligtvis på till exempel säkringsgraden, säkringspriset, spotpriserna, tillgängligheten och användningen av Fortums flexibla produktionsportfölj samt valutaförändringar. Om man bortser från potentiella effekter av ändringar i produktionsmixen skulle en

förändring av det uppnådda nordiska försäljningspriset med 1 euro/MWh resultera i en ändring av Fortums årliga rörelseresultat med ungefär 50 miljoner euro.

I slutet av januari 2009 hade Fortum säkrat omkring 65 % av segmentet Kraftproduktions uppskattade energiförsäljning i Norden för resten av 2009 till ungefär 53 euro per MWh. För kalenderåret 2010 hade omkring 50 % av segmentet Kraftproduktions uppskattade energiförsäljning i Norden säkrats till omkring 46 euro per MWh.

De rapporterade säkringssiffrorna kan variera avsevärt beroende på Fortums agerande på kraftderivatmarknaden. Säkringar är i huvudsak finansiella kontrakt, de flesta terminspriser på Nord Pool eller standardiserade terminer, som består av olika typer av produkter och löptider. Säkringspriset påverkas också av förändringar i växelkursen mellan svenska kronor och euro, eftersom vissa säkringar görs i svenska kronor.

Fortums resultat för 2008 var bra. En flexibel och miljövänlig produktionsportfölj tillsammans med en stark finansiell ställning och bra likviditet gör att Fortum kan möta de utmaningar som den finansiella krisen innebär. Fortum har en stabil ställning för att rida ut stormen, trots svårigheten att förutspå något bortom 2009.

12 Forskning och utveckling

Aktiviteterna inom forskning och utveckling är inriktade på att uppnå Fortums långsiktiga mål att bli ett koldioxidfritt företag. Aktiviteterna bygger på skapande av nätverk och samarbete med ledande forskningsorganisationer, ingenjörsföretag och utrustnings- och anläggningsleverantörer. Fortum bedriver också egen forskning och utveckling inom strategiskt viktiga områden.

Viktiga händelser inom forskning och utveckling 2008:

- Lansering av Meri-Pori-projektet som kandidat till EU:s demonstrationsprogram för avskiljning och lagring av koldioxid som skall startas 2015.
- El- och hybridfordon: Ny utvecklingsaktivitet för att påskynda användningen av eldrivna transportmedel.
- Vågkraft: Fortum undertecknade ett samarbetsavtal med Uppsala universitet och köper två nya vågkraftsenheter vid testanläggningen Islandsberg i Sverige.
- Teknikinvesteringar: Fortum beslutade att investera i Chrysalix Clean Energy Fund med målet att få strategisk kunskap om utvecklingen av nya energitekniker, samtidigt som man räknar med att investeringen ska ge bra avkastning.
- Påverkan via nätverk: Fortum engagerade sig i universitetsforskningen inom energiteknik och deltog aktivt i starten av Centret för energi och miljö (Cleen Oy) i Finland.

Koncernens totala utgifter för forskning och utveckling var under 2008 27 miljoner euro (2007: 21). Ökningen av utgifterna kan huvudsakligen hänföras till nya aktiviteter och teknikinvesteringar som initierats under 2008.

Fortums kostnad för forskning och utveckling uppgår till 0,5 % av försäljningen (2007: 0,5 %) och 0,8 % (2007: 0,8 %) av de totala kostnaderna. Fortums kostnad för forskning och utveckling ligger över genomsnittet bland kraft- och värmebolagen i Europa.

milj. euro	2008	2007	2006
Kostnader för forskning och utveckling, miljoner euro	27	21	17
Kostnader för forskning och utveckling, % av omsättningen	0,5	0,5	0,4
Kostnader för forskning och utveckling, % av totala kostnader	0,8	0,8	0,6

Ytterligare information om forskning och utveckling finns på sidorna 36–37 i årsredovisningen.

13 Hållbar utveckling

Fortums visionsformulering ”att vara förebilden bland kraft- och värmebolag och en föregångare inom hållbar utveckling” betonar vår tro på att hållbarhet är en framgångsfaktor för företaget.

I enlighet med visionsformuleringen reviderade och uppdaterade Fortum sin hållbarhetspolicy under 2008. Den nya policyn innehåller tre viktiga delar: den framtida position Fortum önskar, våra mål för år 2020 och de åtgärder vi måste vidta för att nå dessa mål.

I önskemålet om position definieras vår strategiska ambition. Vi vill:

- möjliggöra ett samhälle med låga koldioxidutsläpp;
- bli kända som det ansvarskännande energiföretaget;
- tillhandahålla hållbara energilösningar för våra kunder.

Ett av Fortums viktigaste strategiska mål är att minska klimatförändringarna. Företaget strävar efter att hålla klimatpåverkan från den egna verksamheten på en miniminivå. Fortums långsiktiga vision är att bli ett koldioxidfritt kraft- och värmebolag.

Under 2008 var 92 % av Fortums kraftproduktion inom EU koldioxidfri. De specifika koldioxidutsläppen inom EU-länderna var 41 g/kWh, vilket fortfarande är bland de lägsta bland de stora europeiska energibolagen. Fortums mål är att till år 2020 minska utsläppen från elproduktionen så att genomsnittsnivån under en femårsperiod är mindre än 80 g/kWh. När det gäller värmeproduktionen är Fortums mål att minska de specifika utsläppen inom varje land med åtminstone 10 % från 2006 till 2020. Utanför EU vill Fortum öka kraftverkens energieffektivitet och därmed minska specifika utsläpp.

Fortums totala koldioxidutsläpp som omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter (ETS) uppgick under 2008 till 7,2 miljoner ton koldioxid.

De totala koldioxidutsläppen från Fortums egna kraftverk ökade kraftigt under 2008 på grund av förvärvet av TGC-10 i Ryssland, eftersom dess kraftproduktion till stor del är baserad på naturgas. Under 2008 uppgick koldioxidutsläppen från Fortums egna kraftverk i Ryssland till 9,8 miljoner ton. Under 2008 uppgick Fortums totala koldioxidutsläpp till 17,6 miljoner ton.

En åtgärdsplan för miljö, hälsa och säkerhet (EHS) definierades för att få upp TGC-10:s EHS-standard mer i nivå med Fortums andra anläggningar. I planen ingår åtgärder som ska vidtas direkt och frågor som måste utredas mer ingående innan särskilda mål kan anges. Bland det som ska åtgärdas finns ökad energieffektivitet, minskade utsläpp och förbättrad arbetshälsa och -säkerhet. EHS-åtgärdsplanen kommer att revideras årligen när mer exakt information för hur förbättringar kan uppnås på lämpligaste sätt finns tillgänglig. En av de första åtgärderna blir att etablera en särskild EHS-organisation med kunniga yrkespersoner som kan säkerställa kontinuerlig

utveckling av EHS-frågorna inom företaget. Målet är att få certifieringen ISO 14001 år 2012.

Under 2008 inträffade totalt 63 (2007: 40) arbetsplatsolyckor som ledde till frånvaro under mer än en arbetsdag. Det innebär 4,3 (2007: 2,9) skador per miljon arbetstimmar, vilket ligger över Fortums mål på 2 för 2008. För att uppfylla det nya och mycket ambitiösa målet på mindre än 1 skada per miljon arbetstimmar 2010 kommer Fortum att öka säkerhetsansträngningarna ytterligare.

Under 2008 introducerade Fortum en uppförandekod som fastställer principerna för affärsmässigt uppträdande inom hela företaget till all personal. All Fortum-personal förväntas uppföra sig och utföra sina arbetsuppgifter i enlighet med denna kod – utan undantag. Under året deltog 93 % av Fortums anställda i en startprocess där syftet var att alla skulle bekanta sig med kodens principer. Fortums styrelse godkände uppförandekoden 2007.

Mer information om hållbar utveckling finns på sidorna 39–51 i årsredovisningen.

Riskhantering

Riskhantering är en integrerad del av verksamhetsplanering och resultatstyrning. Syftet med riskhantering är att göra det möjligt att genomföra företagets strategi och att stödja verksamheten i att uppnå finansiella mål.

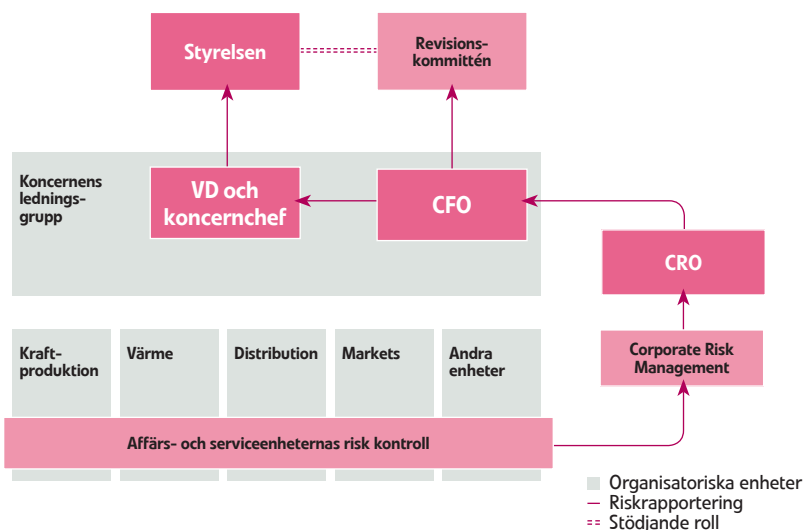
1 Ramverk för riskhantering

1.1 Syfte

Att vara en aktör i kraft- och värmeverksamhet exponerar Fortum mot flera typer av finansiella, operativa och strategiska risker. Elpriser, som i sin tur påverkas av vädret i den nordiska regionen och utvecklingen på de globala råvarumarknaderna, är den huvudsakliga källan till finansiell risk.

Fortum utvecklar riskhanteringen kontinuerligt för att kunna anpassa sig till rådande marknadsförhållanden, förändringar i verksamheten och en affärsmiljö som är under ständig utveckling. Under 2008 har den globala finanskrisen satt tryck på alla områden inom riskhantering. Effekterna kan ses inom likviditets- och refinansieringsrisker, motpartsrisker samt på prisutvecklingen. Vidareutveckling av riskhantering har fokuserat på att ytterligare förbättra ramverket för operativ riskhantering, speciellt inom området internkontroll.

Fortums riskrapportering



1.2 Policy

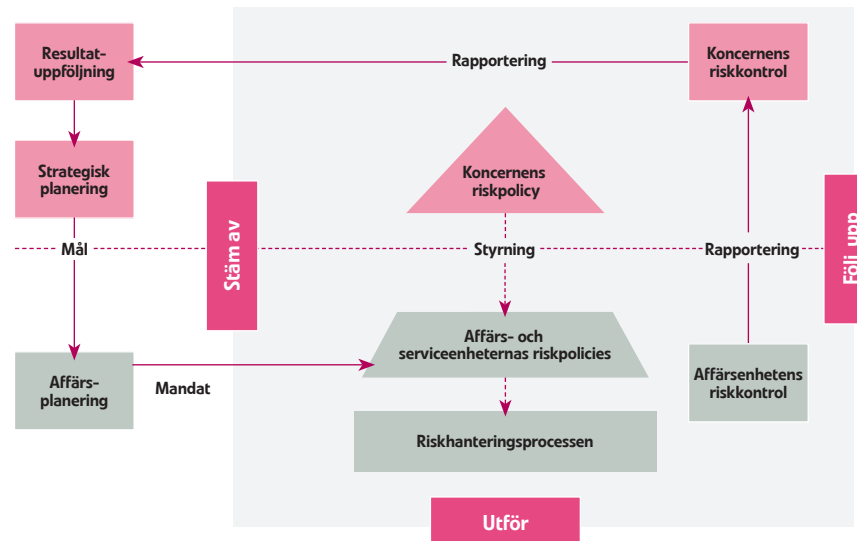
Fortums styrelse godkänner koncernens riskpolicy i vilken mål, principer och ansvarsfördelning för riskhantering i koncernen fastställs, samt att den övergripande riskhanteringsprocessen definieras.

Koncernriktlinjer utfärdas för sådana risker som hanteras på koncernnivå. Koncernens finansavdelning ansvarar för hanteringen av koncernens valuta-, ränte-, likviditets- och refinansieringsrisker liksom för försäkringshanteringen. Koncernens kreditkontroll ansvarar för att bedöma och sammanställa koncernens konsoliderade kreditexponering, bevaka kreditvärdigheten för motparter och för att godkänna kreditlimiterna. Koncernens IT-avdelning är ansvarig för hantering av IT-information och säkerhetsrisker. Det finns även koncernfunktioner som hanterar risker som är relaterade till personal, lagar och regleringar samt en hållbar utveckling.

1.3 Organisation

Revisionskommittén är ansvarig för risktillsynen i koncernen. Corporate Risk Management är en oberoende funktion som leds av en Chief Risk Officer som rapporterar till finansdirektören och ansvarar för att bedöma och rapportera koncernens konsoliderade riskexponering till styrelsen och koncernledningen. Corporate Risk Management bevakar och rapporterar även risk i enlighet med mandat som har godkänts av den verkställande direktören. Huvudprincipen är att risker hanteras där de uppstår.

Riskhanteringsprocessen



I syfte att upprätthålla en strikt fördelning av arbetsuppgifter ansvarar funktioner för riskkontroll på affärs- och serviceenhetsnivå för rapportering av risker till Corporate Risk Management.

1.3.1 Process

Riskhanteringsprocessen består av att identifiera, bedöma, hantera och kontrollera risker. Risker identifieras och bedöms huvudsakligen av affärs- och serviceenheter i enlighet med koncernens riktlinjer och modeller som godkänns av Corporate Risk Management. Affärs- och serviceenheterna är också ansvariga för att hantera riskerna genom att vidta lämpliga åtgärder. Riskhantering kan bestå i att risken begränsas, överförs eller absorberas.

Kontroll, bevakning och rapportering av risk utförs av affärs- och serviceenheternas riskkontrollfunktioner. Rapporteringsfrekvensen beror på verksamhetens omfattning och behov. Tradingaktiviteter rapporteras till exempel dagligen, medan strategiska och operativa risker rapporteras som en del av den årliga verksamhetsplaneringen. Corporate Risk Management bedömer och rapporterar koncernens konsoliderade exponering för finansiella risker till koncernledningen och till koncernstyrelsen varje månad.

2 Beskrivning av risker

2.1 Strategiska risker

Fortum söker tillväxt både genom att ta vara på alla möjligheter till organisk tillväxt och genom att aktivt delta i ytterligare konsolidering i Norden. Fortums mål är en lönsam tillväxt på utvalda marknader: de nordiska länderna, Ryssland, Polen och Baltikum. Tillväxtpöjligheterna är till viss del beroende av regleringar och politiska beslut.

Policiesamordningen mellan Norden och EU, utvecklingen av infrastrukturen och integreringen av den nordiska elmarknaden mot kontinentaleuropa beror delvis på myndigheternas åtgärder. Om marknadssystemet och regelverket ändras kan införandet av den marknadsdrivna utvecklingen av elmarknaden äventyras. Fortum har en aktiv dialog med alla intressenter och på så sätt främjas den marknadsdrivna utvecklingen.

2.1.1 Integreringsrisker

Fortums tillväxtstrategi består till viss del av att expandera verksamheten i tillväxtmarknader, framförallt Polen och Ryssland. Under första kvartalet 2008 förvärvade Fortum en kontrollerande post i det ryska kraft- och värmebolaget TGC-10. Integrationen av TGC-10 eller annan liknande verksamhet kan leda till svårigheter beroende på ett antal faktorer såsom kulturella och organisatoriska skillnader. Behovet av att integrera TGC-10 eller liknande verksamhet kan leda till risker för existerande verksamhet såsom:

- utökade krav på företagsledningen, som är ansvarig för att hantera existerande verksamhet;
- ökad komplexitet i verksamheten, vilket kan leda till behov av mera personal eller andra resurser;
- ökade kostnader;
- behov av att attrahera och behålla tillräckligt kvalificerad personal.

2.1.2 Politiska och legala risker

Förändringar i de politiska och legala systemen har stor betydelse för energiindustrin och för verksamhetens villkor. För att hantera dessa risker och delta med god framförhållning i utvecklingen av de politiska och legala ramarna, inklusive energibeskattnings, har Fortum en aktiv och kontinuerlig dialog med de organ som är engagerade i utvecklandet av lagar och bestämmelser.

Som ett resultat av TGC-10 köpet, äger och driver nu Fortum kraft- och värmeverksamhet i Ryssland. Denna verksamhet är föremål för reglering, men framförallt elmarknaden genomgår en avregleringsprocess som väntas resultera i högre elpriser i Ryssland. Det huvudsakliga bränslet för kraft- och värmeproduktionen i Ryssland är gas. Gaspriset är delvis reglerat, och det finns ett beroende av ett fåtal leverantörer. Förändringar i denna reglering kan komma förändra tillgången och priset på gas. Vidare, om avreglering av gas- och elmarknaden inte samordnas, kan effekten av förändringar i el- eller gaspriser bli betydande.

Tillväxtmarknader är föremål för större politisk, ekonomisk och social osäkerhet än länder med mer utvecklade institutionella strukturer, och risken för förlust orsakad av förändringar i lagar eller ekonomisk eller social reform eller andra faktorer kan bli betydande. En av de större riskerna med att vara verksam och investera i tillväxtländer är de som uppstår som en följd av etablering eller tillämpning av valutarestriktioner som skulle kunna hindra Fortum från att överföra vinster, sälja tillgångar eller att dra sig ur ett eller flera av dessa länder, eller förändringar i skattelagar eller andra styrmekanismer som skulle kunna minska eller eliminera intäkter genererade av verksamheten i dessa länder och minska värdet på tillgångar.

2.1.3 Legala- och efterlevnadsrisker

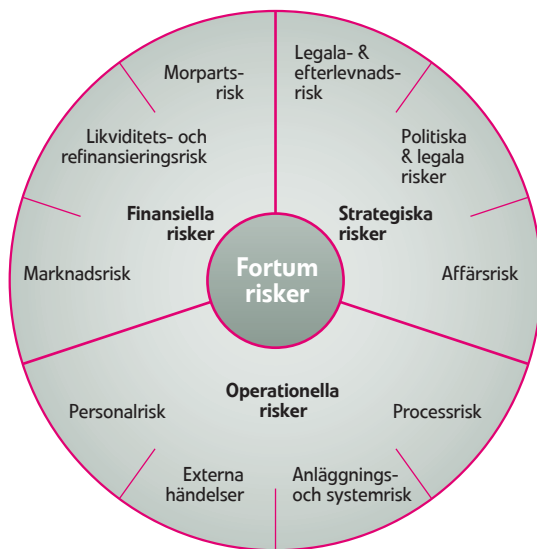
Fortums verksamheter omfattas av regler och bestämmelser som har skapats av konkurrensmyndigheten, börser samt övriga regleringsorgan på alla marknader vi är verksamma i. 25 % av kontrollerna inom internkontrollsystemet syftar till att minska efterlevnadsrisker.

Otillräckliga legala system och tillämpning av lagar i Ryssland och vissa andra tillväxtländer exponerar Fortum för förlustrisker till följd av kriminellt eller olämpligt beteende från konkurrenter, leverantörer eller motparter. Fortums möjlighet att bedriva verksamhet i Ryssland kan även påverkas negativt av svårigheter i att försvara eller hävda sina rättigheter i dispyter med motparter eller annan part, och även av framtida förändringar i lokala lagar och förordningar.

Fortum upprätthåller stränga interna regler för uppförande och tillämpar regler för att förhindra att till exempel ägandeinformation används innan den publiceras. Dualitetsprincipen och interna kontroller tillämpas så att möjligheterna att utföra obehöriga aktiviteter minimeras. Fortum innehar exempelvis en licens (MiFID licens) för att bedriva kundhandel.

Ett viktigt område för Fortum är att konkurrenslagar efterlevs. Detta hanteras inom ramarna för Fortums Competition Compliance Programme.

Fortums riskkarta



2.2 Finansiella risker

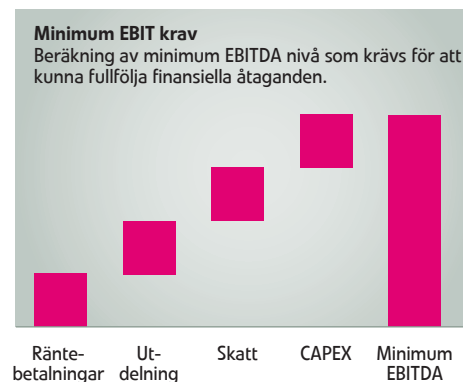
Finansiella risker är de eventuella negativa effekterna av förändringar i marknadspriser, volymförändringar, likviditetsbrist eller motpartshändelser. Ett antal olika metoder, till exempel Value-at-Risk och Profit-at-Risk, används i hela koncernen för att kvantifiera finansiella risker. Den eventuella inverkan på pris- och volymrisker för el, CO₂ och de huvudsakliga bränslena bedöms med hänsyn till deras ömsesidiga beroende. Stresstester genomförs för att bedöma effekterna av extrema prisrörelser på Fortums resultat.

Målet för det finansiella risktagandet i affärsenheterna går ut på att ta till vara affärsmöjligheter genom att optimera utförandet av säkringsstrategierna eller genom trading. Risktagandet begränsas av riskmandat. Riskmandaten inkluderar lägsta tillåtna EBIT-nivåer för affärsenheterna som anges av den verkställande direktören. Dessutom finns volymbegränsningar, Value-at-Risk-limiter, stop-loss-limiter samt limiter för motpartsexponering.

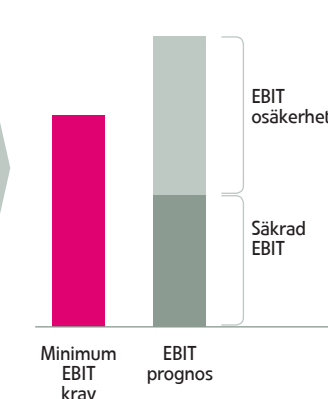
+ Mer information om säkringsgrader, exponeringar, känslighetsanalyser och utestående derivatkontrakt finns i Not 3 Finansiell riskhantering på sida 123.

Fortums tillämpning av minimum EBIT mandat

Finansiella åtaganden



Riktlinjer för riskhantering



2.2.1 Elprisrisker

Fortum exponeras i huvudsak för prisrörelserna på elmarknaden inom verksamheterna för kraftproduktionen och kundförsäljningen. De kortsiktiga faktorerna som påverkar elpriset på den nordiska marknaden är de hydrologiska förhållandena, temperaturen, priserna på utsläppsrätter för CO₂, bränslepriserna och balansen mellan importen och exporten. Fortum hanterar exponeringen för elprisrisken med hjälp av säkringsstrategier som sedan utförs av affärsenheterna utifrån angivna mandat. Säkring av elprisriskerna görs genom att ingå derivatkontrakt med el.

2.2.2 Volymrisker

Volymerna för kraft- och värmeproduktionen, kundförsäljningen och eldistributionen påverkas av ändringar i exempelvis hydrologiska förhållanden och temperatur. Även om volymrisker för kraft- och värmeproduktion delvis begränsas via en flexibel produktion, bevakas volymerna noggrant så att säkringar kan justeras vid förändring.

2.2.3 Prisrisker med utsläppsrätter för CO₂

EU har fastställt ett program för handeln med utsläppsrätter för att begränsa mängden CO₂-utsläpp. En del av Fortums kraft- och värmeproduktion omfattas av kraven i handelsprogrammet. Fortum hanterar exponeringen för priserna på utsläppsrätter för CO₂ genom terminsaffärer för CO₂ och genom att ta hänsyn till kostnaderna för utsläppsrätterna i produktionsplaneringen.

2.2.4 Bränsleprisrisker

Bränslen som används i kraft- och värmeproduktion köps på de globala eller lokala råvarumarknaderna. Koncernen använder följande huvudsakliga bränslen: uran, kol, naturgas, torv, olja samt olika biobränslen, t.ex. pellets. Exponeringen för bränsleprisriskerna är till en viss grad begränsad. Detta beror på att Fortum har flexibla produktionsmöjligheter, vilket innebär att det går att växla mellan olika bränslen i

enlighet med rådande marknadsvillkor och i vissa fall kan bränsleprisrisken överföras till kunden. Den återstående exponeringen för bränsleprisrisken begränsas genom inköp till fasta priser av volymer som täcker den beräknade konsumtionen. Inköp till fast pris kan antingen vara för fysiska leveranser, eller som finansiella säkringar.

2.2.5 Tradingrisker

Fortum bedriver en begränsad handel i egen bok som utförs i vinstsyfte. Fortums trading är begränsad till standardiserade el-, kol- och utsläppsrättskontrakt för CO₂ som i huvudsak handlas på etablerade marknader såsom Nord Pool, EEX och ICE.

Risker som är förknippade med trading begränsas genom strikta kontroller. Ett s.k. stop-loss mandat anges för att begränsa den ackumulerade maximala förlusten under året och mandaten Value-at-Risk begränsar det maximala risktagandet under en dag. All tradingrisk bevakas och rapporteras dagligen.

2.2.6 Likviditets- och refinansieringsrisker

Fortums verksamhet är kapitalintensiv och koncernen har ett regelbundet behov av finansiering. Finansieringsbehov kan även uppstå till följd av Fortums tillväxtstrategi, exempelvis förvärvet av TGC-10. Detta förvärv inkluderade även ett investeringsprogram som är delvis finansierat med cirka 1 miljard euro i bankplaceringar öronmärkta för investeringar. Fortum har en diversifierad låneportfölj som huvudsakligen består av en långsiktig obligationsfinansiering, men även av många andra lång- och kort-siktiga finansieringsmedel.

Den globala finanskrisen under 2008 har tydliggjort behovet av en aktiv hantering av likviditets- och refinansieringsrisker. Fortum hanterar likviditets- och refinansieringsrisker genom en kombination av likviditet och garanterade kreditlöften med sina huvudbanker. Koncernen skall alltid ha tillgång till banktillgodohavanden och realiserbara värdepapper samt utnyttjade garanterade kreditlöften inklusive checkkrediter, så att det finns täckning för alla lån som förfaller inom den kommande tolv månadersperioden. Per 31 december 2008 hade Fortum cirka 1,3 miljarder euro i likvida medel samt tillgång till 2,3 miljarder euro i utnyttjade garanterade kreditfaciliteter. Låneförfall för 2009 uppgick till 980 miljoner euro.

2.2.7 Ränterisker

Fortums skuldportfölj består av räntebärande värdepapper och skuldförbindelser med en blandning av fasta och rörliga räntor med olika förfalloprofiler. Fortum hanterar löptiden för skuldportföljen genom att ingå i olika typer av finansieringsavtal och räntederivatkontrakt, till exempel ränteswappar och ränteterminer.

2.2.8 Valutarisker

Fortum har kassaflöden, tillgångar och skulder i andra valutor än euro. Förändringar i valutakurser kan därför påverka Fortums resultat och balansräkning. På grund av Fortumkoncernens utbredda verksamhet i Sverige sker de huvudsakliga valutaexponeringarna i svenska kronor och euro, samt även i ryska rubel till följd av investeringar i TGC-10 i Ryssland.

Koncernens valutaexponeringar delas upp i transaktionsexponeringar (exponeringar i utländsk valuta som relaterar till kontrakterade kassaflöden och balansräkningsposter där växelkursförändringar påverkar resultatet och kassaflödena) och kursexponeringar (exponeringar i utländsk valuta som uppkommer när resultat- och balansräkningar i utländska dotterbolag konsolideras på koncernnivå). Fortums

finanspolicy klargör principer och limiter för hantering av valutaexponering. För transaktionsrisk är huvudprincipen att alla materiella exponeringar skall säkras, medan kursexponeringar inte säkras eller säkras selektivt.

2.2.9 Kreditrisker

Fortum exponeras för motpartsrisk när det finns ett avtalsenligt åtagande med en extern motpart. Fortum har väl fastställda rutiner och processer för att identifiera, bedöma och följa upp motpartsexponering och kan därmed minimera motpartsrisken. I enlighet med riktlinjer för kreditshantering inom koncernen får inga kontrakt ingås utan en rimlig kreditkontroll.

Koncernens kreditkontroll är ansvarig för att säkerställa kontroller för alla enskilda motpartsexponeringar. Kreditvärdigheten bevakas kontinuerligt med hjälp av externa källor för att se till att åtgärder kan vidtas omedelbart när förändringar uppstår, och årliga kreditkontroller utförs manuellt för alla motparter med högre godkända limiter. Varje affärsenhet är ansvarig för att exponeringar håller sig inom godkända limiter. Motpartsrisker kan begränsas till exempel genom att begära säkerheter, förändra betalningsvillkor och kontraktslängder samt tillämpa nettingavtal. Koncernens kreditkontroll övervakar kontinuerligt och rapporterar motpartsexponeringar i förhållande till godkända limiter.

Fortums kreditportfölj är väl diversifierad över ett antal industrier, privatpersoner, småföretag och geografiska områden. Även om Norden står för den största delen av motpartsexponeringen, så har exponering mot ryska motparter ökat till följd av förvärvet av TGC-10. De största motpartsexponeringarna i Ryssland är relaterade till investeringsprogrammet och består av bankplaceringar och garantier från ryska banker.

2.3 Operativa risker

De operativa riskerna definieras som de negativa effekterna av otillräckliga eller bristande interna rutiner, personal och system eller utrustning, eller av externa händelser. Den främsta målsättningen med den operativa riskhanteringen är att riskerna för de oönskade operativa händelserna reduceras. Detta sker genom att tydligt dokumentera och automatisera processer, och se till att funktionerna för beslutsfattande och kontroll är strikt åtskilda. Kvalitets- och miljösystem är hjälpmedel för att nå detta mål och Fortum har flera certifieringar, bl.a. ISO 9001 och ISO 14001. Risker kopplade till utrustning eller system hanteras i första hand inom ramen för investeringsplanering för underhåll. Vidare finns kontinuitetsplaner för att säkerställa att verksamheten kan återupptas vid oförutsedda incidenter.

En koncernövergripande försäkringspolicy har etablerats för hanteringen av försäkringsbara operativa risker. Syftet med försäkringshanteringen är att optimera riskminimeringsaktiviteter, självrisker och försäkringar på ett långsiktigt och kostnadseffektivt sätt. Fortum har inrättat försäkringsprogram som omfattar hela koncernen för risker som rör sakskador, driftavbrott och ansvarsrisker.

2.3.1 Risker vid produktionsanläggningar

Operativa händelser vid anläggningarna för kraft- och värmeproduktionen eller eldistributionen kan leda till fysiska skador, driftavbrott samt tredjepartsansvar. I Sverige gäller ett strikt och obegränsat ansvar för skador på tredje man, orsakade av dammhaveri. Fortum har tillsammans med andra vattenkraftproducenter en delad dammansvarsförsäkring som täcker svenska dammansvarsmyndigheter upp till

7 000 miljoner svenska kronor. Operativa risker i produktionsanläggningar begränsas genom fortlöpande underhåll, övervakning och andra operativa förbättringar.

Stormar och andra oförutsedda händelser kan leda till strömavbrott som ger kostnader i form av reparationer och ersättningar. Även om strömavbrott vanligtvis är korta, går det inte att helt förebygga långa avbrott under extrema omständigheter. Det finns en utförlig rutin för att minimera längden och konsekvenserna av strömavbrott.

2.3.2 Kärnkraftsrisker

Fortum äger kärnkraftverket i Lovisa och har minoritetsintresse i ett finskt och två svenska bolag med kärnkraftsanläggningar. I kraftverket i Lovisa är analys och förbättring av kärnkraftssäkerheten en kontinuerlig process som pågår under överinseende av Strålsäkerhetscentralen i Finland (STUK). I Finland och Sverige har anläggningsoperatören strikt ansvar mot tredje man i händelse av kärnkraftsolyckor och måste skyddas av försäkring. Som operatör för kraftverket i Lovisa har Fortum en lagstadgad ansvarsförsäkring som uppgår till 175 miljoner i särskilda dragningsrätter (SDR), +20 % (cirka 240 miljoner euro) per kärnkraftsincident. Liknande försäkringar finns för de operatörer där Fortum har ett minoritetsintresse.

2.3.3 Risker för miljö, hälsa och säkerhet

Att driva anläggningar för kraft- och värmeproduktion och eldistribution innebär att bränslen och material som kan ha skadliga effekter på miljön används, förvaras och transporteras. De risker som dessa aktiviteter och tillhörande försörjningskedja kan medföra ägnas allt större uppmärksamhet på grund av att allmänheten har blivit alltmer medveten om betydelsen av en hållbar utveckling och har allt högre förväntningar på att företaget betar sig ansvarsfullt. Driften och underhållet av anläggningarna utsätter personalen för potentiella säkerhetsrisker. Risker för miljö, hälsa och säkerhet utvärderas regelbundet genom interna och externa granskningar och riskbedömningar, och åtgärder för att korrigera och förebygga vidtas vid behov. Risker för miljö-, hälsa och säkerhet som uppstår vid investeringar utvärderas systematiskt i enlighet med Fortums rutiner för utvärdering och godkännande av investeringar.

2.3.4 IT och informationssäkerhetsrisker

Informationssäkerhetsrisker hanteras centralt av koncernens säkerhets- och IT-funktioner. Verksamhetsspecifika risker hanteras inom affärs- och serviceenheterna. I koncernpolicyen fastställs riktlinjer och rutiner för att reducera riskerna för IT och annan informationssäkerhet, och för att hantera incidenter. Den främsta målsättningen är att garantera en hög tillgänglighet och en snabb återställning för IT-systemen.

Fortums aktie och aktieägare

Fortum Ab:s aktier har varit noterade på NASDAQ OMX Helsinki sedan den 18 december 1998. Handelskoden är FUM1V. Fortum Ab:s aktier hör till det finska värdepapperssystemet som upprätthålls av Finlands Värdepapperscentral Ab (namnändrat den 2 februari 2009 till Euroclear Finland Ab), som också upprätthåller aktieregistret för Fortum Abp.

Aktierelaterade nyckeltal

euro	2008	2007	2006
Resultat per aktie	1,74	1,74	1,22
Kassaflöde per aktie	2,26	1,88	1,31
Eget kapital per aktie	8,96	9,43	8,91
Utdelning per aktie	1,00 ¹⁾	1,35	1,26
Utdelningsandel, %	57,5 ¹⁾	77,6	103,3
Direktavkastning utdelning, %	6,6 ¹⁾	4,4	5,8

1) Styrelsens förslag till bolagsstämman den 7 april 2009.

✚ För fullständiga nyckeltal relaterat till aktien för 1998–2008, se sidan 171.

1 Kursutveckling och aktieomsättning

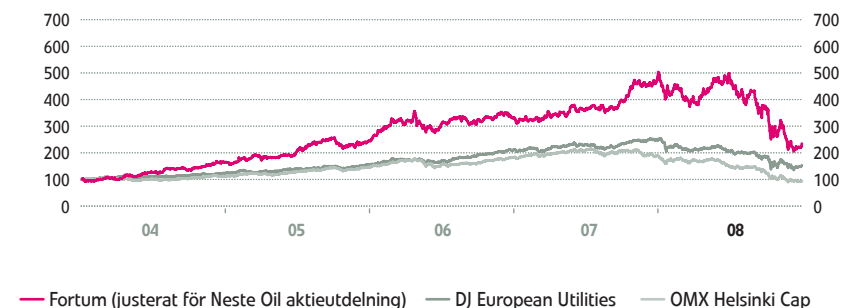
Fortumaktien överträffade andra jämförbara europeiska bolags aktier under de senaste fem åren. Fortums aktiekurs har ökat med ungefär 135 % under de senaste fem åren, medan Dow Jones European Utility Index ökade med 18 % och OMX Helsingfors Cap Index har minskat med 48 %.

Under 2008 har Fortums aktiekurs minskat i värde med cirka 51 %, medan Dow Jones European Utility index minskade med 38 % och OMX Helsingfors Cap Index minskade med 50 %.

Under 2008 omsattes totalt 628,2 miljoner (2007: 787,4) Fortumaktier för sammanlagt 15 571 miljoner euro. Fortums börsvärde, beräknat med hjälp av slutnoteringen på årets sista börsdag, var 13 519 miljoner euro. Den högsta noteringen för Fortum Ab:s aktier på NASDAQ OMX Helsinki 2008 var 33,00 euro, den lägsta var 12,77 euro och den volymviktade genomsnittliga noteringen var 24,76 euro. Slutnoteringen på årets sista börsdag var 15,23 euro (2007: 30,81).

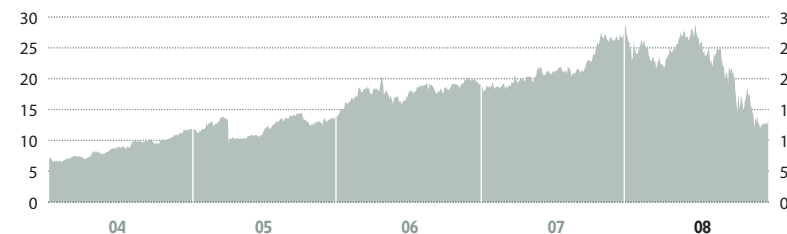
Aktiens kursutveckling 2004–2008

index 100 = notering 2 januari 2004

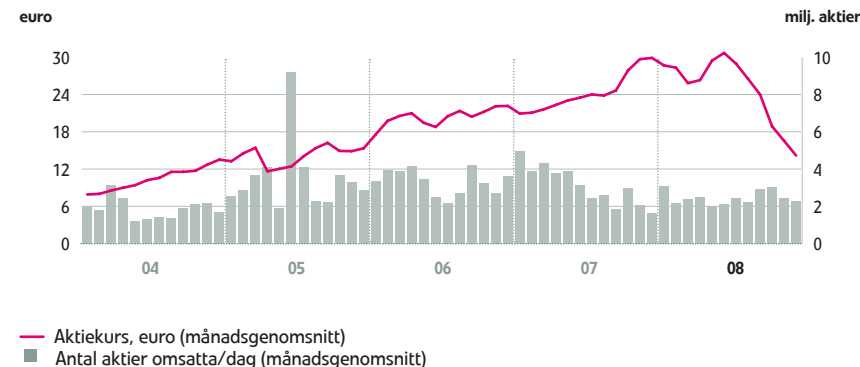


Börsvärde 2004–2008

mdr. euro



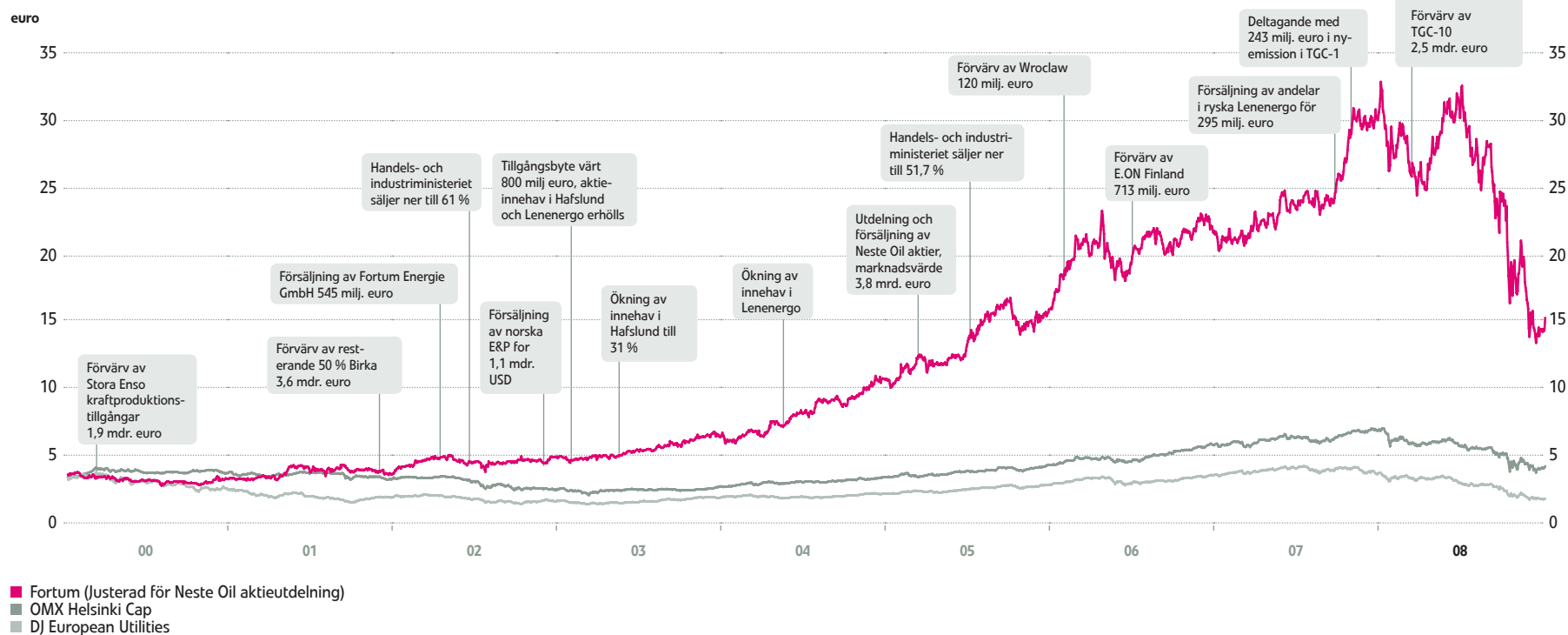
Aktieomsättning 2004–2008



2 Aktieägarvärde

Fortum har fortlöpande utfört strukturell och verksamhetsinriktad utveckling i enlighet med företagets strategi. Sedan år 2000 har Fortum gjort förvärv för totalt 11 miljarder euro och avyttringar för 7 miljarder euro. Sedan år 2000 har aktiekursen ökat med cirka 320 %.

Aktiens kursutveckling



3 Aktiekapital

Fortum har ett aktieslag. Vid utgången av 2008 fanns det 887 638 080 utestående aktier. Aktiernas nominella värde är 3,40 euro och varje aktie berättigar innehavaren till en röst på ordinarie bolagsstämman. Varje aktie ger rätt till lika stor utdelning. Fortums aktiekapital, till fullo betalt och infört i handelsregistret, var 3 043 707 472,00 euro per den 31 december 2008.

Aktiekapitalet i Fortum ökade med 3 247 074,80 euro (2007: 17 678 000,80). Totalt tecknades 955 022 aktier (2007: 5 199 412) baserat på optionsprogrammen och infördes i handelsregistret 2008. Vid årsskiftet utgjorde de aktier som fortfarande kunde tecknas enligt optionsprogrammen maximalt 0,1 % (728 965 aktier) av Fortums aktiekapital och rösträtter per 31 december 2008.

Det registrerade aktiekapitalet överstiger det sammanlagda nominella värdet för utgivna aktier på grund av annulleringen av företagets egna aktier under 2006 och 2007 (totalt 7 570 000), utan minskning av aktiekapitalet.

Aktiekapital 1998–2008

	Antal aktier	Aktiekapital, euro
Fortum grundades 7 februari 1998	500 000	1 681 879
Nyemission 1998	782 282 635	2 631 409 886
Personalemission 1998	2 000 000	6 727 517
31 december 1998	784 782 635	2 639 819 282
31 december 1999	784 782 635	2 639 819 282
Fondemission 2000	-	28 441 677
Nyemission 2000	60 825 940	206 808 196
31 december 2000	845 608 575	2 875 069 155
31 december 2001	845 608 575	2 875 069 155
Teckning med optioner 2002		
- optionslån till personalen (1999)	148 380	504 492
- ledningens optionsprogram (1999)	3 000	10 200
31 december 2002	845 759 955	2 875 583 847
Teckning med optioner 2003		
- optionslån till personalen (1999)	159 520	542 368
- ledningens optionsprogram (1999)	2 913 000	9 904 200
31 december 2003	848 832 475	2 886 030 415
Teckning med optioner 2004		
- optionslån till personalen (1999)	4 560 730	15 506 482
- ledningens optionsprogram (1999)	7 154 000	24 323 600
- optionsprogram 2002A	6 536 700	22 224 780
31 december 2004	867 083 905	2 948 085 277

	Antal aktier	Aktiekapital, euro
Teckning med optioner 2005		
- optionslån till personalen (1999)	1 284 370	4 366 858
- ledningens optionsprogram (1999)	1 698 000	5 773 200
- optionsprogram 2001A	1 636 350	5 563 590
- optionsprogram 2002A	3 591 400	12 210 760
31 december 2005	875 294 025	2 975 999 685
Teckning med optioner 2006		
- optionsprogram 2001A	3 026 200	10 289 080
- optionsprogram 2001B	5 360 133	18 224 452
- optionsprogram 2002A	516 800	1 757 120
- optionsprogram 2002B	4 856 488	16 512 059
Annullering av egna aktier	-1 660 000	-
31 december 2006	887 393 646	3 022 782 396
Teckning med optioner 2007		
- optionsprogram 2001A	274 920	934 728
- optionsprogram 2001B	1 339 867	4 555 548
- optionsprogram 2002A	122 100	415 140
- optionsprogram 2002B	3 462 525	11 772 585
Annullering av egna aktier	-5 910 000	-
31 december 2007	886 683 058	3 040 460 397
Teckning med optioner 2008		
- optionsprogram 2002B	955 022	3 247 075
31 december 2008	887 638 080	3 043 707 472

4 Aktieägare

Vid ingången av 2008 ägde den finska staten 50,86 % av företagens aktier. Efter förändringarna i antal aktier under 2008, ökning i antal aktier till följd av teckning av aktier under optionsprogrammen och minskningen till följd av annulleringen av återköpta aktier, ägde den finska staten 50,80 % av företagens aktier vid utgången av året. Finlands riksdag har gett regeringen mandat att minska statens innehav i Fortum till lägst 50,1 % av aktiekapital och röster.

Andelen av förvaltarregistrerade aktier och direkta internationella aktieägare minskade till 35,2 % (2007: 35,8 %).

Aktieägare per 31 december 2008

Aktieägare	Antal aktier	Innehav %
Finska staten	450 932 988	50,80
Ömsesidiga pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen	15 426 693	1,74
Folkpensionsanstalten, (Kela)	7 195 896	0,81
Kurikka stad	6 203 500	0,70
Ömsesidiga pensionsförsäkringsbolaget Varma	6 150 000	0,69
Statens pensionsfond	4 950 000	0,56
Placeringsfonden OP-Delta	2 679 649	0,30
Ömsesidiga pensionsförsäkringsbolaget Etera	2 038 911	0,23
Svenska Handelsbanken, Finland	1 635 780	0,19
Ömsesidiga pensionsförsäkringsbolaget Tapiola	1 361 176	0,15
Förvaltarregistrerade aktier	309 067 701	34,82
Övriga aktieägare totalt	79 995 786	9,01
Totalt antal aktier	887 638 080	100,00

Per aktieägarkategori	% av totalt antal aktier
Finska aktieägare	
Företag	0,7
Finansinstitut och försäkringsbolag	1,6
Finska staten och offentliga samfund	56,4
Icke vinstdrivande organisationer	1,1
Hushåll	5,0
Utländska aktieägare	35,2
Totalt	100,0

Fördelning av aktieinnehaven per 31 december 2008

Enligt antal ägda aktier	Antal aktieägare	% av aktieägare	Antal aktier	% av totalt antal aktier
1–100	10 510	17,70	632 594	0,07
101–500	24 917	41,96	6 639 946	0,75
501–1 000	12 996	21,88	8 929 116	1,01
1 001–10 000	10 341	17,41	25 826 634	2,91
10 001–100 000	539	0,91	13 252 231	1,49
100 001–1 000 000	72	0,12	21 351 942	2,40
1 000 001–10 000 000	11	0,02	35 500 499	4,00
mer än 10 000 000	2	0,00	466 359 681	52,54
	59 388	100,00	578 492 643	65,17

Oregistrerade eller ouppklarade transaktioner per 31 december	77 736	0,01
Förvaltarregistrerade innehav	309 067 701	34,82
Totalt	887 638 080	100,00

5 Företagsledningens innehav per 31 december 2008

Vid utgången av året ägde VD och koncernchefen samt övriga medlemmar av Fortums ledningsgrupp totalt 354 238 aktier (2007: 317 030), motsvarande mindre än 0,04 % av företagens totala antal aktier.

- + En full beskrivning av Fortums incitamentsprogram ges i Not 29 Anställdas bonusprogram, personalfond och incitamentsprogram, tillsammans med en detaljerad beskrivning av VD och koncernchefens samt övriga medlemmar av Fortums ledningsgrupps aktieinnehav samt intressen i incitamentsprogram på sidan 153.

6 Bemyndigande från bolagsstämman 2008

För närvarande har styrelsen inte någon outnyttjad fullmakt från bolagsstämman att emittera konvertibla lån eller optionslån eller att emittera aktier. Styrelsen har fullmakt från bolagsstämman den 1 april 2008 att köpa Fortum Abp:s egna aktier. Fullmakten, som uppgår till 300 miljoner euro eller 15 miljoner aktier, gäller i ett år från föregående bolagsstämman. Återköpta aktier skall annulleras genom separat beslut av styrelsen i Fortum Abp.

- + För ytterligare information avseende återköp av aktier, se Not 27.1 Egna aktier på sidan 152.

7 Utdelningspolicy

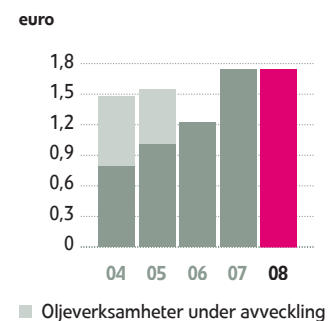
Fortum Abp:s utdelningspolicy har som mål att bolagets utdelning skall motsvara en genomsnittlig utbetalningsgrad på i genomsnitt 50 % till 60 %.

8 Förslag till utdelning

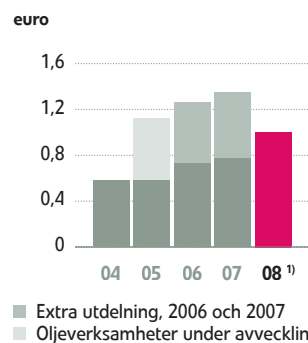
Moderbolagets utdelningsbara medel uppgick till 3 742 miljoner euro per 31 december 2008. Efter räkenskapsperiodens slut har det inte skett några väsentliga förändringar i bolagets ekonomiska ställning.

Styrelsen föreslår till bolagsstämman att Fortum Abp betalar en kontant utdelning om 1,0 euro per aktie för 2008, sammanlagt 888 miljoner euro baserat på antal registrerade aktier per 4 februari 2009. Den ordinarie bolagsstämman kommer att hållas den 7 april 2009 kl. 14.00 i Kabelfabriken i Helsingfors.

Resultat per aktie



Utdelning per aktie



¹⁾ Styrelsens förslag till bolagsstämman i april 2009.

Fortums kapitalmarknadsaktiviteter under 2008

Fortums IR-aktiviteter (Investor Relations) ger information till aktie- och räntemarknaderna för att säkerställa fullständig och rättvis värdering av företagets aktier, tillgång till finansieringskällor och stabila obligationspriser. Möten med investerare och analytiker, huvudsakligen i Europa och Nordamerika, ordnas regelbundet.

Under 2008 höll Fortum nästan 200 möten med individer och grupper av professionella investerare samt höll regelbunden kontakt med aktieanalytiker på investeringsbanker och mäklarfirmer. Dessutom ordnades platsbesök för medlemmar av investerarkåren. Under året höll IR och den högsta ledningen cirka 15 presentationer vid investerarkonferenser i Skandinavien, Storbritannien och Nordamerika.

Ett av årets huvudevenemang för IR är kapitalmarknadsdagen. Under 2008 hölls den i oktober. Evenemanget besöktes av cirka 100 representanter för aktie- och räntemarknaderna, inklusive fondchefer, analytiker och institutionella aktieägare.

Koncernens bokslut

Koncernens resultaträkning

milj. euro	Not	2008	2007
Omsättning	5	5 636	4 479
Övriga intäkter	9	230	393
Material och tjänster	10	-2 117	-1 572
Ersättningar till anställda	12	-587	-495
Avskrivningar och nedskrivningar	5, 13	-515	-451
Övriga kostnader	11	-684	-507
Rörelseresultat	5	1 963	1 847
Resultat från andelar i intresseföretag och joint ventures	5, 21	126	241
Räntekostnader	14	-351	-220
Ränteintäkter	14	143	76
Förändringar i verkligt värde på finansiella instrument	6, 14	-11	7
Övriga finansiella kostnader - netto	14	-20	-17
Finansnetto	14	-239	-154
Resultat före skatt		1 850	1 934
Skatt	15	-254	-326
Periodens resultat		1 596	1 608
Relaterad till:			
Bolagets aktieägare		1 542	1 552
Minoritetsintressen		54	56
		1 596	1 608
Resultat per aktie relaterad till bolagets aktieägare under året (i euro per aktie)			
Före utspädning	16	1,74	1,74
Efter utspädning		1,74	1,74

milj. euro	2008	2007
Jämförbart rörelseresultat	1 845	1 564
Poster av engångskaraktär	85	250 ¹⁾
Förändringar i verkligt värde för derivatinstrument som säkrar framtida kassaflöde	52	16
Justeringar för kärnavfallsfonden	-19	17
Övriga jämförelsepåverkande poster	33	33
Rörelseresultat	1 963	1 847

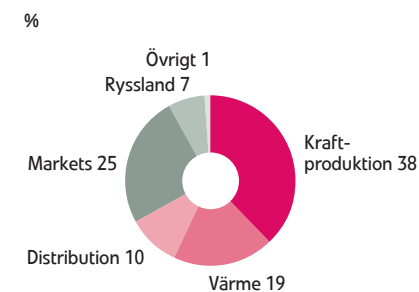
1) Poster av engångskaraktär 2007 inkluderar vinst avseende Lenenergo-aktierna med 232 miljoner euro.

År 2007 ingår vinst från Hafslunds försäljning av REC-aktier med 180 miljoner euro.

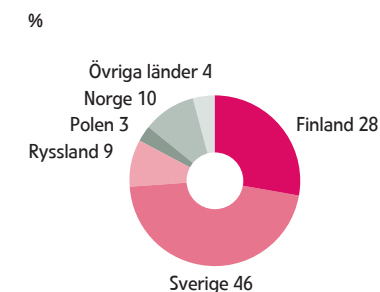
Högre genomsnittlig skuld och högre ränta, 5,3 % (4,3 %), på skuld inklusive derivat.

Poster av engångskaraktär 2008 inkluderar effekt från sänkning av skattesatser i Sverige och Ryssland med 113 miljoner euro.

Omsättning per segment



Omsättning per land



Koncernens balansräkning

milj. euro	Not	31 dec 2008	31 dec 2007
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella tillgångar	19	395	85
Materiella anläggningstillgångar	20	12 138	11 343
Andelar i intresseföretag och joint ventures	21	2 112	2 853
Andel i den finska kärnavfallshanteringsfonden	35	566	516
Övriga långfristiga investeringar	22	117	99
Uppskjutna skattefordringar	32	2	3
Finansiella instrument	3	445	153
Långfristiga räntebärande fordringar	23	742	736
Totala anläggningstillgångar		16 517	15 788
Omsättningstillgångar			
Varulager	24	444	285
Finansiella instrument	3	761	140
Kortfristiga rörelsefordringar	25	1 235	1 034
Bankplaceringar		588	-
Kassa och bank		733	427
Likvida medel	26	1 321	427
Totala omsättningstillgångar		3 761	1 886
Totala tillgångar		20 278	17 674

milj. euro	Not	31 dec 2008	31 dec 2007
EGET KAPITAL			
Kapital och reserver relaterat till bolagets aktieägare			
Aktiekapital	27	3 044	3 040
Övriga bundna reserver		90	78
Verkligt värde och övriga reserver	28	525	715
Balanserade vinstmedel		4 295	4 526
Totalt		7 954	8 359
Minoritetsintressen	30	457	292
Totalt eget kapital		8 411	8 651
SKULDER			
Långfristiga skulder			
Räntebärande skulder	31	6 520	4 288
Finansiella instrument	3	120	139
Uppskjutna skatteskulder	32	1 851	1 687
Avsättningar relaterade till kärnkraften	35	566	516
Pensions- och övriga avsättningar	33,34	250	144
Övriga långfristiga skulder	36	470	486
Totala långfristiga skulder		9 777	7 260
Kortfristiga skulder			
Räntebärande skulder	31	980	605
Finansiella instrument	3	126	260
Skatteskuld		22	29
Kortfristiga rörelseskulder	37	962	869
Totala kortfristiga skulder		2 090	1 763
Totala skulder		11 867	9 023
Totalt eget kapital och skulder		20 278	17 674

Förändring av koncernens eget kapital

milj. euro	Not	Aktie- kapital	Övriga bundna reserver	Verkligt värde och övriga reserver	Egna aktier	Balanserade vinstmedel	Eget kapital relaterat till bolagets aktieägare	Minoritets- intressen	Totalt
Totalt eget kapital 31 dec 2007		3 040	78	715	-	4 526	8 359	292	8 651
Omräknings- och övriga differenser		-	6	-148	-	-561	-703	-86	-789
Kassaflödessäkringar		-	-	440	-	-	440	-	440
Övriga förändringar i verkligt värde		-	-	-484	-	-	-484	2	-482
Totala transaktioner redovisade direkt i eget kapital		-	6	-192	-	-561	-747	-84	-831
Periodens resultat		-	-	-	-	1 542	1 542	54	1 596
Totalt resultat för perioden		-	6	-192	-	981	795	-30	765
Inlösta aktieoptioner	27	4	-	-	-	-	4	-	4
Utdelning, kontant	17	-	-	-	-	-1 198	-1 198	-	-1 198
Förändring mellan bundet och fritt eget kapital		-	6	-	-	-6	0	-	0
Förändringar p.g.a. rörelseförvärv	7	-	-	2	-	-8	-6	195	189
Totalt eget kapital 31 dec 2008		3 044	90	525	-	4 295	7 954	457	8 411
Totalt eget kapital 31 dec 2006		3 023	74	511	-	4 300	7 908	253	8 161
Omräknings- och övriga differenser		-	-	10	-	-25	-15	-11	-26
Kassaflödessäkringar		-	-	-168	-	-	-168	-2	-170
Övriga förändringar i verkligt värde		-	-	362	-	-	362	-	362
Totala transaktioner redovisade direkt i eget kapital		-	-	204	-	-25	179	-13	166
Periodens resultat		-	-	-	-	1 552	1 552	56	1 608
Totalt resultat för perioden		-	-	204	-	1 527	1 731	43	1 774
Inlösta aktieoptioner	27	17	-	-	-	-	17	-	17
Återköp av egna aktier	27	-	-	-	-175	-	-175	-	-175
Annullering av egna aktier	27	-	-	-	175	-175	0	-	0
Utdelning, kontant	17	-	-	-	-	-1 122	-1 122	-	-1 122
Förändring mellan bundet och fritt eget kapital		-	4	-	-	-4	0	-	0
Förändringar p.g.a. rörelseförvärv	7	-	-	-	-	-	0	-4	-4
Totalt eget kapital 31 dec 2007		3 040	78	715	-	4 526	8 359	292	8 651

Omräkningsdifferenser ¹⁾

Försvagningen av huvudsakligen valutorna rubel, svenska och norska kronan har påverkat eget kapital relaterat till aktieägarna genom omräkningsdifferenser med -703 miljoner euro. Delar av omräkningsdifferensen kommer från effekten från norska kronan i värderingen till verkligt värde för Hafslunds innehav i REC med -148 miljoner euro vilket visas i verkligt värde och övriga reserver.

Kassaflödessäkringar

Påverkan på eget kapital relaterat till aktieägarna från värdering till verkligt värde för kassaflödessäkringar, 440 miljoner euro, hänför sig huvudsakligen till kassaflödessäkringar av elpriset. När elpriset är lägre än säkringspriset är påverkan på eget kapital positiv.

+ Se även Not 28 Verkligt värde och övriga reserver på sidan 152.

Övriga förändringar i verkligt värde

Övriga förändringar i verkligt värde, -484 miljoner euro, hänför sig huvudsakligen till förändringar i priset för Hafslunds aktieinnehav i REC under 2008 exklusive valutakursdifferenser.

+ Se även Not 21 Andelar i intresseföretag och joint ventures på sidan 147.

Ändringar i minoritetsintresse i eget kapital

De huvudsakliga ändringarna i minoritetsintressen i eget kapital är omräkningsdifferenser med -86 miljoner euro, hänförliga till valutorna rubel och svenska kronor och även förändringar genom köp av dotterbolagsaktier vilket hänför sig till minoritetsintresset i TGC-10.

¹⁾ Omräkning av finansiell information från dotterbolag i utländsk valuta görs med en genomsnittskurs för resultaträkningen och med balansdagens kurs för balansräkningen. Omräkningsdifferenserna som kommer från omräkning till euro bokförs i eget kapital. För information om de använda valutakurserna, se Not 8 Valutakurser på sidan 137.

Koncernens kassaflödesanalys

milj. euro	Not	2008	2007
Kassaflöde från rörelsen			
Periodens resultat		1 596	1 608
Justeringar:			
Skatt		254	326
Finansnetto		239	154
Resultat från andelar i intresseföretag och joint ventures		-126	-241
Avskrivningar och nedskrivningar		515	451
Rörelseresultat före avskrivningar		2 478	2 298
Icke kassaflödespåverkande poster		-275	-286
Erhållna räntor		135	75
Betalda räntor		-352	-271
Erhållna utdelningar		51	179
Övriga finansiella poster och realiserade valutakursvinster och -förluster		399	7
Betalda inkomstskatter		-332	-383
Internt tillförda medel		2 104	1 619
Ökning av kortfristiga räntefria rörelsefordringar		-48	-11
Ökning/minskning av varulager		-132	40
Ökning av kortfristiga räntefria skulder		78	22
Förändring i rörelsekapitalet		-102	51
Kassaflöde från den löpande verksamheten		2 002	1 670
Kassaflöde från investeringsverksamheten			
Investeringar i anläggningstillgångar ¹⁾	5,19,20	-1 018	-592
Förvärvade aktier i dotterbolag, minus likvida medel	7	-1 210	-10
Förvärvade aktier i intresseföretag ²⁾	21	-32	-271
Förvärvade övriga långfristiga investeringar		-1	-4
Avyttring av anläggningstillgångar		37	14
Avytttrade aktier i dotterbolag, minus likvida medel	7	44	-
Avytttrade aktier i intresseföretag	21	34	304
Avytttrade övriga långfristiga investeringar		0	29
Förändring av övriga placeringar		-136	-79
Totalt nettokassaflöde från investeringsverksamheten		-2 282	-609
Kassaflöde före finansieringsverksamheten		-280	1 061

milj. euro	Not	2008	2007
Nettokassaflöde från finansieringsverksamheten			
Upptagna långfristiga lån		5 550	942
Amortering på långfristiga lån		-3 479	-417
Förändring av kortfristiga räntebärande skulder		551	-37
Höjning av aktiekapital hänförligt till utnyttjade optioner	27	4	17
Utdelning, kontant till bolagets aktieägare	17	-1 198	-1 122
Köp av egna aktier	27	-	-175
Övriga finansiella poster		-108	1
Totalt nettokassaflöde från finansieringsverksamheten		1 320	-791
Netto ökning (+) /minskning (-) av likvida medel		1 040	270
Likvida medel vid årets början		427	157
Omräkningsdifferenser i likvida medel		-146	-
Likvida medel vid årets slut	26	1 321	427

1) Investeringar i anläggningstillgångar i kassaflödet inkluderar inte ej betalda investeringar. Aktiverade lånekostnader är inkluderade i betalda räntekostnader.

2) Förvärv av intressebolag inkluderar aktieemissioner och övriga kapitaltillskott.

Förändring i räntebärande nettoskuld

milj. euro	2008	2007
Nettoskuld 1 januari	4 466	4 345
Omräkningsdifferenser	-203	-73
EBITDA	2 478	2 298
Betalt netto av finansiell kostnader, skatter och justeringar för icke kontantreglerade och avyttrade poster	-374	-679
Förändring i rörelsekapitalet	-102	51
Investeringar i anläggningstillgångar	-1 018	-592
Förvärv	-1 243	-285
Avyttringar	115	347
Förändring av räntebärande fordringar	-136	-79
Utdelningar och återköp av egna aktier	-1 198	-1 297
Övriga finansiella poster	-103	18
Nettokassaflöde (- ökning av nettoskuld)	-1 581	-218
Lån i förvärvade bolag	272	7
Förändring av verkligt värde i obligationslån och värdering av upplupet anskaffningsvärde	63	-31
Nettoskuld 31 december	6 179	4 466

Noter till koncernens bokslut

1 Redovisningsprinciper

1.1 Huvudsakliga verksamheter

Fortum Abp (Bolaget) är ett finskt aktiebolag med säte i Esbo, Finland. Bolaget är noterat på NASDAQ OMX Helsinki.

Fortum Abp och dess dotterföretag (Fortumkoncernen) är ett ledande energiföretag som fokuserar på Norden, Ryssland och Östersjöregionen. Fortums verksamheter omfattar kraftproduktion, distribution och försäljning av el och värme, drift och underhåll av kraftverk samt energirelaterade tjänster.

Fortums konkurrenskraft inom kraft- och värmeverksamheten baseras på ett samordiskt affärskoncept som kännetecknas av en hög nivå av operationell effektivitet och en bred kundbas.

Denna årsredovisning godkändes av styrelsen den 4:e februari 2009.

1.2 Grunder för upprättande av finansiella rapporter

Fortums koncernredovisning är upprättad enligt International Financial Reporting Standards, (IFRS)/International Accounting Standards (IAS) sådana de antagits av Europeiska Unionen (EU).

Koncernredovisningen har upprättats enligt anskaffningsvärdemetoden förutom vad beträffar omvärderingar av vissa finansiella instrument.

1.2.1 Uppskattningar

Att upprätta rapporter i överensstämmelse med IFRS kräver användning av en del viktiga uppskattningar för redovisningsändamål. Vidare krävs att ledningen gör vissa bedömningar vid tillämpningen av koncernens redovisningsprinciper. De områden som innefattar en hög grad av bedömning, som är komplexa eller sådana områden där antaganden och uppskattningar är av väsentlig betydelse för koncernredovisningen anges i Not 2 Viktiga uppskattningar och bedömningar för redovisningsmässiga ändamål.

1.2.2. Nya standarder, ändringar och tolkningar som trätt i kraft för redan publicerade standarder

Nya standarder, ändringar och tolkningar som trätt i kraft för publicerade standarder 2008

För året som avslutades den 31 december 2008 har Fortum antagit följande nya och ändrade standarder och tolkningar av existerande standarder:

- Ändring till IAS 39 *Finansiella instrument: Redovisning och värdering* och IFRS 7 *Finansiella instrument: Upplysningar* (trädde i kraft 1 juli 2008). Ändringen till IAS 39 ger företag möjlighet att omklassificera vissa finansiella tillgångar som inte är derivat från kategorin innehav för handel i sällsynta fall, liksom vissa lån och fordringar i kategorierna innehav för handel och tillgångar som kan säljas, om företaget har avsikten och möjligheten att behålla tillgångarna under överblickbar framtid eller till förfall. Ändringen till IFRS 7 kräver omfattande notinformation för varje finan-

siell tillgång omklassificerad i de beskrivna fallen. Ändringarna har ingen påverkan på den finansiella ställningen eller resultatet för Fortum eftersom inga tillgångar kommer att omklassificeras.

- IFRIC 11 *IFRS 2 – Transaktioner med egna aktier, även koncerninterna* (träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 mars 2007 eller senare). IFRIC 11 kräver att aktierelaterade ersättningar i vilket bolaget erhåller varor eller tjänster i ersättning för sina eget-kapitalinstrument (egna aktier) ska räknas som eget-kapitalreglerade aktierelaterade ersättningar, även om bolaget köper instrumenten från en annan part, eller aktieägarna tillhandahåller de erforderliga eget-kapitalinstrumenten. Fortum har inga sådana transaktioner.
- IFRIC 12 – *Service Concession Arrangements* (träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 januari 2008 eller senare) är inte relevant för Fortum eftersom inget bolag i koncernen tillhandahåller servicekoncessionsarrangemang. Tolkningen är ännu inte godkänd av EU.
- IFRIC 14 *IAS 19 – Begränsningen av en förmånsbestämd tillgång, lägsta fonderingskrav och samspelet dem emellan* (träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 januari 2008 eller senare). IFRIC 14 gäller för alla förmånsbestämda planer efter avslutad anställning och övriga långfristiga förmånsbestämda planer. Den tydliggör bedömningen av begränsningen enligt IAS 19 om hur den del av överskottet som kan redovisas som en tillgång ("tillgångstak"), när det finns ett krav på minimifinansiering. IFRIC 14 är inte relevant för Fortum eftersom koncernens pensionsarrangemang inte har krav på minimifinansiering.

Standarder som koncernen tillämpar i förtid

- IFRS 8 *Rörelsesegment* tillämpas i förtid 2008. Den nya standarden kräver att segmentinformationen presenteras utifrån "ledningens perspektiv" vilket innebär att segmentinformationen presenteras på det sätt som används i den interna rapporteringen. Ett nytt segment, Ryssland, har tillkommit i Fortum med anledning av förvärvet av det Ryska bolaget TGC-10. Detta innebär att segmentstrukturen har fem segment baserade på typ av verksamhet, kombinerat med ett segment baserat på geografiskt område. IFRS 8 hanterar upplysningar och har därför inte haft någon påverkan på Fortumkoncernens rapporterade resultat eller finansiella ställning.

Nya standarder, ändringar och tolkningar till existerande standarder som ännu inte trätt i kraft och som inte tillämpas i förtid

- IAS 23 (ändring) *Lånekostnader* (träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 januari 2009 eller senare). Den ändrade standarden kräver att lånekostnader direkt hänförliga till förvärvet, konstruktionen eller produktionen av en kvalificerande tillgång aktiveras som en del av kostnaden för tillgången. Möjligheten att kostnadsföra lånekostnaden är borttagen. Införandet av ändringen i IAS 23 kommer att medföra en förändring i Fortumkoncernens redovisningsprinciper. Fortum kommer att tillämpa IAS 23 genom att aktivera lånekostnader för kvalificerande tillgångar från och med införandedatumet, enligt övergångsbestämmelserna. Den ändrade standarden är godkänd av EU.

- IAS 1 (ändring) *Utformning av finansiella rapporter* (träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 januari 2009 eller senare). IAS 1 (ändrad) kommer att förändra uppställningen av resultaträkningen och uppställningen av förändringar i eget kapital. Standarden kräver att förändringar i eget kapital som uppkommer från transaktioner med aktieägarna separeras från övriga förändringar i eget kapital. Införandet av standarden kommer inte att ha någon påverkan på Fortumkoncernens rapporterade resultat eller finansiella ställning. Den reviderade standarden är godkänd av EU.
- IFRS 3 (ändrad) *Rörelseförvärv* (träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 juli 2009 eller senare). Ändringen berör främst redovisningen av förvärvskostnader, successiva förvärv, goodwill, icke-kontrollerande intressen (tidigare benämnt minoritet) och tillkommande betalning. Fortum kommer att införa standarden för alla rörelseförvärv från och med 1 januari 2010. IFRS 3 (reviderad) är ännu inte godkänd av EU.
- IAS 27 (ändrad) *Koncernredovisning och separata finansiella rapporter* (träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 juli 2009 eller senare). De ändringar som gjorts i IAS 27 kräver att effekterna från alla transaktioner med icke-kontrollerande intressen redovisas i eget kapital om det inte finns någon ändring i bestämmande inflytande. Fortum kommer att införa den reviderade standarden för transaktioner med icke-kontrollerande intressen från och med 1 januari 2010. Den reviderade standarden är ännu inte godkänd av EU.
- IFRIC 16 *Hedges of a net investment in a foreign operation estate* (träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 januari 2009 eller senare). IFRIC 16 klargör den redovisningsmässiga behandlingen av säkring av nettoinvestering. Här ingår det faktum att säkring av nettoinvestering avser skillnader i funktionell valuta, inte rapporteringsvaluta, och att säkringsinstrument kan innehåsa av vilket företag som helst i koncernen. Tolkningen förväntas inte ha någon väsentlig påverkan på koncernens finansiella rapportering. Tolkningen är ännu inte godkänd av EU.
- IAS 39 (ändring) *Finansiella instrument: Redovisning och värdering* (träder i kraft retroaktivt för räkenskapsår som börjar den 1 juli 2009 eller senare). Ändringen ger ytterligare vägledning i hur säkringsredovisade poster skall redovisas. Tolkningen förväntas inte ha någon väsentlig påverkan på Fortums finansiella rapportering. Tolkningen är ännu inte godkänd av EU.
- IFRIC 17 *Distributions of Non-cash Assets to Owners* (träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 juli 2009 eller senare). Tolkningen klargör att en skuld skall redovisas när utdelningen är behörigen godkänd och bolaget inte längre har bestämmanderätt över tillgången. Den säger också att skulden skall värderas till verkligt värde för tillgången som skall delas ut och skillnaden mellan utdelningen och det bokförda värdet för nettotillgångarna som delas ut skall redovisas i resultaträkningen. Tolkningen förväntas inte ha någon väsentlig påverkan på Fortums finansiella rapportering. Tolkningen är ännu inte godkänd av EU.
- IFRS 2 (ändring) *Aktierelaterade ersättningar* (träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 januari 2009 eller senare). Den ändrade standarden behandlar intjäningsvillkor och indragningar. Den klargör att intjäningsvillkor endast är tjänstgöringsvillkor och prestationsvillkor. Tolkningen förväntas inte ha någon påverkan på Fortums finansiella rapportering. Tolkningen är godkänd av EU.
- Årliga förbättringar till IFRS publicerades i maj 2008 primärt för att undanröja inkonsekvens och för att klargöra skrivningar av standarder. Det finns separata över-

gångsbestämmelser för respektive standard. Ändringarna förväntas inte ha någon påverkan på Fortums finansiella rapportering. Tolkningarna är godkända av EU.

Följande ändringar och tolkningar är inte relevanta för koncernens verksamheter:

- IFRIC 13 *Kundlojalitetsprogram* (trädde i kraft den 1 juli 2008). Fortum har inga program som ryms inom omfattningen av tolkningen. Tolkningen är godkänd av EU.
- IFRIC 15 *Agreements for construction of real estate* (träder i kraft för räkenskapsperioder som startar från och med den 1 januari 2009). Tolkningen klargör om IAS 18, Intäkter, eller IAS 11, Entreprenadavtal skall tillämpas på vissa transaktioner. IFRIC 15 är inte relevant för Fortums verksamhet. Tolkningen är ännu inte godkänd av EU.
- IAS 32 (Ändring), *Finansiella instrument: Klassificering*, och IAS 1 (Ändring), *Utformning av finansiella rapporter* (träder i kraft för räkenskapsperioder som startar från och med den 1 januari 2009). Enligt de ändrade standarderna skall klassificering som eget kapital ske för inlösningsbara finansiella instrument och instrument som påför företaget en förpliktelse att till en annan part överlämna en proportionell andel av företagets nettotillgångar endast vid likvidation, under förutsättning att de finansiella instrumenten har särskilda egenskaper och uppfyller vissa villkor. Tolkningen är godkänd av EU.

1.2.3 Klassificering av kort- och långfristiga tillgångar och skulder

En tillgång eller skuld som främst innehas för kommersiellt bruk eller ifall posten förväntas realiseras under de kommande tolv månaderna efter balansdagen klassificeras posten som kortfristig tillgång eller skuld. Likvida medel klassificeras som kortfristiga tillgångar.

Övriga tillgångar och skulder klassificeras som långsiktiga.

1.3 Koncernredovisning

1.3.1 Dotterbolag

Koncernredovisningen inkluderar moderbolaget Fortum Abp och alla de företag som Fortum Abp har ett bestämmande inflytande över dvs. har rätt att utforma deras finansiella och operativa strategier och direkt eller indirekt innehar mer än 50 % av rösterna.

☞ *Koncernens dotterbolag finns i Not 45 Dotterbolagsaktier per segment 31 december 2008.*

När Fortumkoncernen bildades 1998 bestämdes att poolningmetoden skulle tillämpas vid konsolideringen av Fortum Power and Heat Oy och Fortum Oil & Gas Oy. (Det sistnämnda har ombildats till Fortum Oil Oy och Fortum Heat & Gas Oy den 1 maj 2004.) Under 2005 separerades Fortum Oil Oy från Fortum genom en utdelning av 85 % av aktierna i Fortum Oil Oy till Fortums aktieägare och försäljning av de återstående 15 %. Detta innebär att anskaffningsvärdet avseende Fortum Power & Heat Oy och Fortum Heat & Gas Oy har eliminerats mot deras aktiekapital. Skillnaden har redovisats som en minskning av det egna kapitalet.

Fortumkoncernens finansiella rapporter har konsoliderats med tillämpning av förvärvsmetoden. Vid ett rörelseförvärv uppgår anskaffningsvärdet vid transaktionsdagen till summan av de verkliga värdena för erlagda tillgångar, uppkomna eller övertagna skulder samt kostnader direkt hänförliga till rörelseförvärvet. Förvärvade identifierbara tillgångar och skulder i ett rörelseförvärv redovisas initialt till verkliga

värden vid förvärvstidpunkten, oavsett omfattningen av minoritetsintressen. Den del av anskaffningsvärdet som överstiger koncernens andel av de förvärvade identifierbara nettotillgångarna redovisas som goodwill. Om anskaffningsvärdet är lägre än koncernens andel av de förvärvade identifierbara nettotillgångarna i dotterföretaget redovisas skillnaden omedelbart i koncernens resultaträkning.

Dotterföretagen konsolideras från den tidpunkt då det bestämmande inflytandet erhålls och konsolideras inte längre som dotterföretag då det bestämmande inflytandet upphör.

Koncerninterna transaktioner, mellanhavanden och orealiserade internvinster eliminerar. Orealiserade internförluster eliminerar också såvida det inte föreligger ett nedskrivningsbehov på den överlätna tillgången. Dotterföretagens redovisningsprinciper har i tillämpliga fall anpassats till koncernens redovisningsprinciper.

1.3.2 Intresseföretag och joint ventures

Intresseföretag är företag där koncernen har ett betydande inflytande men inte ett bestämmande inflytande över, vilket i regel gäller vid en ägarandel på lägst 20 % och högst 50 % av rösterna. Joint ventures är företag där det finns en avtalsenlig överenskommelse med en eller flera samägare om ett gemensamt bestämmande inflytande över företagets finansiella och operativa strategier. Koncernens investeringar i intressebolag och joint ventures redovisas enligt kapitalandelsmetoden. Förvärvade identifierbara tillgångar och skulder i intresseföretaget eller joint ventures redovisas initialt till verkligt värde vid transaktionstidpunkten. Den del av anskaffningsvärdet som överstiger koncernens andel av de förvärvade identifierbara nettotillgångarna redovisas som goodwill. Om anskaffningsvärdet är lägre än koncernens andel av de förvärvade identifierbara nettotillgångarna i intresseföretaget eller joint ventures redovisas skillnaden i koncernens resultaträkning.

Koncernens andel av intresseföretagets eller joint ventures vinster eller förluster efter skatt och kostnader hänförliga till koncernmässiga över- och undervärden ingår i koncernens resultaträkning. Det redovisade värdet på andelarna ökas eller minskas för att beakta förändringar efter förvärvstidpunkten. Koncernens andel av förändringar som redovisats direkt i eget kapital i intresseföretaget eller joint ventures, redovisas direkt i koncernens eget kapital mot värdet på investeringen.

Om koncernens andel av intresseföretagets eller joint ventures förluster motsvarar eller överstiger dess innehav i intresseföretaget eller joint ventures, inklusive eventuellt andra osäkra fordringar, upphör koncernen att redovisa sin andel av ytterligare förluster om inte koncernen har påtagit sig legala eller informella förpliktelser eller gjort utbetalningar å intresseföretagets eller joint ventures vägnar.

Orealiserade internvinster mellan koncernen och dess intresseföretag eller joint ventures eliminerar i förhållande till ägd andel. Orealiserade internförluster eliminerar i förhållande till ägd andel såvida det inte föreligger ett nedskrivningsbehov på den överlätna tillgången. Tillämpade redovisningsprinciper i intresseföretagen eller joint ventures har i tillämpliga fall anpassats till koncernens redovisningsprinciper. I de fall senaste finansiella rapport inte finns tillgänglig används senaste kvartalsrapport som underlag för konsolidering.

✚ För redovisningsprinciperna för Fortums andel i Hafslund ASA och de ryska intresseföretagen, se Not 21, Andelar i intresseföretag och joint ventures på sidan 147.

1.4 Segmentrapportering

Fortum redovisar upplysningar för segment på ett sätt som överensstämmer med den interna rapporteringen som lämnas till Fortum Abp:s styrelse och koncernens ledningsgrupp ledd av den verkställande direktören, likväl koncernchef. Fortum har huvudsakligen segment baserade på typ av verksamhet kombinerat med ett segment baserat på geografiskt område. Koncernens verksamhet är indelad i följande segment:

- Kraftproduktion – omfattar kraftproduktion och försäljning i de nordiska länderna samt drift- och underhållstjänster i Norden och vissa utvalda internationella marknadsområden.
- Värme – består av kraftvärmeproduktion och försäljning inom Norden och Östersjöregionen. Segmentet producerar även el i kombinerade värme- och elkraftverk (CHP) och säljer det till slutkunder med i huvudsak långfristiga avtal och till Nord Pool.
- Distribution – äger och sköter driften av distributions- och regionnäten samt distribuerar el till kunder i Sverige, Finland, Norge och Estland.
- Markets – inriktar sig på att sälja el direkt till privat- och företagskunder såväl som till andra el-detaljister i Sverige, Finland och Norge. Segmentet Markets köper sin el via Nord Pool.
- Ryssland – omfattar kraft- och värmeproduktion och försäljning i Ryssland. Det innehåller huvudsakligen det ryska dotterbolaget TGC-10, vilket konsolideras från och med 31 mars 2008 samt aktieinnehavet i intresseföretaget TGC-1.
- Övrigt – innehåller i huvudsak aktieinnehavet i intressebolaget Hafslund ASA och koncernstab inklusive Fortumkoncernens serviceenheter. Serviceenheterna fakturerar dotterbolagen i enlighet med serviceavtal.

✚ För ytterligare information om segment, se Not 5 Segmentrapportering på sidan 130.

1.5 Verksamheter under avveckling och tillgångar som innehas för försäljning

Avvecklade verksamheter är de verksamheter som är en väsentlig rörelsegren, som antingen har blivit avyttrad eller är klassificerad som att den innehas för försäljning. Tillgångar och skulder hänförliga till verksamheter under avveckling måste klart kunna särskiljas från den konsoliderade enhetens verksamhet och kassaflöden. Dessutom får inte rapporteringsenheten ha någon betydande kvarstående inblandning i den verksamhet som klassificerats som avvecklad verksamhet. Periodens resultat efter skatt för avvecklad verksamhet, inklusive realisationsvinster eller -förlusten, redovisas på en egen rad i resultaträkningen. Effekterna på kassaflödet från verksamheter under avveckling redovisas separat i kassaflödet eller i not.

Anläggningstillgångar (eller avyttringsgrupper) klassificeras som tillgångar som innehas för försäljning och värderas till det lägsta av redovisat värde och verkligt värde minus försäljningskostnad om deras redovisade värde kommer att återvinnas i huvudsak genom försäljning snarare än genom fortlöpande användning. Dessa kriterier för klassificering omfattar inte anläggningstillgångar som kommer att läggas ned eller de som tillfälligt har tagits ur bruk. En förlust på grund av värdenedgång (eller efterföljande vinst) minskar (eller ökar) det redovisade värdet på anläggningstillgången eller avyttringsgruppen. Tillgångarna skrivs inte av. Ränta och andra kostnader som är hänförliga till dessa tillgångar ska redovisas på samma sätt som innan klassificeringen till innehav för försäljning.

Neste Oil ingick i Fortumkoncernen till och med 31 mars 2005, när bolagsstämman definitivt beslutade att separera oljeverksamheten genom en utdelning av omkring 85 % av aktierna i Neste Oil. De återstående ca 15 % av aktierna såldes i april 2005.

+ Oljeverksamheten har redovisats som verksamhet under avveckling under 2004 och 2005, se *Finansiella nyckeltal på sidorna 169–170*.

1.6 Omräkning av utländsk valuta

1.6.1 Funktionell- och rapporteringsvaluta

Poster som ingår i de finansiella rapporterna för respektive koncernföretag värderas i den valuta som avspeglar den primära ekonomiska miljö som företaget bedriver sin verksamhet i ("den funktionella valutan"). Koncernredovisningen upprättas i euro, som är koncernens funktionella valuta och rapporteringsvaluta.

1.6.2 Transaktioner och balansposter

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till valutakursen vid tidpunkten för transaktionen. Fordringar och skulder i utländsk valuta som är utestående på balansdagen räknas om till kursen på balansdagen. Valutakursdifferenserna redovisas i resultaträkningen. Valutakursdifferenser som hänförs till finansieringsverksamheten bokförs under finansiella intäkter och kostnader, förutom när de redovisas direkt i eget kapital såsom för kassaflödesåkringar. Valutakursdifferenser avseende finansiella tillgångar som kan säljas inkluderas i verkligt värde reserven i eget kapital.

1.6.3 Koncernföretag

Resultaträkningarna för dotterbolag vilkas funktionella valuta inte är euro omräknas vid konsolideringen till euro med årets genomsnittskurs, baserat på kursen vid slutet av varje månad. Balansräkningen omräknas enligt balansdagens kurs. Valutakursdifferenser som uppkommer i koncernredovisningen vid omräkning av nettoinvesteringar i utländska dotterföretag och vid lån och andra valutainstrument som säkras sådana investeringar, redovisas direkt mot eget kapital. När en utlandsverksamhet säljs, redovisas sådana valutakursdifferenser i resultaträkningen som en del av vinsten eller förlusten vid försäljningen. Goodwill och justeringar till verkligt värde som görs vid förvärvet av ett utländskt företag, redovisas som tillgångar och skulder i det utländska företaget och räknas om till balansdagens kurs. Koncernen bedömer att alla ackumulerade omräkningsdifferenser för alla utlandsverksamheter är noll vid tidpunkten för övergången till IFRS, den 1 januari 2004.

+ *Valutakurserna som använts i de finansiella rapporterna vid omräkningen av rapporteringskurser till euro finns i Not 8, Valutakurser på sidan 137.*

1.6.4. Intresseföretag och joint ventures

Koncernens innehav i intresseföretag och joint ventures bokförs enligt kapitalandelsmetoden. Intresseföretag och joint ventures, vilkas funktionella valuta inte är euro omräknas till koncernens rapporteringsvaluta enligt samma principer som för koncernföretag, se 1.6.3 Koncernföretag.

1.7 Redovisning av intäkter

Intäkter innefattar det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas vid tidpunkten för varans leverans och/eller vid fullgörande av tjänster. Intäkter tas

upp exklusive lämnade rabatter, prisnedsättningar, mervärdesskatter och punktskatter som energiskatt. Intäkter redovisas enligt följande:

1.7.1 Försäljning av el, värme, kyla och eldistribution

Försäljning av el, värme, kyla och eldistribution redovisas som intäkt vid leveranstidpunkten. Försäljningen till industri- och kommersiella kunder och till slutkunder baseras på den levererade volymen, som är beräknad på basen av den levererade volymen vid mätavläsningstidpunkten och ett estimat på levererade volymen fram till årsskiftet.

Fysiska elförsäljnings- och inköpskontrakt redovisas enligt periodiseringsprincipen eftersom de är kopplade till koncernens förväntade inköps-, försäljnings- eller förbrukningsbehov.

Elleveranser belastas med energiskatt för privatkunder i Sverige. Skatten beräknas på basis av en fast skatt per kilowattimme (kWh). Avgiften varierar mellan olika kundkategorier. Försäljning av el i resultaträkningen visas exklusive elskatt.

Från och med den 1 januari 2004 har Fortum ersatt de fysiska eltransaktionerna mellan koncernens segment med transaktioner gentemot Nord Pool. Försäljning och köp per timme via Nord Pool kvittas på koncernnivå och redovisas antingen som intäkt eller kostnad beroende på om Fortum är nettosäljare eller nettoköpare under en viss timme.

Nätavgifterna för försäljningen av eldistribution är reglerad. Regleringen varierar från land till land. Över- eller underintäkter som bestämts av tillsynsmyndigheten anses som tillgångar och skulder som inte kvalificerar för redovisning i balansräkningen på grund av att det inte finns avtal med en specifik kund och fordringen är därmed beroende av framtida leveranser. Över- eller underintäkter krediteras eller debiteras oftast kunden över ett antal framtida år under vilka kunden utnyttjat elnätanslutningen. Ingen retroaktiv debitering eller kreditering kan göras.

1.7.2 Anslutningsavgifter

Anslutningsavgifter för eldistribution, gas, värme och kyla redovisas som en intäkt till den del som intäkten inte täcker framtida åtaganden. Intäkten periodiseras över avtalsperioden om den är länkad till en avtalsenlig överenskommelse med kunden. De anslutningsavgifter som i Finland betalats in före 2003 för anslutning till eldistributionsnät är återbetalningsbara i det fall att kunden skulle stänga den ursprungliga anslutningen. Även avgifter betalda av kunden som en garanti för framtida betalningar vid inkoppling på fjärrvärmenätet i Finland är återbetalningsbara. Dessa anslutningsavgifter har inte redovisats som intäkt i resultaträkningen, utan är inkluderade i övriga skulder i balansräkningen.

1.7.3 Kontrakterade intäkter

Kontrakterade intäkter redovisas enligt den successiva vinstavräkningsmetoden för att fastställa de belopp som ska redovisas som intäkter och kostnader för en period. Färdigställandegraden mäts genom att uppkomna uppdragsutgifter fram till och med balansdagen ställs i relation till beräknade totala uppdragskostnader för varje uppdrag. Kostnader som uppkommer under året som är relaterade till framtida arbete på uppdraget exkluderas från uppdragskostnaderna när färdigställandegraden fastställs. De presenteras som varulager, förutbetalda kostnader eller andra tillgångar beroende på sin karaktär.

Koncernen redovisar fordringar på beställare av entreprenadavtal som tillgång för alla pågående uppdrag för vilka uppdragsutgifter och redovisade vinster (efter avdrag för redovisade förluster) överstiger fakturerade belopp. Fakturerade belopp som ännu inte har betalats av kunderna och av beställaren innehållna belopp redovisas bland kundfordringar och övriga fordringar. Koncernen redovisar skulder till beställare av entreprenadavtal som skuld för alla pågående uppdrag för vilka fakturerade belopp överstiger uppdragsutgifter och redovisade vinster (efter avdrag för redovisade förluster).

1.7.4 Övriga intäkter

Intäkter som inte härrör från den normala verksamheten klassificeras som Övriga intäkter. Övriga intäkter inkluderar återkommande poster som hyresintäkter samt engångsposter som realisationsvinster från försäljning av aktier, materiella anläggningstillgångar, utsläppsrätter mm. Även förändringar i verkligt värde på finansiella instrument som inte kvalificerar för säkringsredovisning redovisas bland övriga intäkter i resultaträkningen.

1.8 Statliga bidrag

Bidrag från staten redovisas till verkligt värde när det är rimligt säkert att bidragen kommer att erhållas och koncernen kommer att uppfylla de villkor som är förknippade med bidragen. Statliga bidrag hänförliga till kostnader redovisas i resultaträkningen i samma perioder och på samma sätt som de kostnader bidragen är avsedda att kompensera för. Statliga bidrag hänförliga till inköp av materiella anläggningstillgångar minskar tillgångens anskaffningsvärde och påverkar det redovisade resultatet genom lägre avskrivningar.

1.9 Utsläppsrätter

Utsläppsrätterna redovisas enligt gällande IFRS standarder. Köpta utsläppsrätter redovisas till anskaffningsvärde bland immateriella tillgångar. Utsläppsrätter som erhållits utan kostnad är redovisade till nominellt värde. En avsättning redovisas för att täcka förpliktelsen att återlämna utsläppsrätter. Om koncernen redan innehar utsläppsrätter för att täcka förpliktelsen redovisas avsättningen till anskaffningsvärdet för dessa utsläppsrätter. Vid underskott på utsläppsrätter i förhållande till förpliktelsen värderas till aktuellt marknadsvärde för utsläppsrätter. Kostnaden redovisas i resultaträkningen bland material och tjänster. Realisationsvinster från försäljningen av utsläppsrätter redovisas som övriga intäkter.

1.10 Lånekostnader

Lånekostnader redovisas som kostnad i den period som de uppkommer, förutom om de är direkt hänförliga till konstruktionen av en tillgång som uppfyller fastställda kriterier. De fastställda kriterierna är att: (a) lånekostnaden uppkommer vid konstruktionen av en investering som överstiger 100 miljoner euro (b) det tar mer än 18 månader att få den/de relaterade tillgångarna i drift (c) det är en Greenfield-investering.

1.11 Forsknings- och utvecklingskostnader

Utgifter för forskning och utveckling redovisas som en kostnad när de uppkommer och inkluderas i övriga rörelsekostnader i koncernens resultaträkning. Ifall utvecklingskostnaderna genererar intäkter i framtiden aktiveras de som immateriella tillgångar och skrivs av under en period som motsvarande intäkter intjänas.

1.12 Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar består i huvudsak av energi- och värmeproducerande byggnader och maskiner, kraftledningar, tunnlar, fallrätter och fjärrvärmenät. Materiella anläggningstillgångar tas i koncernbalansräkningen upp till ursprungliga anskaffningsvärden efter avdrag för avskrivningar och nedskrivningar. Den ursprungliga kostnaden inkluderar utgifter direkt hänförliga till förvärvet. Anskaffningsvärdet kan även inkludera överföringar från eget kapital av eventuella vinster/förluster på kassaflödessäkringar av investeringar i materiella anläggningstillgångar i utländsk valuta. Förvärvade tillgångar vid förvärv av ett nytt dotterföretag tas upp till verkligt värde vid förvärvstidpunkten.

Tillkommande utgifter inkluderas i tillgångens redovisade värde eller redovisas som en separat tillgång, där så är lämpligt, endast när det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar hänförliga till tillgången kommer koncernen till del och att tillgångens anskaffningsvärde kan beräknas tillförlitligt. Alla övriga utgifter för reparation och underhåll redovisas som kostnad i resultaträkningen i den period de uppkommer.

Anskaffningsvärdet för materiella anläggningstillgångar inkluderar även uppskattad utgift för nedmontering och bortforsling av tillgången och återställande av den plats eller område där tillgången finns.

Mark- och vattenområden, fallrätter och tunnlar, skrivs inte av eftersom deras nyttjandeperiod är obegränsad. Anskaffningsvärdet på övriga tillgångar, minskat med eventuella restvärden, skrivs av linjärt över tillgångarnas nyttjandeperiod enligt följande:

Vattenkraftverkens byggnader, anläggningar och maskiner	40–50 år
Värme kraftverkens byggnader, anläggningar och maskiner	25 år
Kärnkraftverkens byggnader, anläggningar och maskiner	25 år
CHP-kraftverkens byggnader, anläggningar och maskiner (varje CHP-anläggning har individuell avskrivningsperiod)	15–25 år
Ställverksbyggnader, anläggningar och maskiner	30–40 år
Distributionsnät	15–40 år
Fjärrvärmenät	30–40 år
Övriga byggnader och anläggningar	20–40 år
Övriga materiella tillgångar	20–40 år
Övriga maskiner och inventarier	3–20 år
Övriga långsiktiga investeringar	5–10 år

Tillgångarnas restvärden och nyttjandeperioder omprövas varje balansdag och justeras vid behov. En tillgångs redovisade värde skrivs omedelbart ned till sitt återvinningsvärde om tillgångens redovisade värde överstiger dess beräknade återvinningsvärde.

1.12.1 Gemensamt kontrollerade tillgångar

Fortum äger genom dotterbolaget Fortum Power and Heat Oy kolkraftverket Meri-Pori i Finland, men enligt kontrakt har Teollisuuden Voima Oyj (TVO) rätt till 45,55 % av kraftverket. Kapaciteten och produktionen kan delas mellan Fortum och TVO. Varje ägare kan välja när och med vilken kapacitet produktionen skall ske. Både Fortum och TVO köper sina egna bränslen och utsläppsrätter. Eftersom både Fortum och TVO kontrollerar sin andel av kraftverket, inklusive relaterade risker och förtjänstmöjligheter, redovisas Meri-Pori som en gemensamt kontrollerad tillgång.

Fortum redovisar som en tillgång den del av investeringen som Fortum har gjort, dvs. 55,55 %. För tillfället leasar Fortum ut sin andel av kraftverket i Meri-Pori. Leasingkontraktet har klassificerats som operationell leasing.

Fortum är även berättigad till en del av electriciteten som TVO producerar i Meri-Pori, eftersom Fortum äger 26,58 % av TVOs aktier i serie C, se Not 21 Andelar i intresseföretag och joint ventures.

1.13 Immateriella tillgångar

Immateriella tillgångar, förutom goodwill, är redovisade till historiska anskaffningsvärden efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. I de fall immateriella tillgångar har en begränsad nyttjandeperiod görs avskrivningarna linjärt över den förväntade nyttjandeperioden.

1.13.1 Datormjukvara

Förvärvade licenser för datormjukvara redovisas till anskaffningsvärden vilka inkluderar direkt hänförliga utgifter för att färdigställa tillgången för dess avsedda användning. Anskaffningsvärdet skrivs av över beräknad nyttjandeperiod (tre till fem år). Utgifter för att utveckla eller underhålla datormjukvara kostnadsförs löpande då de uppstår. Utgifter som är direkt hänförliga till produktionen av identifierbara och unika mjukvaruprodukter som kontrolleras av koncernen och som troligen kommer att generera framtida ekonomiska fördelar som överstiger kostnaderna efter ett år redovisas som immateriella tillgångar. Direkta utgifter inkluderar personalkostnader vid utveckling av datormjukvara och en skäligen andel av indirekta kostnader. Utveckling av datormjukvara som redovisas som immateriell tillgång skrivs av över dess uppskattade nyttjandeperiod (vilken inte överstiger tre år).

1.13.2 Varumärken och licenser

Varumärken och licenser redovisas till historiska anskaffningsvärden efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Avskrivningarna görs linjärt över bedömda nyttjandeperioder (15–20 år).

1.13.3 Kundportföljer

Anskaffningsvärdet i samband med förvärv av kundportföljer redovisas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. En kundportfölj är en portfölj av kunder eller en marknadsandel. Anskaffningsvärdet för kundportföljer skrivs av över nyttjandeperioden, vanligtvis över fem år. Vid varje bokslutstillfälle kontrolleras det om det finns indikationer på eventuella nedskrivningsbehov av redovisat värde för kundportföljerna.

1.13.4 Goodwill

Goodwill utgör det belopp med vilket anskaffningskostnaden överstiger det verkliga värdet på de nettotillgångar som koncernen förvärvat i samband med ett företagsförvärv/förvärv av intresseföretag vid tidpunkten för förvärvet. Goodwill som uppstått vid förvärv av dotterbolag redovisas i immateriella tillgångar. Goodwill som uppstått från förvärv av intresseföretag inkluderas i intresseföretagsandelar och testas för nedskrivningsbehov som en del av det totala värdet. Separat redovisad goodwill testas årligen för att identifiera nedskrivningsbehov och redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade nedskrivningar. Gjorda nedskrivningar på goodwill återförs inte. Redovisat resultat från avyttring av företag inkluderar bokfört värde på den goodwill som är hänförlig till det avyttrade företaget.

Goodwill fördelas på kassagenererande enheter vid prövning av eventuellt nedskrivningsbehov. Fördelningen görs på de kassagenererande enheter eller grupper av kassagenererande enheter, fastställda i enlighet med koncernens rörelsesegment, som förväntas bli gynnade av det rörelseförvärv där goodwillposten uppstod.

1.14 Nedskrivning av icke finansiella tillgångar

Tillgångar med obegränsade nyttjandeperioder skrivs inte av utan prövas årligen för eventuella nedskrivningsbehov. Tillgångar med begränsade nyttjandeperioder prövas för eventuella nedskrivningsbehov närhelst händelser eller förändringar i omständigheter ger indikationer på att det redovisade värdet på tillgången överstiger dess återvinningsvärde. En nedskrivning redovisas i resultaträkningen med det belopp varmed tillgångens redovisade värde överstiger dess återvinningsvärde. Återvinningsvärdet är det högsta av tillgångens verkliga värde minus försäljningskostnader och dess nyttjandevärde. För att kontrollera eventuellt nedskrivningsbehov grupperas tillgångarna till den lägsta nivå med separat identifierbara kassaflöden (kassagenererande enheter). För andra icke finansiella tillgångar än goodwill, som har skrivits ned, testas vid varje rapporteringstillfälle om det är möjligt att återföra den gjorda nedskrivningen.

1.15 Finansiella tillgångar

Koncernen klassificerar sina tillgångar i följande kategorier: finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen, lånefordringar och kundfordringar samt finansiella tillgångar som kan säljas. Klassificeringen är beroende av för vilket syfte den finansiella tillgången förvärvades. Ledningen fastställer klassificeringen av den finansiella placeringen initialt vid första redovisningen och indelningen omprövas vid varje rapporteringstillfälle.

1.15.1 Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

En finansiell tillgång klassificeras till denna kategori om den förvärvades i syfte att säljas inom kort. Derivat klassificeras också som finansiella tillgångar som innehas för handel om de inte är identifierade som säkringar. Tillgångar i denna kategori klassificeras som omsättningstillgångar om de antingen innehas för handel eller förväntas realiseras inom 12 månader från balansdagen.

1.15.2 Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. De uppkommer när koncernen tillhandahåller pengar, varor eller tjänster direkt till en gäldenär. De inkluderas i anläggningstillgångar, förutom de som förfaller inom 12 månader från balansdagen, vilka klassificeras som omsättningstillgångar.

1.15.3 Finansiella tillgångar som kan säljas

Finansiella tillgångar som kan säljas är sådana tillgångar som inte är derivat där tillgångarna antingen identifieras som att de kan säljas eller inte klassificeras till någon av de andra kategorierna. De ingår bland anläggningstillgångarna förutom när avsikten är att avyttra placeringen inom 12 månader från balansdagen.

Förvärv och avyttringar av placeringar redovisas på affärsdagen – den dag som koncernen förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången. Finansiella tillgångar redovisas vid första redovisningstillfället till verkligt värde plus transaktionskost-

nader vilket gäller alla finansiella tillgångar som inte redovisas till verkligt värde via resultaträkningen. Finansiella tillgångar bokas bort från balansräkningen när rätten att erhålla kassaflöden från den finansiella tillgången har löpt ut eller har överförts och koncernen har överfört i stort sett alla risker och förmåner som är förknippade med ägandet. Finansiella tillgångar som kan säljas och finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen värderas i efterföljande perioder till verkligt värde. Lånefordringar värderas till upplupet anskaffningsvärde med tillämpning av effektivräntemetoden. Realiserade och orealiserade vinster och förluster som uppkommit till följd av förändringar i det verkliga värdet avseende kategorin "finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen" redovisas i resultaträkningen i den period de uppkommer. Orealiserade vinster och förluster som uppkommer vid förändringar av det verkliga värdet på icke-monetära värdepapper klassificerade som finansiella tillgångar som kan säljas redovisas i eget kapital. När värdepapper, klassificerade som finansiella tillgångar som kan säljas, säljs eller skrivs ned, redovisas den ackumulerade justeringen av verkligt värde i resultaträkningen.

Det verkliga värdet av börsnoterade värdepapper baseras på köpkurser. Om marknaden för en finansiell tillgång inte är aktiv (och för onoterade värdepapper) fastställer koncernen verkligt värde genom att använda värderingstekniker. Dessa inkluderar nyligen genomförda transaktioner på armlängds avstånd, referenser till andra instrument som i allt väsentligt är lika, diskonterade kassaflöden och optionsvärderingsmodeller, anpassade för att reflektera utfärdarens specifika omständigheter.

Koncernen bedömer vid varje balansdag huruvida det finns objektiva bevis för att det föreligger nedskrivningsbehov avseende en finansiell tillgång eller grupp av finansiella tillgångar. Om sådant bevis föreligger för finansiella tillgångar som kan säljas, bokas den ackumulerade förlusten (beräknad som skillnaden mellan anskaffningsvärdet och det aktuella verkliga värdet, minus eventuell nedskrivning på den finansiella tillgången tidigare redovisad i resultaträkningen) bort från eget kapital och redovisas i resultaträkningen.

1.16 Kundfordringar

Kundfordringar redovisas till verkligt värde. En reservering för osäkra kundfordringar görs då koncernen har bevis på att den inte kommer att kunna erhålla alla belopp som förfallit. Finansiella svårigheter, konkurshot och uteblivna/försenade betalningar är indikatorer på att kundfordran är osäker. Reserveringen är skillnaden mellan kundfordringarnas bokförda värde och nuvärdet av uppskattade framtida kassaflöden.

Kundfordringar inkluderar intäkter baserade på en uppskattning av levererad el, värme, kyla och eldistribution som ännu inte lästs av och ännu inte fakturerats.

1.17 Likvida medel

Likvida medel omfattar kontanter, likvida bankdepositioner, andra kortfristiga likvida placeringar med en ursprunglig löptid på tre månader eller kortare. Checkräkningskredit hos bank redovisas som upplåning bland kortfristiga skulder i balansräkningen.

1.18 Egna aktier

I fall ett koncernföretag köper bolagets aktier (egna aktier) räknas den betalda ersättningen, inkluderat med direkt hänförliga tillkommande kostnader (netto efter skatt), av från den del av koncernens egna kapital som avser moderbolagets aktieägare. När dessa aktier säljs eller återutgivs inkluderas den erhållna likviden i eget kapital.

1.19 Lån

Lån redovisas initialt till verkligt värde minus transaktionskostnader. I efterföljande perioder redovisas lånen till upplupet anskaffningsvärde; eventuell skillnad mellan vad som erhållits (reducerat med transaktionskostnader) och återbetalt belopp redovisas som räntekostnad över lånets löptid enligt effektivräntemetoden. Lån eller delar av lån som utgör det underliggande säkringsinstrumentet i en säkring av verkligt värde redovisas till verkligt värde.

1.20 Leasingavtal

1.20.1 Finansiella leasingavtal

Leasingavtal för materiella anläggningstillgångar där de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av ett objekt i allt väsentligt överförs till koncernen, klassificeras som finansiella leasingavtal. Finansiella leasingavtal redovisas vid leasingperiodens början till det lägsta av det verkliga värdet för den leasade egendomen och nuvärdet av minimileaseavgifterna, båda fastställda vid leasingavtalets början. Varje leasingavgift fördelas mellan ränta och amortering av skulden. Hyresåtagandena, netto efter ränta, redovisas bland långfristiga eller kortfristiga räntebärande skulder beroende på när de förfaller till betalning. Räntan redovisas i resultaträkningen över leasingperioden så att varje redovisningsperiod belastas med ett belopp som motsvarar en fast räntesats för den under respektive period redovisade skulden. Materiella anläggningstillgångar som anskaffas genom finansiella leasingavtal skrivs av över den kortare av nyttjandeperioden och leasingperioden.

Sal- and leaseback transaktioner som resulterar i ett finansiellt leasingavtal redovisas enligt ovanstående principer. Skillnaden mellan försäljningspriset och det redovisade värdet på den sålda tillgången periodiseras över leasingperioden.

De materiella anläggningstillgångar som leasas ut enligt finansiella leasingavtal redovisas som räntebärande fordringar till ett belopp som motsvarar nettoinvesteringen enligt leasingavtalet. Varje erhållen betalning fördelas mellan återbetalning av fordran och finansiell intäkt. Den finansiella intäkten redovisas i resultaträkningen över leasingperioden så att en jämn förräntning erhålls på den under varje redovisningsperiod redovisade fordran.

1.20.2 Operationella leasingavtal

Leasingavtal avseende anläggningstillgångar där en väsentlig del av de ekonomiska riskerna och fördelarna som förknippas med ägandet inte överförs till koncernen klassificeras som operationella leasingavtal. Leasingavgifter vid operationella leasingavtal kostnadsförs linjärt över leasingperioden.

Erhållna betalningar från operationell leasing, där koncernen leasar ut anläggningstillgångar, redovisas som övriga intäkter i resultaträkningen. Fortum har leasat ut sin andel av kolkraftverket Meri-Pori i Finland t.o.m. juni 2010. (Se även Gemensamt kontrollerade tillgångar ovan). Leasingkontraktet har klassificerats som operationell leasing.

1.21 Varulager

Varulager värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Anskaffningsvärdet fastställs genom tillämpning av först-in-först-ut (FIFU) metoden. Anskaffningsvärdet för färdiga varor och pågående arbete består av råvaror, direkt lön, andra direkta kostnader och hänförliga indirekta tillverkningskostnader (baserat på normalt kapacitetsutnyttjande). Nettoförsäljningsvärde är ett uppskattat

försäljningspris i den löpande verksamheten med avdrag för tillhörande rörliga försäljningskostnader.

1.22 Uppskjutna skatter

Uppskjutna skatter redovisas med tillämpning av balansräkningsmetoden som innebär att det redovisas en uppskjuten skatt på temporära skillnader som uppkommer mellan det redovisade värdet på tillgångar och skulder i koncernen och deras skattemässiga värden. Om den uppskjutna skatten härrör från den första redovisningen av en tillgång eller en skuld, härrörande från en transaktion som inte är ett rörelseförvärv och som vid tidpunkten för transaktionen inte påverkar vare sig redovisat eller skattepliktigt resultat, redovisas ingen uppskjuten skatt. De uppskjutna skatterna beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen och som förväntas gälla när den uppskjutna skattefordran erhålls respektive den uppskjutna skatteskulden erläggs.

Uppskjutna skattefordringar redovisas i den omfattning det är sannolikt att beloppen kan utnyttjas mot framtida skattepliktiga överskott. Uppskjutna skattefordringar kvittas mot uppskjutna skatteskulder om de avser inkomstskatter som taxeras inom samma beskattningsområde.

En uppskjuten skatt redovisas på temporära skillnader som hänför sig till innehav i dotterföretag, intresseföretag samt andelar i joint ventures, utom i de fall koncernen kan styra tidpunkten för återföringen av de temporära skillnaderna samt att det är sannolikt att en sådan återföring inte sker inom överskådlig framtid.

1.23 Ersättningar till anställda

1.23.1 Pensionsförpliktelse

Koncernen har olika pensionsplaner i överensstämmelse med de lokala villkor och den praxis som råder i de länder där man bedriver verksamhet. Planerna är generellt sett fonderade genom betalningar till försäkringsbolag eller till koncernens pensionsfond fastställda enligt periodiska aktuariella beräkningar. Koncernen har såväl förmånsbestämda som avgiftsbestämda planer.

Koncernens avgift till avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad i resultaträkningen i den period som avgiften avser.

När det gäller förmånsbestämda planer, fastställs pensionskostnaden genom att använda den s.k. Projected Unit Credit Method. Metoden fördelar kostnaden för pensioner över tiden de anställda utför tjänster för företaget. Den förmånsbestämda förpliktelsen beräknas som nuvärdet av de förväntade framtida utbetalningarna med diskonteringsränta som motsvarar räntan för förstaklassiga företagsobligationer med löptider som motsvarar löptiderna för den relaterade förpliktelsen. Skulden som redovisas i balansräkningen utgörs av den förmånsbestämda förpliktelsen på balansdagen efter avdrag för det verkliga värdet av förvaltningstillgångarna med justeringar för oredovisade aktuariella vinster och förluster. Förutbetalda avgifter redovisas som en tillgång i den utsträckning som en återbetalning eller minskade avgifter i framtiden är möjlig.

Aktuariella vinster eller förluster som överstiger 10 % av nuvärdet för de totala förmånsbestämda förpliktelseerna eller det verkliga värdet av förvaltningstillgångarna (det högsta) redovisas i resultaträkningen över den förväntade genomsnittliga återstående tjänstgöringstiden för de anställda som omfattas av planen. Dessa värden beräknas och appliceras separat för varje förmånsbestämd plan. Kostnader avseende

tjänstgöring under tidigare perioder redovisas omedelbart i resultaträkningen, eller skrivs av linjärt under intjäningsperioden. Räntekostnaden inkluderas i ersättningar till anställda.

1.23.2 Aktierelaterade ersättningar

Koncernen har aktiebaserade långsiktiga incitamentsprogram. Den potentiella ersättningen från det aktiebaserade incitamentsprogrammet grundas på resultatet för koncernen, affärsområdena och den individuella chefen, såväl som på värdestegringen för Fortumaktien. Den potentiella ersättningen från incitamentsprogrammet redovisas som ett kontantreglerat program och redovisas som en kostnad under intjäningsperioden, med motsvarande ökning av skulden. Verkligt värde för den potentiella ersättningen är baserat på Fortumaktiens värde i slutet av varje period och vid tilldelningstidpunkten. Uppskattade avgångar tas i beaktande vid fastställandet av verkligt värde för den potentiella ersättningen. Förändringar i verkligt värde för den potentiella ersättningen redovisas över kvarvarande intjäningsperioder. En upplupen kostnad för sociala kostnader som betalas av arbetsgivaren redovisas för programmet.

För att säkra koncernen mot förändringar i verkligt värde för de potentiella ersättningarna har koncernen ingått likvidavräknade aktieterminer. Aktieterminerna kvalificerar inte för säkringsredovisning och därmed redovisas förändringar i verkligt värde över resultaträkningen.

1.23.3 Aktieoptioner

Aktieoptioner värderas till verkligt värde vid tidpunkten för tilldelningen och de kostnadsförs i resultaträkningen linjärt över perioden från tidpunkten de tilldelats till tidpunkten när de är tillgängliga att utnyttjas. Det kostnadsförda beloppet som fastställts vid tidpunkten för tilldelningen av optionerna är baserat på förväntat antal optioner som kommer att tjäna in. Det verkliga värdet för optionerna bestäms baserat på Black-Scholes eller Binomial optionsvärderingsmodeller. En beräkning av det slutliga beloppet för optionerna uppdateras vid varje bokslutstillfälle, om tillämpbart, och effekten från beräkningsförändringen redovisas i resultaträkningen. Social avgifter hänförliga till optionerna redovisas som en kostnad i resultaträkningen och en upplupen kostnad i balansräkningen i den period de tilldelades. Den upplupna kostnaden beräknas baserat på verkligt värde för optionerna, och beloppet på avsättningen justeras för att avspegla kursförändringen på Fortumaktien. När optionerna utnyttjas redovisas erhållen betalning enligt teckningskursen (justerad för transaktionskostnader) som eget kapital.

1.24 Avsättningar

Avsättningar för miljöåterställande åtgärder, återställningskostnader, omstruktureringskostnader och legala tvister redovisas när koncernen har en befintlig legal eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse med annan part, samt att det är troligt att utbetalning kommer att krävas och att en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Avsättningarna värderas till nuvärdet av de förväntade framtida utgifter för att kunna lösa förpliktelsen. Nuvärdet beräknas genom att använda diskonteringsränta före skatt som återspeglar en aktuell marknadsbedömning av det tidsberoende värdet av pengar och de risker som är förknippade med förpliktelsen. Ökningen av avsättningen på grund av att tid förflyter redovisas löpande som en räntekostnad.

1.24.1 Miljöåterställande åtgärder

Avsättning för miljöåterställande åtgärder redovisas enligt nuvarande tolkning av miljölagar och regleringar, när det är sannolikt att en befintlig förpliktelse föreligger och att förpliktelsen tillförlitligt kan uppskattas. Miljöutgifter som hänför sig till återställandet av ett aktuellt tillstånd föranlett av en tidigare händelse, och vilken bidrar med aktuella eller framtida intäkter, kostnadsförs när det uppstår.

1.24.2 Återställningskostnader

Avsättning för återställningskostnader redovisas antingen när ett avtalsenligt åtagande föreligger mot en tredje part eller när ett legalt åtagande föreligger och beloppet och den definitiva sluttidpunkten tillförlitligt kan uppskattas. Förpliktande händelse är till exempel antingen när en anläggning uppförs på leasad mark med ett åtagande att nedmontera och bortforsla tillgången i framtiden eller när ett legalt åtagande gentemot Fortum förändras. Avsättning för återställningskostnader redovisas som en del av kostnaden för byggnaden eller anläggningen när den tas i drift eller när föroreningen uppstår. Kostnaden skrivs av över tillgångens återstående nyttjandeperiod.

1.24.3 Omstruktureringskostnader

Omstruktureringskostnader består främst av ersättningar till uppsagda anställda.

1.25 Tillgångar och skulder relaterade till avveckling av kärnkraftverk och hantering av använt kärnbränsle

Fortum äger kärnkraftverket i Lovisa i Finland. Fortums innehav i den statliga kärnavfallshanteringsfonden och skulder relaterade till kärnkraftsproduktion redovisas båda separat i balansräkningen. Fortums fondinnehav i statens kärnavfallshanteringsfond redovisas enligt IFRIC 5, *Rätten till intressen i fond för nedläggning, återställande och miljöåterställande åtgärder*, som anger att fondtillgångar skall beräknas till det lägsta av verkligt värde eller det värde av avsättningen kopplat till åtagandet eftersom Fortum varken har kontroll eller delad kontroll över kärnavfallshanteringsfonden. De relaterade avsättningarna är avsättning för nedmontering av kärnkraftverket och avsättning för utrangering av använt bränsle.

De verkliga värdena av avsättningarna beräknas genom att diskontera de separata framtida kassaflödena, vilka baseras på uppskattade framtida kostnader och vidtagna åtgärder. Det ursprungliga nuvärdet av avsättningen för avvecklingen (vid tidpunkten för kärnkraftverkets start) inkluderas i investeringskostnaden och skrivs av över kärnkraftsverkets uppskattade livslängd. Förändringar i de tekniska planerna mm. som påverkar de diskonterade kassaflödena av uppskattade kostnader för nedmontering diskonteras till innevarande period. De ökade återställandekostnaderna som kommer från ökningen av avsättningen läggs till materiella anläggningstillgångar och skrivs av över kärnkraftverkets återstående förväntade livslängd.

Avsättningen för kärnavfall avser den framtida hanteringen av det hittills använda kärnbränslet under redovisningsperioden. Kostnader för hantering av använt kärnbränsle redovisas över drifttiden baserat på bränsleförbrukning. Effekten av eventuella förändringar av diskonterade kassaflöden för relaterade kostnader redovisas omedelbart i resultaträkningen baserat på det använda kärnbränslet fram till bokslutsdagen. Räntekostnader som relaterar till att avsättningen återförs, för den period som avsättningen för kärnavfall har ackumulerats och innevarande period, redovisas också direkt i resultaträkningen.

Tidsfaktorn beaktas genom att redovisning sker av räntekostnader relaterade till diskonteringen av avsättningar för kärnkraft. Ränta på tillgångarna i den statliga kärnavfallshanteringsfonden redovisas som finansiella intäkter.

Fortums nuvarande andel i statens kärnavfallshanteringsfond avseende kärnkraftverket i Lovisa är högre än fondens bokförda värde i balansräkningen. De legala skulderna relaterade till kärnkraft beräknas utifrån den finska lagen om att kärnkraftsansvar skall vara helt täckta av betalningar och garantier till kärnavfallshanteringsfonden. De legala skulderna relaterade till kärnkraft är inte diskonterade medan avsättningarna är baserade på diskonterade kassaflöden över 100 år, vilket leder till en stor skillnad mellan den legala skulden och avsättningen.

Fondens årliga avgift baseras på förändringen i den legala skulden, ränteintäkter från statens kärnavfallshanteringsfond och kostnader för vidtagna åtgärder.

Fortum har även minoritetsinnehav av aktier i de kärnkraftsproducerande intressebolagen Teollisuuden Voima Oyj (TVO) i Finland och direkt och indirekt i OKG AB och Forsmarks Kraftgrupp AB i Sverige. Koncernens innehav i intresseföretag bokförs enligt kapitalandelsmetoden. Redovisningsprinciper för intresseföretagen avseende tillgångar och skulder relaterade till kärnkraft har ändrats när det har varit nödvändigt för att säkerställa att koncernens redovisningsprinciper följs.

✚ För ytterligare information om kärnkraftsrelaterade tillgångar och skulder, se Not 35 Tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften på sidan 162.

1.26 Ansvarsförbindelser

Upplysningar om ansvarsförbindelser lämnas då det finns en möjlig förpliktelse som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera framtida händelser eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av att det inte är troligt att utflödet av resurser kommer att krävas.

1.27 Resultat per aktie

Resultat per aktie före utspädning beräknas genom att det resultat som är hänförligt till moderbolagets aktieägare divideras med ett vägt genomsnittligt antal utestående stamaktier under året, exklusive återköpta aktier, som innehas som egna aktier av moderbolaget.

Resultat per aktie efter utspädning beräknas genom att det vägda genomsnittliga antalet utestående stamaktier justeras med antagandet att konvertering sker för samtliga ordinarie aktier som kan ge upphov till utspädningseffekt. För optionslån och aktieoptioner görs en beräkning för att fastställa det antal aktier som kunde ha köpts till verkligt värde (beräknat som Fortumaktiens årliga genomsnittliga marknadspris), för ett belopp motsvarande det monetära värdet för de utestående aktieoptionernas tillhörande teckningsrätter.

Antalet aktier som beräknats enligt ovan reduceras från antalet aktier som skulle ha utfärdats under antagandet att aktieoptionerna utnyttjats. Antalet tillkommande aktier som erhålls genom antagandet av utnyttjade aktieoptioner och optionslån läggs till det genomsnittliga antalet utestående aktier.

Aktieoptioner och optionslån har en utspädande effekt endast när det genomsnittliga marknadspriset på stamaktier under perioden är högre än teckningspriset för aktieoptionerna och optionslånen. Tidigare rapporterat resultat per aktie justeras inte retroaktivt för att återspegla förändringar i aktiepriset för stamaktier.

1.28 Utdelning

Utdelning till moderbolagets aktieägare redovisas inte som en skuld i koncernens balansräkning förrän i den period som utdelningen godkänts av den ordinarie bostämman.

1.29 Redovisning av derivat och säkringsåtgärder

I den löpande verksamheten ingår koncernen köp- och försäljningsavtal för olika varor. Majoriteten av dessa avtal har ingåtts och kommer i framtiden att ingås så att leveransen sker i samband med försäljningen, köpet eller förbrukningen av varan. IAS 39 gäller inte för sådana kontrakt. Övriga nettoreglerade råvarukontrakt värderas till verkligt värde. Vinster och förluster vid värdering till verkligt värde redovisas i resultaträkningen.

Derivat redovisas initialt till verkligt värde vid det datum som ett derivatkontrakt ingås och omvärderas i efterföljande perioder till verkligt värde. Metoden för att redovisa uppkomna vinster och förluster beror på huruvida derivatet är identifierat som ett säkringsinstrument, och i så fall, den säkrade postens beskaffenhet. Koncernen identifierar derivat som antingen: (1) säkring av högst sannolika prognostiserade framtida transaktioner (kassaflödessäkringar); (2) säkring av det verkliga värdet av redovisade tillgångar eller skulder eller ett bindande åtagande (säkring av verkligt värde); eller (3) säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet. När säkringen ingås dokumenterar koncernen förhållandet mellan säkringsinstrumentet och den säkrade posten, såväl som mål för sin riskhantering och riskhanteringsstrategi för att företa olika slags säkringstransaktioner. Koncernen dokumenterar även sina bedömningar, såväl vid säkringens ingång som fortlöpande, huruvida derivaten, som används i säkringstransaktioner, är mycket effektiva och matchar förändringar i verkligt värde eller kassaflöden från säkrade poster. Beroende på när derivaten förfaller indelas de i kort- och långfristiga. För de elderivat som har kassaflöden under olika år indelas det verkliga värdet i kort- och långfristiga tillgångar eller skulder.

1.29.1 Kassaflödessäkring

Den effektiva delen av förändringar i det verkliga värdet för derivat som identifierats och kvalificeras som kassaflödessäkringar, redovisas i eget kapital. Vinsten eller förlusten som hänför sig till den ineffektiva delen, redovisas omedelbart i resultaträkningen. Ackumulerade belopp i eget kapital förs om till resultaträkningen under samma perioder som den säkrade posten påverkar resultatet (t.ex. när den prognostiserade försäljningen som är säkrad äger rum). När den säkrade framtida prognostiserade transaktionen resulterar i att en icke-finansiell tillgång (t.ex. varulager) eller en skuld redovisas, förs vinsterna och förlusterna, som redovisats i eget kapital, om från eget kapital och inkluderas i den initiala redovisningen av tillgången eller skuldens värde. När ett säkringsinstrument inte längre uppfyller kriterierna för säkringsredovisning, kvarstår eventuell ackumulerad vinst eller förlust i eget kapital fram till dess att den prognostiserade transaktionen slutligen redovisas i resultaträkningen. När en framtida transaktion inte längre förväntas uppkomma, redovisas den ackumulerade vinsten eller förlusten som föreligger i eget kapital omedelbart i resultaträkningen.

1.29.2 Säkring av verkligt värde

Förändringar i det verkliga värdet av derivat som identifierats och kvalificeras som en säkring av verkligt värde, redovisas i resultaträkningen, tillsammans med even-

tuella förändringar i det verkliga värdet av den säkrade tillgången eller skulden som är hänförlig till den säkrade risken.

Om en säkring inte längre uppfyller kriterierna för säkringsredovisning, justeras det redovisade värdet för den säkrade posten, för vilken effektiva räntemetoden används, i periodens resultat fram till förfallotidpunkten.

1.29.3 Säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet

Säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet redovisas på liknande sätt som kassaflödessäkringar. Eventuella vinster eller förluster på den effektiva delen av säkringsinstrumentet redovisas i eget kapital medan den ineffektiva delen omedelbart redovisas i resultaträkningen. Den vinst eller förlust som redovisats direkt i eget kapital redovisas i resultaträkningen vid avyttringen av utlandsverksamheten.

1.29.4 Derivat som inte uppfyller villkoren för säkringsredovisning

Vissa derivat uppfyller inte villkoren för säkringsredovisning. Förändringar i det verkliga värdet av derivatinstrument som inte uppfyller villkoren för säkringsredovisning redovisas omedelbart i övriga intäkter i resultaträkningen.

1.30 Fastställande av verkligt värde

Det verkliga värdet på finansiella instrument inklusive elderivat som handlas på aktiva marknader (såsom standardiserade derivatinstrument och värdepapper för handel eller värdepapper som kan säljas) baseras på noterade marknadspriser på balansdagen. Det verkliga värdet på finansiella instrument som inte handlas på en aktiv marknad fastställs genom att använda värderingstekniker. Koncernen använder ett antal olika metoder och gör antaganden som är baserade på marknadsförhållanden som råder på respektive balansdag.

Elderivat som förfaller efter sex år och som inte är Nord Pools standardprodukter värderas till verkligt värde genom prisinformation från andra tillförlitliga marknadsaktörer. Andra tekniker, såsom beräknade diskonterade kassaflöden, används för att fastställa verkligt värde på de återstående finansiella instrumenten. Det verkliga värdet på ränteswappar beräknas som nuvärdet av beräknade framtida kassaflöden. Det verkliga värdet på valutaterminskontrakt fastställs genom att använda terminskursen på balansdagen. Verkligt värde på optioner beräknas med hjälp av värderingsmodeller för optioner. Det verkliga värdet på finansiella skulder beräknas genom att diskontera de framtida kontrakterade kassaflödena till den rådande marknadsräntan, som är tillgänglig för koncernen för liknande finansiella instrument. Förändringar i dessa antaganden kommer att påverka det redovisade verkliga värdet på finansiella instrument.

I värderingen till verkligt värde har kreditmarginalen inte justerats eftersom noterade marknadspriser för de instrument som används anses överensstämma med värdering till verkligt värde. De finansiella instrument som används i Fortum är standardiserade produkter som antingen regleras via börser eller som frekvent handlas på marknaden. Råvaruderivat är vanligtvis reglerade via börser, som t.ex. Nord Pool och finansiella derivat ingås med banker eller finansiella institut med god kreditvärdighet.

Det nominella värdet minus bedömda kreditförluster för kundfordringar och leverantörsskulder antas motsvara deras verkliga värden.

2 Viktiga uppskattningar och bedömningar för redovisningsändamål

För att upprätta koncernredovisning i enlighet med god redovisningssed måste företagsledningen göra uppskattningar och bedömningar som påverkar de redovisade värdena på tillgångar och skulder, upplysningar om ansvarsförbindelser och förpliktelser per det datum som koncernredovisningen upprättas samt de redovisade värdena på intäkter och kostnader för rapporteringsperioden. Uppskattningar och bedömningar utvärderas löpande och baseras på historisk erfarenhet och andra faktorer, inklusive förväntningar på framtida händelser som anses rimliga under rådande förhållanden. Verkligt utfall kan avvika från dessa uppskattningar. Koncernens viktiga uppskattningar och bedömningar beskrivs nedan.

2.1 Prövning av nedskrivningsbehov för materiella anläggningstillgångar

Koncernen har redovisade betydande värden i materiella anläggningstillgångar, vilka testas för nedskrivningsbehov i enlighet med den redovisningsprincip som beskrivs i Not 1 Redovisningsprinciper. Återvinningsvärdena för kassagenererande enheter har fastställts genom beräkning av nyttjandevärden. För dessa beräkningar måste vissa uppskattningar göras avseende framtida kassaflöden.

Koncernen har inte redovisat någon nedskrivning under 2008 som resultat av dessa beräkningar. Ifall det prognostiserade rörelseresultatet före avskrivningar den 31 december 2008 skulle ha varit 10 % lägre än ledningens uppskattning den 31 december 2008 eller diskonteringsräntan före skatt som använts för att beräkna framtida kassaflöden skulle ha varit 10 % högre än ledningens uppskattning, skulle koncernen inte ha redovisat någon nedskrivning för materiella anläggningstillgångar.

2.2 Inkomstskatter och uppskjutna skatter

Fortum har uppskjutna skattefordringar och skulder som förväntas realiseras över resultaträkningen över ett antal tidsperioder i framtiden. Vid beräkning av uppskjutna skatter måste Fortum göra vissa antaganden och uppskattningar avseende framtida skattekonsekvenser som hänför sig till skillnaden mellan redovisade tillgångar och skulder i koncernredovisningen och deras respektive skattemässiga värden.

Uppskattningarna inkluderar förväntningar att framtida resultat för dotterbolag kommer att överensstämma med historiska resultatnivåer, att gällande återvinnings-tid avseende förlustavdrag inte kommer att ändras, samt att gällande skattelagar och skattesatser kommer att vara oförändrade inom överskådlig framtid. Fortum anser sig tillämpliga försiktiga bedömningar vid beräkning av uppskjutna skatter.

Koncernen redovisar skulder för förväntade skatterevisionsfrågor baserat på bedömningar av huruvida ytterligare skattskyldighet kommer att uppstå. I de fall den slutliga skatten för dessa ärenden skiljer sig från de belopp som först redovisades, kommer dessa skillnader att påverka aktuell skatt och avsättningar för uppskjuten skatt under den period då fastställanden görs.

Om det faktiska slutresultatet (avseende skatterevisionsfrågor) skulle negativt avvika med 10 % från ledningens bedömning, skulle koncernen redovisa en ökad skatteskuld med 1 miljon euro.

2.3 Skulder relaterade till kärnkraftsproduktion

Avsättningen för kostnader för framtida åtaganden för hantering av avveckling av Fortums kärnkraftverk och hanteringen av kärnavfall baseras på långsiktiga kassaflödesprognoser av framtida kostnader. De huvudsakliga antagandena är tekniska planer, tidsfaktorn, kostnadsuppskattningar och diskonteringsfaktor. Uppskattningarna av tekniska planer, tidsfaktorn och kostnadsuppskattningar godkänns av myndigheter.

Ändringar i antagen diskonteringsfaktor förändrar den redovisade avsättningen. Avsättningen kommer att öka om diskonteringsfaktorn minskar. Fortum har erlagt betalningar till den finska statliga kärnavfallshanteringsfonden baserat på en ej diskonterad legal skuld, vilket leder till att en ökad avsättning skulle motverkas av en motsvarande ökning av Fortums redovisade andel av den statliga kärnavfallshanteringsfonden. Den totala effekten i resultaträkningen kommer att vara positiv eftersom den del av avsättningen som avser avveckling hanteras som en återställningskostnad. Detta förhållande kommer att bestå så länge det legala åtagandet att erlagga betalningar till den statliga kärnavfallshanteringsfonden baseras på en ej diskonterad skuld och att IFRS begränsar det redovisade värdet av tillgången till att inte uppgå till ett högre belopp än motsvarande avsättningar eftersom Fortum inte har kontroll eller gemensam kontroll över fonden. (Se Not 35 Tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften.)

2.4 Pensionsförpliktelser

Nuvärdet för pensionsförpliktelser beror på ett antal faktorer som bestäms med aktuella metoder genom att använda ett antal antaganden. Varje förändring i dessa antaganden påverkar det bokförda värdet av pensionsförpliktelser. De antaganden som använts och känslighetsanalysen för diskonteringsfaktorn presenteras i Not 34 Pensionsförpliktelser.

3 Finansiell riskhantering

Syfte, principer och ramverk, inklusive styrning, organisation och processer för riskhantering liksom beskrivning av risker t.ex. strategiska, finansiella och operationella risker finns i Verksamhetsberättelsen.

3.1 Finansiella risker

Fortum definierar de finansiella riskerna som de negativa effekterna av pris- och volymändringar, likviditetsbrist, eller att en motpart till Fortum inte fullföljer sina åtaganden. Ett antal olika metoder, t.ex. Value-at-Risk och Profit-at-Risk, används i Fortum för att kvantifiera finansiella risker. Den eventuella inverkan av elpris- och volymrisker, vädret, CO₂ och de viktigaste bränslena beräknas med hänsyn till deras ömsesidiga beroende. Stresstester genomförs för att bedöma effekterna av extrema elprisrörelser på Fortums resultat.

Finansiellt risktagande i affärsenheter syftar till att ta till vara möjligheter genom att optimera säkringar eller genom handel för egen räkning. Risktagandet begränsas av riskmandat. Riskmandaten inkluderar affärsenheternas lägsta tillåtna nivåer för vinst före finansiella poster och skatt (EBIT) som anges av verkställande direktören. Övriga mandat består bland annat av volymmässiga begränsningar, Value-at-Risk limiter, stop-loss limiter samt limiter för motpartsexponering.

3.2 Elprisker

Strategier för säkring av elpriset utvecklas och genomförs av affärsenheterna inom ramen för riskmandat som fastställs av Fortums ledningsgrupp. Fortum säkrar elpriskerna på de nordiska marknaderna främst genom att ingå derivatkontrakt för el. I Ryssland finns det för närvarande ingen fungerande finansiell marknad för el. Eftersom merparten av elförsäljningen är reglerad. Säkringsstrategier kommer att utvecklas i takt med att den ryska elmarknaden avregleras. Riskerna i säkringsstrategierna samt deras utförande utvärderas kontinuerligt i enlighet med modeller godkända av koncernens finanschef.

Fortums känslighet för marknadspriset på el är beroende av säkringsgraden för en given tidsperiod. Säkringsgraden per den 31 december 2008 var ca 65 % för år 2009 och 40 % för 2010. Förutsatt att inga förändringar sker i producerade volymer, säkringsgrader eller kostnadsstrukturer, skulle en förändring på marknadspriset på elektricitet med 1 euro/MWh påverka Fortums resultat före skatt 2009 med uppskattningsvis 18 miljoner euro och 2010 med 30 miljoner euro. Den volym som använts i denna känslighetsanalys är 50 TWh vilket inkluderar elproduktionen som säljs till spotmarknaden i Sverige och Finland i segmenten Kraftproduktion och Värme exklusive minoritetsägarnas andelar av elektricitet och övrig vidareförsäljning. Den här volymen är kraftigt beroende av prisnivån, vattensituationen, längden på de årliga underhållsperioderna och tillgängligheten hos kraftverken. Känsligheten beräknas enbart för marknadsprisrörelser eftersom hydrologiska förutsättningar, temperatur, priset på utsläppsrätter för koldioxid, bränslepriser och import-/exportsituationen alla påverkar elpriset på kort sikt och effekter av dessa faktorer inte kan separeras till individuella känslighetsanalyser. Känsligheten för priset på elmarknaden i Ryssland är inte medräknad eftersom dessa priser till stor del är reglerade, och effekterna av eventuella förändringar i priset kommer att motverkas av motsvarande prisförändringar på gas, vilket är den huvudsakliga komponenten i bränslepriskostnaden.

3.2.1 Känslighet som uppkommer från finansiella instrument enligt IFRS 7

Känslighetsanalys visar känsligheten som uppkommer från finansiella elderivat som definieras i IFRS 7. Dessa derivat används vid säkring och handel för egen räkning i olika affärsenheter inom Fortum. Känsligheten beräknas baserat på positionen per den 31 december 2008 (31 december 2007). Positionen hanteras aktivt i den dagliga verksamheten och därför varierar känsligheten över tiden. Känslighetsanalysen inkluderar enbart marknadsriskerna som uppkommer från derivat och alltså är den underliggande fysiska elförsäljningen och -köpen inte inkluderade. Känsligheten beräknas med antagandet att marknadsnoteringarna för terminer avseende elektricitet på Nord Pool och European Energy Exchange (EEX) förändras med 1 euro/MWh för den period som Fortum har derivat.

Känslighet enligt IFRS 7

+/- 1 euro/MWh förändring i marknadsnoteringar för elterminer, milj. euro	Effekt	2008	2007
Effekt på Resultat före skatt	-/+	1	2
Effekt på Eget kapital	-/+	40	29

3.2.2 Elderivat

Tabellerna nedan utvisar koncernens elderivat som främst används för att säkra elpriskrisen. Verkliga värden motsvarar de bokförda värdena i balansräkningen.

☞ Se även Not 1 Redovisningsprinciper för redovisningsprinciper och grunderna för värdering till verkligt värde på sidan 112 och Not 6 Förändringar i verkligt värde för derivat och underliggande poster i resultaträkningen på sidan 134, för effekterna i resultaträkningen för de elderivat som inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning.

Elderivat per instrument – 31 december 2008

Brutto	Volym, TWh				Verkligt värde, milj. euro		
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt	Positivt	Negativt	Netto
Säljterminer	108	56	1	165	2 168	66	2 102
Köptterminer	89	34	-	123	54	1 746	-1 692
Köpta optioner	2	-	-	2	0	0	0
Utställda optioner	4	-	-	4	2	16	-14
Totalt	203	90	1	294	2 224	1 828	396
Nettning mot elbörser ¹⁾					-1 717	-1 717	0
Balans					507	111	396

¹⁾ När standardiserade derivatkontrakt mot Nord Pool har samma leveransperiod, nettas fordringar och skulder.

Elderivat per redovisningsstatus – 31 december 2008

Brutto	Volym, TWh				Verkligt värde, milj. euro		
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt	Positivt	Negativt	Netto
Derivat med säkringsredovisning	95	66	0	161	1 349	942	407
Derivat utan säkringsredovisning ¹⁾	107	25	1	133	875	886	-11
Totalt	202	91	1	294	2 224	1 828	396
Nettning mot elbörser ²⁾							
Derivat med säkringsredovisning					-931	-931	0
Derivat utan säkringsredovisning ¹⁾					-786	-786	0
Totalt					-1 717	-1 717	0
Balans							
av vilka långfristiga					507	111	396
kortfristiga					219	45	174
					288	66	222

Elderivat per instrument – 31 december 2007

Brutto	Volym, TWh				Verkligt värde, milj. euro		
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt	Positivt	Negativt	Netto
Säljterminer	92	26	1	119	65	716	-651
Köpterminer	71	17	0	88	526	64	462
Köpta optioner	-	-	-	-	-	-	-
Utställda optioner	2	-	-	2	1	2	-1
Totalt	165	43	1	209	592	782	-190
Nettning mot elbörser ²⁾							
					-473	-473	0
Balans					119	309	-190

Elderivat per redovisningsstatus – 31 december 2007

Brutto	Volym, TWh				Verkligt värde, milj. euro		
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt	Positivt	Negativt	Netto
Derivat med säkringsredovisning	65	25	0	90	211	383	-172
Derivat utan säkringsredovisning ¹⁾	100	18	1	119	381	399	-18
Totalt	165	43	1	209	592	782	-190
Nettning mot elbörser ²⁾							
Derivat med säkringsredovisning					-198	-198	0
Derivat utan säkringsredovisning ¹⁾					-275	-275	0
Totalt					-473	-473	0
Balans							
av vilka långfristiga					119	309	-190
kortfristiga					56	88	-32
					63	221	-158

¹⁾ Säkringsredovisning tillämpas inte på derivat som innehas för handel för egen räkning och på kassaflödessäkringar som inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning.

²⁾ När standardiserade derivatkontrakt mot Nord Pool har samma leveransperiod, nettas fordringar och skulder.

3.3 Volymrisker

Volymerna för kraft- och värmeproduktionen, kundförsäljningen och eldistributionen varierar. Variationerna är till stor del beroende av verksamhetens art. Volymerna är beroende av, exempelvis, förändringar i den hydrologiska balansen samt temperaturen.

Volymförändringar bevakas noggrant så att säkringar kan justeras vid behov. Dessutom begränsas volymriskerna delvis i kraft- och värmeproduktionen genom produktionsportföljens flexibilitet.

3.4 Bränslepriserisker

Fortum använder finansiella derivat, så som olje- och kolderivat för att hantera bränslepriserisken. Den 31 december 2008 hade Fortum säljkontrakt för olja på 1 047 tusen fat (2007: 460) och köpekontrakt för olja på 1 230 tusen fat (2007: 795). Verkligt värde, netto, var -14 miljoner euro (2007: -4) respektive 11 miljoner euro (2007: 9). Volymerna för sålda och köpta kolderivat var 276 tusen ton (2007: 150) respektive 641 tusen ton (2007: 375) och verkligt värde, netto, var 7 miljoner euro (2007: -1) respektive -16 miljoner euro (2007: 1).

3.5 Priserisker för utsläppsrätter avseende koldioxid, CO₂

Fortum hanterar exponeringen för priserna på utsläppsrätter för CO₂ relaterad till egen produktion genom terminsaffärer för CO₂ och genom att beakta kostnaderna för utsläppsrätterna i produktionsplaneringen. Dessa terminsaffärer för CO₂ används för egen räkning och är värderade till anskaffningsvärde.

Utöver egen produktion har Fortum handel med utsläppsrätter för egen räkning. Dessa utsläppsrätter redovisas som derivat i bokföringen. Den 31 december 2008 var volymerna för sålda och köpta utsläppsrätter för CO₂ 592 tusen ton (2007: 3 101) och 592 tusen ton (2007: 3 121). Deras verkliga värde, netto, var 4 miljoner euro (2007: -13) respektive -4 miljoner euro (2007: 13).

Den 20 februari 2008 undertecknade Fortum, det Ryska Territorial Generating Company No. 1 (TGC-1) och ECF Project Ltd ett avtal där Fortum åtar sig att köpa ca 5 miljoner ton utsläppsminskningenheter (Emission Reduction Units, ERU) från TGC-1. Dessa ERU kommer från gemensamma genomförandeprojekt utförda vid TGC-1:s produktionsanläggningar under Kyotoperioden (2008–2012) av det europeiska programmet för handel med utsläppsrätter. Avtalet är klassificerat som användning för egen räkning och är bokfört till anskaffningsvärde.

Löptidsanalys av elderivat

Tabellen nedan visar odiskonterade kassaflöden för elderivat.

milj. euro	31 december 2008				31 december 2007			
	Under 1 år	1–5 år	Över 5 år	Totalt	Under 1 år	1–5 år	Över 5 år	Totalt
Elderivatskulder	-1 461	-657	-4	-2 122	642	166	9	817
Elderivatstillgångar	1 565	713	3	2 281	466	133	6	605

3.6 Risker i handel för egen räkning

Fortum bedriver handel för egen räkning med terminer, futures och optioner för el främst på Nord Pool och EEX marknaden, utsläppsrätter för CO₂ på den europeiska marknaden, och finansiella kolderivat på ICE och OTC marknaden.

Riskerna förknippade med handel för egen räkning bevakas och rapporteras dagligen, och strikta regler tillämpas. Övergripande mandat för Fortum beslutas av Fortums ledningsgrupp och mandatet bryts sedan ner på individuell portföljnivå. Stop-loss mandat används för att begränsa den maximala ackumulerade förlusten under ett år och det finns tröskelvärden på fördefinierade nivåer som signalerar behovet att involvera ledningen innan stop-loss limiten nås. Value-at-Risk mandat används för att begränsa det maximala risktagandet vid varje given tidpunkt.

3.7 Likviditets- och refinansieringsrisker

Fortums verksamhet är kapitalintensiv och koncernen har ett regelbundet behov av finansiering. Fortum har en diversifierad låneportfölj som huvudsakligen består av en långfristig obligationsfinansiering, men även av många andra lång- och kortfristiga finansieringsfaciliteter. Den totala räntebärande skulden per den 31 december 2008 var 7 500 miljoner euro (2007: 4 893) och den räntebärande nettoskulden var 6 179 miljoner euro (2007: 4 466).

Fortum hanterar likviditets- och refinansieringsrisker genom en kombination av tillgång till likvida medel och garanterade kreditlöften med sina huvudbanker. Koncernen skall alltid ha tillgång till banktillgodohavanden och realiserbara värdepapper samt outnyttjade garanterade kreditlöften inklusive checkräkningskrediter, så att det finns täckning för alla lån som förfaller inom den kommande tolv månadersperioden. Banktillgodohavanden och realiserbara värdepapper samt outnyttjade garanterade kreditlöften skall alltid uppgå till minst 500 miljoner euro.

Per den 31 december 2008, uppgick lån som förfaller inom den kommande tolv månadersperioden till 980 miljoner euro (2007: 605), banktillgodohavanden och realiserbara värdepapper till 1 321 miljoner euro (2007: 427) varav 1 014 miljoner euro hänfördes till placeringar avseende investeringsprogrammet i Ryssland. Garanterade

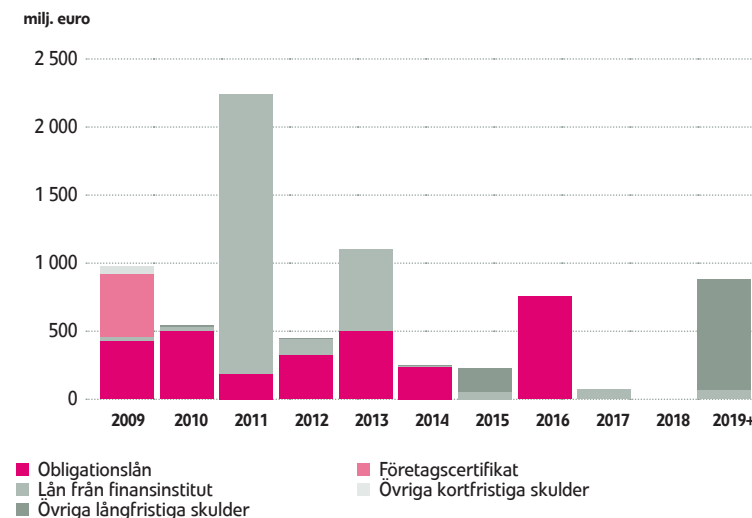
kreditlöften uppgick till 2 906 miljoner euro (2007: 1 416) varav 2 306 miljoner euro var outnyttjade (2007: 1 416).

Lån som förfaller under 2009 och 2010 är begränsade. Under 2009 förfaller 395 miljoner euro under första kvartalet och EUR 585 miljoner under resten av året. 457 miljoner euro av lån som förfaller under 2009 är hänförliga till certifikatprogrammet. Låneförfallen under 2010 uppgår till 543 miljoner euro. Under 2011 förfaller totalt 2 242 miljoner euro varav 2 000 miljoner euro är hänförligt till ett banklån.

Förfallostruktur avseende räntebärande skulder

milj. euro	2008
2009	980
2010	543
2011	2 242
2012	445
2013	1 104
2014 och senare	2 186
Totalt	7 500

Förfallostruktur avseende skulder



Likvida medel, större kreditfaciliteter och låneprogram – 31 december 2008

milj. euro	Total kredit	Utnyttjat belopp	Ej utnyttjat belopp
Likvida medel			
Kassa och bank			733
Kortfristiga bankplaceringar med förfallodag över 3 månader			588
Totalt			1 321
av vilka i Ryssland (TGC-10)			1 020
Garanterade kreditfaciliteter			
Syndikerad kreditfacilitet 1 200 milj. euro	1 200	-	1 200
Syndikerad kreditfacilitet 1 500 milj. euro	1 500	600	900
Bilaterala checkräkningskrediter	206	-	206
Totalt	2 906	600	2 306
Låneprogram			
Fortum Abp, CP-program 500 milj. euro	500	172	328
Fortum Abp, CP-program 5 000 milj. SEK	460	285	175
Fortum Abp, EMTN-program 5 000 milj. euro	5 000	2 918	2 082
Totalt	5 960	3 375	2 585

TGC-10:s totala bankplaceringar på 1 014 miljoner euro är örönmärkta för att användas i ryska investeringsprogram. Av dessa bankplaceringar var vid årsskiftet 2008 504 miljoner euro i euro och 510 miljoner euro i ryska rubel. Alla bankplaceringar med förfall längre än 3 månader finns i TGC-10.

Likvida medel, större kreditfaciliteter och låneprogram – 31 december 2007

milj. euro	Total kredit	Utnyttjat belopp	Ej utnyttjat belopp
Likvida medel och marknadsnoterade värdepapper			
			427
Garanterade kreditfaciliteter			
Syndikerad kreditfacilitet 1 200 milj. euro	1 200	-	1 200
Bilaterala checkräkningskrediter	216	-	216
Totalt	1 416	-	1 416
Låneprogram			
Fortum Abp, CP-program 500 milj. euro	500	-	500
Fortum Abp, CP-program 5 000 milj. SEK	530	-	530
Fortum Abp, EMTN-program 5 000 milj. euro	5 000	3 361	1 639
Totalt	6 030	3 361	2 669

Förfalloanalys av räntebärande skulder och derivat

Beloppen nedan är odiskonterade kassaflöden av räntebärande skulder och ränte- och valutaderivat, och förväntade kassaflöden (kommade räntebetalningar och förfall) relaterade till dessa.

milj. euro	31 december 2008				31 december 2007			
	Under 1 år	1–5 år	Över 5 år	Totalt	Under 1 år	1–5 år	Över 5 år	Totalt
Räntebärande skulder	1 271	5 016	2 524	8 811	838	2 344	3 149	6 331
Ränte- och valutaderivat, skulder	5 046	1 858	60	6 964	4 895	3 570	136	8 601
Ränte- och valutaderivat, fordringar	-5 490	-2 027	-59	-7 576	-4 924	-3 608	-133	-8 665
Totalt	827	4 847	2 525	8 199	809	2 306	3 152	6 267

Räntebärande skulder innehåller lån från statens kärnavfallshanteringsfond och Teollisuuden Voima Oyj 708 miljoner euro (2007: 658) och förnyas årligen. Räntebetalningar för dessa lån är beräknade för tio år i tabellen ovan.

+ För mer information gällande lån från statens kärnavfallsfond och Teollisuuden Voima Oy, se Not 35 Tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften på sidan 162.

3.8 Ränterisker och valutarisker**3.8.1 Ränterisker**

Enligt Finanspolicyn skall den genomsnittliga löptiden i skuldportföljen alltid ligga inom ett intervall från 12 till 24 månader. Ränteförändringarna, dvs. flödesrisken, får inte heller påverka koncernens nettoräntebetalningar med mer än 60 miljoner euro för nästa rullande tolv månadersperiod. Strategier för att uppnå en optimal balans mellan risktagandet och finansieringskostnaden utvärderas och utvecklas inom ramen för dessa mandat.

Per den 31 december 2008 var den genomsnittliga löptiden för skuldportföljen (inklusive derivatkontrakt) 1,6 år (2007: 1,3). Ungefär 64 % (2006: 67 %) av skuldportföljen var lånefinansierad med rörlig ränta, eller lån med fast ränta som skall refinansieras under de kommande tolv månaderna. Om marknadsräntorna ändrades med en procentenhet per den 31 december 2008, skulle nuvärdet för skuldportföljen ändras med 88 miljoner euro (2007: 71). Flödesrisken, räknad som skillnaden mellan en uppskattning över nettoräntekostnaden och sämsta tänkbara utfall, för Fortums låneportfölj för de kommande 12 månaderna var 19 miljoner euro (2007: 14).

Den genomsnittliga räntan på räntebärande skulder inklusive derivat var 4,7 % (2007: 4,6 %) per 31 december 2008. Den genomsnittliga kumulativa räntan för räntebärande skulder inklusive derivat var år 2008 5,3 % (2007: 4,3 %).

3.8.2 Valutarisker

Fortums policy går ut på att säkra de större transaktionsexponeringarna för att undvika valutakursdifferenser i resultaträkningen. Exponeringarna säkras huvudsakligen genom terminskontrakt. Omräkningsexponeringen som uppkommer då man konsoliderar resultaträkningen och balansräkningen för företag i Fortumkoncernen vars funktionella valuta är annan än euro (i Fortum betyder detta huvudsakligen företag i Sverige,

Ryssland, Norge och Polen) är vanligtvis inte säkrade eftersom största delen av dessa tillgångar anses vara långfristiga strategiska investeringar i Fortumkoncernen.

Valutarisken för transaktionsexponering beräknas med Value-at-Risk (VaR) för en endagsperiod med ett konfidensintervall på 95 %, och för omräkningsexponering med en femdagarsperiod och ett konfidensintervall på 95 %. VaR limiterna för transaktionsexponeringarna är fem miljoner euro. Per den 31 december 2008 var transaktions- och omräkningsexponeringen 38 miljoner euro (2007: 23) respektive 4 060 miljoner euro (2007: 1 797). VaR för transaktionsexponeringen var 0 (2007: 0) och VaR för omräkningsexponeringen, utan förändring i verkligt värde för Renewable Energy Corporation (REC) i Hafslund, var 75 miljoner euro (2007: 8).

+ För ytterligare information om Fortums redovisningsprinciper för aktieägandet i Hafslund se Not 21 Andelar i intresseföretag och joint ventures på sidan 147.

Group Treasurys transaktionsexponering

milj. euro	31 december 2008			31 december 2007		
	Nettoposition	Säkrad	Öppen	Nettoposition	Säkrad	Öppen
SEK	5 402	-5 402	0	6 266	-6 300	-34
USD	-115	115	0	-118	118	0
NOK	312	-312	0	391	-383	8
Övriga	216	-254	-38	194	-191	3
Totalt	5 815	-5 853	-38	6 733	-6 756	-23

Transaktionsexponeringen definieras som kontrakterade eller prognostiserade valutaberörande tillgångar och kassaflöden. Transaktionsexponeringen fördelas i balansponeringar och kassaflödesexponeringar. Balansponeringen består av tillgångar och skulder i valuta som till exempel lån, placeringar, kundfordringar och leverantörsskulder i andra valutor än bolagets funktionella valuta. Kassaflödesexponeringen består av framtida prognostiserade eller kontrakterade kassaflöden i utländsk valuta som uppstår i rörelsen såsom försäljning, inköp eller investeringar. Nettoomräkningsdifferenser relaterade till transaktionsexponeringen bokas i finansnettot utom när de kvalificeras som kassaflödesräkringar, då de redovisas i eget kapital eller när de är hänförliga till kundfordringar/leverantörsskulder då de redovisas i rörelseresultatet.

Group Treasurys omräkningsexponering

milj. euro	31 december 2008			31 december 2007		
	Innehav	Säkrad	Öppen	Innehav	Säkrad	Öppen
RUB	2 634	-	2 634	-	-	-
SEK	803	-	803	490	-	490
NOK	435	-	435	1 109	-	1 109
PLN	114	-	114	122	-	122
Övriga	140	-66	74	128	-52	76
Totalt	4 126	-66	4 060	1 849	-52	1 797

Omräkningsexponeringen innehåller nettoinvesteringar i utländska dotterbolag och intresseföretag. Vid konsolidering flyttas valutakurskillnader som uppstår vid omräkning av investeringar i utländska bolag till eget kapital. Försvagningen av SEK,

NOK och RUB gentemot EUR under 2008 påverkar det egna kapitalet negativt med 680 miljoner euro.

Belopp i NOK inkluderar förändring i verkligt värde för Hafslunds aktieinnehav i Renewable Energy Corporation (REC) på 126 miljoner euro (2007: 793).

Ränte- och valutaderivat per instrument – 31 december 2008

milj. euro	Nominellt värde				Verkligt värde		
	Återstående livstid				Positivt	Negativt	Netto
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt			
Valutaterminer	4 200	321	-	4 521	400	30	370
Ränteswappar	1 130	1 171	692	2 993	43	55	-12
Ränte- och valutaswappar	769	1 471	-	2 240	233	15	218
Ränteterminer	184	46	-	230	1	1	0
Totalt	6 283	3 009	692	9 984	677	101	576
Av vilka långfristiga					223	69	154
Kortfristiga					454	32	422

Ränte- och valutaderivat per säkringstyp – 31 december 2008

milj. euro	Nominellt värde				Verkligt värde		
	Återstående livstid				Positivt	Negativt	Netto
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt			
Säkring av nettoinvesteringar i utländska dotterbolag med valutaderivat	73	-	-	73	0	0	0
Kassaflödesräkring med valutaderivat	287	70	-	357	16	4	12
Valutaderivat utan säkringsredovisning ¹⁾	3 840	251	-	4 091	384	26	358
Totala valutaterminer	4 200	321	-	4 521	400	30	370
Säkring av verkligt värde med räntederivat	-	-	300	300	16	-	16
Kassaflödesräkring med räntederivat	1 043	62	92	1 197	0	16	-16
Räntederivat utan säkringsredovisning ¹⁾	271	1 155	300	1 726	28	40	-12
Totala räntederivat	1 314	1 217	692	3 223	44	56	-12
Ränte- och valutaswappar utan säkringsredovisning ¹⁾	769	1 471	-	2 240	233	15	218
Totala ränte- och valutaswappar	769	1 471	-	2 240	233	15	218
Totalt	6 283	3 009	692	9 984	677	101	576

¹⁾ Innehåller avtal som inte uppfyller kraven på säkringsredovisning.

Ränte- och valutaderivat per instrument – 31 december 2007

milj. euro	Nominellt värde Återstående livstid				Verkligt värde		
	Under 1 år	1–5 år	Över 5 år	Totalt	Positivt	Negativt	Netto
Valutaterminer	3 889	563	-	4 452	59	30	29
Ränteswappar	1 481	772	1 247	3 500	25	41	-16
Ränte- och valutaswappar	695	2 598	-	3 293	82	16	66
Ränteterminer	503	238	-	741	0	0	0
Totalt	6 568	4 171	1 247	11 986	166	87	79
Av vilka långfristiga					93	49	44
Kortfristiga					73	38	35

Ränte- och valutaderivat per säkringstyp – 31 december 2007

milj. euro	Nominellt värde Återstående livstid				Verkligt värde		
	Under 1 år	1–5 år	Över 5 år	Totalt	Positivt	Negativt	Netto
Säkring av nettoinvesteringar i utländska dotterbolag med valutaderivat	52	-	-	52	0	0	0
Kassaflödessäkring med valutaderivat	341	110	-	451	1	10	-9
Valutaderivat utan säkringsredovisning ¹⁾	3 496	453	-	3 949	58	20	38
Totala valutaterminer	3 889	563	-	4 452	59	30	29
Säkring av verkligt värde med räntederivat	-	300	1 141	1 441	0	23	-23
Kassaflödessäkring med räntederivat	-	293	106	399	6	1	5
Räntederivat utan säkringsredovisning ¹⁾	1 984	417	-	2 401	19	17	2
Totala räntederivat	1 984	1 010	1 247	4 241	25	41	-16
Ränte- och valutaswappar utan säkringsredovisning ¹⁾	695	2 598	-	3 293	82	16	66
Totala ränte- och valutaswappar	695	2 598	-	3 293	82	16	66
Totalt	6 568	4 171	1 247	11 986	166	87	79

1) Innehåller avtal som inte uppfyller kraven på säkringsredovisning.

3.9 Aktiederivat

Likvidavräknade aktieterminer används som säkringsinstrument för prISRISKEN FÖR Fortumaktier avseende Fortumkoncernens aktiebaserade incitamentsprogram.

De redovisade beloppen är odiskonterade kassaflöden för aktieterminerna. Aktieterminerna förfaller inom 1–5 år.

✚ Se Not 29 Anställdas bonussystem personalfond och incitamentsprogram för mer information om koncernens aktiebaserade incitamentsprogram på sidan 153.

milj. euro	31 december 2008		31 december 2007	
	Nominellt värde	Verkligt värde	Nominellt värde	Verkligt värde
Aktieterminer	37	24	36	66

3.10 Kreditrisker

Fortum exponeras för kreditrisker när det finns kontrakterade åtaganden gentemot en extern motpart. Fortum har rutiner för att se till att kreditrisker hålls på en acceptabel nivå. Alla större exponeringar bevakas centralt mot limiter som är godkända enligt beslutsordningen definierad i koncernens kreditpolicy. Motparternas kreditvärdighet bevakas och rapporteras kontinuerligt.

Motpartsriskeponeringar relaterade till derivatinstrument är ofta volatila eftersom värdet påverkas av marknadsprisförändringar och de bevakas därför noggrant. Motpart till valuta- och räntederivatkontrakt är begränsade till "investment grade" banker och finansiella institut. Ramavtal, såsom ISDA, som inkluderar nettningsklausuler, tillämpas för dessa motparter. Merparten av koncernens råvaruderivat clearas genom börser såsom Nord Pool, men derivatkontrakt ingås även på OTC-marknaden med andra externa motparter. Dessa motparter begränsas till dem som bedöms ha en hög kreditvärdighet. Ramavtal, såsom ISDA, FEMA och EFET, som innehåller nettingklausuler tillämpas med merparten av dessa motparter. Vidare begärs säkerheter vid förhandling med motparter utan godkänd limit eller när exponeringar bedöms för höga i relation till motpartens kreditvärdighet. Moderbolagsgarantier begärs vid handel med dotterbolag som på fristående basis inte bedöms kreditvärda.

Kreditrisk relaterad till banker bevakas noggrant eftersom kreditvärdigheten hos finansiella institut kan försämrats snabbt. Detta har varit påtagligt under finanskrisen 2008. Samma sak gäller för ryska finansiella institut eftersom likviditet och tillgång till finansiering kan begränsas när utländska investerare drar sig ur tillväxtmarknader. Fortum, som alla kapitalintensiva bolag, är exponerad mot finanssektorn, och som följd av köpet av TGC-10, även mot Ryssland. Så långt som möjligt har exponeringar koncentrerats till nyckelbanker som bedöms ha hög kreditvärdighet och betydelse för finansiella stabiliteten i sina respektive länder. I Ryssland används bankgarantier för att täcka exponeringar relaterade till TGC-10:s investeringsprogram. Om en underleverantör inte skulle fullgöra sina förpliktelser, finns garantier som täcker förskotts-betalningar och leveranser. Utställare av dessa garantier är banker med en stark lokal kännedom och kunskap om underleverantören. Kreditvärdigheten hos dessa banker och exponeringen som uppstår till följd av garantierna bevakas noggrant.

Kreditrisk inom detalj- och grossisthandel är väl diversifierad bland ett stort antal privatpersoner och industriföretag verksamma på flera geografiska områden och inom olika branscher.

3.10.1 Kreditkvalitet på större finansiella tillgångar

I tabellen nedan redovisas motparterna för räntebärande fordringar, inklusive leasingfordringar, och finansiella instrument som är redovisade som tillgångar.

milj. euro	2008		2007	
	Bokfört värde	av vilket förfallet	Bokfört värde	av vilket förfallet
Investment grade fordringar	1 873	-	499	-
Elbörser	273	-	9	-
Intresseföretag	704	-	639	-
Övrigt	395	-	219	-
Totalt	3 245	-	1 366	-

Investment grade fordringar utgörs av bankplaceringar (1 183), verkligt värde av ränte- och valutaderivat (677) och verkligt värde av el-, kol- och oljederivat (13). Fordringar mot elbörser är det verkliga värdet av derivaten mot Nord Pool. Fordringar på intresseföretag utgörs av lån (659) och verkligt värde av elderivat (45). Övriga fordringar utgörs av lån och andra räntebärande fordringar (59), bankplaceringar (61), leasingfordringar (81) och verkligt värde av el-, kol och oljederivat (194).

Nedanstående tabell visar hur bankplaceringar och verkligt värde av derivatkontrakten fördelas på olika ratingkategorier.

Bankplaceringar – 31 december 2008

milj. euro	Fordringar
Motparter med extern rating från Standard & Poor's och / eller Moody's	
Investment grade ratingkategori	
AAA	0
AA+/AA/AA-	354
A+/A/A-	100
BBB+/BBB/BBB-	729
Totalt med investment grade ratingkategori	1 183
Utan investment grade ratingkategori	0
Motparter utan extern rating från Standard & Poor's och / eller Moody's	61
Totalt	1 244

Utöver ovan nämnda bankplaceringar uppgick banktillgodohavanden till 77 miljoner euro per 31 december 2008.

Ränte- och valutaderivat – 31 december 2008

milj. euro	Fordringar	Nettobelopp
Motparter med extern rating från Standard & Poor's och / eller Moody's		
Investment grade ratingkategori		
AAA	0	0
AA+/AA/AA-	329	266
A+/A/A-	348	326
BBB+/BBB/BBB-	0	0
Totalt med investment grade ratingkategori	677	592
Utan investment grade ratingkategori	0	0
Totalt	677	592

El-, kol- och oljederivat – 31 december 2008

milj. euro	Fordringar	Nettobelopp
Motparter med extern rating från Standard & Poor's och / eller Moody's		
Investment grade ratingkategori		
AAA	0	0
AA+/AA/AA-	1	1
A+/A/A-	6	0
BBB+/BBB/BBB-	6	5
Totalt med investment grade ratingkategori	13	6
Utan investment grade ratingkategori		
BB+/BB/BB-	4	4
B+/B/B-	0	0
Under B-	0	0
Totalt utan investment grade ratingkategori	4	4
Totala intresseföretag	45	36
Motparter utan extern rating från Standard & Poor's och / eller Moody's		
Stat och kommun	6	3
Fortum Rating 5 – Lägst risk	131	93
Fortum Rating 4 – Låg risk	40	35
Fortum Rating 3 – Normal risk	0	0
Fortum Rating 2 – Hög risk	0	0
Fortum Rating 1 – Högst risk	0	0
Ingen rating	13	13
Totala motparter utan extern rating från Standard & Poor's och / eller Moody's	190	144
Totala el-, kol- och oljederivat	252	190

För derivat utgörs tillgången av summan av positivt värderade kontrakt. Nettobelopp inkluderar negativt värderade kontrakt där det finns ett giltigt nettningsavtal med motparten eller där nettnings tilläts enligt lag. Om nettobeloppet är negativt är det inte inkluderat. I de fall det finns en moderbolagsgaranti visas exponeringen mot utställaren av garantin.

Samtliga motparter till ränte- och valutaderivatkontrakt och majoriteten av motparterna till bankplaceringar har en extern rating från Standard & Poor's och Moody's ratinginstitut. Skalan som tillämpas ovan är Standard & Poor's ratingkategorier. För de motparter som bara har en rating från Moody's, översätts ratingen till motsvarande klassificering hos Standard and Poor's.

På derivatmarknaden för el-, kol- och oljederivat finns ett antal motparter som inte har rating från Standard & Poor's eller Moody's. Dessa motparter klassificeras enligt Fortums interna ratingskala. Den interna ratingen baseras på extern rating från kreditupplysningsföretag. Riskklassen från Asiakastieto används för finska motparter, rating från Creditinform används för norska motparter, UCs (Upplysningscentralens) riskindikator används för svenska motparter och för andra motparter används ratingen från Dun & Bradstreet. Stat och kommun har ofta ingen rating och

visas separat. Denna kategori inkluderar inte bolag ägda av stater eller kommuner. Motparter som inte har någon rating från ovanstående kreditinformationsföretag visas i kategorin "Ingen rating".

4 Kapitalriskhantering

Fortum vill ha en betryggande och effektiv kapitalstruktur vilken på samma gång möjliggör genomförandet av koncernens strategi. Koncernen övervakar kapitalstrukturen baserat på Nettoskuld/EBITDA. Nettoskuld beräknas som räntebärande skulder minus likvida medel. EBITDA beräknas genom att lägga tillbaka avskrivningar och nedskrivningar till rörelseresultatet. Under 2008 och 2007 har målet för kapitalstrukturen varit definierat till Nettoskuld/EBITDA mellan 3,0–3,5.

Investeringar i anläggningstillgångar, förvärv, utdelningar, återköp av egna aktier och återbetalning av kapital till aktieägare är vägar att styra mot målsättningen för kapitalstrukturen. Fortums utdelningspolicy anger att bolaget försöker hålla en nivå på utdelningen som motsvarar en utbetalningsandel på 50 till 60 % i genomsnitt.

Fortums långsiktiga kreditbetyg från Moody's och Standard & Poor's var A2 (stabil) respektive A- (stabil).

Nettoskuld/EBITDA för åren 2008 och 2007:

milj. euro	Not	2008	2007
Räntebärande skulder	31	7 500	4 893
Minus: Likvida medel	26	1 321	427
Nettoskuld		6 179	4 466
Rörelseresultat		1 963	1 847
Plus: Avskrivningar och nedskrivningar		515	451
EBITDA		2 478	2 298
Nettoskuld / EBITDA ¹⁾		2,5	1,9

¹⁾ Nettoskuld/EBITDA för 2007 baserat på EBITDA exklusive realisationsvinsten från försäljningen av aktierna i Lenenergo, 232 miljoner euro, år 2,2.

5 Segmentrapportering

5.1 Segmentstruktur i Fortum

Som följd av förvärvet av det ryska företaget TGC-10 har Fortum ändrat sin segmentrapportering under 2008 och ett nytt segment, Ryssland, tillkom. Segmentinformationen för 2007 har räknats om enligt den nya strukturen, se 5.2 nedan.

Fortums verksamhet är organiserad i åtta affärsenheter. Fortums affärsenheter är grupperade till segment i den externa rapporteringen. I Fortum finns följande serviceenheter: Corporate Financial Services, Corporate IT Services och Corporate Support Services. Serviceenheterna utför tjänster till affärsenheterna enligt upprättade serviceavtal.

Koncernen rapporteras indelad i följande segment:

Kraftproduktion omfattar produktion och försäljning av kraft främst till den nordiska elmarknaden. Segmentet ansvarar även för riskhanteringen av kraftproduktionen. Segmentet Kraftproduktion består av affärsenheterna Produktion, Portfolio Management and Trading och Service. Affärsenheterna Generation och PMT har från perspektivet finansiell rapportering gemensamma finansiella mätetal. Ingen separat prissättningsmekanism används mellan affärsenheterna. Affärsenheten Portfolio Management and Trading inom segmentet är ansvarigt för produktionsoptimeringen och försäljningen av kraft, huvudsakligen till den nordiska elbörsen, Nord Pool. Kraftproduktion ansvarar för ägandet, driften och underhållet av Fortums produktionsanläggningar. Service erbjuder drifts- och underhållsservice i Norden och på utvalda internationella marknader, men dess kärnverksamhet hänför sig till kraftproduktionsverksamheten.

Värme erbjuder fjärrvärme och kyla, industriell ånga och kraft som är producerad av avfall till industrier, kommuner och slutkonsumenter i Norden, Östersjöområdet och Polen. Segmentet producerar även kraft i kraftvärmeanläggningar (CHP) och säljer den till Nord Pool. Värme är indelat i två affärsenheter, Heat och Värme. Heat och Värme har liknande verksamheter, men är indelat i två affärsenheter på grund av att Stockholms Stad har ett 50 % ekonomiskt intresse i Värme. Affärsenheten Värme verksamhet är till största delen i Storstockholm, medan affärsenheten Heat har verksamhet i Finland, Norge, Polen och andra länder i Östersjöområdet.

Distribution ansvarar för pålitlig och säker eldistribution till kunder i de nordiska länderna och Estland. Fortum äger och sköter driften av distributions- och regionnäten samt distribuerar el till 1,6 miljoner kunder i Sverige, Finland, Norge och Estland. Eldistribution anses som och är accepterad som en reglerad verksamhet och övervakas därför av nationella energimyndigheter. Modeller och principer för övervakning och skäliga avgifter varierar från land till land.

Markets erbjuder energilösningar till 1,3 miljoner kunder i Finland, Sverige och Norge. Segmentet köper sin el på Nord Pool och säljer den vidare till hushåll och företag samt till grossister i de nordiska länderna. Utöver elförsäljning erbjuder Markets riskhanteringslösningar till företagskunder. Elförsäljningen i de nordiska länderna är en avreglerad verksamhet sedan 1995, vilket betyder att kunderna fritt kan byta elleverantör.

Ryssland-segmentet är baserat på ett geografiskt område, Ryssland, och inkluderar kraft- och värmeproduktion och försäljning i Ryssland. Det innehåller huvudsakligen det ryska dotterbolaget TGC-10, vilket konsolideras från och med 31 mars 2008 och aktieinnehavet i intresseföretaget TGC-1.

Övrigt inkluderar aktieinnehavet i intresseföretaget Hafslund ASA samt koncernstab inklusive Fortums serviceenheter. Fortums serviceenheter fakturerar affärsenheterna i enlighet med serviceavtal.

5.2 Förändringar i segmentstrukturen under 2008

Som följd av förvärvet av det ryska företaget TGC-10 har Fortum ändrat sin segmentrapportering från och med första kvartalet 2008. Ett nytt segment, Ryssland, tillkom vilket innebär att den nya segmentstrukturen har ett segment baserat på geografiskt område, kombinerat med segment baserade på typ av verksamhet. Med anledning av förändringen i segmentstrukturen, tillämpar Fortum IFRS 8 Rörelsesegment, i förtid.

Det nya segmentet Ryssland innehåller:

- TGC-10, vilket har konsoliderats från och med 31 mars 2008, se Not 7 Rörelseförvärv och avyttringar;
- aktieinnehavet i TGC-1, som har förts över från segmentet Kraftproduktion;
- mindre tillgångar från aktieinnehav i företag avknoppade från Lenenergo, som har förts över från segmenten Distribution, Markets och Övrigt.

Utöver introduktionen av ett nytt segment har tillgångar och resultatandelar från intresseföretaget Hafslund förts över från segmentet Kraftproduktion till segmentet Övrigt.

Jämförelsesiffror för 2007 har räknats om i enlighet med den nya segmentstrukturen, vilket har resulterat huvudsakligen i följande effekter i rörelseresultatet och poster av engångskaraktär:

- den positiva engångseffekten från försäljningen av andelar i Lenenergo (232 miljoner euro) under tredje kvartalet 2007 har förts över från segmentet Distribution till det nya segmentet Ryssland;
- vinsten från försäljningen av andelar i WGC-5 (12 miljoner euro) under fjärde kvartalet 2007 har förts över från segmentet Kraftproduktion till det nya segmentet Ryssland;
- resultatandelar från intressebolaget Hafslund under 2007, inklusive vinsten från Hafslunds försäljning av aktier i REC i första kvartalet 2007, har förts över från segmentet Kraftproduktion till segmentet Övrigt.

5.3 Definitioner för segmentrapportering

Upprättande av finansiella mål, uppföljningen av dessa och allokering av resurser i koncernens performance management process baseras huvudsakligen på affärsenhetens jämförbara rörelseresultat inklusive andelar från intresseföretag och avkastning på jämförbart operativt kapital. I segmentinformationen inkluderas rörelseresultat och jämförbart rörelseresultat samt avkastningen på operativt kapital och jämförbar avkastning på operativt kapital.

Konsolideringen per segment baseras på samma principer som för Fortumkoncernen i helhet. Jämförbart rörelseresultat visas för att ge en bättre uppfattning om varje segments resultat. Följande poster i rörelseresultatet har justerats i jämförbart rörelseresultat:

- poster av engångskaraktär, främst realisationsvinster och -förluster;
- effekter av värdering till verkligt värde för kassaflödessäkringar med finansiella derivatinstrument som inte uppfyller kraven för säkringsredovisning enligt IAS 39. Största delen av Fortums kassaflödessäkringar uppfyller kraven för säkringsinstrument och för vilka förändringar av verkligt värde redovisas i eget kapital. Se Not 6 Förändringar i verkligt värde för derivat och underliggande poster i resultaträkningen;
- effekter från redovisningen av Fortums andel i den finska kärnavfallshanteringsfonden där tillgångarna i balansräkningen inte kan överskrida de relaterade skulderna enligt IFRIC 5, se Not 35 Tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften.

Operativt kapital per segment består främst av icke räntebärande fordringar och skulder, som materiella anläggningstillgångar, immateriella tillgångar, andelar i intresseföretag och varulager, upplupna poster relaterade till verksamheten och övriga tillgångar och skulder samt kundfordringar och leverantörsskulder. Operativt kapital inkluderar även Fortums andel av den finska kärnavfallshanteringsfonden, kärnkraftsrelaterade avsättningar, pensioner och övriga avsättningar samt tillgångar och skulder från värdering till verkligt värde av kassaflödessäkringar som inte uppfyller kraven för säkringsredovisning enligt IAS 39.

Räntebärande fordringar och skulder, samt relaterade upplupna poster, aktuell och uppskjuten skatt samt tillgångar och skulder från värdering till verkligt värde av kassaflödessäkringar som uppfyller kraven för säkringsredovisning enligt IAS 39 är inte allokerade i segmentens operativa kapital.

I jämförbart operativt kapital justeras segmentets operativa kapital med tillgångar och skulder värderade till verkligt värde av kassaflödessäkringar som inte uppfyller kraven för säkringsredovisning enligt IAS 39, så att de är i linje med jämförbart rörelseresultat.

Bruttoinvesteringar i aktier inkluderar investeringar i dotterbolagsaktier, aktier i intressebolag och övriga aktier som är inkluderade i finansiella tillgångar som kan säljas. Investeringar i dotterbolag redovisas netto likvida medel och brutto räntebärande skulder i det förvärvade företaget.

☞ Se även Definitioner för nyckeltal, Finansiella nyckeltal och Operationella nyckeltal, sidorna 169–175. Kvartalsvis information för 2008 och 2007 finns tillgänglig på Fortums websidor www.fortum.se/investerare.

5.4 Segmentsinterna transaktioner och elimineringar

Kraftproduktion säljer sin produktion till Nord Pool och Markets köper sin el från Nord Pool. Koncernjusteringar inkluderar försäljning och köp med Nord Pool inom en viss timme som nettoredo visas på koncernnivå och bokas antingen som intäkt eller kostnad beroende på om Fortum är nettosäljare eller nettoköpare inom den specifika timmen. Segmentsintern omsättning, kostnader och övriga interna poster elimineras i koncernen. Koncerninterna transaktioner sker till marknadsmässiga villkor.

5.5 Segmentupplysningar 2008

Resultaträkning

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Övrigt	Ryss- land	Nettning av trans- aktioner med Nord Pool ¹⁾	Koncern- justeringar	Totalt
Omsättning	2 892	1 466	789	1 922	489	83	-1 736	-269	5 636
Varav omsättning mellan segment	0	0	10	177	0	82		-269	0
Extern omsättning	2 892	1 466	779	1 745	489	1	-1 736	0	5 636
Avskrivningar och nedskrivningar	97	169	165	7	67	10			515
Rörelseresultat	1 599	307	248	-35	-91	-65			1 963
Resultat från andelar i intresseföretag och joint ventures	26 ²⁾	12	16	5	19	48			126
Finansnetto									-239
Skatter									-254
Periodens resultat									1 596

1) Försäljning och köp med Nord Pool inom en viss timme som netto redovisas på koncernnivå och bokas antingen som intäkt eller kostnad beroende på om Fortum är nettosäljare eller nettoköpare inom den specifika timmen.
2) Andelar i intresseföretag och joint ventures i segmentet Kraftproduktion inkluderar effekter från bokföring av Fortums andel i de finska och svenska kärnavfallshanteringsfonderna med +9 miljoner euro, se även Not 35 Tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften.

Jämförbart rörelseresultat

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Ryssland	Övrigt	Totalt
Jämförbart rörelseresultat	1 528	250	248	-33	-92	-56	1 845
Poster av engångskaraktär	18	64	2	-	1	0	85
Förändringar i verkligt värde för derivatinstrument som säkrar framtida kassaflöde	72	-7	-2	-2	-	-9	52
Justeringar för kärnavfallsfonden	-19	-	-	-	-	-	-19
Övriga jämförelsepåverkande poster	53	-7	-2	-2	-	-9	33
Rörelseresultat	1 599	307	248	-35	-91	-65	1 963

- + För mer information om jämförbart rörelseresultat se:
- Not 9 Övriga intäkter;
- Not 6 Förändringar i verkligt värde för derivat och underliggande poster i resultaträkningen;
- Not 35 Tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften.

Nedskrivningskostnader och omstruktureringskostnader

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Ryssland	Övrigt	Totalt
Nedskrivningar av kundfordringar	0	1	1	1	8	0	11
Nedskrivningar av materiella anlägg- ningstillgångar	0	0	0	-	0	0	0
Omstruktureringskostnader	-	-	5	4	-	1	10

Nedskrivningskostnader -11 miljoner euro och omstruktureringskostnader -10 miljoner euro är inkluderade i jämförbart rörelseresultat.

Tillgångar och skulder

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Ryss- land	Övrigt	Totalt
Icke räntebärande tillgångar	4 914	3 763	3 336	651	2 047	514	15 225
Andelar i intresseföretag och joint ventures	818	160	210	12	429	483	2 112
Tillgångar inkluderade i operativt kapital	5 732	3 923	3 546	663	2 476	997	17 337
Räntebärande fordringar							799
Uppskjutna skattefordringar							2
Övriga tillgångar							819
Likvida medel							1 321
Totala tillgångar							20 278
Skulder inkluderade i operativt kapital	401	455	514	475	271	201	2 317
Uppskjutna skatteskulder							1 851
Övriga skulder							199
Totala skulder inkluderade i sysselsatt kapital							4 367
Räntebärande skulder							7 500
Eget kapital							8 411
Totalt eget kapital och skulder							20 278

Investerings

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Ryssland	Övrigt	Totalt
Bruttoinvesteringar i aktier	0	23	0	0	1 492	1	1 516
Investerings i materiella anläggningstillgångar	134	408	296	3	256	11	1 108
varav aktiverade lånekostnader	-	4	-	-	19	-	23

- + Se även Not 7 Rörelseförvärv och avyttringar avseende bruttoinvesteringar i aktier och Not 20.2 Investeringar i anläggningstillgångar för mer information om investeringar i anläggningstillgångar per segment.

Jämförbar avkastning på operativt kapital

milj. euro	Operativt kapital per segment	Avkastning på operativt kapital (%)	Jämförbar avkastning på operativt kapital (%)
Kraftproduktion	5 331	29,6	28,0
Värme	3 468	8,9	7,3
Distribution	3 032	8,1	8,2
Markets	188	-14,0	-15,3
Ryssland	2 205	-3,7	-3,8
Övrigt	796	-1,8	-1,7

Anställda

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Ryssland	Övrigt	Totalt
Antal anställda 31 dec	3 520	2 318	1 336	635	7 262	508	15 579
Medelantal anställda	3 591	2 422	1 222	766	5 566	510	14 077

5.6 Segmentupplysningar 2007

Resultaträkning

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Ryss- land	Övrigt	Nettning av trans- aktioner med Nord Pool ¹⁾	Koncern- justeringar	Totalt
Omsättning	2 350	1 356	769	1 683	-	81	-1 163	-597	4 479
Varav omsättning mellan segment	323	38	9	155	-	72		-597	0
Extern omsättning	2 027	1 318	760	1 528	-	9	-1 163	0	4 479
Avskrivningar och nedskrivningar	-103	-163	-162	-11	-	-12	-	-	-451
Rörelseresultat	1 115	294	233	12	244	-51	-	-	1 847
Resultat från andelar i intresseföretag och joint ventures	-23 ²⁾	24	18	0	-	222	-	-	241
Finansnetto									-154
Skatter									-326
Periodens resultat									1 608

1) Försäljning och köp med Nord Pool inom en viss timme som nettoresultat på koncernnivå och bokas antingen som intäkt eller kostnad beroende på om Fortum är nettosäljare eller nettoköpare inom den specifika timmen.

2) Andelar i intresseföretag och joint ventures i segmentet Kraftproduktion inkluderar effekter från bokföring av Fortums andel i de finska och svenska kärnavfallsanläggningsfonderna med -7 miljoner euro.

Jämförbart rörelseresultat

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Ryssland	Övrigt	Totalt
Jämförbart rörelseresultat	1 095	290	231	-1	-	-51	1 564
Poster av engångskaraktär	2	2	0	0	244	2	250
Förändringar i verkligt värde för de- rivatinstrument som säkrar framtida kassaflöde	1	2	2	13	-	-2	16
Justeringar för kärnavfallsfonden	17	-	-	-	-	-	17
Övriga jämförelsepåverkande poster	18	2	2	13	0	-2	33
Rörelseresultat	1 115	294	233	12	244	-51	1 847

Nedskrivningskostnader och omstruktureringarkostnader

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Ryssland	Övrigt	Totalt
Nedskrivningar av kundfordringar	-1	6	-2	-5	-	-	-2
Nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar	0	0	0	-	-	0	0
Omstruktureringarkostnader	-	-	1	-	-	-	1

Tillgångar och skulder

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Ryss- land	Övrigt	Totalt
Icke räntebärande tillgångar	5 348	3 770	3 549	622	1	195	13 485
Andelar i intresseföretag och joint ventures	806	158	229	8	455	1 197	2 853
Tillgångar inkluderade i operativt kapital	6 154	3 928	3 778	630	456	1 392	16 338
Räntebärande fordringar							747
Uppskjutna skattefordringar							3
Övriga tillgångar							159
Likvida medel							427
Totala tillgångar							17 674
Skulder inkluderade i operativt kapital	555	421	539	383	-	155	2 053
Uppskjutna skattekulder							1 687
Övriga skulder							390
Totala skulder inkluderade i sysselsatt kapital							4 130
Räntebärande skulder							4 893
Eget kapital							8 651
Totalt eget kapital och skulder							17 674

Investeringar

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Ryss- land	Övrigt	Totalt
Bruttoinvesteringar i aktier	52	18	1	0	245	1	317
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	93	309	236	3	-	14	655
varav aktiverade lånekostnader		1	-	-	-	-	1

Jämförbar avkastning på operativt kapital

milj. euro	Operativt kapital per segment	Avkastning på operativt kapital (%)	Jämförbar avkastning på operativt kapital (%)
Kraftproduktion	5 599	19,2	18,9
Värme	3 507	9,3	9,2
Distribution	3 239	7,7	7,6
Markets	247	6,9	-0,6
Ryssland	456	66,3	0,0
Övrigt	1 237	17,1	-2,1 ¹⁾

1) Vid beräkning av jämförbar avkastning på operativt kapital i segmentet Övrigt har resultatet av Hafslunds avyttring av aktier i REC år 2007, ca 180 miljoner euro, exkluderats från intäkt från resultatandelar i intresseföretag och joint ventures.

Anställda

milj. euro	Kraft- produktion	Värme	Distri- bution	Markets	Ryssland	Övrigt	Totalt
Antal anställda 31 dec	3 511	2 279	1 063	935	-	515	8 303
Medelantal anställda	3 475	2 302	1 060	936	-	531	8 304

5.7 Upplysningar som avser hela företaget

Koncernens affärssegment är huvudsakligen verksamma i de nordiska länderna, Ryssland och övriga delar av Östersjöområdet. Kraftproduktion, Distribution och Markets är främst verksamma i Finland och Sverige, medan Värme är verksamt inom alla geografiska segment utom Ryssland. Övriga europeiska länder är huvudsakligen östersjöområdet och Storbritannien. Hemvisten är Finland.

Informationen nedan uppger om omsättning per produkt och omsättning fördelad på det land i vilket kunden finns. Tillgångar, investeringar och anställda rapporteras baserat på var tillgångarna respektive de anställda finns. Investeringar i intresseföretag och joint ventures fördelas inte baserat på geografisk placering, eftersom företagen i fråga kan ha verksamhet i flera geografiska områden.

Extern omsättning per produkt

milj. euro	2008	2007
Kraftförsäljning exklusive indirekta skatter	3 291	2 370
Värmeförsäljning	1 298	1 096
Överföringsintäkter i elnätet	746	729
Övriga intäkter	301	284
Totalt	5 636	4 479

Värmeförsäljning inkluderar intäkter från försäljning av fjärrvärme och överföring av fjärrvärme. Övriga intäkter inkluderar drift- och underhållsintäkter med 189 miljoner euro (2007: 168), försäljning av kyla med 24 miljoner euro (2007: 22), anslutningsintäkter från elnätet och fjärrvärmenätet med 28 miljoner euro (2007: 42) och försäljning av gas och övriga bränslen med 55 miljoner euro (2007: 52).

På grund av det stora antalet kunder och olikheterna i deras verksamheter finns det ingen enskild kund vars verksamhetsvolym kan anses väsentlig jämfört med Fortums totala verksamhetsvolym.

Omsättning per marknadsområde baserat på kundens geografiska område

milj. euro	2008	2007
Finland ¹⁾	1 974	1 823
Sverige	2 615	2 161
Ryssland	494	-
Polen	156	133
Norge ¹⁾	178	153
Övriga länder	219	209
Totalt	5 636	4 479

¹⁾ Den finska kraftproduktionen säljs till Nord Pool i Norge, men är inkluderad i omsättningen för Finland (jämförelsesiffror för 2007 är omräknade i enlighet med detta). Den svenska kraftproduktionen säljs till Nord Pool i Stockholm och är inkluderad i omsättningen för Sverige.

Investeringar i materiella anläggningstillgångar per geografiska områden

milj. euro	2008	2007
Finland	296	203
Sverige	401	370
Ryssland	256	-
Polen	56	19
Norge	19	22
Övriga länder	80	41
Totalt	1 108	655

Tillgångar inkluderade i operativt kapital per geografiska områden

milj. euro	2008	2007
Finland	4 623	3 828
Sverige	8 478	9 238
Ryssland	2 047	1
Polen	249	239
Norge	205	233
Övriga länder	313	232
Elimineringar	-690	-286
Totalt icke räntebärande tillgångar	15 225	13 485
Andelar i intresseföretag och joint ventures	2 112	2 853
Tillgångar inkluderade i operativt kapital	17 337	16 338

Antal anställda 31 december per geografiska områden

	2008	2007
Finland	3 045	2 981
Sverige	3 436	3 465
Ryssland	7 262	-
Polen	767	925
Norge	292	277
Övriga länder	777	655
Totalt	15 579	8 303

6 Förändringar i verkligt värde för derivat och underliggande poster i resultaträkningen

Nedan redovisas de förändringar i verkligt värde i rörelseresultat som uppkommer från kassaflödessäkringar med finansiella derivatinstrument som inte uppfyller kraven för säkringsredovisning enligt IAS 39 och den ineffektiva delen i kassaflödessäkringar.

Förändringar i verkligt värde i finansiella nettokostnader är främst hänförliga till valutaderivat som inte uppfyller kraven för säkringsredovisning enligt IAS 39 men de är naturliga säkringar av lån och fordringar. Förändringar i verkligt värde från räntesäkringar utan säkringsredovisning är 2 miljoner euro (2007: 5). Nettoeffekten av förändringar i verkligt värde för säkringsinstrument och underliggande hedgad bond är 0 miljon euro (2007: -1).

milj. euro	2008	2007
I rörelseresultatet		
Förändringar i verkligt värde för derivat som inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning		
Elderivat	-8	-7
Valutaderivat	57	18
Oljederivat	-8	4
Kolderivat	-10	-
Aktieterminer ¹⁾	-9	-1
Ineffektiva delen av kassaflödessakringar	30	2
Påverkan på rörelseresultat, totalt	52	16
Förändringar i verkligt värde för derivat som inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning inkluderat i resultat från intressebolag och joint ventures	-2	2
I finansnettot		
Valutakursvinster och -förluster på lån och fordringar	-757	-233
Förändringar i verkligt värde för derivat som inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning		
Valutaderivat	744	236
Räntederivat	2	5
Förändring i verkligt värdesäkringar, derivat	11	-37
Förändring i verkligt värdesäkringar, underliggande	-11	36
Inverkan på finansnetto, totalt	-11	7
Effekt av derivat på resultat före skatt	39	25

1) Likvidavräknade aktieterminer används som säkringsinstrument för Fortumkoncernens aktiebaserade incitamentsprogram.

Fortum visar jämförbart rörelseresultat i upplysningarna om segmenten för att ge en bättre uppfattning om segmentens resultat. Följande poster i rörelseresultatet har justerats i jämförbart rörelseresultat:

- poster av engångskaraktär, främst realisationsvinster och -förluster;
- effekter i rörelseresultatet från värderingen av derivatinstrument till verkligt värde enligt vad som visas i tabellen ovan. Största delen av Fortums kassaflödessakringar uppfyller kraven för säkringsinstrument och då redovisas förändringar av verkligt värde i eget kapital;
- effekter från redovisningen av Fortums andel i den finska Kärnavfallshanteringsfonden där tillgångarna i balansräkningen inte kan överskrida de relaterade skulderna enligt IFRIC 5.

7 Rörelseförvärv och avyttringar

Under 2008 förvärvade Fortum aktier i TGC-10 i Ryssland, i Jelgava Kogeneracija SIA (namnändrat till Fortum Jelgava SIA) i Lettland och i Hofors Energi AB i Sverige. Fortum förvärvade också resterande aktier i Fortum Wrocław SA, i Polen. Bolaget finansierades vid årets slut. Investeringarna uppgick totalt till 1 506 miljoner euro.

Under 2007 förvärvade Fortum aktierna i Pärnu Energia OÜ (namnändrat till

Fortum Pärnu OÜ) i Estland, i Vattenfall Latvija SIA (namnändrat till Fortum Latvija SIA) i Lettland och i EC Wojkowice i Polen. Investeringarna uppgick totalt till 18 miljoner euro.

Under 2008 var förvärvens effekt på omsättningen 503 miljoner, bestående av:

- TGC-10 extern omsättning, april till december, 489 miljoner euro;
- Jelgava Kogeneracija SIA extern omsättning, april till december 7 miljoner euro;
- Hofors Energi AB, januari till december 7 miljoner euro.

Bruttoinvesteringar i dotterbolagsaktier per segment

milj. euro	2008	2007
Kraftproduktion	0	0
Värme	14	18
Distribution	0	0
Markets	0	-
Ryssland	1 492	-
Övrigt	-	0
Totalt	1 506	18

Bruttoinvesteringar i dotterbolagsaktier per land

milj. euro	2008	2007
Finland	0	0
Sverige	3	0
Ryssland	1 492	-
Övriga länder	11	18
Totalt	1 506	18

Bruttoinvesteringar i dotterbolagsaktier består av räntebärande skulder liksom erlagd köpeskilling enligt köpekontrakt ökat med direkta kostnader relaterade till förvärvet och minskat med likvida medel i det förvärvade företaget.

7.1 Förvärv under 2008

I mars förvärvade Fortum 76,49 % av TGC-10, som är ett ryskt regionalt energibolag grundat år 2006 som har sin verksamhet i Uralområdet och västra Sibirien. Den totala installerade effekten är 3 000 MW elektricitet och 15 800 MW värme med en årlig produktion på 18 TWh elektricitet och 27 TWh värme. Företaget har åtagit sig och är genom kontrakt bundet till en omfattande investeringsplan för att ytterligare öka sin produktionskapacitet för elektricitet med 2 300 MW till år 2013. De kontraktuellt bundna skyldigheterna för TGC-10s investeringsprogram inkluderar vitesklausuler bundna till tillgängligheten för den nya produktionskapaciteten. Total omsättning under 2007 i TGC-10 var 723 miljoner euro och rörelseresultatet var 26 miljoner euro, baserat på bolagets publicerade årsredovisning enligt IFRS för 2007.

Förvärvet gjordes genom ett förvärv av aktier och genom deltagande i en aktieemission. Den 20 mars 2008 betalade Fortum för 47,42 % av aktierna i TGC-10 genom en aktieemission på ca 1,3 miljarder euro. Kapitalet som mottagits av TGC-10 kommer att stanna kvar i företaget och kommer att användas för att finansiera dess åtagande för det kapacitetshöjande investeringsprogrammet, som är planerat till 2,2 miljarder euro. I oktober 2008 uppskattade Fortum värdet för investeringsprogrammet för ny

kapacitet till att vara ungefär 2,5 miljarder euro. Värdet för den återstående delen av programmet beräknat med valutakurser vid årsskiftet uppskattas till 2,0 miljarder euro från och med januari 2009.

Den 26 mars köpte Fortum ytterligare 29,07 % av aktierna i TGC-10 från United Energy Systems of Russia (RAO UES) för cirka 0,8 miljarder euro. Fortum registrerade den 29 april det obligatoriska offentliga budet att köpa återstående aktier som innehas av minoritetsägarna i TGC-10. Erbjudandet var giltigt från 30 april till 18 juli 2008. Det obligatoriska offentliga budet avsåg 23,51% av aktiekapitalet i TGC-10 och en kontant ersättning på 111,8 rubel per aktie erbjöds. I slutet av december var Fortums officiellt registrerade ägarandel i TGC-10 93,4 % inklusive de aktier som ägs av TGC-10:s till 100 % ägda dotterbolag. Ytterligare aktier, cirka 0,9 %, har återköpts av TGC-10 i en återköpsprocess som avslutades i december 2008, men där betalning och registrering skedde 2009. Dessa aktier är inkluderade i den totala köpeskillingen per 31 december 2008 och vid den tidpunkten hade Fortum investerat 465 miljoner euro för aktieköpen inom det obligatoriska offentliga budet inklusive de ytterligare återköpta aktierna.

Bruttoinvesteringen för den totala transaktionen var 1 492 miljoner euro, exklusive likvida medel i TGC-10 (huvudsakligen från aktieemissionen) och inklusive räntebärande skulder i företaget. Förvärvsanalysen baseras på balansräkning per den 31 mars 2008 för TGC-10. Den ursprungliga redovisningen av förvärvet är fortfarande preliminär eftersom alla värderingseffekter inte slutförts, speciellt avseende eventuella skyldigheter. I Fortums årsredovisning för 2008 ingår resultaträkningen från TGC-10 från och med 1 april 2008.

Övriga förvärv under 2008 inkluderade:

I Lettland förvärvade Fortum 100 % av aktierna i Jelgavas Kogeneracija SIA i slutet av mars. Det förvärvade bolaget förser staden Jelgava med fjärrvärme. Företagets årliga värmeförsäljning är 200 GWh, omsättningen 10 miljoner euro och antal anställda är 170. Bruttoinvesteringen var 10 miljoner euro.

I Sverige förvärvade Fortum ytterligare 11,22 % av andelarna i Hofors Energi AB. Efter detta förvärv är Fortums totala andel av aktierna i Hofors Energi AB 60 %. Det förvärvade bolaget förser området kring Hofors med fjärrvärme. Den årliga fjärrvärmeförsäljningen är 130 GWh, omsättningen 7 miljoner euro. Fortum har sedan tidigare ansvarat för driften i bolaget. Bruttoinvesteringen var 3 miljoner euro.

Under 2008 fortsatte Fortum att förvärva aktier i sina Polska dotterbolag. Fortum nådde 100 % ägande i Fortum Wrocław S.A. och bolaget har fusionerats in i Fortum Power and Heat Polska Sp z.o.o. vid årets slut.

Köpeskillning

milj. euro	TGC-10 koncernen	Koncernens förvärv totalt
Köpeskillning:		
Kontant betalt	2 533	2 545
Direkta kostnader i samband med förvärvet	8	8
Sammanlagd köpeskillning	2 541	2 553
Verkligt värde av förvärvade nettotillgångar	2 211	2 223
Kursdifferenser	-9	-9
Goodwill	339	339

De tillgångar och skulder som ingick i förvärven är följande

milj. euro	TGC-10 koncernen			Koncernens förvärv totalt		
	Värde totalt	Allokerat verkligt värde	Förvärvat bokfört värde	Värde totalt	Allokerat verkligt värde	Förvärvat bokfört värde
Likvida medel	1 321		1 321	1 323		1 323
Immateriella tillgångar	9		9	10		10
Materiella anläggningstillgångar	1 602	1 022	580	1 634	1 043	591
Andelar i intresseföretag och joint ventures	36		36	37		37
Varulager	60		60	60		60
Fordringar	122		122	126		126
Icke räntebärande skulder	-306	-192	-114	-311	-192	-119
Räntebärande skulder	-272		-272	-276		-276
Uppskjutna skatteskulder	-192	-199	7	-199	-204	5
Identifierade nettotillgångar	2 380	631	1 749	2 404	647	1 757
Minoritetsintressen	-169	-53	-116	-174	-56	-118
Steg-för-steg förvärv ¹⁾				-7	-4	-3
Verkligt värde av förvärvade nettotillgångar	2 211	578	1 633	2 223	587	1 636

¹⁾ Avser bokförda värden för den del av Hofors Energi som ägts sedan tidigare samt relaterad omvärdering av tillgångarna.

milj. euro	TGC-10 koncernen	Koncernens förvärv totalt
Kontant reglerad köpeskillning	2 541	2 553
Likvida medel i förvärvade dotterbolag	1 321	1 323
Förändring av likvida medel vid förvärv	1 220	1 230
Räntebärande skulder i förvärvade dotterbolag	272	276
Bruttoinvesteringar i förvärvade dotterbolag	1 492	1 506

7.2 Förvärv under 2007

Inga rörelseförvärv eller avyttringar av aktier i dotterbolag som hade en väsentlig påverkan på Fortums resultat- eller balansräkning gjordes under 2007. Bruttoinvesteringar i aktier (se definitioner för nyckeltal) uppgick sammanlagt till 18 miljoner euro.

I juli köpte Fortum 100 % av aktierna i EC Wojkowiec i Polen. Det förvärvade bolaget har sin huvudsakliga verksamhet inom fjärrvärmeproduktion och försäljning inom tre städer. Bolaget säljer även elektricitet. Företagets värmeförsäljning uppgår till cirka 64 GWh och elförsäljningen till 320 MWh. Företaget har 34 anställda.

Fortum har i januari 2007 förvärvat 100 % av aktierna i Vattenfall Estonia AS och Vattenfall Latvia SIA från Vattenfall. I Estland består verksamheten av fjärrvärme- och naturgasleveranser till staden Pärnu. Fjärrvärmenätet är det fjärde största i Estland. Den årliga värmeförsäljningen uppgår till 190 gigawattimmar (GWh), omsättningen till 5,4 miljoner euro och antal anställda till 58 personer. Fjärrvärmeverksamheten i Pärnu kommer att integreras med Fortums estniska värmeverksamhet i Fortum Termest AS.

I Lettland består verksamheten av fjärrvärmeleveranser till flygplatsen i Riga. Den årliga värmeförsäljningen uppgår till 12 GWh per år och omsättningen till ca 0,5

miljoner euro. Förvärvet av verksamheten ger Fortum en bra grund för tillväxt på värmemarknaden i Lettland.

Fortum har även förvärvat ytterligare aktier i sina dotterbolag i Polen, Fortum Czeŝochowa SA 11,11 % (total ägarandel 98,71 % i slutet av 2007) och Fortum Wroclaw 0,92 % (total ägarandel 99,17 %), Fortum Plock SA 0,91 % (total ägarandel 98,66 %) och Fortum DZT SA 0,63 % (total ägarandel 99,92 %).

Köpeskilling

milj. euro	Koncernens förvärv totalt
Köpeskilling:	
Kontant betalt	11
Direkta kostnader i samband med förvärvet	-
Sammanlagd köpeskilling	11
Verkligt värde av förvärvade nettotillgångar	11
Kursdifferenser	-
Goodwill	-

De tillgångar och skulder som ingick i förvärven är följande

milj. euro	Koncernens förvärv totalt		
	Värde totalt	Allokerat verkligt värde	Förvärvat bokfört värde
Likvida medel	1	0	1
Materiella anläggningstillgångar	16	6	10
Varulager	0	0	0
Fordringar	1	0	1
Icke räntebärande skulder	-1	0	-1
Räntebärande skulder	-8	0	-8
Uppskjutna skatteskulder	0	0	0
Identifierade nettotillgångar	9	6	3
Minoritetsintressen	2	2	-
Verkligt värde av förvärvade nettotillgångar	11	8	3

milj. euro	Koncernens förvärv totalt
Kontant reglerad köpeskilling	11
Likvida medel i förvärvade dotterbolag	1
Förändring av likvida medel vid förvärv	10
Räntebärande skulder i förvärvade dotterbolag	8
Bruttoinvesteringar i förvärvade dotterbolag	18

7.3 Avyttring av dotterbolag 2008 and 2007

I slutet av december 2008 sålde Fortum sin andel om 60 % i Jvaskylän Energiantuotanto Oy till Jvaskylän Energia. Transaktionen innefattade både dotterbolagsaktier, mark på vilken kraftverket står och tillgångar relaterade till affärsverksamheten. I juli 2008 sålde Fortum sitt svenska dotterbolag Recotech AB.

Inga avyttringar skedde under 2007.

8 Valutakurser

Resultaträkningar för dotterbolag vilkas funktionella valuta inte är euro omräknas vid konsolideringen till euro med årets genomsnittskurs. Balansräkningen omräknas enligt balansdagens kurs. Balansdagens kurs baseras på de valutakurser som den Europeiska Centralbanken publicerar på bokslutsdagen. Genomsnittskursen beräknas som ett genomsnitt av varje månads avslutningskurs enligt den Europeiska Centralbanken och föregående års avslutningskurs.

Följande viktiga valutakurser har använts i Fortumkoncernen

	Valuta	Genomsnittskurs		Balansdagens kurs	
		2008	2007	31 dec 2008	31 dec 2007
Sverige	SEK	9,6647	9,2475	10,8700	9,4415
Norge	NOK	8,2605	8,0253	9,7500	7,9580
Polen	PLN	3,5328	3,7792	4,1535	3,5935
Ryssland	RUB	36,6905	35,0759	41,2830	35,9860

9 Övriga intäkter

milj. euro	2008	2007
Realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar	86	251
Vinster på försäljning av utsläppsrätter	8	39
Hyresintäkter	39	39
Förändring av verkligt värde av derivat som inte kvalificerar för säkringsredovisning	52	16
Övrigt	45	48
Totalt	230	393

Intäkter från aktiviteter utanför den normala verksamheten redovisas under övriga intäkter. Detta inkluderar återkommande poster som hyresintäkter och poster av engångskaraktär som realisationsvinster från försäljning av aktier, etc. Realisationsvinster från försäljning av aktier, materiella anläggningstillgångar och utsläppsrätter redovisas under realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar.

Realisationsvinster under 2008 inkluderar huvudsakligen vinsterna från försäljningen av Fortums innehav på 50 % innehav i Panjin Liaohe Thermal Power Company Co i Kina och innehavet av 30 % i Polartest Oy, båda i segmentet Kraftproduktion, samt försäljningen av Fortums andel på 60 % i Jvaskylän Energiantuotanto Oy till Jvaskylän Energia och anläggningstillgångar i Stockholm, båda i segmentet Värme. Under 2007 sålde Fortum sin andel i JSC Lenenergo vilket resulterade i en vinst efter skatt på 232 miljoner euro och aktieinnehavet i WGC-5, båda i segmentet Ryssland.

Vinster vid försäljning av utsläppsrätter uppgick till 8 miljoner euro (2007: 39). Kostnader för utsläpp som inte täcks av erhållna utsläppsrätter uppgick till 14 miljoner euro (2007: 0). Kostnaderna redovisas under Material och tjänster.

Fortum har leasat ut sin andel på 308 MW i kraftverket Meri-Pori från den 1 januari 2007 till den 30 juni 2010. Leasingavtalet är klassat som en operativ leasing och hyresintäkterna ingår i Övriga intäkter.

Förändringar i verkligt värde av derivat som inte kvalificerar för säkringsredovisning redovisas direkt i övriga intäkter.

+ För mer information om förändringar i verkligt värde för derivat, se Not 6 Förändringar i verkligt värde för derivat och underliggande poster i resultaträkningen på sidan 134.

10 Material och tjänster

milj. euro	2008	2007
Material	1 345	843
Materialinköp från intressebolag	556	519
Kostnader för eldistribution	127	131
Externa tjänster	89	79
Totalt	2 117	1 572

Material inkluderar främst köp av kol-, gas- och kärnkraftsbränslen för kraft- och värmeproduktionen. Inköp från intressebolag är inköp av kärnkraft och vattenkraft till produktionskostnad inklusive räntekostnader och inkomstskatter. Se Not 21 Andelar i intressebolag och joint ventures. Produktionsskatter och avgifter för 170 miljoner euro (2007: 84) är inkluderade i Material och tjänster, av vilka 80 miljoner euro (2007: 68) är kapacitetsskatter relaterade till kärnkraften och 11 miljoner euro (2007: 11) är fastighetsskatter relaterade till vattenkraften. Skatterna relaterade till kärnkraft och vattenkraft ingår i totala materialinköp från intressebolag.

11 Övriga kostnader

milj. euro	2008	2007
Drift- och underhållskostnader	234	116
Fastighetsskatter	79	66
IT och telefonkostnader	67	76
Forsknings- och utvecklingskostnader	27	21
Övrigt	277	228
Totalt	684	507

De största posterna bland de övriga kostnader är externa drift- och underhållskostnader för kraftverk, fjärrvärmeverk och distributionsnät. Fastighetsskatter inkluderar fastighetsskatt relaterad till vattenkraften på 67 miljoner euro (2007: 55).

Ersättning till huvudrevisorer

milj. euro	2008	2007
Revisionsarvoden	1,2	1,0
Revisionsrelaterade uppdrag	0,2	0,1
Skatterelaterade uppdrag	0,3	0,4
Övriga uppdrag	0,2	0,3
Totalt	1,9	1,8

Deloitte är den utsedda huvudrevisorn för perioden till och med den ordinarie bolagsstämman år 2009. I TGC-10 är KPMG den utsedda huvudrevisorn för perioden till och med den ordinarie bolagsstämman år 2009. Revisionsarvoden inkluderar revisionsarvoden för koncernens årsredovisning, granskning av delårsrapporter liksom även arvoden för revisionen av Fortum Oyj och dess dotterbolag. Revisionsrelaterade uppdrag inkluderar arvoden för andra typer av uppdrag relaterade till revisionen. Skatterelaterade uppdrag inkluderar arvoden för skatterådgivning och skatteplanering.

12 Ersättningar till anställda och ledningen

milj. euro	2008	2007
Löner och ersättningar	420	348
Pensioner		
Avgiftsbestämda planer	36	35
Förmånsbestämda planer	11	11
Sociala avgifter	83	77
Aktierelaterade ersättningar	5	8
Övriga ersättningar till anställda	32	16
Totalt	587	495

Nominerings- och ersättningskommittén diskuterar, bedömer och lämnar rekommendationer och förslag rörande koncernens och koncernledningens ersättningspolicy, lönestruktur, bonus- och incitamentsprogram och medverkar i samband med nomineringsfrågor. Ersättningsprinciperna beslutas av styrelsen.

Ersättningen för Fortums anställda består av en kombination av lön, anställningsförmåner, kortsiktiga incitament, vinstdelning genom inbetalningar till Fortums personalfond och aktiebaserade långsiktiga incitamentsprogram. Majoriteten av Fortums anställda hör till ett årligt resultatbonusssystem. De långsiktiga incitamentsprogrammen är för ledande befattningshavare och övriga ledningen i Fortumkoncernen.

✚ För mera information om de anställdas bonus- och incitamentsprogram, liksom personalfond, se Not 29 på sidan 153 och för pensioner se Not 34 på sidan 159.

12.1 Ersättning till förvaltningsrådet

Förvaltningsrådet består av minst sex och högst tolv ledamöter. På förvaltningsrådets möten deltar även personalrepresentanter som inte är ledamöter i förvaltningsrådet. På den ordinarie bolagsstämman bestäms förvaltningsrådets arvoden.

Alla medlemmar i förvaltningsrådet får ett fast arvode varje månad och ett mötesarvode. Personalrepresentanterna får enbart mötesarvode. Alla medlemmar har rätt till ersättning för resekostnader i enlighet med företagets resepolicy. Ledamöter i förvaltningsrådet erbjuds inte optioner, teckningsrätter eller deltagande i andra incitamentsprogram. De erbjuds inte heller någon pensionsplan av Fortum.

Totalt utbetalda arvoden för förvaltningsrådet 2008 är 76 tusen euro (2007: 79).

12.2 Ersättning till styrelsen

tusen euro	2008	2007
Ordförande, Peter Fagerlös	70	62
Vice ordförande, Matti Lehti (2007: Birgitta Kantola)	54	50
Övriga styrelseledamöter	221	186
Totalt	345	298

Styrelsen består av fem till sju ledamöter som väljs på ett år på den ordinarie bolagsstämman. Ettårsperioden avslutas på den ordinarie bolagsstämman året efter valet. Under 2008 och 2007 har styrelsen bestått av sju ledamöter.

På den ordinarie bolagsstämman godkänns ersättningen för styrelsens arbete. Dessutom betalas ett mötesarvode på 600 euro. Mötesarvodet betalas även för styrelseutskottsmötena, och betalas dubbelt för ledamöter som bor utanför Finland i Europa. Ledamöterna har rätt till ersättning för resekostnader i enlighet med företagets

resepolicy. Styrelseledamöter erbjuds inte optioner eller teckningsrätter och de erbjuds inte att delta i andra incitamentsprogram. För de icke-anställda ledamöterna erbjuds det inte heller någon pensionsplan.

Tabellen ovan visar den totala ersättningen som Fortum betalat till styrelsens ledamöter.

12.3 Ersättningar till verkställande direktören och ledningsgruppen

2008 tusen euro	Verkställande direktören		Andra medlemmar i ledningsgruppen	
	Ersättning bokförd som kostnad	Ersättning betald under året	Ersättning bokförd som kostnad	Ersättning betald under året
Löner och löneförmåner	867	867	1 719	1 719
Resultatbonus	388	156	586	102
Pensions- och andra ersättningar efter avslutad anställning ¹⁾	1 013	1 075	757	595
Totalt	2 268	2 098	3 062	2 416

2007 tusen euro	Verkställande direktören		Andra medlemmar i ledningsgruppen	
	Ersättning bokförd som kostnad	Ersättning betald under året	Ersättning bokförd som kostnad	Ersättning betald under året
Löner och löneförmåner	833	833	1 562	1 562
Resultatbonus	84	297	102	540
Pensions- och andra ersättningar efter avslutad anställning ¹⁾	808	1 169	600	508
Totalt	1 725	2 299	2 264	2 610

¹⁾ Betalningar relaterade till pensioner och övriga förmåner efter anställningens upphörande betalas till försäkringsbolagen och till Fortums pensionsfonder.

Koncernens ledningsgrupp består av åtta medlemmar från den 1 september 2007 (tidigare sju medlemmar), inklusive den verkställande direktören, som medlemmarna i ledningsgruppen rapporterar till.

Koncernens ledningsgrupp och övrig ledning får utöver grundlön, ändamålsenliga anställningsförmåner, årlig individuella kortsiktiga incitament (årlig bonus) och aktiebaserade långsiktiga förmåner.

Den verkställande direktören liksom koncernens ledningsgrupp får utöver lön och anställningsförmåner en resultatbonus. Kriterierna som används för att bestämma storleken på den högsta ledningens bonus fastställs årligen av styrelsen på förslag från styrelsens nominerings- och ersättningskommitté. Varje ledande befattningshavarens prestation utvärderas årligen. Bonusens storlek beror på koncernens ekonomiska resultat och på hur väl man lyckats uppnå de individuellt uppsatta målsättningarna, som för den verkställande direktören beslutats av styrelsens nominerings- och ersättningskommitté. Utvärderingen görs av kommittén och ett förslag om ersättning till verkställande direktören ges till styrelsen för godkännande. Resultatbonus betalas ut på våren efter att Fortums resultat för året publiceras och de ledande befattningshavarnas prestationer har utvärderats.

För den verkställande direktören och vissa medlemmar i koncernens ledningsgrupp är pensionsåldern 60–62 år och pensionen som betalas är 66 % eller 60 % av ersättningen. I det första fallet försäkras och betalas pensioner ut av Fortums pensionsfond, och i det senare försäkras pensionerna av ett försäkringsbolag. Pensionen för den verkställande direktören är 60 % av ersättningen vid åldern 60 år.

I händelse att Fortum beslutar sig för att säga upp den verkställande direktören har denne rätt till en ersättning som motsvarar 24 månadslöner, övriga medlemmar av ledningsgruppen har rätt till 12–18 månadslöner.

Verkställande direktören liksom medlemmarna i Fortums ledningsgrupp deltar i långsiktiga incitamentsplaner. Verkställande direktören deltar inte i de nya aktieplanerna som började 2008 och 2009. Kostnaden i resultaträkningen för dessa planer beräknas i enlighet med IFRS 2 Aktierelaterade ersättningar. Kostnaden beräknas till intjänandevärdet för de utgivna aktierna under året, plus förändringar i verkligt värde under året för tidigare tilldelade aktier. Kostnaden i redovisningen överensstämmer inte med de faktiska utbetalningarna på årsbasis, men på total nivå gör de det.

☞ Se Not 29 Anställdas bonusprogram, personalfond och incitamentsprogram på sidan 153.

Aktierelaterade ersättningar

tusen euro	2008		2007	
	Verkställande direktören	Övriga medlemmar av koncernens ledningsgrupp	Verkställande direktören	Övriga medlemmar av koncernens ledningsgrupp
Aktierelaterade ersättningar	475	1 024	629	1 081

Akier avseende det långsiktiga incitamentsprogrammet för år 2002–2007 levererades till deltagarna i februari 2008. Antalet aktier tilldelades på våren 2005 efter den treåriga intjäningsperioden. Värdet på aktierna vid tidpunkten för tilldelning fick inte överstiga deltagarens årlönlö inklusive löneförmåner. Aktierna levererades till deltagaren efter den treåriga begränsningsperioden. Verkställande direktören hade en beräknad nettoinkomst från leveransen på 2 149 tusen euro. Motsvarande siffra för övriga medlemmar av Fortums ledningsgrupp var 3 468 tusen euro. Dessa belopp kommer att inkluderas i den beskattningsbara inkomsten för 2008 för de berörda personerna. Beskattningsbar inkomst inkluderar värdet för antal erhållna Fortumaktier, inkomstskatter, överföringsskatter och vissa lagstadgade anställningsrelaterade kostnader betalda med ersättningen som grund beroende på praxis i deltagarens hemland. Värdet på aktierna beräknas baserat på värdet på Fortumaktien vid köptillfället.

Beräkning av erhållen beskattningsbar inkomst 2008

tusen euro (undantag: antal aktier)	Verkställande direktören	Övriga medlemmar av koncernens ledningsgrupp
Utbetald lön och löneförmåner	867	1 719
Utbetald resultatbonus	156	102
Beräknat värde för erhållna aktier	1 013	1 654
Inkomstskatt och andra avgifter	1 136	1 814
Beskattningsbar inkomst från långsiktiga incitamentsplaner	2 149	3 468
Erhållen beskattningsbar inkomst	3 172	5 289
Antal erhållna aktier	36 756	59 980

13 Avskrivningar och nedskrivningar

milj. euro	2008	2007
Avskrivningar materiella anläggningstillgångar		
Byggnader och anläggningar	79	62
Maskiner och inventarier	410	360
Övriga materiella anläggningstillgångar	5	6
Avskrivningar immateriella tillgångar	21	23
Totala avskrivningar	515	451
Nedskrivningar		
Övriga immateriella tillgångar	0	0
Byggnader och anläggningar	0	0
Totala nedskrivningar	0	0
Totala avskrivningar och nedskrivningar	515	451

Ökning i avskrivningar 2008 avser framförallt förvärvet av TGC-10, vilket skedde i slutet av mars 2008.

+ Se även Not 5 Segmentrapportering på sidan 130.

14 Finansnetto

milj. euro	2008	2007
Räntekostnader		
Lånekostnader	-363	-218
Övriga räntekostnader	-9	-3
Aktiverade lånekostnader	21	1
Totalt	-351	-220
Ränteintäkter		
Lånefordringar	130	62
Övriga ränteintäkter	13	14
Totalt	143	76
Förändringar i verkligt värde på finansiella instrument ¹⁾	-11	7
Valutakursvinter/-förluster		
Lån och fordringar	-757	-233
Derivatkontrakt	759	233
Erhållen utdelning	1	1
Ränteintäkter på andelen av den statliga kärnavfallshanteringsfonden ²⁾	30	26
Diskonteringsfaktor på kärnkraftsrelaterade avsättningar ²⁾	-32	-35
Diskonteringsfaktor på övriga avsättningar ³⁾	-12	0
Övriga finansiella intäkter	4	1
Övriga finansiella kostnader	-13	-10
Totalt	-20	-17
Finansnetto	-239	-154

1) Se även Not 6 Förändringar i verkligt värde för derivat och underliggande poster i resultaträkningen på sidan 134.

2) Se även Not 35 Tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften på sidan 162.

3) Se även Not 33 Pensioner och övriga avsättningar på sidan 159.

Räntekostnader inkluderar räntekostnader på räntebärande lån, ränta på ränteswappar och valutaswappar samt ränteskillnaden på valutaterminer som säkrar skulder och fordringar. Övriga räntekostnader hänför sig till finansiell leasing där Fortum är leasingtagare med 3 miljoner euro och övriga räntekostnader med 6 miljoner euro.

+ För information om aktiverade lånekostnader se Not 20.1. Aktiverade lånekostnader på sidan 145.

Ränteintäkter inkluderar 33 miljoner euro (2007: 26) från delägarlån till finska och svenska kärnkraftsbolag, 65 miljoner euro (2007: 21) från bankplaceringar och intäkter från säkring av SEK noterade ränteintäkter på 27 miljoner euro (2007: 11). Övriga ränteintäkter kommer främst från finansiell leasing där Fortum är leasinggivare.

Förändringar i verkligt värde på finansiella instrument inkluderar värdeförändringar för ränte- och valutaswappar som inte kvalificerar för säkringsredovisning och förändringar i verkligt värde på räntederivat i säkringsförhållande och den säkrade posten. Upplupna räntor på dessa derivat är redovisade som upplupna räntekostnader på lån. Förändringar i verkligt värde inkluderar även kursförändringar från terminer som säkrar skulder och fordringar, men som ej kvalificerar för säkringsredovisning.

Valutakursvinster och -förluster inkluderar kursförändringar från värderingen av skulder och fordringar i utländsk valuta och valutakursförändringar från valutaterminer och ränte- och valutaswappar.

Förändringar i verkligt värde på ränte- och valutaderivat

milj. euro	2008	2007
Ränte- och valutaswappar		
Räntekostnader för skulder	4	9
Valutakursdifferenser från derivat	322	140
Kursförändringar från förändringar i verkligt värde på finansiella instrument ¹⁾	13	-32
Totala förändring i verkligt värde på räntederivat bland finansiella kostnader - netto	339	117
Valutaterminer		
Räntekostnader för skulder	-11	10
Valutakursdifferenser från derivat	437	93
Kursförändringar från förändringar i verkligt värde på finansiella instrument	-13	3
Totala förändring i verkligt värde på valutaterminer bland finansiella kostnader - netto	413	106
Totala förändring i verkligt värde på ränte derivat och valutaterminer bland finansiella kostnader - netto	752	223

1) Verkligt värde vinster och förluster på finansiella instrument inkluderar förändringar i verkligt värde från ränteswappar som inte kvalificerar för säkringsredovisning 2 miljoner euro (2007: 5).

Valutakursdifferenser inkluderade i rörelseresultatet är -1 miljon euro (2007: -1) och i finansiella kostnader med 2 miljoner euro (2007: -5).

15 Inkomstskatt

15.1 Resultat före skatt

milj. euro	2008	2007
Finska företag	584	819
Svenska företag	723	577
Övriga företag	543	538
Totalt	1 850	1 934

15.2 Inkomstskattekostnader i de största länderna

milj. euro	2008	2007
Aktuell skatt		
Finska företag	-47	-146
Svenska företag	-147	-131
Övriga företag	-66	-32
Totalt	-260	-309
Uppskjuten skatt		
Finska företag	-86	6
Svenska företag	36	-18
Övriga företag	51	5
Totalt	1	-7
Justeringar av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder		
Finska företag	2	-5
Svenska företag	1	-4
Övriga företag	2	-1
Totalt	5	-10
Totalt inkomstskatt	-254	-326

I december 2008 godkände Svenska regeringen en lagändring som sänker inkomstskatten för företag från 28 % till 26,3 %. Den positiva engångseffekten på kostnaden för inkomstskatt med anledning av skatteändringen uppgår till ca 81 miljoner euro. Under december godkände även den Ryska regeringen en lagändring som sänker inkomstskatten för företag från 24 % till 20 %. Den positiva engångseffekten på kostnaden för inkomstskatt med anledning av skatteändringen uppgår till ca 32 miljoner euro.

+ Se även Not 32 Uppskjutna skatter på sidan 158.

15.3 Inkomstskatten på koncernens resultat före skatt skiljer sig från det teoretiska belopp som skulle framkommit vid användande av den antagna skattesatsen i Finland

milj. euro	2008	%	2007	%
Resultat före skatt	1 850		1 934	
Skatt beräknad till den nomniella finska skattesatsen	-481	26,0	-503	26,0
Skillnader i skattesatser och regler i övriga länder	76	-4,1	50	-2,6
Ändringar i skattesats	113	-6,1	-	-
Ej skattepliktiga intäkter	9	-0,5	6	-0,3
Realisationsvinster, ej skattepliktiga	14	-0,8	61	-3,2
Ej avdragsgilla kostnader	-13	0,7	-1	0,1
Resultat från andelar i intresseföretag och joint ventures	34	-1,8	67	-3,5
Skatt relaterad till utdelningar	-3	0,2	-1	0,1
Underskottsavdrag för vilka uppskjuten skatt inte har redovisats	-4	0,2	-3	0,2
Utnyttjandet av ej redovisade underskottsavdrag från tidigare år	1	-0,1	1	-0,1
Justering för förändring i uppskjuten skatt hänförlig till tidigare år	-5	0,3	2	-0,1
Justering för förändring i aktuell skatt hänförlig till tidigare år	5	-0,3	-5	0,3
Skattekostnad i resultaträkningen	-254	13,7	-326	16,9

Den vägda genomsnittliga skattesatsen var 29,1 % (2007: 27,9 %). Skattesatsen enligt resultaträkningen uppgick till 13,7 % (2007: 16,9 %). Skattesatsen som används i resultaträkningen är alltid påverkad av att andelar i intresseföretag och joint ventures redovisas baserat på Fortums andel i resultatet efter skatt. Exklusive resultat från andelar i intressebolag och kapitalvinster och ändringar i skattesatser för bolagsskatt, uppgick skattesatsen till 22,1 % (22,3 %).

15.4 Engångseffekter

Under 2008 beslutade Svenska och Ryska regeringarna att sänka inkomstskattesatsen för företag, vilket är ett av huvudskälen för minskad skattesats. De lägre skattesatserna i Sverige och Ryssland kommer att träda i kraft från början av 2009, men de huvudsakliga positiva effekterna kommer redan under 2008, från omvärderingen av uppskjutna skatter. Den största delen av ej skattepliktiga realisationsvinster avser försäljningen av aktierna i Jvääskylän Energiantuotanto Oy.

Fortum erhöll en betydande andel skattefria realisationsvinster under 2007, vilket är en av huvudorsakerna till den lägre skattesatsen. Dessa effekter är huvudsakligen engångseffekter. Realisationsvinsten från försäljningen av aktier i JSC Lenenergo i augusti 2007 uppgick till 232 miljoner euro. Andelar i intresseföretag och joint ventures sänkte den effektiva skattesatsen, huvudsakligen beroende på påverkan från Hafslunds försäljning av aktier i REC under mars 2007 vilket påverkade andelar i intresseföretag för perioden med ungefär 180 miljoner euro. Fortum fullföljde olika skatterevisorer under året. Inga väsentliga risker eller brister har hittats.

16 Resultat per aktie

16.1 Före utspädning

Resultat per aktie före utspädning beräknas genom att det resultat som är hänförligt till moderbolagets aktieägare divideras med ett vägt genomsnittligt antal utestående ordinarie aktier under året.

	2008	2007
Resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare (milj. euro)	1 542	1 552
Vägt genomsnittligt antal aktier (tusental)	887 256	889 997
Resultat per aktie före utspädning (euro per aktie)	1,74	1,74

16.2 Efter utspädning

Resultat per aktie efter utspädning beräknas genom att det vägda genomsnittliga antalet utestående ordinarie aktier justeras med antagandet att konvertering sker för samtliga ordinarie aktier som kan ge upphov till utspädningseffekt. Vid utgången av 2008 hade koncernen ett optionsprogram 2002 som gav upphov till utspädningseffekt. För optionslån och aktieoptioner görs en beräkning för att fastställa det antal aktier som kunde ha köpts till verkligt värde (beräknat som Fortumaktiens årliga genomsnittliga marknadspris), baserat på det monetära värdet för de utestående aktieoptionernas tillhörande teckningsrätter. Det antal aktier som beräknats enligt ovan jämförs med det antal aktier som skulle ha utfärdats under antagande att aktieoptionerna utnyttjats.

Antalet aktier som beräknats enligt ovan reduceras från antalet aktier som skulle ha utfärdats under antagandet att aktieoptionerna utnyttjats. Antalet tillkommande aktier som erhålls genom antagandet av utnyttjade aktieoptioner och optionslån läggs till det genomsnittliga antalet utestående aktier.

Aktieoptioner och optionslån har en utspädande effekt endast när det genomsnittliga marknadspriset på ordinarie aktier under perioden är högre än teckningspriset för aktieoptioner och optionslån. Tidigare rapporterat resultat per aktie justeras inte retroaktivt för att återspegla förändringar i aktiepriset för stamaktier.

	2008	2007
Resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare (milj. euro)	1 542	1 552
Vägt genomsnittligt antal aktier (tusental)	887 256	889 997
Effekt från optionsprogram för nyckelmedarbetare 2002 (tusental)	583	1 398
Genomsnittligt antal aktier efter utspädning (tusental)	887 839	891 395
Resultat per aktie efter utspädning (euro per aktie)	1,74	1,74

17 Utdelning per aktie

En utdelning avseende år 2008 på 1,00 euro per aktie, total utdelning uppgående till 888 miljoner euro baserat på antal aktier registrerade per den 4 februari 2009, kommer att föreslås på den ordinarie bolagsstämman den 7 april 2009. Den föreslagna utdelningen har inte inkluderats i koncernens bokslut.

På den ordinarie bolagsstämman den 1 april 2008 beslutades om en utdelning avseende 2007 på 1,35 euro per aktie till aktieägarna, av vilken 0,77 euro per aktie utdelas i enlighet med koncernens utdelningspolicy. En extra utdelning på 0,58 euro per aktie beslutades för att styra Fortums kapitalstruktur mot överenskomna mål. Den totala utdelningen uppgick till 1 198 miljoner euro baserat på antal aktier registrerade per den 4 april 2008. Utdelningen betalades ut den 11 april 2008.

Utdelningen avseende år 2006 uppgick till 1,26 euro per aktie, av vilken 0,73 euro per aktie utdelas i enlighet med koncernens utdelningspolicy. En extra utdelning på 0,53 euro per aktie beslutades för att styra Fortums kapitalstruktur mot överenskomna mål. Den totala utdelningen uppgick till 1 122 miljoner euro och utbetalades den 11 april 2007.

18 Finansiella tillgångar och skulder per kategori

Finansiella tillgångar och skulder i tabellen nedan är uppdelade i kategorier i enlighet med IAS 39. Kategorierna är dessutom indelade i klasser vilka är grunden för värdering av respektive tillgång och skuld. Ytterligare information finns i Not angiven i tabellen.

Finansiella tillgångar per kategori		Låne- och kundfordringar		Finansiella tillgångar redovisade till verkligt värde över resultaträkningen				Verkligt värde redovisat i eget kapital, kassaflödes-säkringar		Finansiella tillgångar som kan säljas		Totala finansiella tillgångar	
		Upplupet anskaffningsvärde		Säkringsredovisning säkring av verkligt värde		Ej säkringsredovisning							
milj. euro	Not	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Finansiella instrument bland anläggningstillgångar													
Övriga långfristiga investeringar	22	79	57							40	42	119	99
Finansiella instrument	3												
Elderivat						52	51	167	5			219	56
Ränte- och valutaderivat				16	6	202	87	5				223	93
Olje- och andra derivat						3	4					3	4
Övriga långfristiga räntebärande fordringar	23	672	648									672	648
Finansiella instrument bland omsättningstillgångar													
Finansiella instrument	3												
Elderivat						36	57	252	6			288	63
Ränte- och valutaderivat					1	443	72	11				454	73
Olje- och andra derivat						19	4					19	4
Kundfordringar	25	849	840									849	840
Övriga räntebärande fordringar		46	10									46	10
Banktillgodohavanden	26	588										588	
Likvida medel	26	733	427									733	427
Totalt		2 967	1 982	16	7	755	275	435	11	40	42	4 213	2 317

Finansiella skulder per kategori		Finansiella skulder redovisade till verkligt värde över resultaträkningen				Verkligt värde redovisat i eget kapital, kassaflödes-säkringar		Övriga finansiella skulder				Totala finansiella skulder	
		Säkringsredovisning säkring av verkligt värde		Ej säkringsredovisning				Upplupet anskaffningsvärde		Verkligt värde			
milj. euro	Not	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Finansiella instrument bland långfristiga skulder													
Räntebärande skulder	31							6 671	2 896	309	1 392	6 980	4 288
Finansiella instrument	3												
Elderivat				42	49	3	39					45	88
Ränte- och valutaderivat			29	58	20	11						69	49
Olje- och andra derivat				6	2							6	2
Finansiella instrument bland kortfristiga skulder													
Räntebärande skulder	31							520	605			520	605
Finansiella instrument	3												
Elderivat				59	76	7	145					66	221
Ränte- och valutaderivat			6	24	32	8						32	38
Olje- och andra derivat				28	1							28	1
Leverantörsskulder	37							343	272			343	272
Övriga skulder	37							116	68			116	68
Totalt			35	217	180	29	184	7 650	3 841	309	1 392	8 205	5 632

19 Immateriella tillgångar

milj. euro	Goodwill		Övriga immateriella tillgångar		Totalt	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	0	-	344	317	344	317
Kursdifferenser och övriga justeringar	-41	-	-3	-4	-44	-4
Rörelseförvärv	339	-	13	25	352	25
Investeringar i anläggningstillgångar	-	-	9	11	9	11
Förändring av utsläppsrätter	-	-	14	-9	14	-9
Avyttringar	-	-	-3	-9	-3	-9
Omklassificeringar	-	-	5	13	5	13
Utgående anskaffningsvärde 31 december	298	-	379	344	677	344
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari	-	-	259	221	259	221
Kursdifferenser och övriga justeringar	-	-	2	-2	2	-2
Rörelseförvärv	-	-	2	25	2	25
Avyttringar	-	-	-2	-8	-2	-8
Årets avskrivningar	-	-	21	23	21	23
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december	-	-	282	259	282	259
Redovisat värde 31 december	298	-	97	85	395	85

Goodwill finns i segmentet Ryssland och avser förvärvet av TGC-10. Den ursprungliga redovisningen av förvärvet är fortfarande preliminär, se Not 7 Rörelseförvärv och avyttringar. Goodwill har testats för nedskrivningsbehov genom att jämföra återvinningsvärdena för netto verksamhetstillgångar i TGC-10, inklusive goodwill, med deras redovisade värden. Återvinningsvärdena har baserats på nyttjandevärden, med utgångspunkt från diskonterade kassaflödesberäkningar. De huvudsakliga antagandena som använts av företagsledningen i beräkningarna av prognoser för kassaflödet var förväntad utveckling av den ryska kraftmarknaden, utnyttjandegrad för kraftverk och andra tillgångar, prognostiserade underhålls- och renoveringsinvesteringar och diskonteringsränta (Weighted Average Cost of Capital, WACC). Kassaflödena är baserade på en budget som är beslutad av styrelsen. Per den 31 december 2008 var återvinningsvärdena högre än de redovisade värdena och därför har den relaterade goodwillen inte skrivits ned. Diskonteringsräntan före skatt är 11,7 %.

De största posterna bland övriga immateriella tillgångar är mjukvaruprodukter och mjukvarulicenser. Dessa skrivs av över beräknad nyttjandeperiod. Övriga immateriella tillgångar inkluderar även förvärvade utsläppsrätter, vilka redovisas till det lägre av anskaffningskostnad och verkligt värde. Erhållna utsläppsrätter där ingen betalning erlagts redovisas till nominellt värde. Värdet för utsläppsrätter i immateriella tillgångar är 14 miljoner euro (2007: 0).

20 Materiella anläggningstillgångar

milj. euro	Mark, fallrätter och tunnlar	Byggnader och anläggningar	Maskiner och inventarier	Övriga materiella anläggningstillgångar	Förskotts- betalningar och pågående nyanläggningar	Totalt
Ingående anskaffningsvärde 1 januari 2008	3 059	2 373	11 385	217	578	17 612
Kursdifferenser och övriga justeringar	-395	-264	-1 340	-16	-154	-2 169
Rörelseförvärv	-	341	1 196	-	183	1 720
Investeringar i anläggningstillgångar	18	54	183	3	841	1 099
Återställandekostnader för kärnkraftstillgångar	-	-	22	-	-	22
Avyttringar	-1	-32	-103	-1	-9	-146
Omklassificeringar	3	48	377	-5	-428	-5
Utgående anskaffningsvärde 31 december 2008	2 684	2 520	11 720	198	1 011	18 133
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari 2008	-	1 073	5 059	137	-	6 269
Kursdifferenser och övriga justeringar	-	-109	-634	-13	-	-756
Rörelseförvärv	-	62	28	-	-	90
Avyttringar	-	-23	-78	-1	-	-102
Årets avskrivningar	-	79	410	5	-	494
Nedskrivningar	-	-	-	-	-	-
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december 2008	-	1 082	4 785	128	-	5 995
Redovisat värde per 31 december 2008	2 684	1 438	6 935	70	1 011	12 138
Redovisat värde per 31 december 2007	3 059	1 300	6 326	80	578	11 343

Ökningen i redovisat värde för materiella anläggningstillgångar under 2008 med anledning av förvärvet av TGC-10, 1 630 miljoner euro, kompenseras delvis av effekterna från försvagningen i valutorna SEK och RUB med 1 413 miljoner euro. Förskottsbetalningar och pågående nyanläggningar har ökat med 433 miljoner euro under 2008, på grund av pågående investeringar i nya kraftverk och i AMM (Automatic Meter Management) projektet, se Not 20.2 Investeringar i anläggningstillgångar. Förskottsbetalningarna uppgår till 306 miljoner euro, av vilket 229 miljoner euro avser TGC-10.

✚ För mer information om kreditrisker avseende pågående investeringar, se Not 3.10 Kreditrisker på sidan 128.

Materiella anläggningstillgångar som är föremål för förbehåll i form av fastighetsinteckningar uppgår till 343 miljoner euro (2007: 241).

✚ Se Not 38 Ställda säkerheter på sidan 164.

milj. euro	Mark, fallrätter och tunnlår	Byggnader och anlägg- ningar	Maskiner och inventarier	Övriga materiella anläggnings- tillgångar	Förskotts- betalningar och pågående nyanlägg- ningar	Totalt
Ingående anskaffnings- värde 1 januari 2007	3 189	2 237	11 363	221	401	17 411
Kursdifferenser och övriga justeringar	-129	-104	-197	-7	-13	-450
Rörelseförvärv	-	22	28	-	-	50
Investeringar i anlägg- ningstillgångar	-	44	97	4	499	644
Återställandekostnader för kärnkraftstillgångar	-	-	25	-	-	25
Avyttringar	-1	-14	-36	-2	-2	-55
Omklassificeringar	-	188	105	1	-307	-13
Utgående anskaffnings- värde 31 december 2007	3 059	2 373	11 385	217	578	17 612
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari 2007	-	1 006	4 798	136	-	5 940
Kursdifferenser och övriga justeringar	-	2	-87	-3	-	-88
Rörelseförvärv	-	11	23	-	-	34
Avyttringar	-	-8	-35	-2	-	-45
Årets avskrivningar	-	62	360	6	-	428
Nedskrivningar	-	0	-	-	-	0
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december 2007	-	1 073	5 059	137	-	6 269
Redovisat värde per 31 december 2007	3 059	1 300	6 326	80	578	11 343
Redovisat värde per 31 december 2006	3 189	1 231	6 565	85	401	11 471

20.1 Aktiverade lånekostnader

milj. euro	Maskiner och inventarier	Förskottsbetalningar och pågående nyanläggningar	Totalt
1 januari 2008	16	1	17
Ökningar	-	22	22
Minskningar	-3	-	-3
31 december 2008	13	23	36

milj. euro	Maskiner och inventarier	Förskottsbetalningar och pågående nyanläggningar	Totalt
1 januari 2007	19	0	19
Ökningar	-	1	1
Minskningar	-3	-	-3
31 december 2007	16	1	17

Nya lånekostnader på 22 miljoner euro har aktiverats under 2008 (2007: 1) för investeringsprogrammet i TGC-10 och i projekten att bygga CHP-kraftverk i Polska Czeszochowa och Finska Finno. Räntesatsen som använts för aktiveringen var 8,9 % i Ryssland och 5,0 % i övriga europeiska länder (2007: 4,2 %).

20.2 Investeringar i anläggningstillgångar ¹⁾

milj. euro	Finland		Sverige		Övriga länder		Totalt	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Kraftproduktion								
Vattenkraft	11	3	52	50	-	-	63	53
Kärnkraft	57	32	-	-	-	-	57	32
Kraft från fossila bränslen	6	1	-	-	4	1	10	2
Övrigt	3	1	1	4	-	1	4	6
Totalt Kraftproduktion	77	37	53	54	4	2	134	93
Värme								
Värme från fossila bränslen	54	55	16	4	82	31	152	90
Kraft från fossila bränslen	25	-	-	-	2	-	27	-
Förnyelsebar energi	11	18	29	53	23	7	63	78
Fjärrvärme	34	19	82	79	20	28	136	126
Övrigt	-	-	19	12	11	3	30	15
Totalt Värme	124	92	146	148	138	69	408	309
Distribution	83	62	200	163	13	11	296	236
Markets	1	1	2	2	-	-	3	3
Övrigt	11	11	-	3	-	-	11	14
Totalt exklusive Ryssland	296	203	401	370	155	82	852	655
Ryssland								
Kraft från fossila bränslen							240	-
Värme från fossila bränslen							16	-
Totalt Ryssland							256	-
Totalt inklusive Ryssland							1 108	655

¹⁾ Inkluderar investeringar i både immateriella och materiella tillgångar.

Underhållsinvesteringar under 2008 i materiella anläggningstillgångar var 170 miljoner euro (2007: 144). Investeringar med anledning av lagkrav var 147 miljoner euro (2007: 106). Investeringar som ökar produktiviteten var 220 miljoner euro (2007: 195) och investeringar i tillväxt var 572 miljoner euro (2007: 210).

20.2.1 Kraftproduktion

Under 2008 fortsatte Fortum investera i flera tillväxtprojekt inom vattenkraft, det största av dessa var Eldforsen uppgående till ca 8 miljoner euro (2007: 0). Den totala projektkostnaden för tillväxt och produktivitet inom vattenkraft uppgår till ungefär 28 miljoner euro (2007: 21). I Finland investerade Fortum ungefär 57 miljoner euro i kärnkraftverket i Lovisa. Dessutom har segmentet investerat ungefär 50 miljoner euro i underhållsinvesteringar; dessa ligger på samma nivå som under år 2007.

20.2.2 Värme

Det pågår för närvarande investeringar i fyra värmekraftverk. Dessa är det naturgasdrivna kraftverket i Finno i Esbo i Finland, kraftverket i Częstochowa i Polen och kraftverken i Tartu och i Pärnu i Estland. I kraftverket i Tartu äger Fortum 60 %. Totalt uppgår tillväxtinvesteringarna inom detta segment till ungefär 308 miljoner euro, vilket är ca 140 miljoner euro mer än år 2007. Underhålls- och övriga investeringar överskrider 100 miljoner euro i detta segment, vilket är ungefär 30 miljoner mindre än under 2007. Detta belopp består huvudsakligen av investeringar i fjärrvärmenätverk, nyanslutningar liksom i underhållet av befintliga värmekraftverk.

20.2.3 Distribution

Under 2006 startade Fortum det storskaliga Automatic Meter Management (AMM) projektet i Sverige. Detta projekt är planerat att pågå till 2009, och är det största investeringsprojektet inom segmentet Distribution. Under 2008 installerades cirka 500 tusen automatiska elmätare, och det totala antalet installerade mätare är cirka 800 tusen. Under 2008 investerade Fortum ungefär 104 miljoner euro i detta projekt (2007: 64). Ett annat stort projekt i segmentet Distribution i Fortum är Reliability Investment Program, vilket också påbörjades under 2006. Dessa investeringar syftar till att förbättra tillförlitligheten för eldistributionen under oväder och stormar. Under 2008 investerade Fortum ungefär 30 miljoner euro (2007: 30) i detta projekt. I tillägg till dessa två huvudprojekt, har Fortum investerat ungefär 160 miljoner euro i underhållsinvesteringar i distributionsverksamheten i Finland, Sverige, Norge och Estland. Detta är ungefär 20 miljoner euro mer än under 2007.

20.2.4 Ryssland

TGC-10 har ett omfattande investeringsprogram vars mål är att öka kapaciteten inom kraftproduktion till 5 300 MW. I oktober 2008 uppskattade Fortum värdet för investeringsprogrammet för kapacitetsökning till ungefär 2,5 miljarder euro. Värdet för den återstående delen av programmet, beräknad med valutakurser vid årets slut, uppskattas till 2,0 miljarder från och med januari 2009. Under 2008 har ungefär 250 miljoner euro av det totala beloppet redan investerats.

20.3 Tillgångar, finansiella leasingkontrakt där Fortum är leasingtagare

milj. euro	2008	2007
Anskaffningsvärde	53	39
Akkumulerad avskrivning den 1 januari	-10	-7
Årets avskrivningar	-4	-2
Redovisat värde	39	30

Tillgångar leasade genom finansiella leasingkontrakt är klassificerade som maskiner och inventarier.

Fortum är även leasinggivare och har leasat ut materiella anläggningstillgångar för 70 miljoner euro (2007: 88), vilka inte är inkluderade i materiella anläggningstillgångar i koncernredovisningen.

20.4 Tillgångar, finansiella leasingkontrakt där Fortum är leasinggivare

milj. euro	2008	2007
Anskaffningsvärde	174	174
Akkumulerad avskrivning den 1 januari	-99	-92
Årets avskrivningar	-7	-7
Redovisat värde	68	75

Fortum har leasat ut sin andel på 308 MW i kraftverket Meri-Pori från januari 2007 till och med juni 2010.

21 Andelar i intresseföretag och joint ventures

milj. euro	2008	2007
Anskaffningskostnad		
Den 1 januari	1 721	1 498
Kursdifferenser och övriga justeringar	-94	-4
Investeringar	7	1
Nyemissioner och aktieägartillskott	1	294
Ökning genom förvärv av dotterbolag	36	-
Omklassificeringar	-3	-
Avyttringar	-13	-68
Anskaffningskostnad den 31 december	1 655	1 721

Förändringar i eget kapital avseende andelar i intresseföretag och joint ventures

Den 1 januari	1 132	699
Kursdifferenser och övriga justeringar	-122	-2
Resultat från andelar i intresseföretag	126	241
Erhållna utdelningar	-51	-178
Förändring av verkligt värde och andra justeringar i eget kapital	-628	372
Förändringar i eget kapital den 31 december	457	1 132

Utgående balans den 31 december 2 112 2 853

Redovisat värde avseende investeringar i intresseföretag vid slutet av 2008 var 2 112 miljoner euro (2007: 2 853). Fortum äger aktier i ett (2007: tre) företag som klassificeras som joint ventures. Totalt redovisat värde för detta joint venture uppgår till 40 miljoner euro (2007: 61).

21.1 Investeringar

Under 2008 förvärvade Fortum en andel på 14,73 % i UAB Klaipedos Energija från Stadtwerke Leipzig GmbH. Fortum äger nu 19,63 % av bolaget. UAB Klaipedos Energija producerar och distribuerar fjärrvärme till boende och industrier i städerna Klaipeda och Gargzdai. Företagets nettoomsättning uppgår till ca 27 miljoner euro, årlig värmeförsäljning till 1 terawattimme (TWh) och elförsäljning till 20 gigawattimmar (GWh). Investeringen var 7 miljoner euro.

Genom förvärvet av TGC-10 i slutet av mars 2008 förvärvade Fortum andelar i Kurgan Generating Company.

Inga stora förvärv av nya intresseföretag gjordes under 2007. I september 2007 deltog Fortum i aktieemissionen för Ryska Territorial Generating Company 1 (TGC-1). Det sammanlagda värdet för Fortums teckning var ca 8,5 miljarder rubel eller 243 miljoner euro. Med denna teckning behöll Fortum sin andel på 25,7 % i TGC-1 och sin position som bolagets näst största aktieägare.

Under 2007 deltog Fortum också i aktieemissionen i Teoliluuden Voima Oy (TVO) till ett totalt belopp av 49 miljoner euro. Olkiluoto 3, kärnkraftverket som byggs av TVO, finansieras genom externa lån, aktiekapital och aktieägarlån i enlighet med aktieägaravtal mellan ägarna till TVO.

21.2 Avyttringar

Under 2008 avyttrade Fortum sitt aktieinnehav om 50 % i Panjin Liaohe Fortum Thermal Power Company Co i Kina och sitt innehav om 30 % i Polartest Oy och sitt innehav om 33 % i Herbrechtingen GmbH.

Under 2007 avyttrade Fortum sin drygt 1/3 andel i JSC Lenenergo, ett eldistributionsföretag i staden St. Petersburg och Leningrad-regionen. En reavinst på 232 miljoner euro redovisades.

21.3 Resultat från andelar i intresseföretag

Några av koncernens största intresseföretag presenterar sina årsredovisningar enligt lokala redovisningsstandarder. Fortum justerar de rapporterade siffrorna för att säkerställa kontinuiteten med de principer som koncernen använder. Om information inte finns tillgänglig, baseras resultatandelar i intresseföretag på information från föregående kvartal.

Fortums resultatandelar från intresseföretag för 2008 uppgår till 126 miljoner euro (2007: 241), av vilket Hafslund utgör 48 miljoner euro (2007: 219) och TGC-1 17 miljoner euro. Resultat från andelar i intresseföretag inkluderar även Fortums andel av de svenska intresseföretagen inom kärnkraft, Forsmarks Kraftgrupp AB och OKG AB med 47 miljoner euro (2007: 2), av vilket 42 miljoner är hänförligt till redovisning av tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften.

☞ Se Not 35 Tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften.

Under 2007 sålde Hafslund ungefär en tredjedel av sitt aktieinnehav i Renewable Energy Corporation (REC). Som följd av detta redovisade Fortum 180 miljoner euro som resultatandelar från intressebolag, i enlighet med redovisningsprinciperna. Enligt Fortums koncernredovisningsprinciper har resultatandelen från Hafslund tagits med i Fortumkoncernens resultat baserat på informationen från föregående kvartal.

21.4 Erhållna utdelningar

Erhållna utdelningar inkluderar 24 miljoner euro (2007: 145) i utdelning från Hafslund.

21.5 Förändring av verkligt värde i eget kapital

När resultat från andelar i intressebolaget Hafslund ASA beräknas har Fortum i enlighet med Fortums redovisningsprinciper omklassificerat Hafslunds redovisningsmässiga behandling av aktieinnehavet i REC och Fesil Holding AS. Hafslund har klassificerat aktieinnehavet i REC och Fesil Holding AS som finansiella tillgångar till

verkligt värde i resultaträkningen medan Fortum har klassificerat aktieinnehaven som finansiella tillgångar som kan säljas med förändring i verkligt värde direkt i eget kapital. Endast om Hafslund avyttrar aktierna i REC och Fesil Holding AS kommer den ackumulerade effekten från förändringen i verkligt värde att påverka Fortums resultaträkning. Eftersom REC är noterat på Oslo fondbörs redovisar Fortum förändringen i verkligt värde på slutkursen på Oslo fondbörs vid varje bokslutstillfälle. Antalet aktier baseras på det antal som publicerades av Hafslund i föregående kvartal om ingen annan information är tillgänglig.

Den ackumulerade förändringen av värderingen till verkligt värde för det antal aktier som Hafslund rapporterat som kvarvarande är 126 miljoner euro vid årets slut (2007: 793).

Hafslund redovisade en värdeökning i andra kvartalet 2008 efter att en ny ägarstruktur etablerades i Fesil Holding AS. Andelen av denna värdeökning, 10 miljoner euro har redovisats direkt i eget kapital 2008 i Fortum.

21.6 De största intresseföretagen

Redovisade värden på de största intresseföretagen

milj. euro

Företag	Segment	Säte	Ägarandel i %		Koncernmässigt värde	
			2008	2007	2008	2007
Kemijoki Oy	Kraftproduktion	Finland	18	18	250	256
Teollisuuden Voima Oyj (TVO)	Kraftproduktion	Finland	26	26	220	238
OKG AB	Kraftproduktion	Sverige	46	46	131	85
Forsmarks Kraftgrupp AB	Kraftproduktion	Sverige	26	26	110	86
Gasum Oy	Värme	Finland	31	31	105	111
Fingrid Oyj	Distribution	Finland	25	25	99	102
Territorial Generating Company 1 (TGC-1)	Ryssland	Ryssland	26	26	394	452
Hafslund ASA	Övrigt	Norge	34	34	488	1 202
Totalt					1 797	2 532
Övriga					315	321
Redovisat värde avseende intresseföretag per 31 december					2 112	2 853

Fortum äger 63,8 % av aktier som ger rätt till vattenkraftproduktion och 15,4 % av aktier som ger rätt till utdelning i Kemijoki Oy. Ägarna till vattenkraftproduktionen är berättigade till den del av den producerade vattenkraften som motsvarar deras ägarandel. Fortums totala ägarandel uppgår till 17,5 % av aktiekapitalet. Eftersom Fortum har betydande inflytande genom styrelserepresentation och deltagande vid policybeslut redovisas Kemijoki Oy som ett intresseföretag.

TVO har tre serier aktier vilka ger aktieägarna rätt till elektricitet producerad i de olika kraftverken som ägs av TVO. Serie A ger rätt till elektricitet producerad i kärnkraftverken Olkiluoto 1 och 2, serie B ger rätt till elektricitet i kärnkraftverket som för närvarande byggs, Olkiluoto 3, och serie C till elektricitet producerad i TVOs andel

av värmekraftverket i Meri-Pori. Kraftverket i Meri-Pori kontrolleras både av Fortum och av TVO. Fortum redovisar sin andel 54,55 % av tillgången och TVO för 45,45 %.

+ Se även gemensamt kontrollerade tillgångar i Not 1.12.1 i Redovisningsprinciper.

Fortum äger 25,7 % av aktierna i Territorial Generating Company 1, TGC-1. TGC-1 bildades i slutet av år 2006 genom fusioner av flera ryska bolag. TGC-1 har publicerat en IFRS årsredovisning för år 2007 i juni 2008. Fortum har från och med rapporteringen för andra kvartalet 2008 redovisat TGC-1 enligt kapitalandelsmetoden eftersom TGC-1 publicerar en IFRS årsredovisning per år. Resultatandelar beräknas en gång per år, i andra kvartalet, baserat på den publicerade IFRS årsredovisningen för föregående år.

Marknadsvärde, baserat på marknadsnotering per den 31 december, för de största börsnoterade intresseföretagen (Hafslund ASA and TGC-1) var 572 miljoner euro (465 för Hafslund och 107 för TGC-1) (2007: 2 151). Marknadsvärde för TGC-1 var 107 miljoner euro (2007: 847) baserat på marknadsnoteringar. Den låga marknadsnoteringen för aktier i TGC-1 påverkas av den låga likviditeten för aktier i TGC-1 på den ryska börsen under 2008. Mindre än 0,03 % av bolagets aktier har varit noterade sedan augusti 2008.

Tillgångar, skulder, omsättning och resultat för koncernens största intresseföretag är enligt följande – 2008

milj. euro	Säte	Tillgångar	Skulder	Omsättning	Resultat	ägarandel, %	röstandel, %
Kemijoki Oy ^{1) 4)}	Finland	421	285	42	-7	18	18
Teollisuuden Voima Oyj ³⁾	Finland	3 787	2 873	116	-11	26	26
OKG AB ¹⁴⁾	Sverige	1 483	1 470	395	1	46	46
Forsmarks Kraftgrupp AB ^{1) 4)}	Sverige	1 253	1 218	481	0	26	26
Gasum Oy ²⁾	Finland	618	260	843	17	31	31
Fingrid Oyj ²⁾	Finland	1 572	1 111	280	28	25	33
Territorial Generating Company 1 (TGC-1) ⁴⁾	Ryssland	2 085	441	805	68	26	26
Hafslund ASA ²⁾	Norge	4 020	1 981	977	-1 381	34	33

1) Kraftverk byggs ofta tillsammans med andra kraftproducenter. Under konsortialavtalen har alla delägare rätt till kraft enligt sin ägarandel eller enligt andra avtal och alla delägare är även ansvariga för sin andel av kostnaderna. Intresseföretagen är inte vinstbringande eftersom delägarna köper kraften till produktionskostnad, inklusive räntekostnader och aktuella skatter. (Not 43 Transaktioner med närstående)

2) Baserad på uppgifter per september 2008. Gasum Oy redovisar resultat före skatt. Beloppet har minskats med nominell skatt 26 % i denna tabell.

3) Baserad på uppgifter per juni 2008.

4) Baserad på uppgifter per december 2007.

Några av koncernens största intresseföretag presenterar sina årsredovisningar enligt lokala redovisningsstandarder. Fortum justerar de rapporterade siffrorna för att säkerställa kontinuiteten med de principer som koncernen använder. Om information inte finns tillgänglig, baseras resultatandelar i intresseföretag på information från föregående kvartal.

21.7 Transaktioner och balansposter

Transaktioner med intresseföretag

milj. euro	2008	2007
Försäljning till intresseföretag	113	129
Räntetäckter från fordringar på intresseföretag	34	26
Inköp från intresseföretag	563	519

Inköp från intresseföretag är köp av kärn- och vattenkraft till produktionskostnad.

+ Se Not 43 Transaktioner med närstående.

Balansposter mot intresseföretag

milj. euro	2008	2007
Fordringar från intresseföretag		
Långfristiga räntebärande lånefordringar	659	636
Kundfordringar	24	17
Övriga fordringar	5	7
Skulder till intresseföretag		
Långfristiga låneskulder	184	171
Leverantörsskulder	26	25
Övriga skulder	18	53

Långfristiga räntebärande fordringar är huvudsakligen från de svenska kärnkraftsbolagen OKG AB och Forsmarks Kraftgrupp AB, 594 miljoner euro (2007: 567). Investeringar i de svenska kärnkraftsföretagen är finansierade genom lån enligt ägarandel från ägarna till kärnkraftsföretagen.

Transaktioner och balansposter med joint ventures

milj. euro	2008	2007
Inköp	1	1
Fordringar från joint ventures	3	3

Det fanns inga utestående lånefordringar från joint ventures per 31 december 2008 respektive 2007.

22 Övriga långfristiga investeringar

milj. euro	2008	2007
Finansiella tillgångar som kan säljas	40	42
Förmånsbestämda pensionstillgångar	59	14
Övrigt	18	43
Totalt	117	99

Finansiella tillgångar som kan säljas, det vill säga aktier som inte klassificeras som intresseföretag eller joint ventures, består främst av aktier i icke noterade företag, 39 miljoner euro (2007: 42), för vilka tillförlitligt verkligt värde inte kan fastställas. Dessa tillgångar är upptagna till anskaffningsvärde reducerat med eventuella nedskrivningar.

Finansiella tillgångar som kan säljas inkluderar noterade aktier till ett verkligt värde av 1 miljon euro (2007: 0). Den ackumulerade förändringen i verkligt värde som redovisats i Fortums eget kapital var -1 miljoner euro (2007: 0).

+ För information angående förmånsbestämda pensionstillgångar, se Not 34 Pensionsförpliktelser på sidan 159.

23 Långfristiga och kortfristiga räntebärande fordringar

milj. euro	2008	2007
Långfristiga lånefordringar	672	648
Skulder för finansiell leasing	70	88
Totala långfristiga räntebärande fordringar	742	736
Övriga kortfristiga räntebärande fordringar	46	10
Kortfristiga fordringar för finansiell leasing	11	1
Totala kortfristiga räntebärande fordringar ¹⁾	57	11
Totalt	799	747

1) Ingår i kortfristiga rörelsefordringar i balansräkningen.

Långfristiga lånefordringar inkluderar fordringar från intresseföretag 659 miljoner euro (2007: 636), huvudsakligen från svenska kärnkraftsföretag, OKG AB och Forsmarks Kraftgrupp AB med 594 miljoner euro (2007: 567). Dessa företag finansieras huvudsakligen med aktieägarlån, i proportion till respektive aktieägares andel.

Långfristiga lånefordringar inkluderar också fordringar från Teollisuuden Voima Oyj (TVO) med 45 miljoner euro (2007: 45). Kärnkraftverket Olkiluoto 3 som byggs av intressebolaget TVO, finansieras genom externa lån, aktiekapital och aktieägarlån i enlighet med aktieägaravtal mellan ägarna till TVO.

✚ För ytterligare information gällande kreditrisker se Not 3 Finansiell riskhantering på sidan 123.

23.1 Räntebärande fordringar

milj. euro	Effektiv ränta	Bokfört värde 2008	Omprissättning under 1 år	Omprissättning mellan 1-5 år	Omprissättning över 5 år	Verkligt värde 2008	Bokfört värde 2007	Verkligt värde 2007
Långfristiga lånefordringar	4,3	672	663	9	-	686	648	657
Fordringar för finansiell leasing	6,9	81	37	5	39	100	88	103
Totala långfristiga räntebärande fordringar ¹⁾	4,6	753	700	14	39	786	736	760
Övriga kortfristiga räntebärande fordringar	5,4	46	46	-	-	46	11	11
Totala räntebärande fordringar	4,6	799	746	14	39	832	747	771

1) Inkluderar kortfristig del av långfristiga fordringar.

Fortum innehade den 31 december 2008 inteckningar som säkerheter för övriga räntebärande fordringar uppgående till 11 miljoner euro (2007: 11).

23.2 Fordringar för finansiell leasing

Fortum äger tillgångar (CHP- och värmeanläggningar) som leasas ut under finansiella leasingkontrakt i Finland, Sverige och Estland. Dessa tillgångar redovisas som bruttofordran minskat med ej intjänade finansiella intäkter. Den genomsnittliga leasingperioden är ca 10 år. 4,9 % av kontrakten har rörlig ränta och 95,1 % fast ränta.

milj. euro	2008	2007
Finansiell leasing - brutto	110	118
Minskat med ej intjänade finansiella intäkter	29	29
Nuvärde för fordringar avseende framtida minimileaseavgifter	81	89

Förfallotid för fordringar för finansiell leasing

milj. euro	2008	2007
Bruttoinvestering		
Mindre än 1 år	16	16
1-5 år	65	73
Mer än 5 år	28	29
Totalt	109	118

Nuvärde för fordringar avseende framtida minimileaseavgifter

milj. euro	2008	2007
Mindre än 1 år	11	11
1-5 år	48	55
Mer än 5 år	22	23
Totalt	81	89

Ingen variabel del av avgifter har redovisats i resultaträkningen för 2008 respektive 2007.

24 Varulager

milj. euro	2008	2007
Kärnkraftsbränsle	78	61
Kol	189	76
Olja	35	36
Biobränslen	59	60
Övrigt varulager	83	52
Totalt	444	285

Inga nedskrivningar har redovisats relaterat till varulager för 2008 respektive 2007.

25 Kortfristiga rörelsefordringar

milj. euro	2008	2007
Kundfordringar	849	840
Skattefordringar	94	37
Upplupna ränteintäkter	9	2
Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader	94	52
Övriga fordringar	132	92
Fordringar för finansiell leasing	11	1
Övriga räntebärande fordringar	46	10
Totalt	1 235	1 034

Ledningen anser att redovisat värde för kortfristiga rörelsefordringar överensstämmer med verkligt värde.

25.1 Kundfordringar

Åldersanalys för kundfordringar

milj. euro	2008		2007	
	Brutto	Nedskrivna	Brutto	Nedskrivna
Ej förfallna	811	-	805	-
Förfallna 1–90 dagar	37	2	31	-
Förfallna 91–180 dagar	5	2	4	-
Förfallna över 181 dagar	34	34	23	23
Totalt	887	38	863	23

Nedskrivningar har redovisats i resultaträkningen med 11 miljoner euro (2007: 2). Ökningen kommer främst av nedskrivningar i TGC-10 (som konsolideras från och med 31 mars 2008), vilka uppgår till 8 miljoner euro. Per den 31 december 2008 förelåg nedskrivningsbehov för kundfordringar på 38 miljoner euro (2007: 23), av vilka 23 miljoner avser TGC-10.

✚ För ytterligare information avseende nedskrivningar per segment, se Not 5 Segmentrapportering på sidan 130.

Kundfordringar per valuta

milj. euro	2008	2007
EUR	318	268
SEK	399	500
NOK	37	35
USD	1	1
PLN	29	30
RUB	74	-
Övriga	29	29
Totalt	887	863

Kundfordringar uppkommer från ett stort antal kunder, huvudsakligen i euro och svenska kronor, vilket sprider risken. Fortum hade den 31 december 2008 bankgaranter som säkerheter för kundfordringar uppgående till 8 miljoner euro (2007: 10).

26 Likvida medel

milj. euro	2008	2007
Kontanta medel	77	100
Kortfristiga bankplaceringar med förfalldag under 3 månader	656	327
Kassa och bank	733	427
Kortfristiga bankplaceringar med förfalldag över 3 månader	588	-
Likvida medel	1 321	427

TGC-10:s kort- och långfristiga bankplaceringar var 426 miljoner euro respektive 588 miljoner euro. Av TGC-10:s kortfristiga placeringar vid årsskiftet 2008 var 70 miljoner euro i valutan euro och 356 miljoner euro i rubel. Motsvarande siffror för långfristiga placeringar var 434 miljoner euro i valutan euro och 154 miljoner euro i rubel. Dessa tillgångar i TGC-10 är öronmärkta för investeringsprogrammet som ökar TGC-10:s elproduktionskapacitet. Banktillgodohavandena i euro som innehas av TGC-10 är säkringar för framtida betalningar i euro.

Kassa- och banktillgodohavanden samt kortfristiga bankplaceringar förfaller inom 3 månader.

✚ För information beträffande kreditrisker, se Not 3 Finansiell riskhantering på sidan 123 och för ytterligare information om förvärvet av TGC-10, se Not 7 Rörelseförvärv och avyttringar på sidan 135.

27 Aktiekapital

milj. euro	2008		2007	
	Antal aktier	Aktiekapital	Antal aktier	Aktiekapital
Registrerade aktier per 1 januari	886 683 058	3 040	887 393 646	3 023
Emitterade aktier i optionsprogram, registrerade per 31 dec	955 022	4	5 199 412	17
Annullering av egna aktier	-	-	-5 910 000	-
Registrerade aktier per 31 december	887 638 080	3 044	886 683 058	3 040
Oregistrerade aktier	56 000	-	50 000	-

Fortum har ett aktieslag. Vid utgången av 2008 fanns det 887 638 080 utestående aktier. Aktiernas kvotvärde är 3,40 euro och varje aktie berättigar till en röst på den ordinarie bolagsstämman. Varje aktie ger rätt till lika stor utdelning. Fortum Abps aktiekapital, till fullo betalt och infört i handelsregistret, var 3 043 707 472,00 euro per 31 december 2008.

Det registrerade aktiekapitalet överstiger det aggregerade kvotvärdet för de utgivna aktierna på grund av annulleringen av bolagets egna aktier under 2006 och 2007 (totalt 7 570 000 aktier) utan att minska aktiekapitalet.

Fortum Abps aktier är noterade på NASDAQ OMX Helsinki. Handelskoden är FUM1V. Fortum Abp:s aktier hör till det finska värdepappershandelssystemet som upprätthålls av Finlands Värdepapperscentral Ab (namnändrat till Euroclear Finland Ab den 2 februari 2009).

Vid ingången av 2008 ägde den finska staten 50,86 % av företagens aktier. Efter förändringarna i antal aktier under 2008, ökningen i antal aktier på grund av teckning av

optionsprogrammen för nyckelmedarbetare, ägde den finska staten vid årets utgång 50,80 % av företagens aktier. Finlands riksdag har gett regeringen mandat att minska statens innehav i Fortum till lägst 50,1 % av aktiekapital och röster.

Vid årets utgång 2008 ägde den verkställande direktören och övriga medlemmar i Fortums koncernledning, 354 238 aktier (2007: 317 030), motsvarande mindre än 0,04 % av aktierna i bolaget.

✚ En fullständig beskrivning av Fortums incitamentsprogram visas i Not 29 tillsammans med en redogörelse i detalj över den verkställande direktörens och övriga medlemmar i Fortum ledningsgrupps aktieinnehav och andelar i incitamentsprogram. En beskrivning av aktier, aktiekapital och aktieägare visas i Verksamhetsberättelsen.

27.1 Egna aktier

På Fortum Abps bolagsstämma den 1 april 2008 fick styrelsen fullmakt att besluta om återköp av företagens egna aktier genom användning av utdelningsbara vinstmedel. Fullmakten gäller till nästa ordinarie bolagsstämma. Maximalt kan 15 miljoner aktier återköpas. Återköpen får inte överstiga 300 miljoner euro. Maximalt antal aktier som kan återköpas motsvarar cirka två procent av företagens aktiekapital och den totala rösträtten.

Aktierna kommer att återköpas genom offentlig handel på NASDAQ OMX Helsinki till marknadspris vid tidpunkten för återköp. Återköpen skall ske enligt reglerna på NASDAQ OMX Helsinki och reglerna för Finlands Värdepapperscentral Ab (namnändrat till Euroclear Finland Ab den 2 februari 2009).

De återköpta aktierna ska annulleras genom styrelsebeslut. Återköp kommer att reducera företagets utdelningsbara medel men kommer inte ha någon väsentlig påverkan på ägarandelarna eller rösträtterna.

Det gjordes inga återköp av aktier under år 2008. Antal återköpta aktier under 2007 var 5 910 000 och anskaffningskostnaden var 175 miljoner euro. I december 2007 beslutade styrelsen att annullera samtliga återköpta aktier utan att minska aktiekapitalet. Annulleringen infördes i handelsregistret den 20 december 2007.

27.2 Övriga konvertibla obligationslån, obligationer med teckningsoptioner och outnyttjade mandat

Fortum Abp har inte utfärdat några andra konvertibla obligationer eller obligationer med teckningsoptioner, som skulle ge innehavaren rätt att teckna aktier i bolaget. Fortums styrelse har i dagsläget inget outnyttjat mandat från bolagsstämman att emittera konvertibla obligationer eller obligationer med teckningsoptioner eller öka bolagets aktiekapital.

28 Verkligt värde och övriga reserver

milj. euro	Nettoinvestering	Säkringsreserv	Aktierelaterade ersättningar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Övriga verkligt värde förändringar	Totalt
Balans per 31 december 2007	19	-120	16	793	7	715
Kassaflödessäkringar						
Verkligt värde vinster/förluster under året	-	453	-	-	-	453
Skatt på verkligt värde vinster/förluster under året	-	-128	-	-	-	-128
Överföringar till resultaträkningen	-	160	-	-	-	160
Skatt på överföringar till resultaträkningen	-	-42	-	-	-	-42
Överföringar till lager/materiella anläggningstillgångar	-	-4	-	-	-	-4
Skatt på överföringar till lager/materiella anläggningstillgångar	-	1	-	-	-	1
Säkring av nettoinvestering	-	-	-	-	-	-
Skatt på säkring av nettoinvestering	-	-	-	-	-	-
Förändringar p.g.a. rörelseförvärv	-	-	-	-	2	2
Övriga eget kapitalförändringar i intresseföretag och finansiella tillgångar som kan säljas	-	-	-	-667	35	-632
Balans per 31 december 2008	19	320	16	126	44	525

milj. euro	Nettoinvestering	Säkringsreserv	Aktierelaterade ersättningar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Övriga verkligt värde förändringar	Totalt
Balans per 31 december 2006	17	50	10	446	-12	511
Kassaflödessäkringar						
Verkligt värde vinster/förluster under året	-	-165	-	-	-	-165
Skatt på verkligt värde vinster/förluster under året	-	46	-	-	-	46
Överföringar till resultaträkningen	-	-69	-	-	-	-69
Skatt på överföringar till resultaträkningen	-	18	-	-	-	18
Säkring av nettoinvestering	2	-	-	-	-	2
Skatt på säkring av nettoinvestering	-	-	-	-	-	-
Aktierelaterade ersättningar	-	-	6	-	-	6
Övriga eget kapitalförändringar i intresseföretag och finansiella tillgångar som kan säljas	-	-	-	347	19	366
Balans per 31 december 2007	19	-120	16	793	7	715

Säkringsreserven innehåller förändringar i verkligt värde för de derivat som uppfyller kraven på säkringsredovisning enligt IAS 39. Största delen av dessa förändringar i verkligt värde (siffrorna presenteras före uppskjuten skatt) relaterar till kassaflödessäkringar för elprisrisken, 382 miljoner euro (2007: -167). 58 miljoner euro (2007: -9) relaterar till kassaflödessäkringar för valutarisken i framtida betalning av vissa investeringar och inköpsbetalningar och -9 miljoner euro (2007: 11) relaterar till räntesäkringar. Se Not 3 Finansiell riskhantering.

Förändringar av verkligt värde för finansiella tillgångar som kan säljas inkluderar förändringen av verkligt värde för Hafslunds aktieinnehav i Renewable Energy Corporation, (se Not 21 Andelar i intresseföretag och joint ventures) och förändringen av verkligt värde för Fortums egna aktieinnehav i finansiella tillgångar som kan säljas (se Not 22 Övriga långfristiga investeringar).

Kassaflödessäkringar – överföringar från eget kapital till resultaträkningen per post

milj. euro	2008	2007
Inkluderat i rörelseresultatet	160	-81
Inkluderat i finansiella kostnader	0	12
Totala kassaflödessäkringar - överföringar från eget kapital till resultaträkningen	160	-69

29 Anställdas bonussystem personalfond och incitamentsprogram

29.1 Anställdas bonussystem

Fortums årliga bonussystem (nedan kallat årlig bonus) har inrättats för att stödja koncernens värderingar, bidra till att finansiella och strukturella mål uppnås samt för att samordna individuella resultatmål med målen för personens affärsenhet respektive koncernen. Traditionellt omfattas alla Fortums medarbetare av det årliga bonussystemet. Under 2008 var fortfarande personalen i Polen och Ryssland undantagna.

Kriterierna för att avgöra storleken på bonusen till ledningen (verkställande direktören och koncernchefen samt andra medlemmar i Fortums ledningsgrupp) bestäms årligen av styrelsen på basen av nominerings- och ersättningskommitténs förslag. Bonusens storlek beror på koncernens ekonomiska resultat och på hur väl man lyckats uppnå de individuellt uppsatta målsättningarna. Ifall de finansiella och personliga målen uppnås får ledningen 25 % i bonus. Den maximala bonusen, som innebär att alla målsättningar skall överträffas, är 40 % av personens årslön, inklusive förmåner.

För direktörer med ansvar för affärsenheter är bonusprogrammet utformat så att det ska återspegla affärsenhetens resultat. Kriterierna för hur man ska avgöra om en direktör lyckats nå sina personliga mål beslutas gemensamt av personen i fråga och hans eller hennes chef vid ett målsamtal, i början av året. Verkställande direktören och koncernchefen utvärderas årligen av styrelsen.

✚ För ytterligare information om ledningsgruppens resultatbonus se Not 12 Ersättningar till anställda och ledningen på sidan 138.

29.2 Fortums personalfond

Fortums personalfond (endast för finska medarbetare) har funnits sedan år 2000. Styrelsen bestämmer kriterierna för fondens årliga vinstdelningsbonus. Personer som omfattas av koncernens aktiebaserade incitamentsprogram är inte berättigade att vara medlemmar i den här fonden. Medlemmar i personalfonden är fast anställda i koncernen. Personal som anställs i bolaget blir medlemmar från och med månaden efter att anställningen har varat i sex månader. Medlemskapet i fonden upphör när medlemmen har fått ut hela sin andel av fonden.

De vinstandelar som tilldelas till fonden fördelas lika mellan medlemmarna. Varje anställds andel delas upp i ett bundet belopp och ett belopp som kan tas ut. När den anställda varit medlem i fem år kan han eller hon varje år överföra maximalt 15 % av kapitalet från det bundna beloppet till det som kan tas ut.

Storleken på det belopp som kan tas ut fastställs för varje år och betalas ut till medlemmarna om de vill använda sin uttagsrätt. Sedan 2005 får anställda välja om de vill ha beloppet utbetalt i Fortumaktier förvärvade av personalfonden.

Fondens senaste räkenskapsår avslutades den 30 april 2008, och fonden hade då 3 187 medlemmar (2007: 3 491). Vid slutet av april 2008 lämnade Fortum 4,3 miljoner euro (2007: 4,6) till personalfonden som en resultatandelsbonus baserad på resultatet för 2007. Det sammanlagda beloppet för medlemmarnas andelar i fonden var 22,7 miljoner euro (2007: 27,8).

Tillskottet till personalfonden kostnadsförs vid intjänandet.

29.3 Incitamentsprogram

29.3.1 Långsiktiga incitamentsprogram

Fortums långsiktiga aktiebaserade incitamentsprogram för nyckelpersoner (LTI) som lanserades 2003, bidrar till att koncernens långsiktiga mål uppnås, genom att attrahera värdefulla medarbetare och få dem att stanna inom koncernen. Den senaste planen i detta program (nedan kallat föregående program) startade 2007 och slutar 2012. I januari 2008 har incitamentprogrammet utvecklats ytterligare (nedan kallat nya programmet).

För tillfället deltar ungefär 160 chefer, som alla är utvalda av styrelsen, i åtminstone en av de sex pågående planerna. Aktieplanen för 2006–2011 gäller enbart personer som inte har aktieoptioner. Verkställande direktören deltar inte i de nya aktieplanerna som började 2008 och 2009.

Varje LTI-plan i det tidigare programmet består av två påföljande treårsperioder. Programmet startar med en intjäningsperiod på tre år, under vilken personen tjänar in årlig bonus baserad på koncernens och den relevanta affärsenhetens resultat samt på individens prestation. Tilldelningstidpunkten när beloppet för den möjliga ersättningen, beräknat som antal aktierätter, beslutas av styrelsen efter att koncernens årsresultat publicerats för det senaste kalenderåret efter att intjäningsperioden avslutats. Det maximala möjliga värdet på ersättningen som en deltagare kan tilldelas efter den treåriga intjäningsperioden kan inte överstiga en årslön inklusive förmåner vid tilldelningstidpunkten.

Intjäningsperioden i det föregående programmet följs av en ungefärlig begränsningsperiod på tre år vilken avslutas med kontantavräkningen av den intjänade ersättningen under förutsättning att deltagaren fortfarande är anställd i koncernen. De möjliga ersättningarna i varje årlig LTI-plan justeras under begränsningsperioderna

för eventuellt betald utdelning fram till avräkningstidpunkten, som inträffar vid slutet av begränsningsperioden. Deltagarna har godkänt att den intjänade ersättningen ska användas till att förvärva Fortumaktier efter avdrag för inkomstskatt, lagstadgade personalrelaterade kostnader och försäkringspremier för deltagarens ersättning.

I det föregående programmet startade den första årliga aktieplanen 2003 och baserades på resultatet 2002. Efter tre års intjäningsperiod tilldelades deltagarna på våren 2005 aktierätter från den första planen. Aktierna som tillhörde rätterna levererades till deltagarna i februari 2008. Under 2006 avslutades den följande planen (2003–2008) och rätterna tilldelades deltagarna. Aktierna levererades sedan i februari 2009. Under 2007 fick deltagarna aktierätter från planen 2004–2009 och 2008 tilldelades deltagarna rätter från planen 2005–2010.

I det nya programmet startar en ny resultatbaserad aktieplan årligen och löper över en femårsperiod, om den godkänns av styrelsen. Varje aktieplan inleds med en intjäningsperiod om tre år och följs av två års begränsningsperiod. Antalet aktierätter som en person får efter tre år, är baserat på resultatkriterier som styrelsen har satt och om de har uppnåtts. Resultatkriterierna sätts årligen och kan variera mellan åren. Värdet av aktierätterna som en deltagare kan tilldelas efter den treåriga intjäningsperioden kan inte överstiga en årslön inklusive förmåner. Deltagaren har godkänt att Fortumaktier förvärvas i personens namn motsvarande värdet på vad som intjänats efter avdrag för inkomstskatt, lagstadgade personalrelaterade kostnader och försäkringspremier för deltagarens ersättning.

Under begränsningsperioden får inte aktierna säljas, överföras, pantsättas eller disponeras på annat sätt. Utdelningar och annan finansiell avkastning som tillfaller aktierna under begränsningsperioden får dock disponeras. Aktierna är fria att disponeras i en enskild plan det femte kalenderåret efter att Fortum har publicerat koncernens resultat.

De första aktierätterna i det nya programmet kommer att levereras till deltagarna 2011 och kommer att vara fria att disponeras 2013.

LTI-programmet är ett kontantavräknat arrangemang. Den totala LTI-skulden inklusive avsättningar för sociala avgifter uppgick vid slutet av år 2008 till 22 miljoner euro (2007: 37). Kostnaden för perioden redovisad i personalkostnader uppgick till 19 miljoner euro (2007: 7) nettoredovisat med förändring i verkligt värde för säkringsinstrumenten.

För att säkra koncernen mot förändringar i verkligt värde för de möjliga ersättningarna har koncernen i det föregående programmet ingått aktieterminskontrakt som avräknas kontant. Förändringen för 2008 i verkliga värden för säkringsinstrumenten avseende planerna 2003–2008, 2004–2009 och 2005–2010 uppgick till -24 miljoner euro (2007: 18). Förändringen har nettoredovisats i personalkostnader med en motsvarande post i långfristiga skulder (2007: i långfristiga fordringar). I det nya LTI-programmet har Fortum ingen skyldighet gentemot deltagarna att säkra, eller på annat sätt skydda värdet på aktierna under begränsningsperioden.

Beräknade tilldelade aktierätter

	Plan 2005–2010	Plan 2004–2009	Plan 2003–2008	Plan 2002–2007
Datum för tilldelning	8.2.2008	8.2.2007	13.2.2006	11.2.2005
Pris vid tilldelning, euro	27,54	20,99	19,07	14,51
Antal tilldelade aktierätter	303 153	496 362	514 903	573 885
Utestående i början av perioden	0	508 844	534 775	814 209
Tilldelade under perioden	303 153	0	0	0
Justering för utdelning under perioden	16 519	26 602	27 935	0
Betalningar under perioden	-9 343	-32 843	-36 239	-806 166
Annullerade under perioden	-409	-6 426	-7 975	-8 043
Utestående i slutet av perioden	309 920	496 177	518 496	0
Uppskattade avgångar, %	4,52	4,52	4,52	4,52
Fortumaktiens värde i slutet av tilldelningsåret, euro	15,23	30,81	21,56	15,84

Verkligt värde för den möjliga ersättningen mäts baserat på marknadsvärde för Fortums aktie vid varje bokslutstillfälle och vid datumet för tilldelningen och med hänsyn tagen till de uppskattade avgångarna. Förändringarna i verkligt värde för de möjliga ersättningarna kostnadsförs över den återstående intjäningsperioden. Inkomstskatt och lagstadgade anställningsrelaterade skatter och försäkringsavgifter som skall betalas av deltagaren reducerar det utestående beloppet vid utbetalningen.

29.3.2 Beräknade tilldelade aktierätter till ledningen, netto

De beräknade aktierätterna med justering för utdelningar och efter skatt (antagen genomsnittlig skattereduktion på 56 %) som verkställande direktören och övriga medlemmar i Fortums ledningsgrupp kommer att erhålla under 2010 och 2011 per den 31 december är följande. För 2009 (2008) representerar antal aktier det verkliga antalet aktier som kommer att levereras i februari 2009 (februari 2008).

Namn	År 2008	År 2009	År 2010	År 2011
Mikael Frisk	10 450	6 292	5 661	3 502
Timo Karttinen	8 622	5 174	4 792	2 988
Tapio Kuula	14 415	8 682	7 813	5 168
Juha Laaksonen	12 010	7 227	6 504	4 718
Mikael Lilius	36 756	22 423	20 446	14 871
Christian Lundberg	10 762	6 667	6 232	3 861
Maria Paatero-Kaarnakari (från 1 september 2007)	3 721	2 643	2 353	1 592
Maria Romantschuk (från 1 september 2007)	-	-	-	-

29.4 Optionsprogram med förfalldatum senare än 2008

29.4.1 Optionsprogram för nyckelmedarbetare (2002)

I mars 2002 fattades ett beslut om att utfärda högst 25 000 000 optioner till nyckelmedarbetare i Fortumkoncernen och ett av Fortum Abp helägt dotterbolag. Av det sammanlagda antalet optioner var 12 500 000 betecknade med bokstaven A (A-optioner) och kunde utnyttjas under perioden 1 oktober 2004 till 1 maj 2007, 12 500 000 betecknade med bokstaven B (B-optioner) och kan utnyttjas under perioden 1 oktober 2006 till 1 maj 2009. Styrelsen kunde tilldela optioner till nyckelmedarbetare endast om ökningen för Fortumkoncernens resultat per aktie (EPS) var minst 5 % jämfört med förgående period. Andelen av det årliga maximala belopp som blev tillgänglig för tilldelning påverkades av hur bolagets börskurs utvecklades i jämförelse med European Utilities Index under en period om tolv kalendermånader före månaden optionerna tilldelades.

Sammanlagt var 10 767 000 A-optioner utestående den 1 oktober 2004. Varje teckningsoption gav innehavaren rätt att teckna en aktie. Teckningsoptionerna kunde utnyttjas under perioden 1 oktober 2004 till 30 april 2007. Vid utgången av 2006 var sammanlagt 10 767 000 aktier tecknade och införda i aktieboken. Programmet omfattade ca 350 personer.

Sammanlagt var 10 003 000 B-optioner utestående den 2 oktober 2006. Varje teckningsoption ger innehavaren rätt att teckna en aktie. Teckningsoptionerna kan utnyttjas under perioden 2 oktober 2006 till 30 april 2009. Vid utgången av 2008 var sammanlagt 9 274 035 aktier tecknade och införda i aktieboken för B-optioner. Vid slutet av 2008 kunde innehavarna av B-optioner från 2002 teckna sammanlagt 728 965 aktier, vilket innebär att aktiekapitalet skulle öka med högst 2 478 481 euro, det vill säga motsvarande 0,1 % av aktiekapitalet vid utgången av 2008. Vid utgången av 2008 var teckningskursen för A-optioner 3,40 euro. Programmet omfattade ca 350 personer.

Aktierna tecknade med optionsrätter ger rätt till utdelning och andra rättigheter som hör till aktieägarna när höjningen av aktiekapitalet har registrerats i handelsregistret. Optionsrätterna kan fritt överföras när den relevanta teckningsperioden för aktien har startat.

Förändringar i utestående optioner och deras volymviktade teckningskurs är enligt följande

	2008		2007	
	Genomsnittlig teckningskurs, euro	Antal optioner i tusental	Genomsnittlig teckningskurs, euro	Antal optioner i tusental
Utestående i början av perioden	3,40	1 684	3,40	6 883
Tilldelade under perioden	-	-	-	-
Returnerade under perioden	-	-	-	-
Utnyttjade under perioden	3,40	955	3,40	5 199
Förfallna eller annullerade under perioden	-	-	-	-
Utestående i slutet av perioden		729		1 684
Möjliga att utnyttja i slutet av perioden		729		1 684

29.4.2 Verkligt värde för optioner

Det verkliga värdet för optionerna 2002B som blev tilldelade 15 april 2003 och tillgängliga den 2 oktober 2006 har fastställts i överensstämmelse med IFRS. Det verkliga värdet för de överförbara 2002B optionerna har fastställts vid tidpunkten för tilldelningen genom användning av Binomial värderingsmetoden och har kostnadsförts över intjäningsperioden som upphörde 2 oktober 2006.

29.5 Ledningens aktieinnehav och aktieoptioner

Per den 31 december 2008 ägde medlemmar av Fortums förvaltningsråd sammanlagt 690 (2007: 200) aktier eller 0,0 % av aktierna och rösterna. Styrelseledamöterna, ordförande och VD och koncernchefen ägde sammanlagt 38 991 aktier (2007: 31 591), vilket motsvarar 0,0 % av företagets aktier och röster.

Den verkställande direktören och övriga medlemmar i Fortums ledningsgrupp äger totalt 354 238 aktier (2007: 317 030), vilket motsvarar mindre än 0,04 % (2007: 0,036 %) av företagets aktier och röster. Den verkställande direktören och övriga medlemmar i Fortums ledningsgrupp hade inga återstående optioner den 31 december 2008.

Aktier som innehades av styrelseledamöter

	2008	2007
Peter Fagnäs	30 591	30 591
Christian Ramm-Schmidt	3 500	1 000
Ilona Ervasti-Vaintola	4 000	-
Birgitta Johansson-Hedberg	900	-
Totalt	38 991	31 591

Aktieinnehav, Fortums ledningsgrupp

	2008	2007
Mikael Frisk	25 350	14 900
Timo Karttinen	38 622	30 000
Tapio Kuula	64 465	50 050
Juha Laaksonen	20 000	20 000
Mikael Lilius	170 050	170 050
Christian Lundberg	30 000	30 000
Maria Paatero-Kaarnakari (från 1 september 2007)	5 751	2 030
Maria Romantschuk (från 1 september 2007)	-	-
Totalt	354 238	317 030

30 Minoritetsintressen

De största minoritetsintressena

milj. euro		2008	2007
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad	Sverige	259	270
TGC-10	Ryssland	164	-
Tartu Energi koncernen	Estland	5	5
Ekerö Energi koncernen	Sverige	4	4
Hofors Energi AB	Sverige	4	-
Fortum Wroclaw S.A.	Polen	-	1
Jyväskylä Energi tuotanto Oy	Finland	-	4
Övriga		21	8
Totala minoritetsintressen		457	292

Förvärv under 2008 som påverkat minoritetsintressena i koncernen består huvudsakligen av förvärvet av 93,4 % av aktierna i TGC-10, vilket gav 6,6 % i minoritet. Fortum förvärvade också 11 % av aktierna i Hofors Energi AB i Sverige, vilket gav en ägarandel om 60 %.

Under 2008 fortsatte Fortum att förvärva andelar i sina Polska dotterbolag. Fortum uppnådde 100 % ägarandel i Fortum Wroclaw S.A. och bolaget har fusionerats in i Fortum Power and Heat Polska Sp z.o.o. vid årsskiftet.

Den enda avyttringen under 2008 som påverkar minoritetsintressena består av försäljningen som skedde vid årsskiftet av innehavet om 60 % i Jyväskylä Energiantuotanto Oy.

Fortum äger via Fortum Power and Heat AB 90,1 % av aktierna och 50,1 % av rösterna i AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad. 9,9 % av aktierna ägs av Stockholms stad. Stockholms stad äger preferensaktier i AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad, som ger dem 50 % av det ekonomiska utfallet. Ägandet och administrationen av AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad regleras med konsortialavtal.

31 Räntebärande skulder

milj. euro	2008	2007
Obligationslån	2 495	2 820
Lån hos kreditinstitut	3 016	467
Skulder för finansiell leasing	26	30
Övriga långfristiga räntebärande skulder	983	971
Totala långfristiga räntebärande skulder	6 520	4 288
Kortfristig del av obligationslån	422	541
Kortfristig del av lån hos kreditinstitut	31	36
Kortfristig del av övriga räntebärande skulder	1	1
Kortfristig del av skulder för finansiell leasing	6	1
Företagscertifikat	457	-
Övriga kortfristiga räntebärande skulder	63	26
Totala kortfristiga räntebärande skulder	980	605
Totalt	7 500	4 893

Räntebärande skulder

milj. euro	Effektiv ränta	Bokfört värde 2008	Omprissättning < 1 år	Omprissättning > 1 år < 5 år	Omprissättning > 5 år	Verkligt värde 2008	Bokfört värde 2007	Verkligt värde 2007
Obligationslån	5,0	2 918	744	1 180	994	2 925	3 361	3 416
Lån från finansinstitut	4,0	3 047	3 028	1	18	3 115	503	515
Övriga långfristiga räntebärande skulder ¹⁾	4,3	1 015	991	17	7	1 032	1 003	1 007
Totala långfristiga räntebärande skulder²⁾	4,5	6 980	4 763	1 198	1 019	7 072	4 867	4 938
Företagscertifikat	5,2	457	457	-	-	467	-	-
Övriga kortfristiga räntebärande skulder	11,5	63	63	-	-	64	26	26
Totala kortfristiga räntebärande skulder	5,9	520	520	-	-	531	26	26
Totala räntebärande skulder	4,6³⁾	7 500	5 283	1 198	1 019	7 603	4 893	4 964

1) Inkluderar lån från finska statens kärnavfallsfond och Teollisuuden Voima Oyj med 708 miljoner euro (2007: 658), finansiell leasing 32 miljoner euro (2007: 31), lån från Fortums finska pensionsfond 33 miljoner euro (2007: 33) och övriga lån 242 miljoner euro (2007: 281).

2) I beloppet ingår kortfristig del av långfristiga räntebärande skulder.

3) Den genomsnittliga räntan på räntebärande skulder inklusive derivat var 4,7 % (2007: 4,6 %) per 31 December 2008.

Under 2008 slöt Fortum ett nytt syndikerat lånearrangemang på 3 500 miljoner euro. Lånearrangemanget består av ett banklån med en treårig löptid på 2 000 miljoner euro som användes för finansiering av förvärvet av TGC-10, samt en femårig revolverande kreditfacilitet på 1 500 miljoner euro för koncernens generella finansieringsbehov. Vid årets slut var banklånet fullt utnyttjat och 600 miljoner euro av den femåriga krediten hade lyfts. Under året återbetalades obligationslån på 500 miljoner euro, 20 miljoner euro och 200 miljoner SEK. Utfärdandet av företagscertifikat ökade på den finska och svenska marknaden under 2008, vid årsskiftet var den kortfristiga certifikatsskulden 457 miljoner euro (2007: 0). Skulden i TGC-10 motsvarade ett värde på 259 miljoner euro vid årsskiftet.

Rapporterad räntebärande skuld ökade under året med 2 607 miljoner euro, till 7 500 miljoner (2007: 4 893). Likvida medel ökade med 894 miljoner euro till 1 321 miljoner euro (2007: 427) inklusive likvida medel i TGC-10 uppgående till 1 020 miljoner euro.

✚ För mer information se not 3 Finansiell riskhantering på sidan 123, not 38 Ställda säkerheter på sidan 164 och Not 41 Ansvarsförbindelser på sidan 165.

31.1 Obligationslån

Utgivet – Förfaller	Lånebeskrivning ¹⁾	Räntevillkor	Räntesats	Effektiv ränta	Valuta	Nominellt i miljoner	Bokfört värde 31 dec 2008
2003/2010	Fortum Abp 5 000 miljoner euro EMTN Program	Fast	4,625	4,728	EUR	500	499
2003/2013	Fortum Abp 5 000 miljoner euro EMTN Program	Fast	5,000	5,164	EUR	500	497
2006/2011	Fortum Abp 5 000 miljoner euro EMTN Program	Fast	3,750	3,793	SEK	2 000	184
2006/2009	Fortum Abp 5 000 miljoner euro EMTN Program	Rörlig	Stibor 3 kk + 0,10		SEK	2 500	230
2006/2016	Fortum Abp 5 000 miljoner euro EMTN Program	Fast	4,500	4,615	EUR	750	756
2007/2012	Fortum Abp 5 000 miljoner euro EMTN Program	Rörlig	Stibor 3 kk + 0,15		SEK	3 500	322
2007/2014	Fortum Abp 5 000 miljoner euro EMTN Program	Fast	4,700	4,764	SEK	2 600	238
2007/2010	TGC-10	Fast	7,600	7,745	RUB	3 000	72
2008/2013	TGC-10	Fast	9,750	9,988	RUB	5 000	120
Totalt utestående bokfört värde per 31 dec 2008							2 918

1) EMTN = Euro Medium Term Note

TGC-10 har två obligationslån på totalt 8 000 miljoner rubel som förfaller 2010 och 2013. Låneavtalet innehåller en säljoption, som ger obligationsinnehavare rätt att begära förtidsinlösen av obligationerna under 2009. I balansräkningen är dessa obligationer klassificerade som kortfristiga.

31.2 Skulder för finansiell leasing

Den 31 december 2008 hade Fortum ett fåtal finansiella leasingavtal för maskiner och inventarier. Inga nya leasingkontrakt har ingåtts under 2008 eller 2007.

Nuvärdet på skulder avseende finansiell leasing

milj. euro	2008	2007
Minimileaseavgifter	43	42
Framtida finansiella kostnader för finansiell leasing	11	11
Totalt	32	31

Förfallostruktur, minimileaseavgifter

milj. euro	2008	2007
Inom 1 år	8	3
Mellan 1–5 år	16	16
Mer än 5 år	19	23
Totalt	43	42

Förfallostruktur, totala skulder avseende finansiell leasing

milj. euro	2008	2007
Inom 1 år	6	1
Mellan 1–5 år	9	9
Mer än 5 år	17	21
Totalt	32	31

32 Uppskjutna skatter

Förändringar i uppskjutna skattefordringar och -skulder under 2008

milj. euro	1 jan 2008	Redovisat över resultat-räkningen	Redovisat i eget kapital	Kursdifferenser och övriga förändringar	Förvärv och avyttringar	31 dec 2008
Uppskjutna skattefordringar						
Materiella anläggningstillgångar	10	3		-1		12
Avsättningar	19	-2		-1		16
Underskottsavdrag	20	11				31
Övrigt	10	6		-1		15
Totala uppskjutna skattefordringar	59	18		-3		74
Kvittning mot uppskjutna skatteskulder	-56	-16				-72
Uppskjutna skattefordringar efter kvittning	3	2		-3		2
Uppskjutna skatteskulder						
Materiella anläggningstillgångar	1 769	-93		-180	198	1 694
Förändringar i verkligt värde	0	67				67
Finansiella instrument	-47	14	153	-2		118
Kortfristiga fordringar	7	5				12
Övrigt	14	19		-1		32
Kvittning mot uppskjutna skattefordringar	-56	-16				-72
Uppskjutna skatteskulder efter kvittning	1 687	-4	153	-183	198	1 851

Uppskjutna skattefordringar och -skulder har kvittats när det är legalt möjligt att reglera aktuell skatteskuld med aktuell skattefordran och när uppskjutna skatter ingår i samma skattesubjekt.

I december 2008 beslutade svenska regeringen att sänka inkomstskattesatsen för företag från 28 % till 26,3 %. Engångseffekten på netto uppskjutna skatteskulder uppgick till 81 miljoner euro. I december 2008 beslutade även den ryska regeringen att sänka inkomstskatten för företag från 24 % till 20 %. Engångseffekten på netto uppskjutna skatteskulder uppgick till 32 miljoner euro.

☞ Se även Not 15 Inkomstskatt på sidan 141.

Uppskjutna skattefordringar och -skulder från förvärv under 2008 avser huvudsakligen TGC-10.

Uppskjutna skattefordringar om 14 miljoner euro (2007: 16) har inte redovisats i koncernens finansiella rapportering eftersom det inte är sannolikt att de kommer att utnyttjas. Största delen av de oredovisade skattefordringarna (9 miljoner euro) kommer från förluster i Storbritannien. Dessa har inget förfallodatum. Den resterande delen av de oredovisade skattefordringarna (5 miljoner euro) är relaterade till underskott som troligtvis inte kommer att utnyttjas innan de förfaller.

En uppskjuten skattefordran på 5 miljoner euro (2007: 3) har redovisats för kupongskatten och andra skatter avseende de estländska dotterföretagens icke utdelade balanserade vinstmedel. De icke utdelade vinstmedlen från dessa bolag uppgick till totalt 23 miljoner euro per den 31 december 2008 (2007: 25).

Förändringar i uppskjutna skattefordringar och -skulder under 2007

milj. euro	1 jan 2007	Redovisat över resultat-räkningen	Redovisat i eget kapital	Kursdifferenser och övriga förändringar	Förvärv och avyttringar	31 dec 2007
Uppskjutna skattefordringar						
Materiella anläggningstillgångar	17	-7	-	-	-	10
Avsättningar	29	-10	-	-	-	19
Underskottsavdrag	9	11	-	-	-	20
Övrigt	15	-5	-	-	-	10
Totala uppskjutna skattefordringar	70	-11	-	-	-	59
Kvittning mot uppskjutna skatteskulder	-65	9				-56
Uppskjutna skattefordringar efter kvittning	5	-2	-	-	-	3
Uppskjutna skatteskulder						
Materiella anläggningstillgångar	1 829	-8	-	-52	-	1 769
Finansiella instrument	19	-5	-61	-	-	-47
Kortfristiga fordringar	7	0	-	-	-	7
Övrigt	5	9	-	-	-	14
Kvittning mot uppskjutna skattefordringar	-65	9	-	-	-	-56
Uppskjutna skatteskulder efter kvittning	1 795	5	-61	-52	-	1 687

Uppskjutna skattefordringar redovisas för skattemässiga underskottsavdrag i den utsträckning som det är sannolikt att de kan tillgodogöras genom framtida beskattningsbara vinster. Redovisade uppskjutna skattefordringar är relaterade till underskottsavdrag utan förfallodag och till en del med förfallodag enligt nedan.

milj. euro	2008		2007	
	Underskottsavdrag	Uppskjutna skattefordran	Underskottsavdrag	Uppskjutna skattefordran
Underskottsavdrag utan förfallodag (Sverige, Norge)	110	28	73	19
Underskottsavdrag med förfallodag (Polen)	18	3	14	1
Totalt	128	31	87	20

33 Pensioner och övriga avsättningar

milj. euro	Pensioner	CSA- avsättning	Avsättning för miljösulder	Övrigt	Totalt
1 januari 2008	119	-	9	16	144
Tillkommande avsättningar	-	-	-	12	12
Ökningar genom rörelseförvärv	10	192	-	3	205
Utnyttjade avsättningar	-	-	-	-7	-7
Ändringar i pensionsförpliktelse (se Not 34 Pensionsförpliktelser)	-78	-	-	-	-78
Återförda outnyttjade belopp	-	-	-	-2	-2
Upplösning av diskonterings-effekt	-	12	-	-	12
Omräkningsdifferenser	-	-24	-1	-2	-27
31 december 2008	51	180	8	20	259

Uppdelning mellan kortfristiga och långfristiga avsättningar:

Kortfristig del	-	-	-	9	9
Långfristig del	51	180	8	11	250

milj. euro	Pensioner	CSA- avsättning	Avsättning för miljösulder	Övrigt	Totalt
1 januari 2007	126	-	13	47	186
Tillkommande avsättningar	-	-	-	2	2
Utnyttjade avsättningar	-	-	-4	-22	-26
Ändringar i pensionsförpliktelse (se Not 34 Pensionsförpliktelser)	-7	-	-	-	-7
Återförda outnyttjade belopp	-	-	-	-11	-11
31 december 2007	119	-	9	16	144

Uppdelning mellan kortfristiga och långfristiga avsättningar:

Kortfristig del	-	-	-	2	2
Långfristig del	119	-	9	14	142

Avsättning för Capacity supply agreement (CSA) är den eventuella straffavgiften som den ryska systemoperatören kan kräva av Fortum om det omfattande investeringsprogrammet i TGC-10 som syftar till att öka kapaciteten med 2 300 MW till år 2013 avsevärt försenas eller andra överenskomna betydande avtalsvillkor i anslutning till förvärvet av TGC-10 i övrigt inte uppfylls.

Avsättningen för miljörelaterade skulder avser nedmontering av byggnader och konstruktioner på förorenad mark. Avsättningen kommer uppskattningsvis att utnyttjas inom fem år. Övriga avsättningar avser avsättningar för omstruktureringskostnader, försäkringsbetalningar, skattetvister och förlustkontrakt. Avsättningen kommer uppskattningsvis att utnyttjas inom två till fem år. Pensionsavsättningarna för 2007 inkluderar även obetalda skulder för avgiftsbestämda pensionsplaner 2 miljoner euro, se Not 34 Pensionsförpliktelser.

Omstruktureringskostnader, inkluderade i övriga avsättningar med 10 miljoner euro (2007: 3). Omstruktureringskostnaderna relaterar till omorganisationer av serviefunktionerna med syfte att utveckla interna processer och för att skapa arbetsflöden

som är effektivare och håller högre kvalitet. Omorganisationen berör maximalt 55 anställda i Finland och 180 anställda i Sverige. Den största delen av omstruktureringskostnaden avser personalkostnader och den största delen av avsättningen kommer att utnyttjas under 2009, mindre delar under 2010 och framåt.

34 Pensionsförpliktelser

Koncernens bolag har olika förmånsbestämda och avgiftsbestämda pensionsplaner i överensstämmelse med de lokala villkor och praxis som råder i de länder där koncernen bedriver sin verksamhet. De berörda pensionerna är främst ålderspension, sjukpension och familjepension, men även förtidspension.

I Finland är den mest betydelsefulla pensionsplanen den finska obligatoriska pensionsplanen (TyEL) i vilken förmånen är direkt kopplad till den anställdes lön. Dessa pensioner är fonderade i försäkringsbolag och redovisade som avgiftsbestämda planer. Förmånerna inom TyEL är ålderspension, sjukpension, arbetslöshetspension och efterlevandepension. Därutöver har vissa anställda i Finland tilläggspensioner genom företagets egna pensionsfonder eller genom försäkringsbolag.

I Sverige har koncernen flera förmånsbestämda och avgiftsbestämda pensionsplaner, som den allmänna ITP-planen och PA-KL och PA-KFS-planerna vilka avser anställda i tidigare kommunalt ägda företag. Pensionen består av vanlig ålderspension, kompletterande ålderspension, efterlevandepension och sjukpension. Den viktigaste pensionen är ITP-planen för fast anställda tjänstemän som uppfyller ålderskraven (eller tillfälligt anställda efter en viss tids tjänstgöring). För att få ut full pension skall den anställda ha en tjänstgöringsperiod på minst 30 år. ITP-planen finansieras delvis genom pensionspremier och delvis genom en avsättning i balansräkningen. I april 2008 överförde Fortum merparten av sin pensionsskuld, som tidigare varit finansierad genom premier till försäkringsbolag eller genom avsättningar, till en nybildad egen pensionsstiftelse. Bland de överförda pensionsplanerna var en stor del av den allmänna ITP-planen, pensionsplaner för anställda i företag som tidigare var kommunalt ägda och vissa andra mindre pensionsplaner. Totalt överfört skuldbelopp var vid överföringstidpunkten 742 miljoner SEK (68 miljoner euro). Vid överföringstidpunkten inbetalade Fortum motsvarande belopp till stiftelsen, för att täcka skulden. Den del av ITP-planen som säkras genom pensionspremier till Alecta är en plan som omfattar flera arbetsgivare, för Fortums del familjepensionen, vilken redovisas som en avgiftsbestämd plan på grund av att tillräcklig information saknas för att kunna redovisa den som en förmånsbestämd plan.

Norska företag är delaktiga i planer som är gemensamma för kommuner i Norge. Dessa definieras som avgiftsbestämda pensionsplaner och tillhandahåller ålderspensioner och sjukpensioner, inklusive pensionsförmåner från det nationella försäkringsprogrammet (Folketrygden). Planerna tillhandahåller också efterlevandepensioner. Planerna är fullständigt finansierade inom reglerna som är satta av den norska försäkringslagstiftningen.

Pensionsplaner i Ryssland inkluderar betalningar till den Ryska federationens statliga pensionsfond. Dessa pensionsplaner redovisas som avgiftsbestämda planer. Därutöver deltar de ryska företagen i en icke statlig pensionsfond för kraftindustrin samt vissa förmånsbestämda planer, fastställda av kollektivavtal. Förmåner som erhålls genom dessa avtal inkluderar engångsavsättningar vid anställdas dödsfall eller sjukdom såväl som utbetalda engångsbelopp vid högtider till arbetare och pensionärer.

I övriga länder är pensionsplanerna utformade i enlighet med lokala regler och praxis, mestadels som avgiftsbestämda planer.

Pensionsförpliktelse beräknas årligen per balansdagen baserad på aktuariella principer. Vid redovisning av avgiftsbestämda planer fastställs förpliktelsen varje period utifrån de fasta avgifter som erlagts för den perioden. Vid redovisning av förmånsbestämda planer krävs aktuariella beräkningar för att fastställa förpliktelsens nuvärde och kostnaden. Pensionsplanens förvaltningstillgångar värderas till verkligt värde. När nettot av de kumulativa oredovisade aktuariella vinsterna och förlusterna för pensionsförpliktelsen och förvaltningstillgångarna befinner sig utanför korridoren bestående av 10 % av det högre beloppet för antingen nuvärdet av pensionsförpliktelsen eller det verkliga värdet för förvaltningstillgångarna, kostnads- eller intäktsförs överskottet över de anställdas uppskattade genomsnittliga tjänstgöringstid.

De belopp som redovisas i resultaträkningen är följande

milj. euro	2008	2007
Kostnader för tjänstgöring under innevarande år	-11	-11
Räntekostnad	-20	-16
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	20	15
Regleringar	1	1
Kostnader för tjänstgöring under tidigare år	-1	-
Totalt, ingår i personalkostnader (Not 12)	-11	-11

Den faktiska avkastningen på förvaltningstillgångar i Sverige och Finland uppgick till -29 miljoner euro (2007: 17).

Belopp som redovisas i balansräkningen

milj. euro	2008	2007
Nuvärde för förmånsbestämda förpliktelse	406	390
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	-343	-276
Underskott (+) / Överskott (-)	63	114
Nuvärde för ofonderade förpliktelse	0	0
Oredovisade kostnader för tjänstgöring under tidigare år	-4	-
Oredovisade aktuariella vinster och förluster	-67	-11
Netto tillgång (-) / skuld (+) i balansräkningen	-8	103
Förmånsbestämd tillgång inkluderad i tillgångarna (Not 22)	59	14
Pensionsförpliktelse i balansräkningen	51	117
Erfarenhetsbaserade justeringar hänförliga till förmånsbestämda förpliktelse; intäkt (-) / kostnad (+)	20	11
Erfarenhetsbaserade justeringar hänförliga till förvaltningstillgångar; intäkt (+) / kostnad (-)	-48	21

Förändring i den skuld som redovisats i balansräkningen

milj. euro	2008	2007
Per 1 januari	103	124
Valutakursdifferenser	-14	-4
Effekt från rörelseförvärv	10	0
Bildande av den svenska pensionsstiftelsen	-68	0
Totala kostnader redovisade i resultaträkningen	11	12
Erlagda avgifter	-50	-29
Per 31 december Netto tillgång (-)/skuld(+)	-8	103
Förmånsbestämda förpliktelse	51	117
Förmånsbestämda tillgångar inkluderade i tillgångar	-59	-14
Netto tillgång (-)/skuld(+)	-8	103

Avgifter som förväntas betalas under år 2009 är 20 miljoner euro.

Förändring i nuvärde för förmånsbestämda förpliktelse

milj. euro	2008	2007
Per 1 januari	390	367
Valutakursdifferenser	-28	-7
Effekt från rörelseförvärv	11	-
Kostnader för tjänstgöring under innevarande år	11	11
Räntekostnad	20	15
Ökning av förpliktelse	4	0
Effekter från regleringar	-1	-5
Aktuariella vinster (-)/förluster(+) på förpliktelse	17	25
Betalda förmåner	-18	-16
Per 31 december	406	390

Förändring i verkligt värde för förvaltningstillgångar

milj. euro	2008	2007
Per 1 januari	276	250
Valutakursdifferenser	-6	0
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	20	15
Aktuariella vinster och förluster	-44	1
Bildande av den svenska pensionsstiftelsen	68	-
Avgifter från arbetsgivaren	41	24
Effekter från regleringar	-	-5
Betalda förmåner	-12	-9
Per 31 december	343	276

Verkligt värde för förvaltningstillgångar, specifikation

milj. euro	2008	2007
Eget kapitalinstrument	101	73
Skuldinstrument	112	53
Fastighet (av vilken 71 miljoner euro (2007: 65) disponerad av koncernen)	75	65
Bolagets egna ordinarie aktier	4	9
Övriga tillgångar	51	76
Totalt	343	276

När pensionsplanen är finansierad genom ett försäkringsbolag, har en specifikation av förvaltningstillgångarna inte varit tillgänglig. I dessa fall har det verkliga värdet för förvaltningstillgångarna inkluderats i Övriga tillgångar.

Belopp som redovisas i balansräkningen per land – 31 dec 2008

milj. euro	Finland	Sverige	Övriga länder	Totalt
Nuvärde för förmånsbestämda förpliktelser	204	151	51	406
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	-222	-98	-23	-343
Underskott(+)/överskott(-)	-18	53	28	63
Nuvärde för ofonderade förpliktelser	0	0	0	0
Oredovisade kostnader för tjänstgöring under tidigare år	0	0	-4	-4
Oredovisade aktuariella vinster och förluster	-16	-43	-8	-67
Netto tillgång(-)/skuld(+) i balansräkningen	-34	10	16	-8
Förmånsbestämd tillgång inkluderad i tillgångarna (Not 22)	46	13	0	59
Pensionsförpliktelser i balansräkningen	12	23	16	51

Belopp som redovisas i balansräkningen per land – 31 dec 2007

milj. euro	Finland	Sverige	Övriga länder	Totalt
Nuvärde för förmånsbestämda förpliktelser	202	153	35	390
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	-230	-25	-21	-276
Underskott(+)/överskott(-)	-28	128	14	114
Nuvärde för ofonderade förpliktelser	0	0	0	0
Oredovisade aktuariella vinster och förluster	28	-32	-7	-11
Netto tillgång(-)/skuld(+) i balansräkningen	0	96	7	103
Förmånsbestämd tillgång inkluderad i tillgångarna (Not 22)	14	0	0	14
Pensionsförpliktelser i balansräkningen	14	96	7	117

Jämförande pensionsinformation

milj. euro	2008	2007	2006
Nuvärde för förmånsbestämda förpliktelser	406	390	361
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	-343	-276	-250
Underskott/(överskott) i planen	63	114	111
Erfarenhetsbaserade justeringar hänförliga till förmånsbestämda förpliktelser	20	11	21
Erfarenhetsbaserade justeringar hänförliga till förvaltningstillgångar	-48	21	-10

De viktigaste aktuariella antagandena som användes var följande

	2008				2007		
	Finland	Sverige	Ryssland	Övriga länder	Finland	Sverige	Övriga länder
Diskonteringsränta, %	5,50	4,30	9,00	4,30	5,00	4,50	4,70
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar, %	6,50	5,50		5,80–6,30	6,50	4,50	5,75
Framtida löneökningar, %	4,00	3,70	8,00	4,50	4,00	3,50	3,20
Framtida pensionsökningar, %	2,10	2,20	6,50	1,75	2,10	2,00	2,70
Inflation, %	2,00	2,20	6,50	2,50	2,00	2,00	2,50

Diskonteringsräntan i Finland baseras på de noterade Europeiska statsobligationerna med förfallotid som bäst reflekterar den uppskattade löptiden för de förmånsbestämda pensionsplanerna. Diskonteringsräntan i Sverige och Norge baseras på avkastningen på de långfristiga statsobligationer som överensstämmer med valutan och den uppskattade löptiden för de förmånsbestämda förpliktelserna. Den förväntade avkastningen på förvaltningstillgångarna fastställs genom att ta hänsyn till tillgänglig förväntad avkastning för tillgångar som ingår i nuvarande placeringspolicy. Förväntad avkastning baseras på långsiktig faktisk kurs observerad på respektive marknader och rapporterad av externa tillgångsförvaltare.

Under 2007 publicerade Finansinspektionen i Sverige nya mortalitetstabeller. De nya tabellerna baseras på uppdaterad information och nuvarande mortalitetstal för olika åldersgrupper. Koncernen har använt dessa nya mortalitetstabeller från den 31 december 2007. Förändringen i mortalitetstabellerna resulterar i en aktuariell förlust ackumulerat på 7 % med anledning av ökningen i förväntad livslängd.

Den använda diskonteringsräntan är ett av de viktigaste antagandena som används vid beräkning av förmånsbestämda förpliktelser. En ändring om 0,5 procentenheter avseende diskonteringsräntan med övriga antaganden oförändrade, innebär följande effekt på förmånsbestämda förpliktelser per 31 december 2008:

Förändring av antagandena	Påverkan på pensionskulden (ökning + / minskning -)	
	Finland	Sverige
0,5 % ökning av diskonteringsräntan	-6,4 %	-8,6 %
0,5 % minskning av diskonteringsräntan	5,8 %	9,8 %

35 Tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften

Fortum äger kärnkraftverket i Lovisa i Finland. Enligt den finska lagen om kärnkraftsansvar har Fortum en legal skyldighet att fullt ut finansiera den legala skulden, beslutad av statliga myndigheter, avseende avvecklingen av kraftverket och hanteringen av kärnavfall genom statens kärnavfallshanteringsfond. Texten nedan skall läsas tillsammans med information i Not 1 Redovisningsprinciper.

milj. euro	2008	2007
Bokfört värde i balansräkningen		
Avsättningar relaterade till kärnkraften	566	516
Andel av statens kärnavfallshanteringsfond	566	516
Legal skuld och verklig andel av statens kärnavfallsfond		
Skuld relaterad till kärnavfallshantering enligt den finska kärnkraftslagen	895	816
Finansieringsmål	767	698
Fortums andel av statens kärnavfallshanteringsfond	728	673

35.1 Avsättningar relaterade till kärnkraften

Avsättningar relaterade till kärnkraften hänför sig till framtida förpliktelser för kärnavfallshantering inklusive nedmontering av kraftverket och utrangering av använt bränsle. De verkliga värdena på avsättningarna är beräknade i enlighet med IAS 37 baserat på framtida kassaflöden beträffande uppskattade framtida kostnader för varje avsättning för sig. Kassaflödena som använts är baserade på de kostnadsuppskattningarna som också ligger till grund för den legala skulden. Avsättningar för nedmontering och för utrangering av använt bränsle är båda inkluderade i Avsättningar relaterade till kärnkraften i balansräkningen.

I september 2008 lämnade Fortum det årliga förslaget avseende legal skuld för kärnavfallshantering för Lovisa kärnkraftverk till det finska arbets- och näringsministeriet. Den legala skulden beräknas enligt den finska kärnkraftslagen och fastställs av arbets- och näringsministeriet i slutet av januari varje år. Förslaget baserades på en uppdaterad kostnadsuppskattning, vilken görs varje år, och på en ny teknisk plan, vilken görs vart tredje år och uppdaterades senast 2007. Baserat på den nya planen beräknas de framtida kostnaderna öka, huvudsakligen på grund av nya begränsningar för tillåtna utsläpp, satta av myndigheterna (STUK) vilket har skapat en större omfattning för framtida nedmontering av kärnkraftverket.

Den legala skulden vid slutet av 2008, baserad på förslaget till arbets- och näringsministeriet och beräknad enligt den finska kärnkraftslagen, är 895 miljoner euro (2007: 816). Värdet på avsättningen, beräknat enligt IAS 37, har ökat med 50 miljoner euro jämfört med den 31 december 2007, och uppgår till 566 miljoner euro per den 31 december 2008. Den huvudsakliga anledningen till skillnaden mellan värdet i balansräkningen och den legala skulden är att den legala skulden inte är diskonterad till nuvärde.

Ökningen av avsättningen har orsakat en negativ engångseffekt på 3 miljoner euro i det jämförbara resultatet i det tredje kvartalet 2008 (tredje kvartalet 2007: 13), på grund av högre kostnader för kärnavfallshantering för redan använt bränsle. Ökningen av avsättningen för använt bränsle orsakade också negativa engångseffekter i räntekostnader, på grund av upplösning av avsättningen för perioden under vilken avsättningen för använt bränsle har ackumulerats och bokslutstillfället, vilken görs direkt i resultaträkningen.

Ökningen av avsättningen för nedmontering redovisas i kostnaden för nedmontering och skrivs av över den återstående uppskattade drifttiden för kärnkraftverket. Se Not 20 Materiella anläggningstillgångar.

Avsättningar relaterade till kärnkraften

milj. euro	2008	2007
Per 1 januari	516	450
Tillkommande avsättningar	34	46
Utnyttjat under året	-16	-15
Upplösning av diskonteringseffekt	32	35
Per 31 december	566	516
Bokfört värde på Fortums andel i statens kärnavfallshanteringsfond	566	516

35.2 Värde i balansräkningen för Fortums andel i finska statens kärnavfallshanteringsfond

Fortum bidrar med medel till den finska statens kärnavfallshanteringsfond för att täcka framtida åtaganden baserade på den legala skulden beräknad enligt den finska kärnkraftslagen. Fonden administreras av statliga myndigheter. Värdet i balansräkningen är beräknat enligt IFRIC 5 Rätt till intressen i fonder för nedläggning, återställande och miljöåterställande åtgärder.

Enligt den finska kärnkraftslagen är Fortum skyldig att bidra med medlen i sin helhet till statens kärnavfallshanteringsfond för att täcka den legala skulden. Baserat på lagen ansökte Fortum om en periodisering av betalningarna till fonden över sex år på grund av den föreslagna ökningen i den legala skulden. Ansökan bifölls av statsrådet (regeringen) i december 2007.

Periodiseringen av betalningarna till den finska statens kärnavfallshanteringsfond har en påverkan på kassaflödet, och även på rörelseresultatet eftersom värdet på fonden i balansräkningen inte får överstiga det bokförda värdet på avsättningen enligt IFRIC 5. Fonden är från IFRS perspektiv överfinansierad med 162 miljoner euro (2007: 157), eftersom Fortums andel av fonden per den 31 december 2008 är 728 miljoner euro (2007: 673) och bokfört värde i balansräkningen är 566 miljoner euro (2007: 516).

Rörelseresultatet för 2008 inkluderar en negativ total justering på -19 miljoner euro (2007: 17), på grund av att värdet på fonden har ökat mer än det bokförda värdet för avsättningen. Den positiva justeringen under 2007 hänförde sig till ökningen av det bokförda värdet på fonden i balansräkningen som ett resultat av den ökade skulden på grund av den uppdaterade tekniska planen. Dessa justeringar är inkluderade i "övriga jämförelsepåverkande poster" i segmentet Kraftproduktion, se Not 5 Upplysningar för segment, och är inte inkluderade i jämförbart resultat. Så länge fonden är överfinansierad från IFRS perspektiv kommer positiva effekter i redovisningen av rörelseresultatet alltid att uppstå när avsättningen avseende kärnkraften ökar mer än nettobetalningarna till fonden. Negativa effekter uppstår när nettobetalningarna till fonden är högre än ökningen av avsättningen.

35.2.1 Finansieringsmålet

Finansieringsmålet för innevarande år bestäms av arbets- och näringsministeriet i januari året efter att den legala skulden har blivit beslutad. Skillnaden mellan finansieringsmålet för Fortum och Fortums andel av statens kärnavfallsfond betalas under första kvartalet varje år.

Finansieringsmålet, motsvarande både den nya legala skulden och det nya beslutet för periodiseringen av betalningarna till fonden, uppgår till 767 miljoner euro (2007: 698). Skillnaden mellan den legala skulden vid utgången av år 2008 och finansieringsmålet för år 2008, 39 miljoner euro (2007: 25), täcks av en säkerhet vilken har lämnats i slutet av juni 2008. Säkerheten täcker även oväntade händelser enligt finska kärnkraftslagen, se även Not 38 Ställda säkerheter.

35.3 Lån från finska statens kärnavfallshanteringsfond

Finska delägare i den finska statens kärnavfallshanteringsfond har rätt att låna från fonden enligt speciella regler. Fortum använder sin rätt att låna, och har pantsatt aktier i Kemijoki som säkerhet för lånet. Lånen förnyas årligen.

☞ Se även Not 31 Räntebärande skulder på sidan 156 och Not 38 Ställda säkerheter på sidan 164.

35.4 Intresseföretag

Fortum har minoritetsposter i svenska och finska intresseföretag som producerar kärnkraft. Aktieposterna ger Fortum rätt till producerad elektricitet i enlighet med konsortialavtal.

Beträffande det finska bolaget Teollisuuden Voima Oyj (TVO), görs liknande justeringar i enlighet med IFRS avseende kärnkraft när resultatandelar från detta intresseföretag bokförs. Beträffande de två svenska aktieinnehavaren, OKG AB och Forsmarks Kraftgrupp AB, har Fortum vid årets slut erhållit kassaflödesinformation för sina svenska intresseföretag inom kärnkraft från Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB). Kassaflödesinformationen baseras på den tekniska planen för 2008 och kostnadsuppskattningar, vilka också är grunden för den legala avgiften och garantiberäkningarna som skall beslutas för 2010 och 2011. Fortum har redovisat sin andel av effekter från tillgångar och avsättningar i enlighet med Fortums redovisningsprinciper. Effekten i andelar från intresseföretag var 43 miljoner euro i det fjärde kvartalet 2008. Den positiva effekten inkluderade +16 miljoner euro på grund av ökningen i det bokförda värdet av den svenska kärnavfallsfonden som resultat av ökade avsättningar med anledning av den nya tekniska planen under 2008. Den svenska fonden har varit överfinansierad ur ett IFRS-perspektiv, men är nästan lika stor som avsättningen vid slutet av året. Totala justeringar för kärnavfallsfonder inkluderade i resultat från intresseföretag (även inkluderat TVO) uppgick till + 9 miljoner euro (2007: -7).

Fortum har i enlighet med lagkrav givit garantier till de finska och svenska kärnkraftsfonderna för intresseföretagens räkning, för att garantera att tillräckliga medel finns för att täcka framtida utgifter för nedmontering av kraftverken och för utrangering av använt bränsle, se Not 41 Ansvarsförbindelser.

Genom aktieinnehavet i TVO använder Fortum rätten att låna från fonden.

36 Övriga långfristiga skulder

milj. euro	2008	2007
Anslutningsavgifter	410	405
Övriga skulder	60	81
Totalt	470	486

Finska anslutningsavgifter avseende elnätet som är betalda innan 2003 är återbetalningsbara ifall kunden skulle avsluta den ursprungliga anslutningen. Anslutningsavgifterna till elnätet uppgick till 307 miljoner euro (2007: 307).

Anslutningsavgifterna till fjärrvärmenätet i Finland uppgick till 103 miljoner euro (2007: 98).

37 Kortfristiga rörelseskulder

milj. euro	2008	2007
Leverantörsskulder	343	272
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		
Personalkostnader	78	89
Räntekostnader	86	107
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	158	201
Övriga skulder		
Mervärdesskatteskulder	61	34
Energiskatter	33	36
Erhållna förskott	87	62
Övriga skulder	116	68
Totalt	962	869

Ledningen anser att redovisat värde för kortfristiga rörelseskulder överensstämmer med verkligt värde.

38 Ställda säkerheter

milj. euro	2008	2007
För egen räkning		
Som säkerhet för skuld		
Panter	229	170
Fastighetsinteckningar	137	138
För övriga förbindelser		
Fastighetsinteckningar	206	103
För intresseföretag och joint ventures		
Panter och fastighetsinteckningar	2	3

38.1 Ställda säkerheter för skulder

Finska delägare av den finska statens kärnavfallshanteringsfond har rätt att låna från fonden. Fortum har under 2008 utökat sitt lån från fonden och pantsatt ytterligare aktier i Kemijoki som garanti. De pantsatta aktierna har ett bokfört värde på 208 miljoner euro per den 31 december 2008 (2007: 145).

Panter inkluderar även banktillgodohavanden som säkerhet för trading på 1 miljon euro (2007: 5) för handel med elektricitet och utsläppsrätter avseende CO₂ på Nord Pool, och för handel med utsläppsrätter avseende CO₂ på Intercontinental Exchange (ICE) och European Energy Exchange (EEX).

Under 2007 har Fortum Tartu i Estonia (ägt till 60 % av Fortum) givit fastighetsinteckningar till ett värde av 96 miljoner euro (2007: 95) som säkerhet för ett externt lån. Fastighetsinteckningar har även givits för lån från Fortums pensionsfond 41 miljoner euro (2007: 41).

⊕ Avseende relaterade räntebärande skulder, se Not 31, Räntebärande skulder på sidan 156.

38.2 Ställda säkerheter för andra förpliktelser

Fortum har givit fastighetsinteckningar i Nådendal och Ingå kraftverk till ett värde av 206 miljoner euro (2007: 102) som säkerhet till den finska statens kärnavfallshanteringsfond för den delen av den legala skulden som inte är täckt samt för oväntade händelser, relaterat till kostnader för framtida nedmontering och utrangering av använt bränsle i det helägda kärnkraftverket Lovisa. Den legala skulden, som är beräknad enligt situationen per den 31 december, bestäms av det finska arbets- och näringsministeriet i januari året efter och säkerhetens storlek justeras i juni.

⊕ Se även Not 35 Tillgångar och skulder relaterade till kärnkraften på sidan 162.

39 Operationella leasingavtal

39.1 Leasingavtal där Fortum är leasinggivare

Fortum har leasat ut sin andel på 308 MW av kraftverket Meri-Pori i Finland från januari 2007 t.o.m. juni 2010. Ränteintäkten som redovisats i resultaträkningen var 25 miljoner euro (2007: 25).

Framtida minimileaseintäkter för operationella leasingkontrakt

milj. euro	2008	2007
Mindre än 1 år	25	25
Mellan 1–5 år	12	37
Mer än 5 år	-	-
Totalt	37	62

39.2 Leasingavtal där Fortum är leasingtagare

Fortum hyr kontorsutrustning och bilar under olika icke uppsägningsbara operationella leasingavtal. Vissa av avtalen har förnyelsemöjlighet. Framtida kostnader för icke uppsägningsbara operationella leasingavtal anges nedan. Årets leasingavgifter uppgår till 15 miljoner euro (2007: 12) och inkluderas i resultaträkningen under övriga rörelsekostnader. Framtida minimileasingavgifter inkluderar också tomträter, vilka har lång leaseperiod.

Framtida minimileasingavgifter för operationella leasingkontrakt

milj. euro	2008	2007
Mindre än 1 år	28	21
Mellan 1–5 år	47	31
Mer än 5 år	86	69
Totalt	161	121

40 Kontrakterade åtaganden

Kontrakterade investeringar på balansdagen som inte ännu redovisats i balansräkningen

milj. euro	2008	2007
Materiella anläggningstillgångar	1 321	425
Immateriella tillgångar	7	11
Totalt	1 328	436

Ökningen i kontrakterade åtaganden jämfört med 2007 beror huvudsakligen på förvärvet av TGC-10 i mars 2008, uppgående till ca 940 miljoner euro vid årets slut 2008, av vilket ca 390 miljoner avser investeringar under 2009.

Övriga kontrakterade framtida åtaganden hänförs huvudsakligen till installationen av nya mätare för automatisk mätaravläsning i Distributionsverksamheten i Sverige och CHP-kraftverk som byggs inom Värmeverksamheten i Finland, Estland och Polen.

✚ För mer information avseende investeringar i materiella anläggningstillgångar, se Not 20 Materiella anläggningstillgångar på sidan 144. Se även Not 7 Företagsförvärv och avyttringar på sidan 135 för information om TGC-10.

41 Ansvarsförbindelser

milj. euro	2008	2007
För egen räkning		
Övriga ansvarsförbindelser	362	224
Ansvarsförbindelser för intresseföretag och joint ventures		
Borgensförbindelser	565	235
Övriga ansvarsförbindelser	125	125
Ansvarsförbindelser för andras räkning		
Borgensförbindelser	10	10
Övriga ansvarsförbindelser	1	1

41.1 Ansvarsförbindelser för egen räkning

Övriga ansvarsförbindelser för egen räkning inkluderar garantier utgivna för uppfyllandet av olika avtalsenliga skyldigheter relaterade till Fortums serviceverksamhet i Storbritannien, uppgående till maximalt 66 miljoner euro (2007: 85). Fortum har också givit garantier till leverantörer, 60 miljoner euro (2007: 66) avseende det nya CHP-kraftverket som byggs av affärsområdet Värme i Czeszochowa i Polen och 173 miljoner euro avseende investeringsprogrammet i TGC-10.

41.2 Ansvarsförbindelser för intresseföretag

Garantier och övriga ansvarsförbindelser för intresseföretag och joint ventures består huvudsakligen av garantier relaterade till Fortums intresseföretag inom kärnkraft; Teollisuuden Voima Oyj (TVO), Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) och OKG AB (OKG). Garantier är utgivna i proportion till Fortums respektive ägarandel i dessa tre bolag.

Enligt lagkrav skall kärnkraftsföretag som har verksamhet i Finland och Sverige utge säkerheter till finska statens kärnavfallshanteringsfond respektive Svensk Kärnbränslehantering AB, för att garantera att tillräckliga medel existerar för att täcka framtida

utgifter för utrantering av kraftverket och hantering av använt bränsle. I Finland har Fortum givit garantier för TVOs räkning till finska statens kärnavfallshanteringsfond uppgående till 70 miljoner euro (2007: 32) för att täcka Fortums andel av TVOs icke täckta del av den legala skulden och för oförutsedda händelser.

I Sverige har Fortum givit garantier för FKAs och OKGs räkning till Svensk Kärnbränslehantering AB för att täcka Fortums andel av FKAs och OKGs skulder. Med början 1 januari 2008 gäller en ny lag i Sverige för finansiering av framtida avgifter till fonden för använt kärnbränsle och för nedmontering av kraftverket. För att följa implementationen av den nya lagen har det totala beloppet för de garantier som avser kärnavfallshantering i Sverige ökat från 1 841 miljoner SEK (169 miljoner euro) i december 2007, till 5 314 miljoner SEK (489 miljoner euro) i december 2008. Garantier ändras året efter att nya beslut har tagits beträffande nivån på det legala ansvaret och tidplanerna för betalning för att finansiera kärnavfallsfonderna.

Det finska kraftverket Meri-Pori ägs till 54,55 % av Fortum och 45,45 % av TVO. Base-rat på aktieägaravtalet har Fortum givit en borgensförbindelse för eventuell förstörelse av TVOs andel av tillgången eller kontraktsbrott på 125 miljoner euro (2007: 125).

Fortums helägda dotterbolag Fortum Heat and Gas Oy har en gemensam ansvarsförbindelse tillsammans med Neste Oil Abp för det avskiljda Fortum Oil and Gas Oy's skulder enligt den finska aktiebolagslagen (734/1978), kapitel 14a, paragraf 6.

42 Legala tvister och processförfaranden

42.1 Koncernbolag

Två av Fortums dotterbolag, Grangemouth CHP Limited och Fortum O&M (UK) Limited, är svarande i en domstolstvist i High Court of Justice i London angående utsläppsrätter för växthusgas. Grangemouth CHP Limited har ett elleveransavtal med Ineos Manufacturing Scotland Limited enligt vilket Grangemouth CHP Limited fram till april 2016 skall leverera elektricitet från sin CHP-anläggning till Ineos Manufacturing Scotland Limiteds anläggning i Grangemouth i Skottland. Ineos Manufacturing Scotland Limited hävdar att samtliga utsläppsrätter tilldelade CHP-anläggningen i Grangemouth under EU:s plan för handel med utsläppsrätter, EU ETS, tillhör dem. Grangemouth CHP Limited bestrider påståendet. Fallet har i nuläget skjutits upp på obestämd framtid.

Den 2 juni 2006 godkände det finska konkurrensverket, med vissa villkor, Fortums förvärv av E.ON Finland Abp. Fortum överklagade beslutet till marknadsdomstolen den 3 juli 2006. I mars 2008 upphävde marknadsdomstolen det finska konkurrensverkets beslut från juni 2006 angående förvärvet av E.ON Finland. Enligt marknadsdomstolens beslut saknade det finska konkurrensverket skäl för att ställa villkor, eftersom Fortum inte kan anses ha en dominerande ställning på marknaden för kraftproduktion och grossistförsäljning. Enligt marknadsdomstolen består det relevanta geografiska marknadsområdet för kraftproduktion och grossistförsäljning av åtminstone Finland och Sverige. Det finska konkurrensverket har överklagat beslutet till högsta förvaltningsdomstolen.

Utöver de ovan nämnda fallen är vissa dotterbolag involverade i flera juridiska processer relaterade till affärsverksamheten. Företagsledningens bedömning är att utgången av dessa processer inte kommer att ha någon materiell påverkan på Fortumkoncernens resultat eller finansiella ställning.

42.2 Intresseföretag

I Finland deltar Fortum i landets femte kärnkraftsenhet, Olkiluoto 3, genom aktieinnehavet i Teollisuuden Voima Oyj (TVO) med en ungefärlig andel på 25 %, vilken representerar ungefär 400 MW i kapacitet. I januari 2009 redovisade TVO information, vilken har bekräftats av AREVA-Siemens, att byggandet av enheten är försenad och att den förväntas tas i drift under sommaren 2012. I december 2008 informerade byggaren TVO att leverantören till kraftverket, konsortiet AREVA-Siemens har ingett ett krav på skiljenämnds-förfarande avseende förseningen i Olkiluoto 3 och relaterade kostnader i den Internationella Handelskammaren (ICC).

43 Transaktioner med närstående

Vid ingången av 2008 ägde den finska staten 50,86 % av företagets aktier och vid utgången av 2008 50,80 %. Se sektionen Fortums aktie och aktieägare i Verksamhetsberättelsen för ytterligare information om Fortums aktieägare. Alla transaktioner mellan Fortum och andra statsägda bolag görs på marknadsmässiga villkor. I Fortums ordinarie verksamhet har Fortum transaktioner med intresseföretag och övriga närstående. Dessa transaktioner har samma villkor som om de skulle göras med tredje part, förutom vissa intresseföretag som behandlas senare i denna not.

43.1 Styrelsen och Fortums ledningsgrupp

Fortum har inte haft några betydande transaktioner med medlemmar i styrelsen eller Fortums ledningsgrupp. Inga lån till någon medlem av styrelsen eller Fortums ledningsgrupp existerar per den 31 december 2008. Styrelsens och Fortums ledningsgrupps aktieinnehav redovisas i Not 29 Anställdas bonusprogram, personalfond och incitamentsprogram. Ersättningar till medlemmar i förvaltningsrådet, styrelsen och Fortums ledningsgrupp redovisas i Not 12 Ersättningar till anställda och ledningen.

43.2 Finska staten och företag som ägs av finska staten

Alla transaktioner mellan Fortum och andra statsägda bolag görs på marknadsmässiga villkor. Tjänsteavtalet med Neste Oil avseende tjänster från Fortums serviceenheter avslutades i augusti 2007. Tjänsteavtalet var upprättat på marknadsmässiga villkor.

43.3 Intresseföretag och joint ventures

Fortum äger aktier i intresseföretag och joint ventures som i sin tur äger vatten- och kärnkraftverk. Under konsortialavtalen har alla delägare rätt till kraft enligt sin ägarandel eller enligt andra avtal. Varje delägare är även ansvarig för sin andel av kostnaderna oavsett produktionen. Intresseföretagen är inte vinstbringande eftersom delägarna köper kraften till produktionskostnad, inkluderat räntekostnader och inkomstskatter, vilken generellt är lägre än marknadspriset.

✚ För ytterligare information om transaktioner och mellanhavanden med intresseföretag och joint ventures, se Not 21 Andelar i intresseföretag och joint ventures.

44 Händelser efter balansdagen

I oktober 2008 skrev Fortum och (Norska) Hafslund Infratek ASA under ett kontrakt enligt vilket de kommer att slå ihop sina verksamheter för byggande och drift av infrastruktur i Sverige, Finland och Norge. Affären genomfördes den 15 januari 2009. Fortum överför sin verksamhet för byggande och drift av infrastruktur liksom även delar av sina aktiviteter rörande byggande av elnät i Sverige till det nya sammanslagna företaget. Fortum erhåller nyemitterade aktier i Infratek ASA vilket ger en ägarandel om 33 % i det utökade företaget. Hafslund ASA äger 43,3 % av aktierna. De återstående aktierna ägs av institutionella och privata aktieägare.

Fortums styrelse beslutade på sitt möte den 4 februari att Fortum den 5 februari skall skicka in en ansökan till den finska regeringen för att få ett principbeslut om byggandet av en kärnkraftsenhet vid företagets kraftverk i Lovisa, där Fortum redan äger och driver två kärnreaktorer. Enligt preliminära planer ska anläggningen kunna tas i drift 2020. Anläggningens planerade livslängd ska vara minst 60 år. Beroende på storlek och typ av reaktor beräknas den totala investeringen bli 4–6 miljarder euro.

45 Dotterbolagsaktier per segment den 31 december 2008

- = Kraftproduktion
- = Värme
- ▲ = Distribution
- = Markets
- = Ryssland
- ▼ = Övrigt

- 1) Förvärvat
- 2) Startat
- 3) Aktierna ägs av moderbolaget
- 4) Vilande

Namn	Land	Segment	Koncernens andel %
Finnish Substation Service Oy	Finland	●	100,0
Fortum Asiakaspalvelu Oy	Finland	▲■○	100,0
Fortum Assets Oy	Finland	▼	100,0
Fortum BCS Oy	Finland	□	100,0
Fortum Espoo Distribution Oy	Finland	▲	100,0
Fortum Heat and Gas Oy	Finland	■▼	100,0
Fortum Markets Oy	Finland	○	100,0
Fortum Nuclear Services Oy	Finland	●	100,0
Fortum Portfolio Services Oy	Finland	○	100,0
Fortum Power and Heat Oy	Finland	●▲○□▼	100,0
Fortum Sähkösiirto Oy	Finland	▲	100,0
Hexivo Oy	Finland	●	52,0
Imatran Voima Oy	Finland	▲	100,0
Imatrankosken Voima Oy	Finland	▲	100,0
Kiinteistö Oy Espoon Energiatalo	Finland	▼	100,0
Killin Voima Oy	Finland	●	60,0
Koillis-Pohjan Energiantuotanto Oy	Finland	●	100,0
Koskivo Oy	Finland	▲	100,0
KPPV-Sijoitus Oy	Finland	▲	100,0
Linnankosken Voima Oy	Finland	▲	100,0
Lounais-Suomen Lämpö Oy	Finland	▲	100,0
Mansikkalan Voima Oy	Finland	▲	100,0
Mäntynummen Lämpö Oy	Finland	■	58,3
Oy Pauken Ab	Finland	▼	100,0
Oy Tersil Ab	Finland	▲	100,0
Oy Tertrade Ab	Finland	▲	100,0
Rajapatsaan Voima Oy	Finland	▲	100,0
Saimaanrannan Voima Oy	Finland	▲	100,0
Tunturitulli Oy	Finland	●	55,4
Varsinais-Suomen Sähkö Oy	Finland	▲	100,0
Viikinki Energia Oy	Finland	●	100,0
Fortum EIF NV	Belgien	▼	100,0
Fortum Project Finance N.V.	Belgien	▼	100,0
Fortum Energi A/S	Danmark	○	100,0
AS Anne Soojus	Estland	■	60,0
AS Fortum Tartu	Estland	■	60,0
AS Tartu Joujaam	Estland	■	60,0

Namn	Land	Segment	Koncernens andel %
AS Tartu Keskkatlamaja	Estland	■	60,0
Fortum CFS Eesti osuuhing	Estland	▼	100,0
Fortum Elekter AS	Estland	▲	99,3
Fortum Termost AS	Estland	■	99,7
Lauka Turvas OU	Estland	■	60,0
Kildare Energy Ltd	Irland	●	55,0
Fortum Jelgava SIA	Lettland	■	100,0
Fortum Latvija SIA	Lettland	■	100,0
SIA Jelgavas Inzeniersistemu Serviss	Lettland	■	100,0
SIA Komunikasiju vadiba	Lettland	■	100,0
UAB Fortum Ekosiluma	Litauen	■	100,0
UAB Fortum Heat Lietuva	Litauen	■	100,0
UAB Fortum Klaipeda	Litauen	■	51,0
UAB Joniskio energija	Litauen	■	66,0
UAB Svencioniu energija	Litauen	■	50,0
Fortum Sendi Prima Sdn Bhd	Malaysia	●	100,0
FB Generation Services B.V.	Nederländerna	●	75,0
Fortum Alpha B.V.	Nederländerna	▼	100,0
Fortum East China Energy Investments B.V.	Nederländerna	●	100,0
Fortum Finance 2 BV	Nederländerna	▼	100,0
Fortum Holding B.V.	Nederländerna	●■▼	100,0
Fortum Power Holding B.V.	Nederländerna	●	100,0
Fortum Russia BV	Nederländerna	□	100,0
Fortum Russia Holding B.V.	Nederländerna	▼□	100,0
Fortum Distribution AS	Norge	▲○	100,0
Fortum Fjernvarme AS	Norge	■	100,0
Fortum Förvaltning AS	Norge	●	100,0
Fortum Holding Norway AS	Norge	●▲○▼	100,0
Fortum Leasing AS	Norge	■	100,0
Fortum Markets AS	Norge	○	100,0
Fortum Service AS	Norge	●	100,0
Mosjøen Fjernvarme AS	Norge	■	100,0
Fortum Częstochowa S.A.	Polen	■	98,8
Fortum Power and Heat Polska Sp z o.o.	Polen	■▼	100,0
Fortum Plock Sp z o.o.	Polen	■	98,8
Chelyabinsk Energoremont	Ryssland	□	93,4
LLC Fortum Energy OOO Fortum Energija	Ryssland	●□▼	100,0

- = Kraftproduktion
- = Värme
- ▲ = Distribution
- = Markets
- = Ryssland
- ▼ = Övrigt

- 1) Förvärvat
- 2) Startat
- 3) Aktierna ägs av moderbolaget
- 4) Vilande

Namn	Land	Segment	Koncernens andel %
Territorial Generating Company No. 10	Ryssland	□	93,4
TGC-10 Invest	Ryssland	□	93,4
Tyumen Energoremont	Ryssland	□	93,4
Urals Heat Network	Ryssland	□	93,4
Fortum Direct Ltd	Storbritannien	●	100,0
Fortum Energy Ltd	Storbritannien	●	100,0
Fortum Gas Ltd	Storbritannien	●	100,0
Fortum Insurance Ltd	Storbritannien	▼	100,0
Fortum O&M (UK) Limited	Storbritannien	●	100,0
Grangemouth CHP Limited	Storbritannien	●	100,0
IVO Energy Limited	Storbritannien	●	100,0
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad	Sverige	■	50,1
AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad	Sverige	■	50,1
AB Ljusnans Samkörning	Sverige	▲	80,0
Akallaverket AB	Sverige	■	37,6
Arvika Fjärrvärme AB	Sverige	■	30,1
Blybergs Kraft AB	Sverige	●	66,7
Brännälven Kraft AB	Sverige	●	67,0
Bullerforsens Kraft AB	Sverige	●	88,0
Ekerö Energi AB	Sverige	▲	81,7
Ekerö Energi Försäljning AB	Sverige	○	81,7
Elbolaget OEP AB	Sverige	○	100,0
Fortum 1 AB	Sverige	▼	100,0
Fortum Dalälvens Kraft AB	Sverige	●	100,0
Fortum Distribution AB	Sverige	▲	100,0
Fortum Fastigheter AB	Sverige	▼	100,0
Fortum Four AB	Sverige	●	100,0
Fortum Generation AB	Sverige	●	100,0
Fortum Indalskraft AB	Sverige	●	100,0
Fortum Ljunga Kraft AB	Sverige	●	100,0
Fortum Ljusnans Kraft AB	Sverige	●	100,0
Fortum Markets AB	Sverige	○	100,0
Fortum Nordic AB	Sverige	▼	100,0
Fortum Portfolio Services AB	Sverige	○	100,0
Fortum Power and Heat AB	Sverige	■OV	100,0

Namn	Land	Segment	Koncernens andel %
Fortum Produktionsnät AB	Sverige	●	100,0
Fortum Service AB	Sverige	●	100,0
Fortum Service Öst AB	Sverige	●	100,0
Fortum Sweden AB	Sverige	▼	100,0
Fortum Värme Alpha AB	Sverige	■	50,1
Fortum Värme Fastigheter AB	Sverige	■	50,1
Fortum Värme Nynäshamn AB	Sverige	■	100,0
Fortum Zeta AB	Sverige	▼	100,0
Fortum Älvkraft i Värmland AB	Sverige	●	100,0
Hofors Energi AB	Sverige	■	30,1
Hällefors Värme AB	Sverige	■	47,6
Infra Service Väst AB	Sverige	●	100,0
Infra Service Öst AB	Sverige	●	100,0
Mellansvensk Kraftgrupp AB	Sverige	●	86,9
NGI Naturgasinvest AB	Sverige	■	100,0
Nybroviken Kraft AB	Sverige	●	100,0
Oreälvens Kraft AB	Sverige	●	65,0
Parteboda Kraft AB	Sverige	●	100,0
Processio AB	Sverige	●	100,0
Ryssa Energi AB	Sverige	○	100,0
Sigtuna-Väsby Fastighets AB	Sverige	■	50,1
Stockholm Gas AB	Sverige	■	50,1
Säffle 5:35 Fastighets AB	Sverige	■	50,1
Säffle Fjärrvärme AB	Sverige	■	25,6
Uddeholm Kraft AB	Sverige	▼	100,0
Voxnan Kraft AB	Sverige	●	100,0
Värmlandskraft OKG-delägarna AB	Sverige	●	73,3
Fortum Service Deutschland GmbH	Tyskland	●	100,0
Fortum Liegenschaftsverwaltungs GmbH	Österrike	▼	100,0

Nyckeltal

Finansiella nyckeltal

Fortum och dess dotterbolag (sammanslaget Fortumkoncernen) är ett ledande energibolag i Norden, Ryssland och området runt Östersjön. Fortums affärsverksamhet omfattar produktion, försäljning och distribution av el och värme, drift och underhåll av kraftverk liksom energirelaterade tjänster. Neste Oil ingick i Fortumkoncernen till och med 31 mars 2005, när bolagsstämman definitivt beslutade att separera oljeverksamheten genom en utdelning av omkring 85 % av aktierna i Neste Oil. De återstående ca 15 % av aktierna såldes i april 2005.

Oljeverksamheten har presenterats som verksamheter under avveckling under åren 2004 och 2005.

Från och med 2005 rapporterar Fortum i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) i årsredovisningen och kvartalsrapporterna. 2005 års årsredovisning inkluderar en jämförelse med år 2004, som räknats om enligt IFRS. Åren 1998–2003 har inte räknats om i enlighet med IFRS. De presenteras under finsk redovisningsstandard (FAS).

milj. euro eller enligt nedan	FAS 1998	FAS 1999	FAS 2000	FAS 2001	FAS 2002	FAS 2003	IFRS 2004	IFRS 2005	IFRS 2006	IFRS 2007	IFRS 2008	Ändring 08/07 %
Omsättning totalt Fortum	8 494	8 232	10 614	10 410	11 148	11 392	11 659	5 918				
Omsättning ordinarie verksamheter							3 835	3 877	4 491	4 479	5 636	26
EBITDA totalt Fortum ¹⁾	1 049	1 192	1 431	1 501	1 952	1 917	2 443	2 307				
EBITDA ordinarie verksamheter							1 583	1 754	1 884	2 298	2 478	8
Rörelseresultat totalt Fortum	586	705	906	914	1 289	1 420	1 916	1 864				
– av omsättning, %	6,9	8,6	8,5	8,8	11,6	12,5	16,4	31,5				
Rörelseresultat ordinarie verksamheter							1 195	1 347	1 455	1 847	1 963	6
– av omsättning, %							31,2	34,7	32,4	41,2	34,8	
Jämförbart rörelseresultat ordinarie verksamheter							1 148	1 334	1 437	1 564	1 845	18
Resultat före skatt, totalt Fortum	363	954	623	702	1 008	1 184	1 700	1 776				
– av omsättning, %	4,3	11,6	5,9	6,7	9,0	10,4	14,6	30,0				
Resultat före skatt, ordinarie verksamheter							962	1 267	1 421	1 934	1 850	–4
– av omsättning, %							25,1	32,7	31,6	43,2	32,8	
Periodens resultat, ordinarie verksamheter							703	936	1 120	1 608	1 596	–1
– av vilket relaterat till bolagets aktieägare							670	884	1 071	1 552	1 542	–1
Sysselsatt kapital, totalt Fortum	8 647	9 425	11 365	11 032	13 765	12 704	12 890					
Sysselsatt kapital, ordinarie verksamheter							10 739	11 357	12 663	13 544	15 911	17
Räntebärande nettoskuld	3 898	3 818	4 626	3 674	5 848	5 626	5 095	3 158	4 345	4 466	6 179	38
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och bruttoinvesteringar i aktier, totalt Fortum	1 702	1 059	3 131	713	4 381	1 136	830	578	1 395	972	2 624	170
– av omsättning, %	20,0	12,9	29,5	6,8	39,3	10,0	7,1	9,8	31,1	21,7	46,6	

milj. euro eller enligt nedan	FAS 1998	FAS 1999	FAS 2000	FAS 2001	FAS 2002	FAS 2003	IFRS 2004	IFRS 2005	IFRS 2006	IFRS 2007	IFRS 2008	Ändring 08/07 %
Investeringar i materiella anläggningstillgångar och brutto- investeringar i aktier, ordinarie verksamheter							514	479	1 395	972	2 624	170
Investeringar i materiella anläggningstillgångar, ordinarie verksamheter							335	346	485	655	1 108	69
Kassaflöde från den löpande verksamheten, totalt Fortum	793	524	424	1 145	1 351	1 577	1 758	1 404				
Kassaflöde från den löpande verksamheten, ordinarie verksamheter							1 232	1 271	1 151	1 670	2 002	20
Avkastning på sysselsatt kapital, totalt Fortum, %	7,7	8,4	9,4	8,7	11,1	11,4	15,8	16,6				
Avkastning på sysselsatt kapital, ordinarie verksamheter, %							11,4	13,5	13,4	16,5	15,0	
Avkastning på eget kapital, totalt Fortum, %	5,7	7,7	8,6	8,3	10,5	12,3	18,2	18,7				
Avkastning på eget kapital, ordinarie verksamheter, % ²⁾								13,5	14,4	19,1	18,7	
Räntetäckningsgrad	2,6	3,4	3,7	4,3	4,7	5,8	8,0	11,6	11,5	12,8	9,4	
Internt tillförda medel / räntebärande nettoskuld, %	17,9	14,3	19,9	28,8	21,6	26,1	36,4	43,2	30,6	36,3	34,1	
Skuldsättningsgrad, % ³⁾	93	79	73	54	80	85	67	43	53	52	73	
Nettoskuld / EBITDA	3,7	3,2	3,2	2,4	3,0	2,9	2,1	1,4				
Nettoskuld / EBITDA ordinarie verksamheter							-	1,8	2,3	1,9	2,5	
Soliditet, %	36	39	43	48	41	40	44	49	48	49	41	
Utdelning, ⁴⁾	99	141	194	220	262	357	506	987	1 122	1 198	888 ⁵⁾	-26
Utdelning ordinarie verksamheter								511	650	683		
Extra utdelning 2006 och 2007 / verksamheter under avveckling 2005								476	472	515		
Forsknings- och utvecklingskostnader	92	72	58	53	33	35	26	14	17	21	27	29
- av omsättning, %	1,1	0,9	0,5	0,5	0,3	0,3	0,2	0,2	0,4	0,5	0,5	
Medelantalet anställda, totalt Fortum	19 003	17 461	16 220	14 803	14 053	13 343	12 859	10 026	8 910	8 304	14 077	
Medelantalet, ordinarie verksamheter							8 592	8 939	8 910	8 304	14 077	

1) EBITDA definieras som Rörelseresultat för ordinarie verksamheter + Avskrivningar och nedskrivningar. I enlighet med finsk redovisningsstandard (Finnish Accounting Standards, FAS) har resultatandelar från intresseföretag inkluderats i rörelseresultatet. Vid beräkning av EBITDA som presenteras under FAS för åren 1998–2003 har resultatandelar från intresseföretag exkluderats.

2) Avkastning på eget kapital för ordinarie verksamheter 2005 är beräknad baserad på periodens resultat från ordinarie verksamheter dividerat med totalt eget kapital i slutet av perioden. Periodens resultat för verksamheter under avveckling har subtraherats från totalt eget kapital per den 31 december 2005.

3) Skuldsättningsgrad definieras som räntebärande nettoskuld dividerat med eget kapital plus minoritetsintressen. Under 2000–2002 inkluderade minoritetsintresse preferensaktierna till värdet 1,2 miljarder euro, inklusive redovisad fast intäktutdelning med 6,7 %, utgiven av Fortum Capital Ltd.

4) Som tillägg till kontant utdelning delade Fortum ut omkring 85 % av aktierna i Neste Oil Corporation under 2005.

5) Styrelsens förslag till bolagsstämman den 7 april 2009. Det totala beloppet är beräknat på antal aktier registrerade per den 4 februari 2009.

Definitioner för beräkning av nyckeltal på sidorna 174 och 175.

Nyckeltal relaterade till aktien

euro eller enligt nedan	FAS 1998	FAS 1999	FAS 2000	FAS 2001	FAS 2002	FAS 2003	IFRS 2004	IFRS 2005	IFRS 2006	IFRS 2007	IFRS 2008	Förändring 08/07 %
Resultat per aktie totalt Fortum	0,27	0,41	0,55	0,57	0,79	0,91	1,48	1,55	1,22	1,74	1,74	0
Resultat per aktie för ordinarie verksamheter	-	-	-	-	-	-	0,79	1,01	1,22	1,74	1,74	0
Resultat per aktie för verksamheter under avveckling	-	-	-	-	-	-	0,69	0,54	-	-		
Resultat per aktie totalt Fortum efter utspädning	-	-	0,55	0,57	0,78	0,90	1,46	1,53	1,21	1,74	1,74	0
Resultat per aktie för ordinarie verksamheter efter utspädning	-	-	-	-	-	-	0,78	1,00	1,21	1,74	1,74	0
Resultat per aktie för verksamheter under avveckling efter utspädning	-	-	-	-	-	-	0,68	0,53	-	-		
Kassaflöde per aktie totalt Fortum	1,01	0,67	0,54	1,43	1,60	1,86	2,06	1,61	1,31	1,88	2,26	19
Kassaflöde per aktie för ordinarie verksamheter	-	-	-	-	-	-	1,44	1,46	1,31	1,88	2,26	19
Eget kapital per aktie	5,06	6,00	6,32	6,49	6,97	7,55	8,65	8,17	8,91	9,43	8,96	-5
Utdelning per aktie totalt Fortum ¹⁾	0,13	0,18	0,23	0,26	0,31	0,42	0,58	1,12	1,26	1,35	1,00 ²⁾	-26
Utdelning per aktie för ordinarie verksamheter	-	-	-	-	-	-	-	0,58	0,73	0,77		
Utdelning per aktie för extra utdelning 2006 och 2007 / verksamheter under avveckling 2005	-	-	-	-	-	-	-	0,54	0,53	0,58		
Utdelningsandel totalt Fortum, %	46,3	43,4	41,9	45,6	39,2	46,2	39,2	72,3	103,3 ⁴⁾	77,6 ⁴⁾	57,5 ²⁾	
Utdelningsandel för ordinarie verksamheter, %	-	-	-	-	-	-	-	57,4 ³⁾	59,8 ⁴⁾	44,3 ⁴⁾		
Utdelningsandel för extra utdelning 2006 och 2007 / verksamheter under avveckling 2005, %	-	-	-	-	-	-	-	100,0 ³⁾	43,4 ⁴⁾	33,3 ⁴⁾		
Direktavkastning på utdelning, %	2,5	4,0	5,3	5,5	5,0	5,1	4,3	7,1	5,8	4,4	6,6 ²⁾	
P/E-tal	18,5	10,9	7,9	8,3	7,9	9,0	9,2	10,2	17,7	17,7	8,8	
Aktienoteringar												
I slutet av räkenskapsperioden	5,03	4,50	4,35	4,75	6,25	8,18	13,62	15,84	21,56	30,81	15,23	
Genomsnittlig notering	5,66	4,76	4,18	4,79	5,87	6,94	10,29	13,87	20,39	23,57	24,79	
Lägsta notering	4,86	4,24	3,50	4,05	4,75	5,66	7,45	10,45	15,71	20,01	12,77	
Högsta notering	6,05	5,80	4,94	5,70	6,52	8,75	13,99	16,90	23,48	31,44	33,00	
Börsvärde i slutet av räkenskapsperioden, milj. euro	3 949	3 532	3 456	4 017	5 286	6 943	11 810	13 865	19 132	27 319	13 519	
Aktieomsättning												
Antal aktier, 1 000 aktier	17 643	112 398	93 900	134 499	251 216	270 278	478 832	900 347	830 764	787 380	628 155	
I relation till det vägd medelantalet aktier, %	2,2	14,3	11,9	16,8	29,7	31,9	59,2	103,2	94,3	88,5	70,8	
Antal aktier, 1 000 aktier	784 783	784 783	845 609	845 609	845 776	849 813	867 084	875 294	887 394	886 683	887 638	
Antal aktier exklusive egna aktier, 1 000 aktier	NA	NA	794 571	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	
Antal aktier i genomsnitt, 1 000 aktier	784 783	784 783	787 223	798 346	845 642	846 831	852 625	872 613	881 194	889 997	887 256	
Justerat antal aktier i genomsnitt, 1 000 aktier	-	-	787 223	798 308	851 482	858 732	861 772	887 653	886 929	891 395	887 839	

1) Utöver kontantutdelningen distribuerade Fortum år 2005 ca 85 % av aktierna i Neste Oil som aktieutdelning.

2) Styrelsens förslag till den ordinarie bolagsstämman i april 2009.

3) Utdelningsandelen 2005 för ordinarie verksamheter och verksamheter under avveckling är baserade på respektive resultat per aktie för ordinarie verksamheter och verksamheter under avveckling.

4) Utdelningsandel för 2006 och 2007 är baserad på totalt resultat per aktie.

År 1998–2003 har inte omräknats i enlighet med IFRS, de presenteras enligt finsk redovisningsstandard. Definitioner för beräkning av nyckeltal på sidorna 174 och 175.

Operationella nyckeltal, volymer

		2004	2005	2006	2007	2008
Fortums totala kraft- och värmeproduktion i EU och Norge						
Kraftproduktion	TWh	55,5	52,3	54,4	52,2	52,6
Värmeproduktion	TWh	25,4	25,1	25,8	26,1	25,5
Fortums totala kraft- och värmeproduktion i Ryssland						
Kraftproduktion	TWh	-	-	-	-	11,6
Värmeproduktion	TWh	-	-	-	-	15,3
Fortums egna kraftproduktion per energislag, totalt i Norden						
Vattenkraft	TWh	19,1	21,2	19,8	20,0	22,9
Kärnkraft	TWh	25,8	25,8	24,4	24,9	23,7
Värmekraft	TWh	9,5	4,2	9,0	6,2	5,0
Totalt	TWh	54,4	51,2	53,2	51,1	51,6
Fortums egna kraftproduktion per energislag, totalt i Norden						
Vattenkraft	%	35	42	37	39	44
Kärnkraft	%	47	50	46	49	46
Värmekraft	%	18	8	17	12	10
Totalt	%	100	100	100	100	100
Fortums totala el- och värmeförsäljning i EU och Norge						
Elförsäljning	milj. euro	2 017	2 002	2 437	2 370	2 959
Värmeförsäljning	milj. euro	809	867	1 014	1 096	1 157
Fortums totala el- och värmeförsäljning i Ryssland						
Elförsäljning	milj. euro	-	-	-	-	332
Värmeförsäljning	milj. euro	-	-	-	-	141
Fortums totala elförsäljning per område						
Finland	TWh	31,1	26,0	29,6	29,0	28,7
Sverige	TWh	27,6	30,4	28,5	27,6	28,5
Ryssland	TWh	-	-	-	-	14,8
Övriga länder	TWh	3,6	3,3	3,5	3,1	3,0
Totalt	TWh	62,3	59,7	61,6	59,7	75,0
Fortums totala värmeförsäljning per område						
Finland	TWh	10,5	9,8	10,7	11,1	10,8
Ryssland	TWh	-	-	-	-	15,3
Sverige	TWh	9,6	9,5	9,3	9,2	9,1
Polen	TWh	0,4	1,1	3,6	3,5	3,6
Övriga länder	TWh	3,3	3,4	3,2	3,3	3,4
Totalt	TWh	23,8	23,8	26,8	27,1	42,2
Volym distribuerad elektricitet i elnätet						
Finland	TWh	6,2	6,3	7,7	9,2	9,3
Sverige	TWh	14,2	14,4	14,4	14,3	14,0
Norge	TWh	2,1	2,2	2,3	2,3	2,3
Estland	TWh	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Totalt	TWh	22,7	23,1	24,6	26,0	25,8

Operationella nyckeltal, segment

Från och med 2005 rapporterar Fortum i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) i årsredovisningen och kvartalsrapporterna. 2005 års årsredovisning inkluderar en jämförelse med år 2004, som räknats om enligt IFRS. Siffror för segmenten presenteras baserat bara på IFRS för jämförelse, eftersom rapporteringssegmenten omdefinierades och segmentsrapporteringen som helhet omvärderades vid övergången till IFRS.

Som följd av förvärvet av det ryska företaget TGC-10 har Fortum ändrat sin segmentrapportering från och med första kvartalet 2008. Ett nytt segment, Ryssland, tillkom vilket innebär att den nya segmentstrukturen har ett segment baserat på geografiskt område, kombinerat med segment baserade på typ av verksamhet. Jämförelsesiffror för 2004-2007 har räknats om enligt den nya segmentstrukturen.

Omsättning per segment

milj. euro	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftproduktion	2 084	2 058	2 439	2 350	2 892
- varav koncerninternt	128	-97	-133	323	0
Värme	1 025	1 063	1 268	1 356	1 466
- varav koncerninternt	49	-12	-32	38	0
Distribution	707	707	753	769	789
- varav koncerninternt	10	-8	8	9	10
Markets	1 387	1 365	1 912	1 683	1 922
- varav koncerninternt	92	-101	149	155	177
Ryssland	-	-	-	-	489
- varav koncerninternt	-	-	-	-	0
Övrigt	90	91	78	81	83
- varav koncerninternt	93	-63	62	72	82
Koncernjusteringar	-1 458	-1 407	-1 959	-1 760	-2 005
Totalt	3 835	3 877	4 491	4 479	5 636

Jämförbart rörelseresultat per segment

milj. euro	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftproduktion	730	854	985	1 095	1 528
Värme	207	253	253	290	250
Distribution	240	244	250	231	248
Markets	23	30	-4	-1	-33
Ryssland	-	-	-	-	-92
Övrigt	-52	-47	-47	-51	-56
Jämförbart rörelseresultat	1 148	1 334	1 437	1 564	1 845
Poster av engångskaraktär	18	30	61	250	85
Övriga jämförelsepåverkande poster	29	-17	-43	33	33
Rörelseresultat	1 195	1 347	1 455	1 847	1 963

Avskrivningar och nedskrivningar per segment

milj. euro	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftproduktion	104	112	108	103	97
Värme	124	123	144	163	169
Distribution	133	145	147	162	165
Markets	16	15	19	11	7
Ryssland	-	-	-	-	67
Övrigt	11	12	11	12	10
Totalt	388	407	429	451	515

Resultat från andelar i intresseföretag och joint ventures per segment

milj. euro	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftproduktion	-21	-21	-9	-23	26
Värme	15	11	23	24	12
Distribution	16	20	15	18	16
Markets	0	1	1	0	5
Ryssland	-	-	-	-	19
Övrigt	2	44	39	222	48
Totalt	12	55	69	241	126

Investeringar i materiella anläggningstillgångar per segment

milj. euro	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftproduktion	84	83	95	93	134
Värme	123	124	184	309	408
Distribution	106	115	183	236	296
Markets	10	10	8	3	3
Ryssland	-	-	-	-	256
Övrigt	12	14	15	14	11
Totalt	335	346	485	655	1 108

Bruttoinvesteringar i aktier per segment

milj. euro	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftproduktion	23	45	5	52	0
Värme	53	87	589	18	23
Distribution	0	-	130	1	0
Markets	0	-	6	0	0
Ryssland	103	2	140	245	1 492
Övrigt	0	-	40	1	1
Totalt	179	134	910	317	1 516

Operativt kapital per segment

milj. euro	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftproduktion	5 804	5 493	5 690	5 599	5 331
Värme	2 440	2 551	3 407	3 507	3 468
Distribution	3 091	3 021	3 412	3 239	3 032
Markets	194	228	176	247	188
Ryssland	151	153	294	456	2 205
Övrigt	220	447	835	1 237	796
Totalt	11 900	11 893	13 814	14 285	15 020

Avkastning på operativt kapital per segment

%	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftproduktion	12,6	14,3	17,5	19,2	29,6
Värme	9,8	11,6	9,6	9,3	8,9
Distribution	8,1	8,8	8,4	7,7	8,1
Markets	25,2	17,4	-1,6	6,9	-14,0
Ryssland	-	-	-	66,3	-3,7

Jämförbar avkastning på operativt kapital per segment

%	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftproduktion	12,0	14,9	17,4	18,9	28,0
Värme	9,3	11,0	9,2	9,2	7,3
Distribution	8,3	8,6	8,3	7,6	8,2
Markets	17,1	16,4	-0,8	-0,6	-15,3
Ryssland	-	-	-	0,0	-3,8

Medeltal antal anställda

	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftproduktion	4 588	4 374	4 147	3 475	3 591
Värme	1 605	2 186	2 345	2 302	2 422
Distribution	995	1 008	983	1 060	1 222
Markets	682	745	825	936	766
Ryssland	-	-	-	-	5 566
Övrigt	722	626	610	531	510
Totalt	8 592	8 939	8 910	8 304	14 077

Definitioner för beräkning av nyckeltal

EBITDA (Earnings before interest, taxes, depreciations and amortisation)	=	Rörelseresultat + avskrivningar och nedskrivningar
Jämförbart rörelseresultat	=	Rörelseresultat – poster av engångskaraktär – övriga jämförelsepåverkande poster
Poster av engångskaraktär	=	Främst realisationsvinster och förluster
Övriga jämförelsepåverkande poster	=	Inkluderar effekter från kassafödessakringar med finansiella derivatinstrument som inte uppfyller kraven för säkringsredovisning enligt IAS 39 och effekter från redovisning av Fortums andel i den finska Kärnavfallshanteringsfonden där tillgångarna i balansräkningen inte får överskrida de relaterande skulderna enligt IFRIC interpretation 5.
Internt tillförda medel	=	Kassaflöde från rörelsen före förändring i rörelsekapitalet
Investeringar i anläggningstillgångar	=	Kapitaliserade investeringar i materiella anläggningstillgångar och immateriella tillgångar inkluderar underhåll, produktivitet, tillväxt och investeringar som krävs enligt lag inklusive länekostnader som kapitaliseras under byggtiden. Underhållsinvesteringar ökar livslängden på en befintlig tillgång, bibehåller användbarhet/tillgänglighet och/eller underhåller tillförlitligheten. Produktivitet förbättrar produktiviteten för en befintlig tillgång. Tillväxtinvesteringarnas syfte är att bygga nya anläggningar och/eller att öka kundbasen inom existerande verksamhet. Investeringar enligt lag görs vid en viss tidpunkt pga. krav i lagen.
Bruttoinvesteringar i aktier	=	Investeringar i dotterbolagsaktier, aktier i intressebolag och övriga aktier inkluderade i Finansiella tillgångar som kan säljas. Investeringar i dotterbolagsaktier är netto efter avdrag för likvida medel i det förvärvade bolaget och brutto inklusive räntebärande skulder i det förvärvade bolaget.
Avkastning på eget kapital, %	=	$\frac{\text{Periodens resultat}}{\text{Eget kapital i genomsnitt}} \times 100$
Avkastning på sysselsatt kapital, %	=	$\frac{\text{Resultat före skatt} + \text{räntekostnader och övriga finansiella kostnader}}{\text{Sysselsatt kapital i genomsnitt}} \times 100$

Avkastning på sysselsatt kapital, ordinarie verksamheter, %	= $\frac{\text{Resultat före skatt, ordinarie verksamheter + räntekostnader och övriga finansiella kostnader, ordinarie verksamheter}}{\text{Sysselsatt kapital i genomsnitt, ordinarie verksamheter}} \times 100$	Räntetäckningsgrad	= $\frac{\text{Rörelseresultat}}{\text{Nettoräntekostnader}}$
Avkastning på operativt kapital, %	= $\frac{\text{Rörelseresultat + resultat från andelar i intressebolag och joint ventures}}{\text{Operativt kapital i genomsnitt}} \times 100$	Medelantalet anställda	= Baseras på månatliga medeltal för hela den innevarande perioden
Jämförbar avkastning på operativt kapital, %	= $\frac{\text{Jämförbart rörelseresultat + resultat från andelar i intressebolag och joint ventures (justerat för IAS 39 påverkan)}}{\text{Jämförbart operativt kapital i genomsnitt}} \times 100$	Resultat per aktie (EPS)	= $\frac{\text{Periodens resultat - minoritetsintressen}}{\text{Antal aktier i genomsnitt under räkenskapsperioden}}$
Sysselsatt kapital	= Balansomslutning – icke räntebärande skulder – uppskjutna skatteskulder – avsättningar	Kassaflöde/aktie	= $\frac{\text{Kassaflöde från den löpande verksamheten}}{\text{Antal aktier i genomsnitt under räkenskapsperioden}}$
Operativt kapital	= Icke räntebärande tillgångar + räntebärande tillgångar relaterade till kärnavfallshanteringsfonden – räntefria skulder – avsättningar (räntefria tillgångar och skulder inkluderar inte finansiellt relaterade poster, aktuell och uppskjuten skatt samt tillgångar och skulder från marknadsvärdering av derivat för vilka säkringsredovisning tillämpas)	Eget kapital/aktie	= $\frac{\text{Eget kapital}}{\text{Antal aktier vid räkenskapsperiodens slut}}$
Jämförbart operativt kapital	= Operativt kapital justerat med räntefria tillgångar och skulder hänförliga från finansiella derivat för säkring av framtida kassaflöden som inte uppfyller villkoren för säkringsredovisning enligt IAS 39.	Utdelningsandel, %	= $\frac{\text{Utdelning per aktie}}{\text{Resultat per aktie}} \times 100$
Räntebärande nettoskuld	= Räntebärande skulder – likvida medel	Utdelningsandel ordinarie verksamheter, %	= $\frac{\text{Utdelning per aktie ordinarie verksamheter}}{\text{Resultat per aktie ordinarie verksamheter}} \times 100$
Skuldsättningsgrad, %	= $\frac{\text{Räntebärande nettoskuld}}{\text{Totalt eget kapital}} \times 100$	Direktavkastning på utdelning, %	= $\frac{\text{Utdelning per aktie}}{\text{Sista avslutskurs vid räkenskapsperiodens slut}} \times 100$
Soliditet, %	= $\frac{\text{Totalt eget kapital inklusive minoritetsintressen}}{\text{Balansomslutning}} \times 100$	P/E-tal	= $\frac{\text{Sista avslutskurs vid räkenskapsperiodens slut}}{\text{Resultat per aktie}}$
Nettoskuld/EBITDA	= $\frac{\text{Räntebärande nettoskuld}}{\text{Rörelseresultat + Avskrivningar och nedskrivningar}}$	Aktiens medelkurs	= $\frac{\text{Aktiens totala omsättning i euro under räkenskapsperioden}}{\text{Antal aktier som omsatts under räkenskapsperioden}}$
Nettoskuld/EBITDA ordinarie verksamheter	= $\frac{\text{Räntebärande nettoskuld}}{\text{Rörelseresultat ordinarie verksamheter + avskrivningar och nedskrivningar, ordinarie verksamheter}}$	Börsvärde	= Antal aktier i slutet av perioden x avslutskurs i slutet av räkenskapsperioden
		Aktieomsättningens utveckling	= Antal aktier som omsatts under räkenskapsperioden samt de omsatta aktiernas procentuella andel av medelantalet aktier under räkenskapsperioden.

Moderbolagets bokslut, finsk redovisningsstandard

Resultaträkning

milj. euro	Not	2008	2007
Omsättning	2	68	84
Övriga intäkter	3	7	15
Ersättningar till anställda	4	-48	-51
Avskrivningar och nedskrivningar		-10	-11
Övriga kostnader		-60	-62
Rörelseresultat		-43	-25
Finansiella intäkter och kostnader	5	1 215	1 797
Resultat efter finansiella poster		1 172	1 772
Koncernbidrag		757	724
Resultat före skatt		1 929	2 496
Inkomstskatt	6	-108	-145
Periodens resultat		1 821	2 351

Balansräkning

milj. euro	Not	31 dec 2008	31 dec 2007
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar	7		
Immateriella tillgångar		15	17
Materiella anläggningstillgångar		15	13
Andelar i koncernföretag		16 285	12 255
Räntebärande fordringar hos koncernföretag		970	1 978
Andelar i intresseföretag		0	0
Räntebärande fordringar hos intresseföretag		2	1
Övriga långfristiga fordringar		6	3
Uppskjutna skattefordringar		3	-
Totala anläggningstillgångar		17 296	14 267
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga rörelsefordringar, koncernföretag	8	798	768
Kortfristiga rörelsefordringar, intresseföretag	8	0	0
Kortfristiga rörelsefordringar	8	686	126
Likvida medel	9	249	372
Totala omsättningstillgångar		1 733	1 266
Totala tillgångar		19 029	15 533

milj. euro	Not	31 dec 2008	31 dec 2007
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	11		
Aktiekapital		3 044	3 040
Pågående emission		0	0
Överkursfond		2 822	2 822
Balanserat resultat		1 921	768
Periodens resultat		1 821	2 351
Totalt eget kapital		9 608	8 981
Avsättningar		-	1
SKULDER			
Långfristiga skulder			
Externa räntebärande långfristiga skulder	12	6 016	3 821
Räntebärande skulder till koncernföretag	12	1 767	1 831
Räntebärande skulder till intresseföretag	12	184	172
Övriga långfristiga skulder		13	19
Uppskjutna skatteskulder		67	2
Totala långfristiga skulder		8 047	5 845
Kortfristiga skulder			
Externa räntebärande skulder	12	687	542
Kortfristiga rörelseskulder till koncernföretag	13	570	32
Kortfristiga rörelseskulder till intresseföretag	13	8	7
Kortfristiga rörelseskulder	13	109	125
Totala kortfristiga skulder		1 374	706
Totala skulder		9 421	6 551
Totalt eget kapital och skulder		19 029	15 533

Kassaflödesanalys

milj. euro	2008	2007
Kassaflöde från rörelsen		
Periodens resultat	1 821	2 351
Justeringar:		
Skatt	108	145
Koncernbidrag	-757	-725
Finansnetto	-1 215	-1 797
Avskrivningar och nedskrivningar	10	11
Rörelseresultat före avskrivningar	-33	-15
Icke kassaflödespåverkande poster	-1	2
Ränteutgifter och övriga finansiella intäkter	152	151
Erlagda räntor och övriga finansiella kostnader, netto	-442	-291
Erhållna utdelningar	1 596	1 939
Mottagna koncernbidrag	724	638
Realiserade valutakursvinster och -förluster	-695	-261
Betald inkomstskatt	-147	-108
Internt tillförda medel	1 154	2 055
Minskning/ökning av kundfordringar och övriga fordringar	5	-7
Ökning av leverantörsskulder och övriga skulder	0	5
Förändring i rörelsekapitalet	5	-2
Kassaflöde från den löpande verksamheten	1 159	2 053
Kassaflöde från investeringsverksamheten		
Investeringar i anläggningstillgångar	-13	-14
Förvärvade aktier i dotterbolag	-4 110	-650
Förvärvade övriga aktier	0	-1
Avyttring av anläggningstillgångar	1	3
Avyttrade aktier i intresseföretag	-	1
Förändring i räntebärande fordringar och övriga långfristiga placeringar	1 005	182
Nettokassaflöde från investeringsverksamheten	-3 117	-479
Kassaflöde före finansieringsverksamheten	-1 958	1 574
Nettokassaflöde från finansieringsverksamheten		
Upptagna långfristiga lån	5 382	210
Amortering på långfristiga lån	-3 346	-37
Förändring av kortfristiga räntebärande skulder	993	-167
Höjning av aktiekapital hänförligt till utnyttjade optioner	4	17
Köp av egna aktier	-	-175
Betald utdelning	-1 198	-1 122
Nettokassaflöde från finansieringsverksamheten	1 835	-1 274
Netto ökning (+)/minskning (-) av likvida medel	-123	300
Likvida medel vid årets början	373	73
Likvida medel vid årets slut	250	373
Netto ökning (+)/minskning (-) av likvida medel	-123	300

Noter till moderbolagets bokslut

1 Redovisningsprinciper

Fortum Abp:s finansiella rapporter är upprättade enligt finsk redovisningsstandard (FAS).

1.1 Omsättning

Omsättning består av försäljningsintäkter från faktisk verksamhet och kursdifferenser på kundfordringar, minus rabatter och indirekta skatter som mervärdesskatt.

1.2 Övriga intäkter

Övriga intäkter utgörs av realisationsvinster på anläggningstillgångar och aktieinnehav samt övriga intäkter som inte är relaterade till försäljning av produkter och tjänster, till exempel hyresintäkter.

1.3 Poster i utländsk valuta och derivatinstrument

Transaktioner noterade i utländsk valuta upptas till valutakursen vid tidpunkten för transaktionen. Fordringar och skulder i utländsk valuta som är utestående på balansdagen tas upp till kursen på balansdagen. Kursdifferenserna har tagits upp i finansnettot i resultaträkningen.

Fortum Abp använder derivatkontrakt främst för att säkra valutakurser och ränteeponeringar.

Derivat som används för att säkra poster i balansräkningen, t. ex. bankkonton, lån eller fordringar värderas med valutakursen på balansdagen och vinster och förluster redovisas i resultaträkningen. Räntekomponenten avseende terminskontrakt har periodiserats över perioden.

Optionspremier behandlas som förskott som betalats eller erhållits tills optionerna förfaller, och eventuella förluster på optioner som tecknats i säkringssyfte tas upp som en kostnad i resultaträkningen.

Ränteutgifter eller räntekostnader för derivat som används för att hantera ränterisker periodiseras över löptiden och kvittas mot ränteutgiften eller räntekostnaden för den säkrade skulden.

1.4 Inkomstskatter

Inkomstskatter som tas upp i resultaträkningen består av upplupna skatter för räkenskapsåret och justeringar för skatt hänförlig till tidigare år.

1.5 Materiella anläggningstillgångar och avskrivningar

Värdet på anläggningstillgångarna i balansräkningen utgörs av anskaffningsvärdet minus avskrivningar och andra nedskrivningar. Anläggningstillgångarna skrivs av planenligt med hänsyn till tillgångens beräknade ekonomiska livslängd. Avskrivningarna baseras på följande ekonomiska livslängder:

Byggnader och anläggningar	15–40 år
Maskiner och inventarier	3–15 år
Övriga immateriella anläggningstillgångar	5–10 år

1.6 Pensionskostnader

Lagstadgade pensionsåtaganden täcks genom en obligatorisk pensionsförsäkring eller koncernens egen pensionsfond. Betalningar till koncernens pensionsfond redovisas i resultaträkningen till belopp som fastställs av pensionsfonden enligt aktuariella antaganden i enlighet med den finska arbetspensionslagen.

1.7 Eget kapitalrelaterade ersättningar

Kostnader relaterade till Fortums långsiktiga incitamentsplaner periodiseras över intjänandeperioden och skulden bokförs i balansräkningen.

1.8 Avsättningar

Förutsebara framtida kostnader och förluster där motsvarande intäkt saknas och som Fortum har skyldighet att stå för och vars värde skäligen kan uppskattas i pengar, tas upp som kostnader i resultaträkningen och ingår som avsättningar i balansräkningen.

2 Nettoomsättning per marknadsområde

milj. euro	2008	2007
Finland	63	81
Sverige och övriga länder	5	3
Totalt	68	84

3 Övriga intäkter

milj. euro	2008	2007
Vinster vid avyttring av aktier	-	1
Hysesintäkter och övriga intäkter	7	14
Totalt	7	15

4 Kostnader för anställda

milj. euro	2008	2007
Personalkostnader		
Löner och ersättningar	30	36
Lönebikostnader		
Pensionskostnader	11	12
Övriga indirekta lönekostnader	2	2
Övriga personalkostnader	5	1
Totalt	48	51

Ledningens löner och arvoden

Till verkställande direktören, styrelseledamöterna samt förvaltningsrådet	4	2
Medelantalet anställda	504	594

5 Finansiella intäkter och kostnader

milj. euro	2008	2007
Utdelning från koncernföretag	1 596	1 939
Ränteintäkter och övriga finansiella intäkter från koncernföretag	125	127
Nedskrivning av andelar i koncernföretag	-80	-
Ränteintäkter och övriga finansiella intäkter	12	24
Kursdifferenser	-7	6
Räntekostnader och övriga finansiella kostnader till koncernföretag	-112	-112
Räntekostnader och övriga finansiella kostnader	-319	-187
Totalt	1 215	1 797

Totala ränteintäkter och -kostnader

Ränteintäkter	136	151
Räntekostnader	-427	-292
Räntenetto	-291	-141

Nedskrivningar av andelar i koncernföretag har gjorts som en följd av erhållna utdelningar.

6 Inkomstskatt

milj. euro	2008	2007
Skatt på ordinarie verksamheter	-89	-43
Skatt på koncernbidrag	197	188
Totalt	108	145

Aktuell skatt för perioden	45	140
Aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder	0	0
Förändring av uppskjuten skatt	63	5
Totalt	108	145

7 Anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar

milj. euro	Immateriella tillgångar totalt
Ingående anskaffningsvärde 1 januari 2008	34
Förvärv	4
Avyttringar	-2
Utgående anskaffningsvärde 31 december 2008	36
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari 2008	17
Avyttringar	-1
Årets avskrivningar	5
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december 2008	21
Redovisat värde per 31 december 2008	15
Redovisat värde per 31 december 2007	17

Materiella anläggningstillgångar

milj. euro	Byggnader och anläggningar	Maskiner och inventarier	Förskotts- betalningar och pågående nyanlägg- ningar	Totalt
Ingående anskaffningsvärde 1 januari 2008	1	27	2	30
Förvärv	-	5	3	8
Avyttringar	-	-1	-	-1
Utgående anskaffningsvärde 31 december 2008	1	31	5	37
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari 2008	0	17	-	17
Avyttringar	-	-1	-	-1
Årets avskrivningar	-	6	-	6
Utgående ackumulerade avskrivningar per 31 december 2008	0	22	-	22
Redovisat värde per 31 december 2008	1	9	5	15
Redovisat värde per 31 december 2007	1	10	2	13

Aktier och andelar

milj. euro	Andelar i koncernföretag	Fordringar hos koncernföretag	Andelar i intresseföretag	Fordringar hos intresseföretag	Övriga långfristiga fordringar	Totalt
Ingående anskaffningsvärde 1 januari 2008	12 255	1 977	0	2	3	14 237
Förvärv ¹⁾	4 110	5 158	-	-	3	9 271
Avyttringar	-	-6 165	-	-	-	-6 165
Utgående anskaffningsvärde 31 december 2008	16 365	970	0	2	6	17 343
Ackumulerade avskrivningar 1 januari 2008	-	-	-	-	-	-
Nedskrivningar	-80	-	-	-	-	-80
Ackumulerade avskrivningar 31 december 2008	-80	0	0	0	0	-80
Redovisat värde per 31 december 2008	16 285	970	0	2	6	17 263

1) Förvärv avseende aktier består av förvärv av aktier och kapitaltillskott.

8 Kortfristiga rörelsefordringar

milj. euro	2008	2007
Kundfordringar och övriga fordringar hos koncernföretag		
Kundfordringar	28	33
Övriga fordringar	757	724
Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader	13	11
Totalt	798	768
Kundfordringar och övriga fordringar hos intresseföretag		
Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader	0	0
Kundfordringar och övriga fordringar		
Kundfordringar	0	1
Övriga fordringar	1	1
Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader	685	124
Totalt	686	126

9 Kassa och bank

milj. euro	2008	2007
Kontanta medel	19	62
Kortfristiga bankplaceringar	230	310
Kassa och bank	249	372

10 Pensionsförbindelser för koncernledningen

Fortum Abp:s VD och koncernchef och medlemmar i ledningsgrupp har möjlighet att gå i pension vid 60 års ålder. Pensionsförpliktelsen täcks genom försäkringsbolag eller Fortums pensionsfond. Se även Not 34 i koncernens årsredovisning.

11 Förändring av eget kapital

milj. euro	Aktie kapital	Pågående emissioner	Överkurs-fond	Balanserade vinstmedel	Totalt
Balans per 31 december 2007	3 040	0	2 822	3 119	8 981
Inlösta optioner	4	-	-	-	4
Utdelning, betald	-	-	-	-1 198	-1 198
Återköp av egna aktier	-	-	-	-	0
Periodens resultat	-	-	-	1 821	1 821
Balans per 31 december 2008	3 044	0	2 822	3 742	9 608
Balans per 31 december 2006	3 023	0	2 822	2 065	7 910
Inlösta optioner	17	0	-	-	17
Utdelning, betald	-	-	-	-1 122	-1 122
Återköp av egna aktier	-	-	-	-175	-175
Periodens resultat	-	-	-	2 351	2 351
Balans per 31 december 2007	3 040	0	2 822	3 119	8 981
milj. euro	2008	2007			
Utdelningsbara medel 31 december	3 742	3 119			

12 Räntebärande skulder

Externa räntebärande skulder

milj. euro	2008	2007
Obligationslån	2 488	2 865
Lån hos kreditinstitut	2 837	280
Övriga långfristiga räntebärande skulder	691	676
Totala långfristiga räntebärande skulder	6 016	3 821
Kortfristig del av obligationslån	230	541
Kortfristig del lån hos kreditinstitut	0	1
Företagscertifikat	457	0
Övriga kortfristiga räntebärande skulder	0	0
Totala kortfristiga räntebärande skulder	687	542
Totala externa räntebärande skulder	6 703	4 363

Förfallotider för långfristiga lån

milj. euro	2008
2009	687
2010	500
2011	2 208
2012	414
2013	1 098
2014 och senare	1 796
Totalt	6 703

Externa räntebärande skulder som förfaller efter fem år eller senare

milj. euro	2008	2007
Obligationslån	985	1 519
Lån hos kreditinstitut	120	131
Övriga långfristiga räntebärande skulder	691	676
Totalt	1 796	2 326

Övriga räntebärande skulder som förfaller efter fem år eller senare

milj. euro	2008	2007
Räntebärande skulder till koncernföretag	17	17
Räntebärande skulder till intresseföretag	184	172
Totalt	201	189

13 Kortfristiga rörelseskulder

milj. euro	2008	2007
Kortfristiga rörelseskulder till koncernföretag		
Leverantörsskulder	8	7
Övriga skulder	559	19
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	3	6
Totalt	570	32
Kortfristiga rörelseskulder till intresseföretag		
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	8	7
Totalt	8	7
Kortfristiga rörelseskulder		
Leverantörsskulder	10	10
Övriga skulder	2	3
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	97	112
Totalt	109	125

14 Ansvarsförbindelser

milj. euro	2008	2008
För egen räkning		
Övriga ansvarsförbindelser	6	3
Ställda säkerheter för koncernföretag		
Borgensförbindelser	463	349
Ställda säkerheter för intresseföretag		
Borgensförbindelser	489	195
Ansvarsförbindelser för andras räkning		
Borgensförbindelser	4	4
Totala ansvarsförbindelser	962	551

Operationella leasingkontrakt

milj. euro	2008	2007
Leasingbetalningar		
Förfaller inom ett år	1	1
Förfaller efter mer än ett år och inom fem år	0	0
Totalt	1	1

Derivatkontrakt

milj. euro	2008			2007		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Icke intäktsfört	Nominellt värde	Verkligt värde	Icke intäktsfört
Ränteterminer	230	0	0	741	0	0
Ränteswappar	2 977	-12	-13	3 476	-16	-26
Valuteterminer ¹⁾	12 846	366	-4	13 158	41	8
Ränte- och valutaswappar	2 145	217	6	3 191	76	-2

1) Inkluderar även stängda terminskontrakt.

Förslag till utdelning

Moderbolagets utdelningsbara kapital per den 31 december 2008 uppgick till 3 742 202 898,57 euro. Efter räkenskapsperiodens slut har det inte skett några väsentliga förändringar i bolagets ekonomiska ställning.

Styrelsen föreslår till bolagsstämman att Fortum Abp ska betala en utdelning på 1,00 euro per aktie för 2008, sammanlagt 888 miljoner euro baserat på antalet registrerade aktier per den 4 februari 2008.

Esbo, den 4 februari 2009



Peter Fagernäs



Birgitta Johansson-Hedberg



Matti Lehti



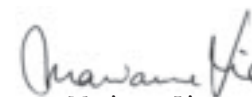
Christian Ramm-Schmidt



Esko Aho



Ilona Ervasti-Vaintola



Marianne Lie



Mikael Lilius
Vd och koncernchef

Revisionsberättelse

Till Fortum Ab:s bolagsstämma

Vi har granskat Fortum Ab:s bokföring, bokslut, verksamhetsberättelse och förvaltning för räkenskapsperioden 1.1.-31.12.2008. Bokslutet omfattar koncernens balansräkning, resultaträkning, finansieringsanalys, kalkyl över förändringar i eget kapital och noter till bokslutet samt moderbolagets balansräkning, resultaträkning, finansieringsanalys och noter till bokslutet.

Förvaltningsrådets, styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Förvaltningsrådets uppgift är enligt bolagsordningen att övervaka den förvaltning som sköts av styrelsen och verkställande direktören. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar för upprättandet av bokslutet och verksamhetsberättelsen och för att koncernbokslutet ger riktiga och tillräckliga uppgifter i enlighet med internationella redovisningsstandarder (IFRS) sådana de antagits av EU och för att bokslutet och verksamhetsberättelsen ger riktiga och tillräckliga uppgifter i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden och bestämmelser gällande upprättande av bokslut och verksamhetsberättelse. Styrelsen svarar för att tillsynen över bokföringen och medelsförvaltningen är ordnad på behörigt sätt och verkställande direktören för att bokföringen är lagenlig och medelsförvaltningen ordnad på ett betryggande sätt.

Revisorns skyldigheter

Revisorn skall utföra revisionen enligt god revisionssed i Finland och utgående från detta ge ett utlåtande om bokslutet, koncernbokslutet och verksamhetsberättelsen. God revisionssed förutsätter att yrkesetiska principer iakttas och att revisionen planeras och utförs så att man uppnår en rimlig säkerhet om att bokslutet och verksamhetsberättelsen inte innehåller väsentliga felaktigheter och att medlemmarna i moderbolagets förvaltningsråd och styrelse samt verkställande direktören har handlat i enlighet med aktiebolagslagen.

Med revisionsåtgärderna vill man försäkra sig om att de belopp och den övriga information som ingår i bokslutet och verksamhetsberättelsen är riktiga. Valet av åtgärder grundar sig på revisorns omdöme och bedömning av risken för att bokslutet innehåller en väsentlig felaktighet på grund av oegentligheter eller fel. Vid planeringen av nödvändiga granskningsåtgärder beaktas även den interna kontrollen som inverkar på upprättandet och presentationen av bokslutet. Därutöver bedöms bokslutets och verksamhetsberättelsens allmänna form, principerna för upprättandet av bokslutet samt de uppskattningar som ledningen gjort vid upprättandet av bokslutet.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Finland. Enligt vår mening har vi utfört tillräckligt med för ändamålet tillämpliga granskningsåtgärder för vårt utlåtande.

Utlåtande om koncernbokslutet

Enligt vår mening ger koncernbokslutet riktiga och tillräckliga uppgifter om koncernens ekonomiska ställning samt om resultatet av dess verksamhet och kassaflöden i enlighet med internationella redovisningsstandarder (IFRS) sådana de antagits av EU.

Utlåtande om bokslutet och verksamhetsberättelsen

Enligt vår mening ger bokslutet och verksamhetsberättelsen riktiga och tillräckliga uppgifter om koncernens och moderbolagets ekonomiska ställning samt om resultatet av dess verksamhet i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden och bestämmelser gällande upprättande av bokslut och verksamhetsberättelse. Uppgifterna i verksamhetsberättelsen är förenliga med uppgifterna i bokslutet.

Koncernbokslutet och moderbolagets bokslut kan fastställas och medlemmarna i moderbolagets förvaltningsråd och styrelse samt verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för den av oss granskade räkenskapsperioden. Styrelsens förslag till behandling av de utdelningsbara vinstmedlen beaktar stadgandena i aktiebolagslagen.

Esbo, den 4 februari 2009

Deloitte & Touche Ab
CGR-samfund



Mikael Paul
CGR

Förvaltningsrådets utlåtande

Förvaltningsrådet har i dag på sitt möte granskat Fortum Abp:s resultaträkning, balansräkning och noter till bokslutet för 2008 såväl som koncernbokslut samt den revisionsberättelse som avgivits av företagens revisorer. Förvaltningsrådet har inga anmärkningar gentemot dessa handlingar.

Förvaltningsrådet rekommenderar att resultaträkningen, balansräkningen och koncernbokslutet fastställs. Förvaltningsrådet fastställer att rådet erhållit all behövlig information av företagens styrelse och ledning.

Esbo den 4 februari 2009



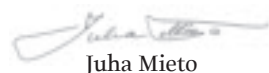
Markku Laukkanen



Martti Alakoski



Kimmo Kiljunen



Juha Mieto



Rakel Hiltunen



Katri Komi



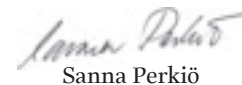
Jukka Mäkelä



Sampa Kataja



Panu Laturi



Sanna Perkiö

Fortum Abp
Kägeludden, Esbo
PB 1
00048 Fortum, Finland
tel. +358 104 511
fax +358 104 524 447
www.fortum.se

